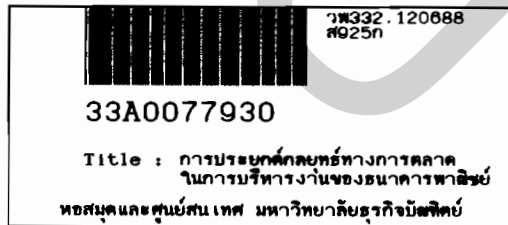


การประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์  
ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528



นางเสวิศรี ภูจินดา



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต  
ภาควิชาบริหารธุรกิจ  
มหาวิทยาลัยสุรินทร์ราชภัฏ  
พ.ศ. 2532

**THE APPLICATION OF MARKETING STRATEGIES TO THE OPERATION OF THE  
COMMERCIAL BANK UNDER COMMERCIAL BANKING ACT. B.E. 2522, B.E. 2528**

**MRS. SERMSRI PHOOCHINDA**

**A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements**

**for the Degree of Master of Business Administration**

**Department of Business Administration**

**Graduate School**

**Dhurakitpundit University**

**1989**



ใบรับรองวิทยานิพนธ์  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์  
ปริญญา. โขนบริหารธุรกิจ.

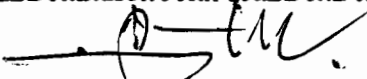
ชื่อวิทยานิพนธ์ "การประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528"  
"The Application of Marketing Strategies to The Operation of The Commercial Bank Under Commercial Banking ACT. B.E. 2522, B.E. 2528"

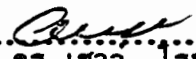
โดย นางเสริมศรี ภูจินดา

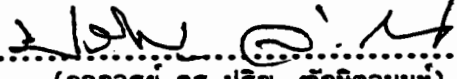
ภาควิชา บริหารธุรกิจ สาขา การบริหารการตลาด


อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ ไวจนแสง

ให้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

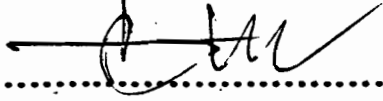
  
..... (ประธานกรรมการ)  
(ผศ.ดร.สุทิน นพเกตุ)

  
..... (กรรมการ)  
(รศ.ดร.เชาว์ ไวจนแสง)

  
..... (กรรมการ)  
(อาจารย์ ดร.ปริญ ลักขิตานนท์)

  
..... (กรรมการจากทบวงมหาวิทยาลัย)  
(อาจารย์ประสิทธิ์ ยามาธิ)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

  
..... (คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)  
( ผศ.ดร.สุทิน นพเกตุ )

วันที่... 20... เดือน... เมษายน... พ.ศ. 2533....

### กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้อาศัยพื้นฐานความรู้ทางด้านภาวศานการและการตลาด ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้ตัวเลข ข้อมูล เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ จากภาวศานการแห่งประเทศไทย และภาวศานการกรุงไทย จำกัด ภาวศานการกลีกรไทย จำกัด และภาวศานการกรุงเทพ จำกัด ประกอบกับแนวความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ของภาวศานการพาณิชย ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และจากประสบการณ์ของข้าพเจ้า รวมทั้งผู้บังคับบัญชาที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องของเนื้อหา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทิน นนเกตุ ประธานกรรมการ ดร.ปริญ ลักษิตานนท์ กรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ โรจนแสง อาจารย์ที่ปรึกษา คุณสมภัก บัวแก้ว ผู้ช่วยฝ่ายกฎหมาย ภาวศานการแห่งประเทศไทย รองศาสตราจารย์ อำนวย ลียาทิพย์กุล อาจารย์ประจำคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณอนันต์ สัตยารักษ์ รองผู้จัดการฝ่ายควบคุมสินเชื่อ ภาวศานการกรุงไทย จำกัด ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจทานและให้คำปรึกษาแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ และขอขอบใจบุตร-ธิดา ที่ได้เป็นกำลังใจ และเป็นเพื่อนในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

เสริมศรี ภูจินดา

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาและวิจัย.....	3
ระเบียบวิธีการทำวิทยานิพนธ์.....	4
ขอบเขตการทำวิทยานิพนธ์.....	5
แนวการเขียนวิทยานิพนธ์.....	5
2. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522.....	6
นโยบายการบริหารของธนาคารพาณิชย์.....	19
การรักษาสภาพคล่อง.....	24
ความมั่นคงปลอดภัย.....	31
สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์.....	48

	หน้า
3. การตลาดสมัยใหม่กับธนาคารพาณิชย์.....	52
ประวัติการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	52
ระบบการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	67
ความสำคัญของธนาคารพาณิชย์ในระบบเศรษฐกิจ.....	70
แนวความคิดทางการตลาด.....	74
การตลาดของสินค้าประเภทบริการ.....	77
กระบวนการในการบริหารการตลาด.....	80
ปัญหาการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์.....	106
4. การจัดส่วนผสมทางการตลาด.....	109
แนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์.....	150
แนวความคิดเกี่ยวกับราคา.....	162
การพิจารณาอนุญาตให้เปิดธนาคารพาณิชย์.....	179
ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการบริการ.....	192
การส่งเสริมธุรกิจ.....	194
5. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	208
สรุปการวิจัย.....	208
ข้อเสนอแนะ.....	213
บรรณานุกรม.....	220
ภาคผนวก.....	222
ประวัติผู้เขียน.....	253

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การจัดระดับเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ ตามความเห็นของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์.....	44
2.2	สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์ ปี 2530-2531...	49
3.1	รายชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	57
3.2	อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากเงินฝาก.....	58
3.3	อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากการให้สินเชื่อ.....	59
3.4	อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากสินทรัพย์.....	60
3.5	แสดงกลยุทธ์การขยายตัวทางการตลาด.....	100
4.1	แสดงเงินกู้สร้างเงินฝาก.....	119
4.2	การแสดงราคาซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลของธนาคาร.....	144

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนภูมิโครงสร้างการจัดองค์การของธนาคาร.....	21
3.1 ภาพแวดล้อมภายนอกในระบบการตลาดขององค์การธุรกิจ.....	89
3.2 ระบบการตลาดภายในองค์การธุรกิจ.....	92
3.3 ระบบการตลาดขององค์การธุรกิจ.....	93
3.4 ระบบการตลาดของธนาคารพาณิชย์.....	94
3.5 แสดงถึงกระบวนการวางแผนการตลาดธนาคาร.....	98
4.1 แสดงส่วนผสมทางการตลาด.....	110
4.2 หนังสือค้ำประกันของธนาคาร.....	125
4.3 คำขอให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกัน.....	127
4.4 เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศ.....	131
4.5 ภายในห้องมั่นคง.....	133
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายและกำไรในขั้นต่าง ๆ ของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์.....	153
4.7 แสดงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดราคา.....	163
4.8 แสดงราคาตลาดสภาพ.....	164
4.9 แสดงราคาที่ทำให้กำไรสูงสุด.....	165
4.10 แสดงอุปทานเงินฝากธนาคารพาณิชย์.....	166
4.11 แสดงอุปสงค์ในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์.....	168
4.12 แสดงเป้าหมายและงานการส่งเสริมธุรกิจ.....	195
4.13 แสดงหน้าที่งานด้านการส่งเสริมธุรกิจในฐานะเป็นกลยุทธ์ย่อย ของกลยุทธ์ใหญ่ทางการตลาด.....	197



หัวข้อวิทยานิพนธ์      การประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์  
ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528  
ชื่อนักศึกษา              นางเสวิมศรี ภูจินดา  
อาจารย์ที่ปรึกษา        รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ วิจารณ์แสง  
ภาควิชา                    บริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด  
ปีการศึกษา                2532

#### บทคัดย่อ

ธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบุคคลหลายฝ่าย การดำเนินงานของกิจการไม่ว่าจะไปในทิศทางใด ก็จะมีผลกระทบต่อกลไกเศรษฐกิจของประเทศตลอดเวลา รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้าควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์อย่างเข้มงวดเป็นพิเศษ โดยการออกกฎหมาย "พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์" เพื่อควบคุมดูแลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ และนโยบายทางการเงินของรัฐบาล รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขมิให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้มีจุดอ่อนในเรื่องความเสี่ยงสูงหลายด้านด้วยกัน ที่ผ่านมามาตราการแห่งประเทศไทยก็ได้ใช้ธนาคารพาณิชย์เป็นเครื่องมือในการควบคุมและแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศอยู่เสมอ โดยจะคอยควบคุมและให้ความช่วยเหลือทั้งในยามที่การเงินอยู่ในสภาวะคล่องและสภาวะการเงินตึงตัว หรือในสภาวะที่การเงินผันผวนด้วยอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินต่างประเทศ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์การธุรกิจการเงินที่มีประสิทธิภาพและมั่นคง เป็นแหล่งจัดหาเงินทุนที่สำคัญในฐานะผู้นำทางธุรกิจในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง

ปัจจุบันสภาพการแข่งขันในตลาดการเงิน ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การประยุกต์นำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่โดยที่ธนาคารพาณิชย์มีกฎหมายควบคุมการดำเนินงานอยู่หลายฉบับ แต่ที่สำคัญใช้ควบคุมธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันก็คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522,

พ.ศ. 2528 ซึ่งกำกับและดูแลโดยกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ซึ่งมีความสำคัญโดยตรงต่อธนาคารพาณิชย์ มีบทบัญญัติหลายมาตราที่จำกัดขอบเขต การตลาดของธนาคารพาณิชย์พอสรุปได้เป็น 4 ปัญหา ตามส่วนผสมของการตลาดดังนี้

1. การพัฒนาธุรกิจ (ผลิตภัณฑ์) ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์มาตรา 4 มาตรา 9 และมาตรา 13 กำหนดประเภทธุรกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณี ที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำได้ดังกล่าวข้างต้น หรือธุรกิจทำนองเดียวกันซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจาก ธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดนอกเหนือจากที่กล่าวมาได้

2. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม (ราคา) ตามพระราชบัญญัติการ ธนาคารพาณิชย์มาตรา 14 ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ยส่วนลดหรือ ค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์พึงจ่ายได้หรือเรียกเก็บได้จากธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งตามมาตรานี้ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย และต้องประกาศในราชกิจจานุเบก ษา

3. ช่องทางบริการ (ช่องทางจำหน่าย) ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพา ณิชย มาตรา 7 มาตรา 7 ทวิ และมาตรา 17 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังใน การควบคุมการเปิดธนาคารพาณิชย์และสาขา โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะเป็นผู้อนุ ญาติและกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถเปิดสาขาหรือย้ายที่ทำการ โดย อิสระ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำการให้บริการได้ตามวันและเวลา และหยุดทำการตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอีกด้วย

4. การส่งเสริมธุรกิจ (การส่งเสริมการค้าจำหน่าย) กฎหมายไม่มีบทบัญญัติควบคุมในเรื่องนี้โดยตรง แต่การส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์บางกรณีอาจขัดกับบทบัญญัติตามกฎหมายได้ เช่น การนำระบบ A.T.M. มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในการใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งบางครั้งเป็นการปฏิบัติงานนอกเวลาทำการธนาคาร หรือการไปรับฝากเงินกรณีการรับเงินบริจาคจากการกุศลในวันหยุดหรือนอกเวลาทำการ โดยต้องอยู่ภายในเงื่อนไขและต้องรายงานให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบเป็นกรณีพิเศษด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ได้ประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายซึ่งมีอยู่หลายทางมาใช้แก้ปัญหา โดยการคิดค้นบริการใหม่ ๆ และขยายบริการซึ่งเป็นที่นิยมให้มากขึ้น เรียกเก็บค่าบริการที่ยังไม่เคยเรียกเก็บ หรือเรียกเก็บเพิ่มจากบริการที่เรียกเก็บแล้ว แต่ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ขยายสาขาออกไปทั่วประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มจุดขายของธนาคารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สร้างความนิยม ความมั่นคง และความจงรักภักดีต่อสถาบันธนาคาร ทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยเองก็ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบางมาตราที่เป็นอุปสรรคมีปัญหาในทางปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ จึงเป็นการช่วยขจัดปัญหาและให้ธนาคารพาณิชย์สามารถดำเนินธุรกิจไปตามกลไกของตลาดได้อย่างเสรีขึ้น และยังเป็นเป็นการช่วยในการแก้ไขปัญหของธนาคารแห่งประเทศไทยเองในการควบคุมธนาคารพาณิชย์อีกด้วย

Thesis Title           The Application of Marketing Strategies to the  
 Operation of the Commercial Bank under Commercial  
 Banking Act. B.E. 2522, B.E. 2528

Name                    Mrs.Sermsri Phoochinda

Thesis Advisor         Associate Professor Dr.Chow Rojanasang

Department            Business Administraion in Marketing

Academic Year         1989

**ABSTRACT**

The commercial banks have being a business relating to interests of several sectors, the proceeding of its enterprising for whatever trend it may be shall be affecting to the economic mechanism of the country every time; and that made it necessary for the government to step in for the control of such commercial banks proceeding and strickly too specially for the case to the enactment of laws which is referred to as "Commercial Banking Act" for the effect of controlling and monitoring the general proceedings of the commercial banks to be conforming to the general economic and financial policies of the government inclusive of to protect and to keep down the rate of risks against the general economic systems of the country as this category of enterprising must always be of a soft point in high risks on several aspects thereof. For the past the Bank of Thailand have been using the commercial banks as its tools of control and keep up with the general economic conditions of the country every time through constantly controlling and monitoring

together with keep assisting both in the period when the general financial status is fully solvent or even when it becoming tight, or in a status where financial transactions becoming fluctuating along with the prime interest rates in the foreign country in order to guarantee the status of effectiveness and stability for those commercial bank to be able to continue to serve as a providing source of capitals critical as a social leader for the benefit of the whole Nation.

Presently competition in the financial markets became fiercer in its movements. The creation or design of marketing strategy in the administration of the commercial financial issues has therefore become necessary. But as for these commercial banks there are laws in control over its proceedings, but the most important point is to control presently the commercial bank by the application of the Commercial Banking Act BE 2505 (1962) and the modified version of BE 2522 (1979) and also another modified version of BE 2528 (1985) which keep these in control through the Ministry of Finance and the Bank of Thailand.

The Commercial Banking Act BE 2505 (1962) and the modified version of BE 2522 (1979) and also another modified version of BE 2528 (1985) which are of importance to these commercial banks having several articles of constraints over the marketing activities of the commercial banks which can be summarized into 4 issues, according to the mixture of the marketing efforts as follows:

1. Business developments (of products)

According to the Commercial Banking Act of Article 4, Article 9 Secondary, and Article 13 are determining categories of commercial banking enterprise and other business within the traditional domain of the commercial banks as mention before or other businesses of the same types which must be approved earlier by the Bank of Thailand prior to the actual performance of trading or other businesses over and above what having been mentioned before.

2. Determination of interests and rates of charges (on prices)

As per the Commercial Banking Act Article 14, the Bank of Thailand shall determind the interest for discount or the service charges expendable or collectable by the commercial banks to and from each category of businesses which under covenants of this Article must obtain prior approval from the Minister of Finance also and to publicize that on to the Royal Gazette.

3. Channels of services (channels of distribution)

According to the Commercial Banking Act of Article 7, Article Secondary, Article 7 Thirtiary, and Article 17 empowering the Minister of Finance for control over opening of commercial banks and branches throuhg the Bank of Thailand who will serve as the authorizer and the determinator for all conditions to follow. And that means no commercial banks shall be able to open their branches or move their offices at will. In addition, the law also determined for the commercial bank to open for business on the dates and times and to

call off on the dates and times as determined by The Bank of Thailand.

4. Promotion for Business (Promotion for distribution)

The law is composing of no control measures on this matter directly; but the business promotion for commercial banks in certain event may become contradictory to the general covenants of the law such as the importation of the A.T.M. systems for use in facilitating for bank customers in speedier using the commercial banks services, which at certain times being operation outside of the normal working hours of the bank, or the going out to pick up entry for cash accounts or donation for charities on a holiday or on a day off to be done properly shall remain under the scope of the conditions thereof and shall be reported specially thereto to the Bank of Thailand.

For such occurring problems, the commercial banks have been using marketing strategy of non-contradictory nature to the laws, of which several directions have been found applicable for use in problem solving; think up new service, expand the ones already in popularity, collect service charges that have never been collected, or put up the ones that have been collected but not, wrothwhile, expand outlets all over the country for the bank, build up popularity, security and faith for banking institutions. And also the Bank of Thailand itself has been considering amelioration of the law on certain Articles which have been appearing problematic in practices by the commercial banks, and that will be a boom to help solving the problems for the commercial banks in continuing their businesses on the line with the general

marketing mechanism with better freedom to manoeuvre, and being also a help in solving the problem of the Bank of Thailand in exerting its control over the commercial banks.

D  
P  
U



บทที่ 1

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่นำเงินมาฝาก และกู้ยืมเงินมาดำเนินการธุรกิจหลายประเภทตามที่กฎหมายอนุญาตให้ดำเนินการได้ จึงกล่าวได้ว่าธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมจากประชาชน และให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ธุรกิจต่าง ๆ และยังคงตอบสนองต่อนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย จึงได้มีความคิดว่า ถ้าจะได้นำหลัก "การตลาด" ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบธุรกิจเพื่อให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ทำให้ธุรกิจอยู่รอด มีกำไร ขยายกิจการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ได้เพียงใด จึงได้ให้ความสนใจศึกษาและค้นคว้าเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ขึ้น

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาการด้านการตลาด จะกล่าวถึงการตลาดสำหรับองค์การธุรกิจที่ขายสินค้าเป็นส่วนใหญ่อิงทำให้เกิดปัญหาว่าหลักการตลาดสามารถนำไปใช้กับองค์การธุรกิจที่ขายบริการได้จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ และเป็นที่น่าสนใจเพราะในอดีตที่ผ่านมา การดำเนินการธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ดำเนินไปอย่างราบรื่น เพราะลูกค้าเป็นฝ่ายที่จะต้องพึ่งธนาคารมากกว่าที่ธนาคารจะต้องออกไปหาลูกค้า แต่ปัจจุบันธุรกิจของธนาคารมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทั้งจากธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง และสถาบันการเงินในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้ต้นทุนการเสนอบริการสูงขึ้นเป็นอันมาก ในขณะที่เดียวกันนี้ส่งผลให้กำไรของธนาคารมีแนวโน้มลดลง ฉะนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ธนาคารจะต้องเปลี่ยนการดำเนินการธุรกิจ จากการยึดระเบียบเป็นแกนนำ มาเป็นการใช้นโยบายการตลาดเป็นแกนนำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารจะต้องมีการคิดค้นและศึกษาวิชาการที่ก้าว

หน้าใหม่ ๆ พร้อมทั้งกลยุทธ์ทางการตลาดธนาคารมาใช้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันมีธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจในประเทศไทยเป็นจำนวนทั้งสิ้น 29 ธนาคาร เป็นธนาคารพาณิชย์ไทย จำนวน 15 ธนาคาร อีก 14 ธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์สาขาของต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ระบบธนาคารของไทยเป็นระบบสาขา (Branch Bank)

ดังนั้นปริมาณสาขานานาชาติพาณิชย์จึงมีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมมาก ถ้าปริมาณสาขาเหมาะสมกับความต้องการและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจแล้ว ก็จะทำนายประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก

ใน พ.ศ. 2531 นับได้ว่าเป็นวาระอันสำคัญยิ่งของกิจการธนาคารพาณิชย์ไทย คือครบรอบ 100 ปี ของการดำเนินการธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งเริ่มแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ จัดตั้งสาขาขึ้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2431 นับแต่นั้นมากิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้วิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จากกิจกรรมที่ต้องอาศัยชาวต่างประเทศ มาเป็นธุรกิจที่คนไทยสามารถดำเนินการได้เองอย่างสมบูรณ์ และยังได้พัฒนาให้ธุรกิจแข่งขันเจริญก้าวหน้า จนเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ ดังจะเห็นได้ว่า ธนาคารพาณิชย์หลายธนาคารติดอันดับอยู่ในจำนวนธนาคารใหญ่ 500 แห่งของโลกเป็นเวลาหลายปีแล้ว

ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการโดยรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป ร้านค้า บริษัท ฯลฯ แล้วนำเงินที่ได้มาไปลงทุนหาผลประโยชน์ รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าควบคุมกับกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปในทางที่ปลอดภัย ถูกต้อง มั่นคง และไม่เป็นการเอาเปรียบผู้ฝากเงิน นำเงินของผู้ฝากไปลงทุนที่ก่อให้เกิดประโยชน์กำไร และในวิถีทางที่ไม่เสี่ยงจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความเชื่อถือแก่ผู้ฝากเงินและบุคคลทั่วไป และยังเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมอีกด้วย

มาตรการของรัฐในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติฉบับนี้เห็นว่ามียกเว้นหลายมาตราที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้บทบัญญัติของกฎหมายบางมาตรากำหนดโดยไม่ชัดเจนและมีปัญหาในการตีความ จึงทำให้เกิดปัญหาของธนาคารพาณิชย์ ผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และยังต้องรักษากฎหมายด้วย

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528
2. เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในทางทฤษฎี และในทางปฏิบัติว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และในทางทฤษฎีสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาแนวทางและกลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่อาจนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานด้านการตลาดของธนาคารพาณิชย์ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาและวิจัย

1. ทราบกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ของไทย
2. ทราบว่ากลยุทธ์ทางการตลาดในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และทางทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับในทางปฏิบัติงานจริงได้มากน้อยเพียงใด
3. ทราบแนวทางและกลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้กับการดำเนินในด้านการตลาดของธนาคารพาณิชย์

## ระเบียบวิธีการทำวิทยานิพนธ์

### 1. การรวบรวมข้อมูล

- ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงบดุลและงบกำไรขาดทุนรวมของธนาคารพาณิชย์ 15

ธนาคาร

- ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับผู้จัดการฝ่ายของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารกรุงไทย จำกัด

จากความตั้งใจที่จะศึกษาและค้นคว้าว่าจะนำหลักการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานธนาคารพาณิชย์ภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528) เพื่อหาคำตอบและเพื่อประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมีเพียงใด จึงได้ศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งดังนี้

1.1 การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหลักการตลาด หนังสือการธนาคารพาณิชย์ หนังสือการตลาดธนาคารพาณิชย์ทั้งตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง แต่เนื่องจากการตลาดธนาคารพาณิชย์ไม่มีตำราให้ศึกษามากนัก จึงต้องอาศัยศึกษาจากหนังสือหลักการตลาด และหนังสือการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528

1.2 ค้นคว้าจากตัวเลข ข้อมูล และเอกสารจากธนาคารแห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นำมาเขียนในวิทยานิพนธ์ เฉพาะส่วนที่สามารถเปิดเผยต่อประชาชนทั่วไปได้ โดยไม่ขัดต่อกับบัญญัติแห่งกฎหมาย

### 2. รายละเอียดในการศึกษา

เพื่อให้วิทยานิพนธ์แต่ละบทมีความเกี่ยวเนื่องกัน ผู้เขียนจึงได้ใช้หลักการบริหารการตลาดมาเป็นแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ เอกสารที่ใช้วิจัยในเรื่องนี้ ได้อาศัยข้อมูลตัว

เลขจากเอกสารธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนเอกสาร หนังสือและตำราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในลักษณะเป็น Documentary Research

#### ขอบเขตการทำวิทยานิพนธ์

1. ธนาคารพาณิชย์ตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ หมายถึง ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่รวมถึงสถาบันการเงินอื่น เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และบริษัทเงินทุนต่าง ๆ วิทยานิพนธ์จะเน้นเฉพาะการกำหนดกลยุทธ์การบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ทั้งนี้เพราะสถาบันการเงินอื่น ๆ มีระเบียบข้อบังคับและกฎหมายแตกต่างออกไป
2. ศึกษาและวิจัยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทย จำนวน 15 ธนาคาร
3. ช่วงระยะเวลาในการศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2532
4. วิทยานิพนธ์ครอบคลุมถึงการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของสาขาของธนาคารพาณิชย์ได้ด้วย

#### แนวการเขียนวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์ของแต่ละบทมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ผู้เขียนจึงใช้หลักการบริหารการตลาด ซึ่งได้ศึกษาจากหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ดังนี้

บทที่ 2 กล่าวถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถควบคุมได้ การบริหารการตลาดและการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดถูกจำกัดโดยพระราชบัญญัตินี้ จึงทำให้มีข้อควรระมัดระวังในการจัดส่วนผสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ และยังสามารถกล่าวถึงนโยบายหลักของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งผู้บริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์ต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดได้สอดคล้องกับนโยบายหลักของธนาคารพาณิชย์

บทที่ 3 กล่าวถึงแนวความคิดทางการตลาด และนำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับใช้วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดกับธนาคารพาณิชย์ และศึกษาระบบการตลาดและกระบวนการในการบริหารการตลาดขององค์การธุรกิจที่ขายสินค้า เป็นแนวทางในการจัดระบบบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์

บทที่ 4 กล่าวถึงการจัดส่วนผสมทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ซึ่งสำหรับธนาคารพาณิชย์หมายถึงการพัฒนาธุรกิจ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม ช่องทางการบริการ และการส่งเสริมธุรกิจตามลำดับ โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาในการจัดส่วนผสมต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528

บทที่ 5 สรุปผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยทั้งหมด และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

## บทที่ 2

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528

ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ (Uncontrollable Factor) อีกอย่างหนึ่งในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดคือ บทบัญญัติของกฎหมายซึ่งธุรกิจแต่ละประเภทก็มีกฎหมายบังคับไม่เหมือนกัน สำหรับธนาคารพาณิชย์นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายทั่วไปแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งตราขึ้นเฉพาะกิจการธนาคารพาณิชย์คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

### เหตุผลที่สำคัญในการควบคุมธนาคารพาณิชย์

ธุรกิจธนาคารพาณิชย์มีลักษณะที่สำคัญแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป เป็นธุรกิจที่อาศัยเงินฝากจากผู้อื่นมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและเสถียรภาพทางการเงินและเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงของแต่ละธนาคารจึงมีความสำคัญยิ่ง ธนาคารทำหน้าที่รับฝากเงินจากประชาชนและนำเงินนั้นไปทำผลประโยชน์ แต่การลงทุนหาผลประโยชน์ของธนาคารส่วนใหญ่ได้แก่การให้กู้ยืมและให้เครดิต ซึ่งเป็นงานหลักของธนาคารพาณิชย์ที่มีการเสี่ยงภัยสูง ผู้ฝากเงินก็ควรจะมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนมีความเชื่อมั่นหรือมีความมั่นใจว่าธนาคารพาณิชย์มีฐานะมั่นคง และมีการดำเนินงานเป็นที่ปลอดภัยแก่เงินฝากของตน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานของรัฐกำกับให้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นของเศรษฐกิจส่วนรวม

อีกประการหนึ่ง ถ้าธนาคารพาณิชย์ใดประสบความล้มเหลว นอกจากจะมีผลกระทบต่อผู้ฝากเงินในธนาคารพาณิชย์แห่งนั้นโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อความเชื่อ

ถือในระบบธนาคารพาณิชย์ด้วย เช่น ธนาคารพาณิชย์หนึ่งไม่มีเงินจ่ายคืนให้แก่ผู้ฝากได้ ผู้ฝากเงินก็จะตื่นตระหนกมาถอนเงิน และเมื่อเกิดความไม่เชื่อธนาคารพาณิชย์หนึ่งแล้ว ก็อาจไม่เชื่อถือธนาคารพาณิชย์อื่นด้วย ผู้ฝากเงินจะพากันถอนเงินฝากอันจะทำให้เกิดความปั่นป่วนในวงการธนาคารพาณิชย์ขึ้นได้ นอกจากนี้ยังจะกระทบกระเทือนถึง สภาพการเครดิต กิจการ อุตสาหกรรม และระบบการเงินด้วย

โดยที่มีความจำเป็นที่ต้องควบคุมธนาคารพาณิชย์ด้วยเหตุผลข้างต้น รัฐจึงได้ตราพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เพื่อกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้มีเครื่องมืออันจำเป็นใช้กำกับดูแลและควบคุมธนาคารพาณิชย์ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน

#### ประวัติพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

ก่อนหน้าการออกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ มีกฎหมายซึ่งให้อำนาจแก่ทางการที่จะควบคุม ควบคุมเครดิตและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศคือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2488 แต่หลังจากที่ใช้พระราชบัญญัตินี้มาได้ระยะหนึ่ง สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปมากเศรษฐกิจหลังสงครามขยายตัวอย่างมากมาย มีธนาคารพาณิชย์เกิดขึ้นใหม่หลายธนาคาร เงินฝากและเงินให้กู้ยืมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสภาพการณ์ด้านเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากดังกล่าว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2488 ที่ใช้มีข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขหลายประการเพื่อให้เหมาะสมขึ้น ดังนี้

1. การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินสดคงเหลือไม่ว่าเวลาใด ๆ เป็นจำนวนอย่างน้อยเท่ากับร้อยละสิบของเงินฝาก และไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งแห่งจำนวนที่กำหนดไว้นี้ ต้องเป็น



เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการกำกับการใช้เงินสดของธนาคารพาณิชย์ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถใช้เงินคงเหลือที่มีอยู่ให้มีผลตอบแทนบ้างได้

2. ไม่มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ไว้
3. ไม่มีบทบัญญัติควบคุมเกี่ยวกับการเปิดสาขา
4. ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสาขาธนาคารต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทย
5. กำหนดอำนาจในการตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ไว้ไม่กว้างขวางและแน่ชัด

ด้วยเหตุนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์เสียใหม่ให้รัดกุม และให้มีประสิทธิภาพในการใช้นโยบายการเงินและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนผู้ฝากเงินให้ดีขึ้น ต่อมาเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2496 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

ในการยกร่างพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน ผู้เชี่ยวชาญการคลังและหัวหน้ากองควบคุมธนาคาร กระทรวงการคลัง หัวหน้าฝ่ายการคลัง และหัวหน้าฝ่ายการธนาคารธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ ซึ่งต่อมาคณะกรรมการได้แต่งตั้งหัวหน้าหน่วยควบคุมธนาคารพาณิชย์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเลขานุการดำเนินการในเรื่อง

พระราชบัญญัติที่ยกร่างใหม่ได้เปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การดำรงเงินสดสำรอง บทบัญญัติให้ถือเฉพาะเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างเดียว ไม่รวมเงินสดในมือ แต่อาจกำหนดให้ถือหลักทรัพย์รัฐบาลไทยได้บางส่วนเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากหลักทรัพย์เหล่านั้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมการจำหน่ายหลักทรัพย์ของรัฐบาลอีกทางหนึ่ง

2. การเปิดสาขาจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน เพื่อป้องกันมิให้มีการเปิดสาขาโดยมิได้พิจารณาถึงผล ได้ผลเสียมาก่อน และให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ มิให้มิสาขาของธนาคารต่าง ๆ ในที่ใดเกินความต้องการของธุรกิจ นอกจากนี้ก็ประสงค์จะส่งเสริมให้มีการเปิดสาขาในแหล่งที่ยังมีสาขานาคารไม่เพียงพอด้วย

3. มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดทั้งในด้านเงินฝากแต่ละประเภท และเงินให้กู้ยืม

4. กำหนดให้มีโทษทางอาญาแก่กรรมการ หรือพนักงานของธนาคารพาณิชย์ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติบางมาตรามากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้เพิ่มหลักการใหม่ ๆ ที่จะเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ระบบการธนาคาร และเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงินรวมทั้งรักษาผลประโยชน์ของผู้ฝากเงิน

5. กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุน คือ ทุนที่ชำระแล้ว เงินสำรองซึ่งรวมทั้งสำรองอื่นที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ และกำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรรแล้วรวมกัน เป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์เสี่ยง ทั้งนี้โดยถือว่าธนาคารควรมีทุนของตนเอง ได้สัดส่วนกับกิจการที่เติบโตขึ้น หากธนาคารดำเนินการไปในทางที่เสี่ยงและเกิดการสูญเสียทรัพย์สินไปจะ得不ได้ไม่กระทบกระเทือนผู้ฝากเงิน นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจใช้ข้อกำหนดนี้เป็นเครื่องมือในการควบคุมเครดิตโดยเพิ่มหรือลดอัตราส่วนดังกล่าวเป็นการทั่วไป หรือกำหนดอัตราส่วนแตกต่างกันตามความเสี่ยงของสินทรัพย์แต่ละประเภทได้

6. จำกัดการให้กู้ยืมแก่ลูกค้ารายใดรายหนึ่งมิให้มากเกินไป โดยกำหนดวงเงินสูงสุดที่จะพึงให้กู้ยืมและให้เครดิตเป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุน ทั้งนี้เพื่อให้ธนาคารกระจายความเสี่ยงออกไปเพื่อความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน และเพื่อความมั่นคงของธนาคาร แต่ให้ขออนุญาตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เป็นกรณีไปด้วย เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อกิจการที่เป็นประโยชน์โดยเด่นชัดต่อเศรษฐกิจของประเทศ

7. ไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นกรรมการหรือผู้บริหารงานในธนาคารพาณิชย์เกินกว่า 1 แห่งในขณะเดียวกัน เพื่อป้องกันการดำเนินงานอันอาจจะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของลูกค้าและผู้ฝากเงิน

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมาคมนักข่าวไทย ในการพิจารณานี้ได้ยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ฝากเงิน ผู้ถือหุ้น และลูกค้าของธนาคาร
2. เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน
3. เพื่อให้ระบบการธนาคารที่มั่นคง มีสมรรถภาพและตรงตามสากลนิยม
4. ให้การปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายเป็นไปโดยสะดวก แต่ไม่ขัดกับประโยชน์ส่วนรวม

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดปี พ.ศ. 2528

หลังจากที่ได้ดำเนินการพิจารณา และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2505 ซึ่งมีหลักการสำคัญดังนี้

1. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 50) แต่เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน กระทรวงการคลังอาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการแทน ทั้งนี้ยกเว้นเรื่องนโยบายและที่เป็นปัญหาสำคัญซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน
2. การจัดตั้งธนาคารพาณิชย์และการเปิดสาขา ธนาคารพาณิชย์จะต้องจัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทจำกัด และต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (มาตรา 5) ทั้งนี้เพื่อให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้ดุลยพินิจว่า การอนุญาตให้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ควรจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และสถานการณ์เศรษฐกิจของสังคมหรือไม่อย่างไร

ส่วนธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ จะขอเปิดสาขาในประเทศไทยได้โดยขออนุญาตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเช่นเดียวกัน (มาตรา 6) ซึ่งโดยปกติอนุญาตให้เปิดสาขาธนาคารต่างประเทศได้ประเทศละหนึ่งธนาคาร แต่ต้องพิจารณาถึงผลดีและประโยชน์แก่การ

ค่า การเงิน และเศรษฐกิจของประเทศ และมีการดำเนินงานที่มั่นคง นอกจากนี้ยังจะต้องมีการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์แก่การเงิน การเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ โดยไม่กระทบกระเทือนถึงการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ในประเทศด้วย ในการอนุญาตนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตก็ได้

ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยจะขออนุญาตเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ได้ (มาตรา 7) การที่กฎหมายบัญญัติเรื่องนี้ไว้ก็เพื่อความคุ้มครองและป้องกันมิให้ท้องถิ่นมีสาขาธนาคารพาณิชย์มากเกินไปจนความจำเป็น อันจะมีผลให้การแข่งขันรุนแรงและกระทบกระเทือนความมั่นคงและความเชื่อถือระบบธนาคารพาณิชย์ของประเทศ และป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสาขาเร็วเกินควรจนกระทบกระเทือนความมั่นคงและฐานะของธนาคารนั้น ๆ

นอกจากการเปิดสาขาใหม่แล้ว ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายสาขาเดิม ไปอยู่ในที่แห่งใหม่ก็อยู่ในข่ายที่ต้องขออนุญาตด้วย

3. ทุนของธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจโดยอาศัยเงินของผู้ฝากเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นธนาคารจึงควรมีเงินทุนให้ได้สัดส่วนกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ของธนาคาร และทั้งเพื่อประโยชน์ของธนาคารเอง มาตรา 10 จึงกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นไว้ไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนด (ปัจจุบันร้อยละ 8.0) และต่อสินทรัพย์แต่ละประเภท (ยังไม่ได้กำหนด) สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ตามมาตรา 6 กำหนดให้ดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าอัตราดังกล่าวไว้ในรูปของสินทรัพย์ที่รัฐมนตรีกำหนด

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลดทุน ดังนี้

1. ห้ามลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ตามมาตรา 12(1)
2. ห้ามรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นประกัน หรือห้ามรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน ตามมาตรา 12(1)

3. การดำรงเงินสดสำรอง มาตรา 11 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองไว้ที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่ละวัน เป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝาก ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 และไม่เกินร้อยละ 50 (ปัจจุบันร้อยละ 7) โดยจะกำหนดให้ถือเอาส่วนเฉลี่ยตามระยะเวลาไม่น้อยเท่าใดก็ได้ (ปัจจุบันถือเกณฑ์เฉลี่ยรายสัปดาห์นับแต่วันศุกร์ถึงวันพฤหัสบดี) โดยถือเอาเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.0 ของยอดเงินฝากทั้งหมด เงินสดที่ธนาคารพาณิชย์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ของยอดรวมเงินฝากทั้งหมด ให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยซึ่งปราศจากภาระผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้นได้

4. การกำหนดประเภทแห่งธุรกิจ โดยที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องจ่ายเงินตามคำสั่งของผู้ฝากเงินโดยมิชักช้า การลงทุนหรือนำเงินไปหาผลประโยชน์จึงต้องใช้ความระมัดระวังและให้สามารถถอนกลับคืนได้โดยรวดเร็ว เพื่อมิให้กระทบกระเทือนถึงฐานะการเงินและความคล่องตัวของธนาคารได้ ประกอบกับไม่พึงประสงค์จะให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจอื่นหรือใช้เงินของธนาคารไปเพื่อประโยชน์ในกิจการของผู้มีอำนาจบริหารธนาคารพาณิชย์มากเกินไปสมควรตามมาตรา 12 จึงได้ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์

- 1) ลงทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี
- 2) ให้กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้นกู้ยืมเงิน ซึ่งรวมถึงภริยาหรือสามีของกรรมการนั้น ทั้งหุ้นส่วนสามัญหรือหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งกรรมการหรือภริยาหรือสามีของกรรมการเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมโดยไม่รอบคอบอันอาจเกิดความเสียหายได้ และป้องกันการใช้อำนาจกู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ของกรรมการด้วย
- 3) รับหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นประกัน เพราะถ้าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้และหุ้นนั้นตกเป็นของธนาคาร ธนาคารก็จะมีไปหุ้นของตนมาถือไว้เท่ากับเป็นการลงทุนของตนเอง
- 4) ประกอบการค้า หรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับ หรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ เพราะอาจเกิดความเสียหายได้
- 5) ซื้อหรือมีไว้เป็นประจำซึ่งอสังหาริมทรัพย์ ที่มีได้ใช้เป็นที่สำหรับดำเนินธุรกิจ หรือสำหรับพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคาร ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการชำระหนี้จะต้อง

จำหน่ายภายใน 9 ปี เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

6) ชื่อหรือมีหุ้นหรือหุ้นกู้ ในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนมากเกินร้อยละยี่สิบของเงินทุนในบริษัทจำกัดนั้น เพื่อป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์นำเงินฝากไปลงทุนหาผลประโยชน์ในกิจการอื่นมากเกินไป ซึ่งเป็นการเสี่ยงภัย

7) รับหุ้นธนาคารพาณิชย์จากธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน เพื่อมิให้เงินทุนของระบบธนาคารพาณิชย์ลดลง และป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ใดมีอำนาจควบคุมธนาคารพาณิชย์อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการผูกขาดขึ้น

8) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินแก่กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารนอกเหนือจากเงินที่พึงจ่ายตามปกติ

นอกจากนี้ มาตรา 13 ยังกำหนดห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมหรือให้เครดิตโดยการซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลด ตั๋วเงิน อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่ง เกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด อัตราที่กำหนดในปัจจุบันไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุน คำว่า "บุคคล" รวมถึงสามี ภริยาของบุคคลนั้น ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลนั้นหรือภริยาหรือสามีของบุคคลนั้นเป็นหุ้นส่วน หรือหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ และบริษัทจำกัดที่บุคคลนั้นและภริยาหรือสามีของบุคคลนั้นถือหุ้นอยู่เป็นจำนวนเงิน เกินกึ่งหนึ่งแห่งทุนของบริษัท แต่เงินให้กู้ยืมที่กล่าวมีช้อยกเว้นกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ให้กู้เงิน โดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาล ไทยหรือมีหลักทรัพย์รัฐบาล ไทยเป็นประกัน

ความมุ่งหมายที่กำหนดมาตรา 13 ก็เพื่อประสงค์ที่จะให้มีการกระจายหนี้ลดความเสี่ยงภัย ป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้รายใดเป็นจำนวนสูงเกินไป เพราะหากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็จะมีผลกระทบกระเทือนความมั่นคงและฐานะของธนาคารนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีความจำเป็นและลูกหนี้มีฐานะดี ธนาคารประสงค์จะให้กู้ยืมก็ขอผ่อนผันจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพิจารณาด้วยดีสำหรับกิจการที่ส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ

5. จำกัดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย (มาตรา 14)

1) กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่พึงจ่ายสำหรับเงินฝากประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแข่งขันแย่งเงินฝาก โดยการประมูลจ่ายดอกเบี้ย

2) กำหนดอัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม จุดมุ่งหมายในการนี้เพื่อที่จะรักษาอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ให้อยู่ในระดับต่ำ และใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนกิจการบางประเภทที่มีความสำคัญแก่เศรษฐกิจของประเทศ

6. การให้การงานกิจการ เพื่อให้สามารถควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายของธนาคารพาณิชย์ และติดตามความเคลื่อนไหว ฐานะการเงิน และการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ มาตรา 23 บัญญัติให้ธนาคารพาณิชย์ต้องยื่นรายงานลับตามแบบที่กำหนด การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์รายงานกิจการและความเคลื่อนไหวนี้ เป็นหลักสากลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความจำเป็นต้องทราบความเคลื่อนไหวของธนาคารพาณิชย์อยู่ทุกระยะ นอกเหนือจากเพื่อการควบคุมแล้ว ตัวเลขตามรายงานเหล่านี้ยังมีประโยชน์ในการวิจัยภาวะเศรษฐกิจและการเงินอีกด้วย

7. การตรวจสอบ ตามมาตรา 24 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ หรือมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบส่วนกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์โดยใกล้ชิดว่า ธนาคารพาณิชย์อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้หรือไม่ ผู้ตรวจการต้องสรุปและรายงานผลการตรวจสอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทราบ เพื่อจักได้ใช้ดุลยพินิจสั่งการแก้ไขหรือให้ดำเนินกิจการตามที่สมควร

8. การเข้าควบคุมกิจการของธนาคารพาณิชย์ หรือการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มีการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือฝ่าฝืนกฎหมายเป็นเนืองนิจ ซึ่งถ้าปล่อยไว้ให้กระทำต่อไปจนถึงที่สุดจะทำให้ผู้ฝากเงินได้รับความเสียหาย และอาจกระทบกระเทือนถึงความเชื่อถือในธนาคารอื่น ๆ อันผูกพันกับประโยชน์ของส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมเงินหรือลงทุน หรือทำได้ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์ หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตไม่ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้ กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้ คือ

มาตรา 20 ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดในการอนุญาตให้เปิดดำเนินการ

มาตรา 21 ฝ่าฝืนเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนตามมาตรา 10

มาตรา 22 ฝ่าฝืนเกี่ยวกับการดำรงเงินสดสำรองตามมาตรา 11 เป็นเงื่อนไข

มาตรา 25 มีการกระทำในลักษณะอันจะเป็นเหตุให้เกิดการเสียหายอย่างร้าย

แรงแก่ประโยชน์ของประชาชน

มาตรา 26 หยุดทำการจ่ายเงิน

สำหรับการควบคุม รัฐมนตรีจะตั้งคณะกรรมการควบคุมขึ้นตามมาตรา 28 ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่จัดดำเนินการธนาคารพาณิชย์นั้น ได้ทุกประการ โดยกรรมการและพนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้นจะดำเนินการพาณิชย์อีกต่อไปโดยมิได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมไม่ได้ (มาตรา 29) ในทางปฏิบัติรัฐมนตรีจะใช้มาตราอื่น ๆ ที่อ่อนกว่าก่อน เช่น สั่งให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติการเพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานเสียก่อนภายในเวลาที่กำหนด (มาตรา 25) หากไม่เป็นผลจึงจะสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้น หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้วแต่กรณี

นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อกำหนด ข้อห้าม และคำสั่งให้ถือปฏิบัติในบางเรื่องซึ่งเห็นว่าจำเป็นแก่การควบคุม หรือป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์มีการกระทำอันไม่สมควรอื่น ๆ อีก เช่น

1) กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเปิดเผยฐานะ และกิจการตามแบบที่กำหนด มีการยอมแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน ณ วันสิ้นเดือนของทุกเดือน (มาตรา 15) และให้ประกาศงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนที่ผ่านการรับรองของผู้สอบบัญชี ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเห็นชอบด้วยแล้ว (มาตรา 16)

2) ในการติดต่อกับประชาชน ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำงานตามเวลาและหยุดทำงานตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีและให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเวลาทำงานและวันหยุดทำงานไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน (มาตรา 17) การกำหนดเวลาทำงานไว้ก็เพื่อความปลอดภัยของธนาคารเอง ในปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเวลาและวันหยุดทำงานในการติดต่อกับประชาชนตามมาตรา 17 ดังนี้



เวลาเปิดทำงาน ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำงานตั้งแต่เวลา 08.30 น. ถึงเวลา 15.30 น.

วันหยุดทำงาน ให้หยุดทำงานในวันหยุดประจำสัปดาห์ คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ และวันหยุดตามประเพณีนิยม ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้ประกาศให้ทราบเป็นรายปี

3) กำหนดห้ามมิให้บุคคลซึ่งเป็นกรรมการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์ใด ไปเป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์อื่นอีกในเวลาเดียวกัน เว้นแต่ตำแหน่งที่ปรึกษากฎหมาย (มาตรา 19)

## 2:2 มาตรการควบคุมธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ แม้ว่าจะเป็นธุรกิจเอกชน แต่ธนาคารพาณิชย์มีลักษณะสำคัญอันแตกต่างจากธุรกิจทั่วไปคือ เป็นธุรกิจที่อาศัยเงินจากผู้อื่นมาก (มี debt/equity ratio สูง) ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงเป็นสถาบันสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้มาก และเป็นแหล่งสำคัญในการระดมเงินออมของประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการดำเนินงานสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นของเศรษฐกิจส่วนรวม

สำหรับกรณีประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันสำคัญในการกำกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นบางประเภท เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการกำกับโดยตรงมีอย่างน้อย 4 ประการด้วยกันคือ

ก. มาตรการเปลี่ยนแปลง "สัดส่วน" บางประเภท อันได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ได้แก่

(1) เปลี่ยนแปลงปริมาณเงินสดสำรองตามกฎหมาย (Legal Cash Reserve Requirement) เมื่อเทียบกับปริมาณเงินฝาก วิธีนี้อยู่ในอำนาจโดยตรงของธนาคารกลาง และจะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติโดยไม่ล่าช้า (No Lag) นอกจากนั้นยังมีผลในด้าน

"การประกาศ" (Announcement Effect) อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น

- ก. ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ดำรงสำรองส่วนเกินอยู่แล้ว มาตรการอาจจะไม่มีผล
- ข. มาตรการที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้บ่อย ๆ (สุรักษ์, 2520 : 143)

- (2) การเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนสินทรัพย์เสี่ยงต่อเงินกองทุน
- (3) การกำหนดอัตราส่วนสินทรัพย์บางชนิด (Specified Asset) ต่อเงินกองทุน
- (4) การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงสำหรับเงินฝาก และเงินให้กู้
- (5) การกำหนดสัดส่วน เงินให้กู้ต่อลูกค้าหนึ่งราย
- (6) การตรวจสอบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ วิธีการนี้ "มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง

ฐานะและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มั่นคง ปลอดภัย สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงิน และเจ้าหน้าที่ของธนาคารได้เพียงพอ ทั้งนี้โดยการประเมินราคาสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์นั้น ความเพียงพอของเงินกองทุน ความสามารถในการหารายได้ ความสามารถในการจัดการความเจริญก้าวหน้าในอนาคต รวมทั้งตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

ข. มาตรการในด้านการรับช่วงซื้อลดและการอนุญาตให้เปิดสาขาใหม่ จุดมุ่งหมายของการรับช่วงซื้อลดก็คือ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะการณ์ต่าง ๆ ส่วนการอนุญาตเรื่องการขยายสาขานั้น มีประโยชน์ในด้านการขยายสาขาไปสู่ชนบทเพื่อกระจายเงินกู้ไปสู่ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เช่น ในปี 2518 ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดว่าธนาคารพาณิชย์จะขยายสาขาไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ต่อเนื่อง ในท้องถิ่นนั้นต้องมีเท่ากับร้อยละ 60 ของเงินฝาก ยิ่งกว่านั้นในร้อยละ 60 นี้ หนึ่งในสามต้องเป็นเงินกู้ภาคเกษตรกรรม มาตรการนี้ได้คาดกันว่า จะมีผลอย่างสำคัญในการเปลี่ยนการไหลด้านทรัพยากรจากชนบทสู่เมืองได้

ค. การชักชวนขอความช่วยเหลือ (Moral Suasion) หมายถึงการที่ธนาคารกลาง ซึ่งก็คือธนาคารแห่งประเทศไทยขอร้องธนาคารพาณิชย์ด้วยวาจา แทนการใช้มาตรการอื่น

เพื่อให้ดำเนินนโยบายเครดิตตามแนวทางที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ

ง. มาตรการ Selective Credit Control คือมาตรการที่ธนาคารกลางกำหนดให้สินเชื่อบางชนิด เช่น สินเชื่อเกษตร ที่ทางธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมนั้น อยู่ในปริมาณที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นแหล่งระดมเงินทุนที่สำคัญนั้น ได้มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการกระจายความเป็นธรรมด้านเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่มาก

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการที่จะมีผลกระทบต่อปริมาณเงิน และอัตราดอกเบี้ยอื่นอีก 2 มาตรการอันได้แก่

ก. การรับซื้อพันธบัตรรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลทำงานประมาณขาดดุล ซึ่งจะเท่ากับเป็นการฉีดเงินตราเข้าไปในระบบเศรษฐกิจ

ข. การแทรกแซงของธนาคารแห่งประเทศไทย ในตลาดรับซื้อคืน (Repurchase Market) ซึ่งมีผลต่ออัตราดอกเบี้ย

### นโยบายการบริหารของธนาคารพาณิชย์

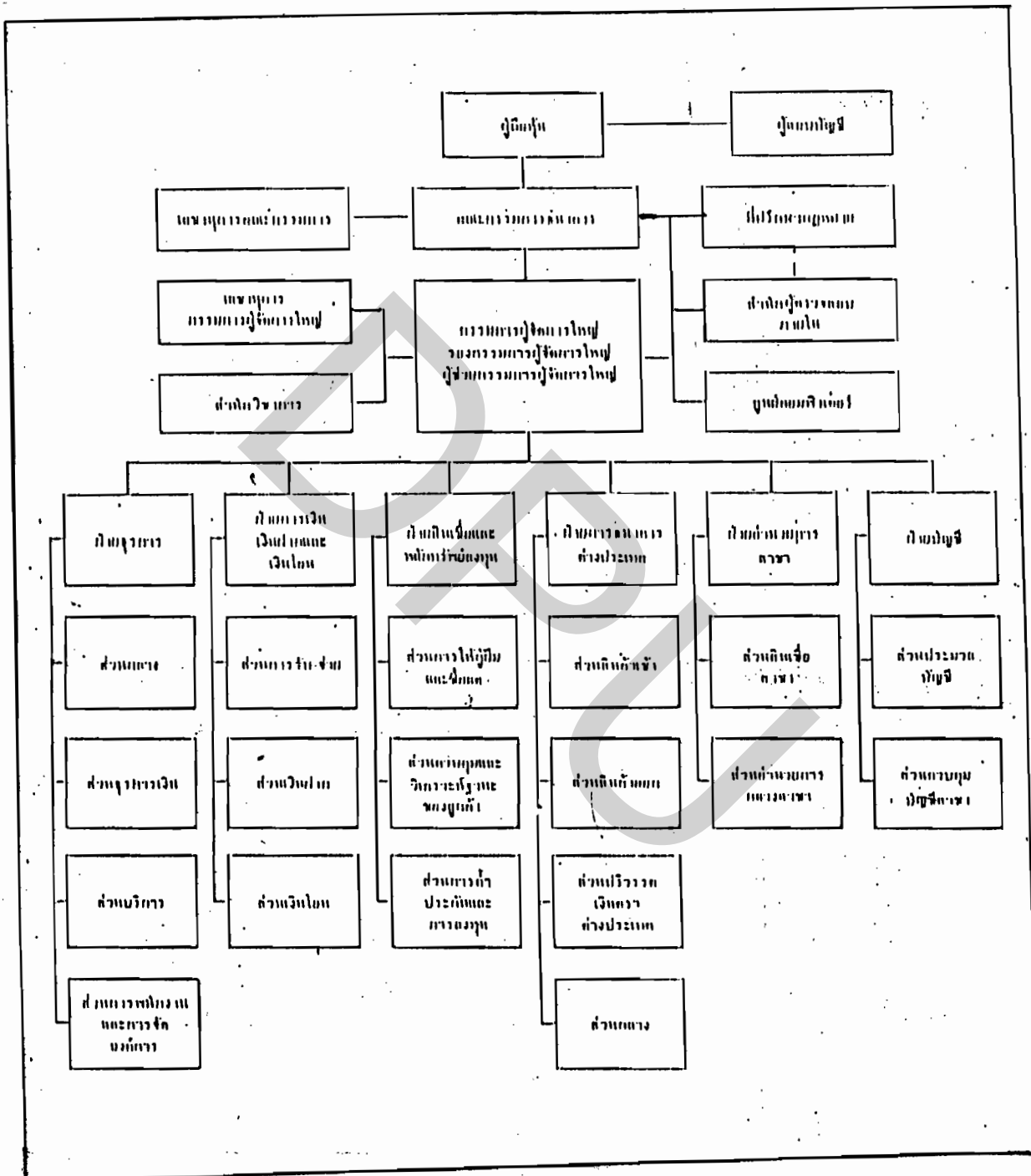
ตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ธนาคารพาณิชย์จะตั้งขึ้นได้ก็แต่ในรูปบริษัทจำกัด และโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งขึ้นในประเทศไทยจึงเป็นบริษัทจำกัด มีผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของกิจการ ส่วนการบริหารธนาคารพาณิชย์นี้ผู้ถือหุ้นจะเลือกตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการธนาคาร" คณะกรรมการนี้จะเป็นผู้วางนโยบายของธนาคารไว้อย่างกว้าง ๆ และมอบหมายให้กรรมการผู้จัดการนำไปปฏิบัติ (ตามภาพที่ 2.1 ประกอบ)

กรรมการผู้จัดการก็จะเป็นผู้บริหารงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่คณะกรรมการธนาคารได้กำหนดไว้ โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่กรรมการผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ ตามลำดับ ซึ่งการแบ่งหน่วยงานออกเป็นฝ่ายนั้นก็แล้วแต่ปริมาณงานและความเหมาะสมของแต่ละธนาคาร

สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศ ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น เนื่องจากเปิดดำเนินการในรูปของสาขาการบริหารงานจึงต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และนโยบายของสำนักงานใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ในต่างประเทศ เป็นสำคัญ

#### การจัดองค์การ

งานของธนาคารพาณิชย์จะเห็นได้โดยชัดแจ้งจากแผนภูมิโครงสร้างการจัดองค์การของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแต่ละธนาคารจะแบ่งส่วนงานออกไปตามนโยบาย ความจำเป็น และความเหมาะสมกับปริมาณงานของตน ธนาคารพาณิชย์โดยทั่ว ๆ ไปจะจัดองค์การตามหน้าที่งานที่รับผิดชอบ ดังภาพที่ 2.1 ดังนี้



ภาพที่ 2.1 แผนภูมิโครงสร้างการ จัดองค์การของธนาคาร

### เลขานุการคณะกรรมการ

ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการของธนาคาร เตรียมงานประชุมคณะกรรมการและผู้  
ถือหุ้น

### เลขานุการกรรมการผู้จัดการใหญ่

ทำหน้าที่ในงานเลขานุการกรรมการผู้จัดการใหญ่ รองและผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่  
ทำคำสั่ง แบล และตรวจเอกสาร ได้ตอบหนังสือของธนาคาร รวบรวมรายงานต่าง ๆ เสนอ  
กรรมการผู้จัดการใหญ่ เก็บรักษาเอกสารสำคัญของธนาคาร ทำรายงานการนัดหมายแขกและลูกค้า

### สำนักวิชาการ

มีหน้าที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ และการเงินทั้งภายในและภายนอก  
ประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางนโยบายและการปฏิบัติงานของธนาคาร โดยรวบรวมและจัด  
ทำสถิติเศรษฐกิจที่จำเป็นแก่การวิเคราะห์นั้น อำนวยบริการค้นคว้าและเสนอรายงานภาวะเศรษฐกิจ  
กิจแขนงต่าง ๆ แก่หน่วยราชการและลูกค้า นอกจากนี้ยังมีหน้าที่จัดทำรายงานประจำปี รายงาน  
สถิติและรายงานภาวะเศรษฐกิจต่าง ๆ ของธนาคาร และจัดดูแลห้องสมุดของธนาคาร

### ที่ปรึกษากฎหมาย

มีหน้าที่ให้ความเห็นแนะนำและช่วยในการปฏิบัติงานของธนาคารและส่วนงานต่าง ๆ ที่  
เกี่ยวกับด้านกฎหมาย เช่น การพิจารณา การตรวจ และช่วยในการจัดร่างกฎข้อบังคับ คำสั่งและ  
เอกสารอื่น ๆ ช่วยวางแผนและตรวจสอบ ดำเนินคดีหรือปฏิบัติงานในด้านกฎหมายตามที่ได้รับ  
มอบหมายจากส่วนงานต่าง ๆ ทำรายงานเกี่ยวกับกฎหมายซึ่งมีความสำคัญสำหรับกิจการของธนาคาร  
จัดการเกี่ยวกับภาษีอากร

### สำนักผู้ตรวจสอบภายใน

มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของสำนักงานใหญ่และสาขา ว่าได้ปฏิบัติงานตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับที่วางไว้หรือไม่ เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์และความปลอดภัยในทรัพย์สินของธนาคาร รวมทั้งการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและวิธีการบัญชีโดยทั่วไปด้วย

### ศูนย์คอมพิวเตอร์

มีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมและบริหารงานด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยให้ธนาคารได้รับประโยชน์สูงสุดในการนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงาน จัดทำโปรแกรมระบบงาน พัฒนาระบบงานและควบคุมระบบประมวลผล ตลอดจนรับผิดชอบในด้านการจัดเก็บคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์อื่น ๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยและปลอดภัย

### ฝ่ายธุรการ

ทำหน้าที่เกี่ยวกับธุรการของธนาคาร ฝ่ายธุรการประกอบด้วย การสารบรรณกลางของธนาคาร การเงิน วัสดุ การพนักงาน ประชาสัมพันธ์ สถานที่และจัดการทรัพย์สินประจำของธนาคาร รักษาภูมิจ้างมั่นคง จัดการเกี่ยวกับการเงินของธนาคาร ได้แก่ การเบิกจ่ายเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายทุกประเภท ทำการเกี่ยวกับรายรับเบ็ดเตล็ด การรับและจ่ายเงินตามโครงการสวัสดิสงเคราะห์พนักงาน และทำการตรวจหลักฐานก่อนมีการรับหรือจ่ายเงินต่าง ๆ ดังกล่าว และจัดการเกี่ยวกับการพัสดุและสถานที่ทำงาน รวมทั้งบริเวณของธนาคาร ดูแลรักษาและเก็บผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่ตกเป็นของธนาคาร การสื่อสารและยานพาหนะ การเดินทางสื่อสารระหว่างส่วนงาน ตลอดจนการจัดพนักงานรับใช้ประจำตามส่วนงานต่าง ๆ การรักษาความปลอดภัยในสำนักงาน สำหรับธนาคารขนาดกลางจะรวมหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการของธนาคาร การวางอัตรากำลังและดำเนินงานเกี่ยวกับการพนักงาน ได้แก่ การจัดหา การคัดเลือก การบรรจุ

การโยกย้าย การลา ฯลฯ ของพนักงานและลูกจ้าง การจัดประเภทงานและการตั้งอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง การพิจารณาผลงาน การอบรมพนักงาน ตลอดจนงานเกี่ยวกับการสวัสดิสังคม

เคราะห์

### ฝ่ายการเงิน เงินฝาก และ เงินโอน

ทำหน้าที่ประกอบธุรกิจการธนาคารภายในประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน การรับฝากเงินจากลูกค้าและการโอนเงินในประเทศ

### ฝ่ายสินเชื่อและหลักทรัพย์ลงทุน

ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ด้วยการให้กู้ยืม และเบิกเงินเกินบัญชีรับซื้อลดตัวเงินภายในประเทศ ซื้อขายหลักทรัพย์ลงทุน การออกหนังสือค้ำประกันการปฏิบัติ ตามสัญญาเพื่อลูกค้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อความและตัวเลขเกี่ยวกับฐานะการเงินของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดนโยบายของธนาคารนั้น คณะกรรมการธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งย่อมกำหนดนโยบายแตกต่างกันไปบ้างไม่มากนักน้อย แต่ธนาคารพาณิชย์ที่ตติต้องแข่งและสร้างความมั่นคง และความเจริญเติบโตให้แก่สถาบันของตน โดยมีนโยบายที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การรักษาสภาพคล่อง (Liquidity)
2. ความมั่นคงปลอดภัย (Safety)
3. สมรรถภาพในการหากำไร (Profitability)

### การรักษาสภาพคล่อง

สภาพคล่อง (Liquidity) คือ ความมีสภาพพร้อมที่จะจ่ายใช้สอยหรือจ่ายเงินให้แก่



ผู้ฝากเงินเมื่อทวงถาม เพื่อคุ้มครองผู้ฝากเงินให้ได้รับความปลอดภัยในการฝากเงินไว้กับธนาคาร รัฐได้วางมาตรการในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ไว้หลายประการ เกี่ยวกับสภาพคล่องก็คือ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินสดสำรองในอัตราที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นเพื่อความปลอดภัยของธนาคาร ผู้บริหารงานของธนาคารก็ต้องคำนึงถึงควมมีสภาพพร้อมในการจ่ายเงินฝากคืนให้แก่ลูกค้าได้ทุกขณะด้วยการดำรงสภาพคล่องในอัตราที่เหมาะสมที่จะยังความปลอดภัย และอำนาจประโยชน์ให้แก่ธนาคารด้วย

### การดำรงเงินสดสำรอง

ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝาก และหรือเงินกู้ยืมไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละห้า และไม่เกินร้อยละสิบของเงินฝากหรือเงินกู้ยืมแล้วแต่กรณี อัตราส่วนที่ดำรงนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ถือเอาส่วนเฉลี่ยตามระยะเวลาอย่างน้อยเท่าไรก็ได้ และอาจกำหนดให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้นก็ได้

ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี จะกำหนดให้รวมยอดเงินฝากให้เกินบัญชี ที่ยังมีได้จ่ายไป เข้ากับยอดเงินฝากที่ต้องมีเงินสดสำรองนั้นด้วยก็ได้

การกำหนดตามมาตรการนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเพิ่มอัตราส่วนเงินสดสำรองและอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่อง ให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

ปัจจุบันประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ออกตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2522 ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 11 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของยอดเงิน

ฝาก และอัตราส่วนที่ต้องดำรงหนี้ให้ถือเอาส่วนเฉลี่ยรายสัปดาห์ของเงินสดสำรอง และยอดเงินฝากทั้งหมดแต่ละวันในสัปดาห์ก่อน ทั้งนี้ให้ถือเอาวันศุกร์เป็นวันเริ่มต้นและวันพฤหัสบดีเป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์

เงินสดสำรองที่พึงดำรงตามมาตรา 11 นี้ เดิมธนาคารพาณิชย์จะถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยซึ่งปราศจากภาระผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงไว้ แต่ต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้น (หรือไม่เกินร้อยละ 3.5 ของยอดเงินฝากนั่นเอง) ต่อมาได้แก้ไขเป็นไม่เกินร้อยละ 3.75 ของยอดเงินฝากโดยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2519 และได้แก้ไขเป็นไม่เกินร้อยละ 4 ของยอดเงินฝากโดยประกาศฯ ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2519 และได้แก้ไขอีกโดยประกาศลงวันที่ 7 มิถุนายน 2522

การแก้ไขทั้ง 3 ครั้งนี้ ก็เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจำหน่ายพันธบัตรเงินกู้เพื่อการเคหะแห่งชาติ โดยการที่การเคหะแห่งชาติจะจัดสร้างที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยในงบประมาณ พ.ศ. 2519 เป็นจำนวน 24,000 หน่วย ซึ่งต้องใช้เงินทุนในการก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ 2,000 ล้านบาท แต่ยังมีขาดเงินทุนอยู่ประมาณ 1,000 ล้านบาท รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ได้เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการให้กู้แก่การเคหะแห่งชาติในอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยมีให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อนโยบายด้านอื่น ๆ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ให้ซื้อพันธบัตรเงินกู้เพื่อการเคหะแห่งชาติ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5.5 ต่อปี เป็นอัตราส่วนตามปริมาณเงินฝากของแต่ละธนาคารเพื่อให้ได้เงินทั้งสิ้น 1,000 ล้านบาท โดยธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงกำหนดอัตราเงินสดสำรองไว้ร้อยละ 7 ของยอดเงินฝากตามเดิม เพียงแต่ลดสัดส่วนที่ต้องดำรงเป็นเงินสดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจากไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.5 ของยอดเงินฝาก เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.0 ของยอดเงินฝาก และเพิ่มสัดส่วนของหลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่พึงดำรงได้จากไม่เกินร้อยละ 3.5 ของยอดเงินฝากเป็นไม่เกินร้อยละ 4 ของยอดเงินฝาก เพื่อที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ใช้เงินที่มีอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยส่วนหนึ่ง และของธนาคารพาณิชย์เองอีกส่วนหนึ่งซื้อพันธบัตรเงินกู้เพื่อการเคหะแห่งชาติ วงเงินทั้งสิ้น 1,000 ล้านบาท

เพื่อให้สอดคล้องกับการจำหน่ายพันธบัตรเงินกู้เพื่อการเคหะแห่งชาติ ซึ่งจะออกจำหน่าย 2 ครั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2519 วงเงินครั้งละ 500 ล้านบาท ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของเงินสดสำรองเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก ตามประกาศฯ ฉบับลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2519 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2519

ระยะที่ 2 ตามประกาศฯ ฉบับลงวันที่ 27 ตุลาคม 2519 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 พฤศจิกายน 2519

ระยะที่ 3 ตามประกาศฯ ฉบับลงวันที่ 7 มิถุนายน 2522 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2522 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (ใส่ข้อ 2 ของประกาศมีชื่อ ก. ข. ค.)

วัตถุประสงค์ในการที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ยอมให้ธนาคารพาณิชย์ถือหลักทรัพย์สินรัฐบาลไทยที่ปราศจากภาระผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองได้ มีดังนี้

- 1) เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากเงินสดสำรองบ้าง เพราะถ้ากำหนดให้ดำรงเป็นเงินสดทั้งจำนวน ธนาคารพาณิชย์จะไม่มีรายได้จากเงินจำนวนนี้เลย
- 2) เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายหลักทรัพย์ของรัฐบาล รวมทั้งพันธบัตรเงินกู้เพื่อการเคหะแห่งชาติดังที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับยอดเงินฝากที่ใช้ในการคำนวณอัตราเงินสดสำรองนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ยังมีอำนาจที่จะกำหนดให้รวมยอดเงินให้เบิกเกินบัญชีที่ยังมิได้จ่ายไป (Unused Balance of Overdrafts) เข้ากับยอดเงินฝากที่ต้องมีเงินสดสำรองนั้นด้วยก็ได้ แต่ปรากฏว่ายังมีได้มีการใช้อำนาจนี้

วัตถุประสงค์ของกฎหมาย ที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอัตราเงินสดสำรอง นอกจากเพื่อคุ้มครองผู้ฝากเงินให้แต่ละธนาคารระวังรักษาสภาพคล่องจำนวนหนึ่งอันเป็นอัตราขั้นต่ำสุดแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่จะกำหนดปริมาณเงินควบคุมการขยายและหดเครดิตด้วย เช่น ทางการณ์นโยบายที่จะขยับยั้งภาวะเงินเฟ้อก็จะใช้เงินสดสำรองเป็นเครื่องมือ โดยเพิ่มอัตรา

เงินสดสำรองชั้น ซึ่งจะมีผลให้ธนาคารให้กู้ยืมและลงทุนได้น้อยลง ลดอำนาจการให้เงินกู้ยืมลงก็จะมีผลให้ส่วนหนึ่งของปริมาณเงินลดลงและโดยกลับกัน เช่น ภาวะเงินฝืดก็จะลดอัตราเงินสดสำรองลง

เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามบัญญัติเกี่ยวกับเงินสดสำรองนี้โดยเคร่งครัด พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้มีบทกำหนดบังคับสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่ฝ่าฝืนดังนี้

1) ตามมาตรา 22 ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการหรือแก้ไขการดังกล่าว โดยจะกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้

2) ตามมาตรา 44 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และตามมาตรา 46 ถ้าเป็นการกระทำความผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาท ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่ และให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

3) ตามมาตรา 46 ทวิ กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้นหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคารพาณิชย์นั้นด้วย

#### การดำรงสภาพคล่อง (Liquidity)

อัตราเงินสดสำรองที่กฎหมายบังคับให้ธนาคารพาณิชย์พึงดำรงนั้น ถือว่าเป็นอัตราขั้นต่ำที่สุดที่จะให้ความคุ้มครองผู้ฝากเงิน และเงินสดสำรองจำนวนนี้จะต้องเก็บไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ฉะนั้นในการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์จะต้องคำนึงถึงการรับจ่ายเงินประจำวันของธนาคาร ความปลอดภัย ในสภาพพร้อมที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเมื่อเรียกหรือ และการสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ฝากเงินยิ่งขึ้นด้วย "การดำรงเงินสดสำรองสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด" (Excess Reserve) โดยปกติส่วนเกินนี้จะต้องมีจำนวนเพียงพอกับการรับจ่ายเงินในการดำเนินงานประจำวันของธนาคาร นอกจากนั้นเพื่อความรอบคอบและเตรียมพร้อมไว้เสมอ ธนาคารสามารถจ่ายเงิน

ฝากคืนได้ทุกขณะ เมื่อเกิดกรณีผิดปกติจำเป็นต้องใช้เงินสดเพิ่มมากขึ้น ธนาคารจึงต้องดำรงสินทรัพย์อย่างอื่นที่สามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายเพื่อเป็นตัวป้องกันอีกชั้นหนึ่งด้วย

ความพร้อมของธนาคารที่จะจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ฝากเงิน อันเนื่องมาจากธนาคารจะต้องดำรงสินทรัพย์ไว้เป็นเงินสดสำรองตามกฎหมาย หรือธนาคารจะดำรงไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานและเป็นปราการป้องกันตน สร้างศรัทธาให้แก่ผู้ฝากเงินก็ตาม ศัพท์ทางธนาคารเรียกว่า "สภาพคล่องหรือความเหลว" (Liquidity) ความมีสภาพคล่องคือ การที่ธนาคารดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง (Liquid Assets) ไว้เพื่อสามารถที่จะจ่ายเงินฝากคืนแก่ผู้ฝากเมื่อทวงถามได้ทุกขณะ

สินทรัพย์สภาพคล่อง หมายถึง เงินสดและสินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายและไม่ขาดทุนหรือขาดทุนแต่น้อย ปกติจะประกอบด้วย

1. สินทรัพย์สำรองลำดับหนึ่ง (Primary Reserve) ได้แก่ สินทรัพย์ที่เป็นเงินสด และที่มีลักษณะเป็นเงินสด คือ

- 1.1 เงินสดในมือ
- 1.2 เงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย
- 1.3 เงินฝากธนาคารอื่นในประเทศไทย
- 1.4 รายการเงินสดในระหว่างเรียกเก็บ (Cash Items in Process of Collection)

คำว่า "รายการเงินสดระหว่างเรียกเก็บ" หมายถึง รายการที่ถือเสมือนเงินสดที่อยู่ระหว่างเรียกเก็บ เช่น เช็คคืน (Cheques Returned) เช็คนี้ยังไม่ได้นำไปหักบัญชี (Uncleared Chequed) หรือเอกสารอื่นใดที่จะต้องจ่ายเมื่อทวงถามและอยู่ในระหว่างเรียกเก็บ

2. สินทรัพย์สำรองลำดับสอง (Secondary Reserve) ได้แก่ สินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำมาก หรือไม่มีค่าใช้จ่าย และมีรายได้แต่ไม่สูงนัก คือ

- 2.1 เงินตราต่างประเทศในมือ
- 2.2 เงินฝากธนาคารในต่างประเทศ
- 2.3 หลักทรัพย์รัฐบาลไทยส่วนที่ปราศจากภาระผูกพัน
- 2.4 ตัวเงินที่สามารถจะนำไปขายช่วงลดได้
- 2.5 ทองคำ

### การบริการสภาพคล่อง

อัตราส่วนของสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากทั้งสิ้น จะดำรงไว้ในอัตราเท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละธนาคาร และปัจจัย 3 ประการ คือ (1) ประเภทลักษณะและความเคลื่อนไหวของเงินฝาก (2) นโยบายการลงทุนและการให้เครดิตของธนาคาร และ (3) ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ถ้าเงินฝากส่วนมากเป็นเงินฝากรายใหญ่ประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ผู้ฝากมักถอนเงินครั้งละจำนวนมาก ๆ สภาพคล่องก็ต้องอยู่ในอัตราสูง เช่นเดียวกัน ถ้าภาวะเศรษฐกิจอยู่ในระยะที่ผู้ฝากเงินจำต้องใช้เงินสดมาก ธนาคารก็ต้องดำรงสภาพคล่องในอัตราสูง แต่การดำรงสภาพคล่องในอัตราสูงอาจทำให้ความสามารถในการหารายได้ของธนาคารต่ำลง ฉะนั้นการที่ธนาคารพาณิชย์ใดจะดำรงสภาพคล่องไว้สูงมากน้อยเพียงใดจะต้องคำนึงถึงปัญหาหารายได้และความคล่องตัวในการแปลงสภาพจาก เงินลงทุน หรือ ให้สินเชื่อเป็นเงินสดประกอบด้วย สำหรับธนาคารในประเทศอังกฤษมักถือ เป็นธรรมเนียมว่าจะต้องมีสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ร้อยละ 30 ของยอดเงินฝาก สำหรับในประเทศไทยอัตราที่กล่าวนี้ก็ถือว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปในระบบการธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ที่ดีควรมีนโยบายที่จะรักษาสภาพคล่องของตนไว้ให้พร้อมที่จะจ่ายได้ทันที คือ นอกจากที่ต้องดำรงเงินสดสำรองตามกฎหมายแล้วธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงสินทรัพย์อื่นที่เปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ง่าย ซึ่งเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องอีกส่วนหนึ่งไว้ด้วย การดำรงสภาพคล่องให้เพียงพอนี้มีความสำคัญมาก เพราะถ้าธนาคารไม่สามารถจ่ายเงินให้ลูกค้าในกรณีถอนเงินโดยปกติแล้ว ลูกค้าอาจจะตื่นตระหนกถอนเงิน อันจะทำให้ธนาคารอยู่ในฐานะลำบาก และ

อาจจะส่งผลให้กระทบกระเทือนถึงธนาคารพาณิชย์อื่นทั้งระบบด้วย

### ความมั่นคงปลอดภัย (Safety)

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในระบบธนาคารพาณิชย์ คือ นอกจากการดำเนินการให้มีสภาพคล่องเพียงพอแล้ว ยังต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้อื่น ๆ ของธนาคารให้ปลอดภัยจากการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารจะต้องดำเนินกิจการด้วยความมั่นคงปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ พอที่จะรับภาระจากสิทธิเรียกร้องของผู้ฝากเงินเจ้าหนี้ธนาคาร หลักการที่จะใช้พิจารณาว่าธนาคารมีความมั่นคงปลอดภัย (Safety) หรือไม่ ก็คือ การพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ (Solvency) ของธนาคาร ถ้าธนาคารมี Solvency ก็แสดงว่าธนาคารมีความมั่นคงพอที่จะสามารถให้ความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงิน และเจ้าหนี้ของธนาคารได้

การที่จะพิจารณาว่าธนาคารมี Solvency หรือไม่นั้น จะพิจารณาจากความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy) ว่ามีพอที่จะรับภาระจากผลขาดทุนของการเสื่อมค่าหรือคุณภาพของสินทรัพย์ได้ โดยไม่ให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ได้หรือไม่

ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy) หมายถึง การที่ธนาคารมีเงินกองทุน หรือส่วนของผู้ถือหุ้นที่เพียงพอชดเชยการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น ได้จากการให้กู้ยืมและให้เครดิตและการลงทุนในหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่น ตลอดจนสูญเสียที่เกิดจากการผันแปรของภาวะเศรษฐกิจ โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังรวมความถึงความสามารถที่จะสนองความต้องการในด้านสินเชื่อให้แก่สังคมตามความเจริญของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นลำดับได้ด้วย

### ตัวอย่างการพิจารณาความปลอดภัยของธนาคารพาณิชย์

สินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์นั้นสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สินทรัพย์สภาพคล่อง (Liquid Assets) และสินทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่สินทรัพย์สภาพคล่อง (Non-Liquid Assets)

สินทรัพย์สภาพคล่อง หมายถึง เงินสดและสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ง่ายโดยไม่ขาดทุน หรือขาดทุนน้อยที่สุด เช่น เงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากธนาคารอื่น หลักทรัพย์รัฐบาลไทยส่วนที่ปราศจากภาระผูกพัน เป็นต้น

ส่วนสินทรัพย์อื่นนั้น หมายถึง สินทรัพย์ที่เปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ช้า กับทั้งยังอาจมีส่วนขาดทุนเกิดขึ้นจากความเสื่อมในคุณภาพของสินทรัพย์นั้น เช่น เงินลงทุนในหลักทรัพย์ เงินให้กู้ยืมและให้เครดิต สินทรัพย์ประจำ รายได้ค้างรับและรายจ่ายล่วงหน้า เป็นต้น

จากงบดุลของธนาคารไทยกรุงเทพ จำกัด ถ้าสินทรัพย์อื่นสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ 9,500 ล้านบาท โดยขาดทุนเพียง 200 ล้านบาท เมื่อรวมกับสินทรัพย์สภาพคล่องที่ธนาคารมีอยู่ 2,800 ล้านบาทแล้ว ธนาคารจะมีสินทรัพย์สภาพคล่องรวม 12,300 ล้านบาท เพียงพอที่จะชำระให้แก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้อื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนรวม 12,000 ล้านบาท ยังคงเหลือเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นอีก 300 ล้านบาท และผู้ถือหุ้นต้องรับภาระส่วนขาดทุน 200 ล้านบาท กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าธนาคารมีเงินกองทุนเพียงพอและสามารถให้ความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงินได้



ธนาคารไทยกรุงเทพ จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2532

(หน่วย: ล้านบาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	
สินทรัพย์สภาพคล่อง	2,800	เงินฝาก	10,000
สินทรัพย์อื่น	9,500	เงินกู้ยืมและหนี้สินอื่น	2,000
	<hr/>	ส่วนของผู้ถือหุ้น	<hr/>
	12,300		12,300

แต่ถ้าสินทรัพย์อื่นเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เพียง 8,000 ล้านบาท ธนาคารจะสามารถชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกได้เพียง 10,800 ล้านบาท ซึ่งไม่เพียงพอกับหนี้สินซึ่งมีจำนวนถึง 12,000 ล้านบาท กรณีนี้แสดงว่าธนาคารอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถชำระส่วนขาดทุน จึงไม่อาจให้ความปลอดภัยได้

บทบัญญัติของกฎหมาย

ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะพิจารณาว่า สินทรัพย์ของธนาคารนั้นมีคุณภาพเพียงใดหรือสามารถจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เท่าใด ฉะนั้นเพื่อบรรลurposeประสงค์ที่จะให้ธนาคารพาณิชย์รักษาความสามารถในการชำระหนี้ (Solvency) ซึ่งเท่ากับเป็นการคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้อื่น ๆ และเพื่อเป็นเครื่องมือของธนาคารแห่งประเทศไทยในการควบคุมเครดิตทางปริมาณและเลือกเฟ้น (Quantitative and Selective Credit Control) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ได้บัญญัติให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งที่จดทะเบียนในประเทศไทย และสาขาของธนาคารต่างประเทศต้อง

**หอสมุดและศูนย์สารสนเทศ  
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**

ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Risk Assets) และกำหนดห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืม หรือให้เครดิตแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุน ดังนี้

การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Capital Funds to Risk Assets Ratio)

มาตรา 10 ให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับ

(1) สินทรัพย์ทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี อัตราที่กำหนดนั้นจะต่ำกว่าร้อยละห้าหรือเกินร้อยละสิบห้าไม่ได้

(2) สินทรัพย์แต่ละประเภทไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(3) จำนวนเงินที่รับอวัลตัวเงิน รับเอาตัวเงินจากเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์ความผูกพันในการชำระเงิน ค่าประกันการกู้ยืมเงินหรือค่าประกันการขาย ขายลดหรือขายลดตัวเงินอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่ต่ำกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

สินทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ไม่รวมถึงเงินสด เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากที่ธนาคารอื่นในหรือนอกราชอาณาจักร หลักทรัพย์รัฐบาลไทย และสินทรัพย์อื่นที่รัฐมนตรีกำหนด

อัตราตามวรรคหนึ่ง (2) หรือ (3) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหรือไม่กำหนดก็ได้ และจะกำหนดเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้

การกำหนดตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่การกำหนดตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

เจตนารมณ์ของกฎหมายตามมาตรา นี้ ก็เพื่อที่จะแบ่งสินทรัพย์ของธนาคารเป็น 2 ประเภท คือ สินทรัพย์เสี่ยง (Risk Assets) กับสินทรัพย์ไม่เสี่ยง (Non-Risk Assets) เพื่อที่จะสามารถวัดความเพียงพอของเงินกองทุน โดยเปรียบเทียบกับสินทรัพย์เสี่ยงเท่านั้น เพราะสินทรัพย์เสี่ยงคือสินทรัพย์ที่มีโอกาสเกิดขาดทุนขึ้นได้ แต่ในการกำหนดว่าอะไรเป็นสินทรัพย์เสี่ยงกระทำได้ยาก กฎหมายจึงกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นหักออกด้วยสินทรัพย์ไม่เสี่ยง ซึ่งได้แก่ เงินสดเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากที่ธนาคารอื่นในหรือนอกราชอาณาจักรหลักทรัพย์รัฐบาลไทย และสินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

สินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีนั้น เป็นสินทรัพย์ไม่เสี่ยงรวมทั้งสินทรัพย์ที่ต้องการจะส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์มีไว้ด้วย ตามประกาศกระทรวงการคลังออกตามความในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ครั้งหลังสุดลงวันที่ 18 เมษายน 2522 ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ซึ่งไม่รวมถึงสินทรัพย์ดังต่อไปนี้

- (1) หุ่น หุ่นกู่ หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- (2) พันธบัตรขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น
- (3) หุ่นกู่หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันเงินและดอกเบี้ย
- (4) เงินให้สินเชื่อแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่าหรือองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น
- (5) เงินให้สินเชื่อที่มีสิทธิซึ่งมีตราสารการฝากเงิน หลักทรัพย์รัฐบาลไทยหรือหลักทรัพย์ใน (1) (2) หรือ (3) ข้างต้นเป็นประกันเฉพาะส่วนที่ไม่เกินมูลค่าตามตราสาร หรือไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้ของหลักทรัพย์ดังกล่าว
- (6) ตัวแลกเงินที่ออกตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งธนาคารพาณิชย์ได้เปิดไปเฉพาะส่วนที่ไม่เกินมูลค่าของเงินมัดจำที่ผู้ขอให้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้วางไว้

- (7) เงินให้สินเชื่อเพื่อการส่งสินค้าออกตามเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เปิดมายังธนาคารพาณิชย์ก่อนการส่งสินค้านั้นออกและยังมิได้มีการออกตั๋วแลกเงินตาม (8)
- (8) ตั๋วแลกเงินที่ออกตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งเปิดมายังธนาคารพาณิชย์เป็นค่าสินค้าที่ส่งออก
- (9) ตั๋วแลกเงินเพื่อเรียกเก็บเป็นค่าสินค้าที่ส่งออกซึ่งธนาคารพาณิชย์ได้รับซื้อไว้
- (10) หนังสือสำคัญมูลภัณฑ์กันชนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมแร่ดีบุก
- (11) อสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจ หรือสำหรับพนักงานและลูกจ้างเมื่อได้หักค่าเสื่อมราคาแล้ว
- (12) เครื่องใช้และเครื่องตกแต่งสำหรับสำนักงาน หรือสำหรับบ้านพักพนักงานและลูกจ้างเมื่อได้หักค่าเสื่อมราคาแล้ว
- (13) ยอดเหลือมบัญชีระหว่างสำนักงานที่เป็นนิติบุคคลเดียวกัน
- (14) สิทธิทรัพย์ของสำนักงานสาขาในต่างประเทศแต่ละสำนักงานของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย เฉพาะส่วนซึ่งเท่ากับหนี้สินที่สำนักงานสาขานั้นมีต่อบุคคลภายนอก และหนี้สินนั้นสำนักงานใหญ่ไม่ได้ค้ำประกัน
- (15) เงินให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์ประเภทชำระคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน
- (16) เงินให้กู้ยืมบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาตลาดทุน
- (17) เงินสัดระหว่างเรียกเก็บประเภทเช็คส่งคืน
- (18) เงินให้สินเชื่อแก่บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ หรือเงินลงทุนซื้อหุ้นของบริษัทดังกล่าว ทั้งนี้ตามโครงการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ
- (19) เงินลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียน หรือหลักทรัพย์รับอนุญาตในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้ใช้เงินกู้ซึ่งกระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย
- (20) หุ้นของบริษัทเงินทุนแห่งอาเซียน
- (21) เงินลงทุนในกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

(22) เงินให้สินเชื่อแก่โรงสีข้าว ที่เข้าร่วมโครงการยกระดับราคาข้าวเปลือกนาปี  
ฤดูการผลิต 2528/2529

(23) เงินให้สินเชื่อแก่โรงสีข้าว ตามมาตรการเสริมนโยบายข้าวของกระทรวง  
เกษตรและสหกรณ์ปี พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2529

(24) สิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับ  
พนักงานและลูกจ้างสุทธิภายหลังตัดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายแล้ว

(25) เงินสัดระหว่างเรียกเก็บตามตราสาร ประเภทที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม  
เฉพาะที่อยู่ระหว่างรอเรียกเก็บ ซึ่งจะเรียกเก็บได้ในวันทำการถัดไปและตราสารนั้นธนาคารพา  
ณิชย์เป็นผู้ส่งจ่าย

(26) ดอกเบี้ยค้างรับของหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือของพันธบัตรรองค้ำประกันของรัฐบาลหรือ  
รัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือของหุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและ  
ดอกเบี้ย หรือของหุ้นกู้หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์  
การเกษตรหรือบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(27) สิทธิพิเศษเฉพาะส่วนที่เท่ากับเงินสำรองสำหรับการลดค่าของหลักทรัพย์

(28) เงินให้สินเชื่อร้อยละ 20 ของเงินให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการดังต่อไปนี้

(ก) กิจการเพื่อการเกษตร ซึ่งหมายความถึง กิจการที่ประกอบการกลีกรรรม  
การประมง หรือการเลี้ยงสัตว์

(ข) กิจการค้าเพื่อการอุตสาหกรรมและกิจการเหมืองแร่

(ค) กิจการค้าส่งผลิตผลทางการกลีกรรรม เฉพาะที่เป็นการค้าส่งที่ซื้อผลิตผล  
จากผู้ประกอบการกลีกรรรมโดยตรง

(ง) เงินให้สินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย ตามที่ธนาคาร  
แห่งประเทศไทยกำหนด

ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำ  
หนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นตามมาตรา 10(1) (สิน  
ทรัพย์เสี่ยง) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2526 เป็นต้นมา (ตามประกาศหนา

การแห่งประเทศไทยลงวันที่ 18 เมษายน 2526 แต่มิได้กำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์แต่ละประเภท ตามความในมาตรา 10(2)

การใช้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง เป็นเครื่องวัดความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากและเจ้าหนี้อื่น เพื่อควบคุมมิให้ธนาคารพาณิชย์ขยายเครดิตมากเกินไป เป็นการจำกัดขอบเขตการดำเนินงานของธนาคารให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย หากธนาคารต้องการขยายเครดิตเพิ่มขึ้นก็ต้องเพิ่มทุนให้มากขึ้นด้วย

ตามที่กฎหมายกำหนดพิสัย (Range) ของอัตราส่วนไว้นี้ก็เพื่อให้การกำหนดอัตราส่วนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสถานการณ์ขณะนั้น โดยคำนึงถึงการจำกัดขอบเขตการดำเนินงานของธนาคารให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย มิให้ขยายเครดิตจนเกินควร ขณะเดียวกันก็มีให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของธนาคารด้วย

การให้กู้ยืมหรือให้เครดิตต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุน

เพื่อป้องกันมิให้ธนาคารผูกพันเสี่ยงภัยอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากเกินไปจนควร มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์

(1) ให้สินเชื่อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่งเป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(2) รับอวัลตัวเงิน รับรองตัวเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลด ตัวเงิน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวัน

หนึ่ง เป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

อัตราตามวรรคหนึ่ง (2) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหรือไม่ก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง (1) หรือ (2) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้ต่ำลง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

ให้นำความในมาตรา 12 ทวิ มาใช้บังคับแก่การกระทำตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ด้วยโดยอนุโลม

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 13 ทวิ และมาตรา 13 ตริ โดยมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 13 ทวิ บทบัญญัติแห่งมาตรา 13 ไม่ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์

(1) ให้กู้ยืมเงิน โดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(2) ให้กู้ยืมเงินโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินมูลค่าแห่งหลักทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์นั้น ได้ตราไว้เป็นประกัน

(3) ให้สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือ

(4) รับอวัลตัวเงิน รับรองตัวเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงิน หรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วง ลดตัวเงินทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดตามมาตรานี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 13 ตริ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดการดังต่อไปนี้ได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอ

- (1) ให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อในกิจการประเภทใด ๆ ไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนด
- (2) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อในกิจการใด ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเกินอัตรา

ที่กำหนด

การกำหนดตาม (1) ทุกครั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีหรืออัตราที่กำหนดตาม (1) รวมกันทั้งสิ้นทุกประเภทของกิจการต้องไม่เกินร้อยละยี่สิบของยอดเงินฝากธนาคารพาณิชย์ในวันสิ้นปีก่อนหน้านั้น

การกำหนดตาม (2) ให้กำหนดเป็นร้อยละของยอดเงินให้สินเชื่อในแต่ละกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้น ในขณะหนึ่งขณะใดก็ได้

#### การลดทุน

จากสาเหตุที่เงินกองทุนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงไว้ ซึ่งระบบการธนาคารพาณิชย์ที่มั่นคงและให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของธนาคารพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 ดังนี้

(1) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการลดทุน โดยมีได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามมาตรา 12(1)

(2) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์รับหุ้นธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นประกันการให้สินเชื่อหรือตามใบหุ้นธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกันการให้สินเชื่อ มาตรา 12(3) เพราะถ้าหุ้นนั้นตกเป็นของธนาคารก็จะเป็นการลดทุนทางอ้อม

(3) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์รับซื้อหรือมีหุ้นธนาคารพาณิชย์อื่น เว้นแต่จะได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันสินเชื่อ แต่ต้องจำหน่ายภายในเวลาจากเดือนนับแต่วันที่ได้อมา มาตรา 12(7) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เงินกองทุนของระบบธนาคารพาณิชย์ลดลง ซึ่งจะทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์ไม่มั่นคง



### ความหมายของเงินกองทุน

ความหมายของเงินลงทุนตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 นั้นแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ตามหลักการบัญชีแล้ว หมายถึง ส่วนของผู้ถือหุ้น แต่ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 เงินกองทุนหมายความถึงทุนซึ่งชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้ามูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับ ทุนสำรองซึ่งรวมทั้งเงินสำรองอื่นที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นงวดบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ และกำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรรแล้ว ครั้งนี้เมื่อหักยอดขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกยอดบัญชีออกแล้ว

ทุนซึ่งชำระแล้ว (Paid up Capital) หมายถึง ทุนที่ธนาคารได้รับชำระจากผู้ถือหุ้นของธนาคารแล้ว มีความหมายตรงกันกับความหมายในทางการบัญชี

ส่วนล้ามูลค่าหุ้น (Capital Gain) คือกำไรจากการขายหุ้น กำไรที่จะได้ในกรณีก็คือเมื่อซื้อหุ้นมาในราคาต่ำ แล้วไปขายออกในราคาสูง ส่วนแตกต่างจากราคาต่ำกับราคาสูงก็คือส่วนกำไรจากราคาหุ้น คนที่ทำแบบนี้ก็จะเป็นการซื้อขายหุ้นโดยไม่คิดที่จะรับเงินปันผลหรือรับสิทธิพิเศษอื่น ๆ เช่น สิทธิในการรับเงินปันผลพิเศษ สิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนใหม่ เป็นต้น

การเล่นหุ้นแบบนี้เราเรียกกันว่าเป็นการเล่นหุ้นแบบ เก็งกำไร แต่จะเป็นการเก็งกำไรแบบปกติหรือเก็งกำไรแบบมีการปั่นหุ้นก็แล้วแต่กรณี แต่ผลที่ออกมาก็เหมือนกันคือผู้ซื้อขายในกำรนั้นจะได้กำไรจากความแตกต่างของราคาซื้อและขายหุ้น

ทุนสำรอง (Statutory Reserve หรือ Legal Reserve) หมายถึงเงินสำรองที่  
กันไว้จากกำไรตามมาตรา 1202 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เงินสำรองอื่นที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ (Reserves appropriated from net profit) คือ เงินสำรองที่จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีโดยผ่านมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ฉะนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า "เงินสำรองอื่นที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ" ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของทรัพย์สิน (Valuation Reserve) สำรองเพื่อหนี้สูญ (Liability Reserve) สำรองอันเป็นส่วนของผู้ถือหุ้น (Surplus Reserve) ถ้าเงินสำรองนั้น ได้ผ่านการจัดสรรโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นแล้ว ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุน ในด้านตรงกันข้าม ถึงแม้ว่าเงินสำรองนั้นจะเป็น Surplus Reserve แต่ถ้าไม่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ และ/หรือมิได้ผ่านการจัดสรรจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นก็ไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุน

กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรรแล้ว (Unappropriated Profit) หมายถึงกำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรรยกมา ไม่รวมกำไรสุทธิงวดปัจจุบัน ทั้งบัญชีประจำงวดแล้วแต่ยังมีได้จัดสรรกรณีมีผลขาดทุนงวดที่แล้วยกมาหรือขาดทุนประจำงวดปัจจุบันทั้งบัญชีแล้ว ให้นำมาหักเงินกองทุนกำไรสุทธิ คงเหลือหลังจากการจัดสรรนี้ ไม่รวมส่วนที่แตกต่างของรายได้และรายจ่ายในระหว่างงวดบัญชี คือ ไม่รวมบัญชีกำไรขาดทุน (Profit and Loss Account) ที่ยังไม่ได้ปิดงบประจำงวดนั่นเอง

การที่กฎหมายไม่ยอมให้ถือกำไรสุทธิงวดปัจจุบันทั้งบัญชีประจำงวดแล้ว แต่ยังมีได้จัดสรรซึ่งถือเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นตามหลักการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุน ก็เนื่องจากกำไรสุทธิจำนวนนั้นจะต้องนำไปจัดสรรและจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น จึงต้องรอให้ผ่านการจัดสรรเสียก่อน ส่วนที่เหลือจึงจะถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินกองทุน

(2) เงินกองทุนของสาขาธนาคารต่างประเทศ ธนาคารต่างประเทศที่เปิดดำเนินการในประเทศไทย เป็นสาขาของธนาคารที่จดทะเบียนในต่างประเทศ จึงไม่มีบัญชีทุนหรือส่วน

ของผู้ถือหุ้น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 บัญญัติให้สาขาต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยตามจำนวนชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีมีประกาศและกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และให้ถือว่าสินทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินกองทุนในการปฏิบัติตามมาตรา 10 และมาตรา 13

ตามประกาศครั้งหลังสุดมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2515 สินทรัพย์นี้ต้องมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) เงินฝาก หลักทรัพย์รัฐบาลไทยซึ่งปราศจากภาระผูกพันที่มีอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย อันเป็นส่วนหนึ่งต่างจากเงินสดสำรองตามมาตรา 11

(2) หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย

ในการคำนวณสินทรัพย์ดังกล่าวให้ถือตามราคาที่ตราไว้

(3) อสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานและลูกจ้าง โดยหักค่าเสื่อมราคาตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ

สินทรัพย์ตาม (2) และ (3) ต้องมีมูลค่ารวมกันแล้วไม่เกินร้อยละ 40 ของสินทรัพย์ที่ต้องดำรง

สินทรัพย์ที่สาขาธนาคารต่างประเทศจะต้องดำรงไว้ในประเทศไทยนั้นจะต้องได้มาจากสำนักงานใหญ่ หรือสาขาของธนาคารที่เป็นนิติบุคคลเดียวกัน กล่าวคือต้องนำเงินมาจากต่างประเทศเพื่อดำรงเป็นเงินกองทุน

### ขนาดของเงินกองทุนที่ธนาคารพาณิชย์ควรดำรง

การที่ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนอย่างเพียงพอและพยายามเสริมสร้างให้เพิ่มอยู่เสมอ เป็นสิ่งประกันความสามารถของธนาคารนั้น ๆ ที่จะสนองความต้องการของลูกค้าในด้านภาษีให้คุ้ม ยืมและให้เครดิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้เสมอ ความเจริญเติบโตของเงินกองทุนจึงเป็นสิ่ง สำคัญที่ผู้บริหารระดับสูง ของธนาคารพาณิชย์จะต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา ธนาคารพาณิชย์ที่มีเงิน กองทุนมั่นคงและเพียงพอ ย่อมสามารถจะเผชิญกับเหตุการณ์ไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ขนาดของเงินกองทุนที่ธนาคารควรจะดำรงไว้ นั้นควรมีอัตราส่วนเท่าใด จึงจะถือว่า เพียงพอหรือเหมาะสม ขึ้นอยู่กับชนิดและจำนวนของการสูญเสียของแต่ละธนาคารเป็นสำคัญ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การวิเคราะห์การดำเนินการของธนาคารนั้นว่า ได้ดำเนินการไปอย่างรอบคอบ รัดกุม หรือกระทำโดยหละหลวมเสี่ยงภัยเพียงใด เป็นแนวทางพิจารณานั้นเอง การที่จะวางกฎ เกณฑ์ลง ไปว่าขนาดของเงินกองทุนที่ธนาคารพาณิชย์จะดำรงเป็นเท่าใดนั้นกระทำได้ยาก

#### ตารางที่ 2.1

การจัดระดับเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ตามความเห็นของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์

ระดับ	อัตราเงินกองทุนสุทธิ ต่อสินทรัพย์เสี่ยงสุทธิ (ร้อยละ)	อัตราเงินกองทุนสุทธิ ต่อเงินฝาก (ร้อยละ)
ดี	12.00 ขึ้นไป	12.00 ขึ้นไป
ค่อนข้างดี	9.00 - 11.99	9.00 - 11.99
พอใช้	6.00 - 8.99	6.00 - 8.99
ไม่พอใช้	3.00 - 5.99	3.00 - 5.99
อ่อน	0 - 2.99	0 - 2.99

ที่มา : ฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

### หมายเหตุ

1. เงินกองทุนสุทธิ หมายถึง เงินกองทุนตามกฎหมาย หักด้วยสินทรัพย์ที่จัดชั้นสูญญ และครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ที่จัดชั้นสงสัย เฉพาะส่วนที่มี得有เงินสำรองไว้โดยเฉพาะ (สำรองที่ไม่ถือเป็นเงินกองทุน) ที่คงเหลืออยู่ของสำนักงานใหญ่และสาขา
2. สินทรัพย์เสี่ยงสุทธิ หมายถึง สินทรัพย์ตามมาตรา 10 ของสำนักงานใหญ่และสาขาหักด้วยสินทรัพย์ที่จัดชั้นสูญญ และครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ที่จัดชั้นสงสัย เฉพาะส่วนที่มี得有เงินสำรองไว้โดยเฉพาะ (สำรองที่ไม่ถือเป็นเงินกองทุน)
3. เงินฝาก หมายถึง ยอดรวมเงินฝากของสำนักงานใหญ่และสาขาทั่วเฉลี่ย 12 เดือน

เนื่องจากส่วนประกอบของสินทรัพย์ หนี้สิน หรือความเสี่ยงภัยของแต่ละธนาคารไม่เหมือนกัน เช่น ธนาคารที่มีสินทรัพย์หารายได้ ประเภทเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตมากอาจจะต้องมีเงินกองทุนสูงกว่าธนาคารที่มีสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นหลักทรัพย์ที่มั่นคง เพราะโอกาสที่จะเกิดสูญญเสียมีมากกว่า นอกจากนั้นสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ตลอดจนส่วนประกอบของเงินฝากก็มีส่วนที่ควรนำมาพิจารณาด้วย

อย่างไรก็ดี ขนาดของเงินกองทุนที่ธนาคารพาณิชย์หนึ่งดำรงต้องไม่ต่ำกว่าอัตรา ที่กฎหมายกำหนดตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

### สมรรถภาพในการหากำไร

คำว่า กำไร ที่ใช้อยู่ในธุรกิจมีอยู่ 2 ความหมาย คือ กำไรทางบัญชีและกำไรทางเศรษฐศาสตร์ ในทางการบัญชีถือว่า กำไรก็คือผลแตกต่างระหว่างราคาขายกับต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นและปรากฏในสมุดบัญชี แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ กำไรหมายถึงส่วนเกินหลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น รวมค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริงและไม่ได้จ่ายจริง ที่เรียกว่า Implicit Cost

กำไรทางเศรษฐศาสตร์จึงเหมาะสำหรับใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ

### การวัดกำไร (Profit Measurement)

#### 1) การวัดกำไรทางบัญชี

ตามปกติธนาคารพาณิชย์วัดกำไรทางบัญชีปีละ 2 งวด คือ งวดการบัญชี มิถุนายนและ ธันวาคม ความจริงกำไรที่ได้นี้ไม่ใช่กำไรที่แท้จริง เพราะกำไรที่แท้จริงจะคำนวณได้เมื่อการลงทุนหรือการดำเนินงานธุรกิจสิ้นสุดลง โดยการเปรียบเทียบเงินลงทุนกับรายได้ที่ได้รับตั้งแต่ต้นจนถึงวันที่สิ้นสุดการดำเนินงาน

แต่การที่จะรอให้กิจการสิ้นสุดลงนั้นต้องใช้เวลาานาน ทำให้ผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนไม่พอใจ เพราะบุคคลเหล่านี้ต้องการจะทราบผลของการดำเนินงาน รัฐบาลก็ต้องการเก็บภาษีจากกำไร และผู้บริหารของธนาคารพาณิชย์ ก็อยากจะทราบถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของการดำเนินงาน จึงทำให้ต้องมีการคำนวณกำไรเป็นงวด ๆ การคำนวณกำไรระหว่างงวดก็ต้องการประมาณขึ้น ซึ่งหมายถึงการกำหนดรายได้ รายจ่ายระหว่างงวดขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ทางการบัญชี

#### 2) การวัดกำไรทางเศรษฐศาสตร์

ระยะเวลาที่ใช้ในการวัดกำไรทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะสั้น (Short Run) กับระยะยาว (Long Run) ความแตกต่างของกำไรระยะสั้นกับกำไรระยะยาวก็คือ ในระยะสั้นค่าใช้จ่ายแปรได้กับค่าใช้จ่ายคงที่ แต่กำไรระยะยาว ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเป็นค่าใช้จ่ายประเภทแปรได้

การวัดกำไรตามงวดการบัญชี ทำให้ระยะเวลาทางเศรษฐศาสตร์หมดความหมายลงอย่างไรก็ดี ถ้าหากไม่คำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการคำนวณกำไร การวัดกำไรทางเศรษฐศาสตร์

ก็คือ การคำนวณผลต่างระหว่างค่าเป็นเงินสด (Cash Value) ขององค์การธุรกิจ ณ วันต้นงวดกับปลายงวด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ากำไรในงวดใดงวดหนึ่งก็คือ มูลค่าของกิจการที่เพิ่มขึ้นในระหว่างงวดนั้น หลังจากปรับปรุงส่วนแบ่งใด ๆ ที่กิจการนั้นจ่ายออกไป หรือได้รับระหว่างงวด และการเพิ่มขึ้นนี้มิใช่เพียงแต่ผลอันเนื่องมาจากการดำเนินงาน แต่ยังรวมถึงการที่ทรัพย์สินใด ๆ มีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วย เขียนเป็นสมการได้ดังนี้ (เสนาะ, 2515 : 41)

$$\begin{aligned} \text{กำไรระหว่างงวด} &= \text{มูลค่าสินทรัพย์สุทธิปลายงวด} - \text{มูลค่าสินทรัพย์} \\ &\quad \text{ที่จ่ายให้แก่เจ้าของในระหว่างงวด} - \text{มูลค่า} \\ &\quad \text{สินทรัพย์ที่รับจากเจ้าของในระหว่างงวด} - \text{มูลค่า} \\ &\quad \text{สินทรัพย์สุทธิต้นงวด} \end{aligned}$$

### สมรรถภาพในการหากำไร (Profitability)

การที่กิจการใดมีกำไรสูงมิได้หมายความว่ากิจการนั้นมีสมรรถภาพในการหากำไร หรือมีความสามารถในการหากำไรสูงกว่ากิจกรรมขนาดเล็ก ดังนั้น ในการเปรียบเทียบสมรรถภาพในการหากำไรของธุรกิจจึงต้องพิจารณาถึงอัตราส่วนดังต่อไปนี้

- 1) อัตราผลตอบแทนของค่าขาย =  $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ค่าขาย}}$
- 2) อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ =  $\frac{\text{ค่าขาย}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$
- 3) สมรรถภาพในการหากำไร
 
$$= \text{อัตราผลตอบแทนของค่าขาย} \times \text{อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์}$$

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ค่าขาย}} \times \frac{\text{ค่าขาย}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

### สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไม่ใช่กิจการที่ขายสินค้าจึงไม่มีค่าขาย ดังนั้นสมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์จึงพิจารณาได้จาก อัตรากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นตามสมการข้างต้น แต่สินทรัพย์ทั้งสิ้นนี้มียอดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การคำนวณหาสมรรถภาพในการหากำไรในงวดใดจึงควรใช้กำไรสุทธิในงวดนั้น หารด้วยสินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย เพื่อให้ตัวเลขที่ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ในปี 2531 สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศ ไม่รวมสาขาในต่างประเทศ โดยเฉลี่ยอยู่ในระหว่างร้อยละ 1.25 - 1.99 ส่วนสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศโดยเฉลี่ยอยู่ในระหว่างร้อยละ 1.50 - 2.49 แต่ก็มีบางธนาคารมีสมรรถภาพในการหากำไรสูง หรือต่ำกว่านี้การที่จะพิจารณาสมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์ใดว่าอยู่ในระดับใดจึงควรเปรียบเทียบ กับสมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ (ตามตารางที่ 2.2 ประกอบ) ถ้าสมรรถภาพในการหากำไรอยู่ในระดับต่ำ หรือค่อนข้างต่ำ ธนาคารก็ควรพิจารณาหาสาเหตุและหาทางปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์อื่น



## ตารางที่ 2.2

## สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์ ปี 2530 -2531

(ร้อยละ)

ระดับ	ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ไม่รวมสาขาในต่างประเทศ		สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่ จดทะเบียนในต่างประเทศ	
	ปี 2530	ปี 2531	ปี 2530	ปี 2531
สูง	2.00 ขึ้นไป	2.25 ขึ้นไป	2.75 ขึ้นไป	3.25 ขึ้นไป
ค่อนข้างสูง	1.80 - 1.99	2.00 - 2.24	2.00 - 2.74	2.50 - 3.24
พอใช้	1.20 - 1.79	1.25 - 1.99	1.25 - 1.99	1.50 - 2.49
ค่อนข้างต่ำ	0.90 - 1.19	1.00 - 1.24	1.00 - 1.24	1.00 - 1.49
ต่ำ	0.89 ลงมา	0.99 ลงมา	0.99 ลงมา	0.99 ลงมา

ที่มา : ดัดแปลงจากเกณฑ์ในการพิจารณาจัดระดับความสามารถในการหารายได้  
ฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

สมรรถภาพในการหากำไรของธนาคารพาณิชย์จะสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของธนาคาร (Management of Bank Fund) ซึ่งหมายถึงการนำสินทรัพย์ของธนาคาร ไปลงทุน ให้ได้ผลตอบแทนในอัตราสูง โดยมีความเสี่ยงหรือการสูญเสียต่ำ แต่ตามปกติแล้วการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนในอัตราสูงจะมีความเสี่ยงสูงตามไปด้วย ดังนั้น ในการบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์จึงต้องพิจารณาถึงอัตราผลตอบแทน และความเสี่ยงควบคู่กันไปด้วย

## สรุป

ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เป็นไปในรูป "การค้าเงิน" ธนาคารพาณิชย์จึงจำเป็นต้องแสวงหาเงินมาเพื่อลงทุนหาผลประโยชน์และให้บริการแก่ลูกค้าตามความต้องการของตลาด เพื่อพัฒนาธุรกิจในด้านต่าง ๆ แหล่งเงินที่ธนาคารพาณิชย์จะได้มา มีดังนี้

1. เงินลงทุนของผู้ถือหุ้น
2. เงินฝากของพ่อค้าประชาชน
3. เงินที่ธนาคารได้รับจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และอื่น ๆ

ในจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้มา (Source of Funds) นี้ เงินฝากเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะมีจำนวนสูงมากเมื่อเทียบกับเงินที่ได้มาโดยทางอื่น ๆ ส่วนในด้านการใช้เงินของธนาคาร (Use of Funds) นั้น ได้แก่

1. ให้ลูกค้ากู้ยืมและซื้อลด
2. ลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาล หรือ หลักทรัพย์อื่น
3. ลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และอื่น ๆ

## โครงสร้างเงินทุนของธนาคาร

เนื่องจากโครงสร้างเงินทุนของธนาคาร เงินส่วนใหญ่เป็นเงินที่ธนาคารรับฝากจากประชาชน ซึ่งธนาคารมีพันธะจะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเมื่อเรียกหรือเมื่อครบกำหนดเวลาที่ตกลงกันได้ ฉะนั้น ธนาคารจึงต้องระมัดระวังการจัดสรรการใช้เงิน หรือศัพท์ทางการธนาคารเรียกว่า "การบริหารเงินทุน" (Management of Bank Funds) ให้มีประสิทธิภาพอย่างที่สุด คือ ให้มี "รายได้สูงโดยไม่เสี่ยงความมีสภาพคล่อง" หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่า ธนาคารจะต้องมีเงินพร้อมเสมอที่จะจ่ายเงินฝากคืนแก่ลูกค้าเมื่อทวงถาม แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการแสวงหารายได้มาเพื่อจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายสำนักงานต่าง ๆ และผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นที่นำเงินมาลงทุน นอกจากนี้ธนาคารยังจะต้องหา

ทางลดความเสี่ยงภัยจากเงินลงทุนให้น้อยที่สุดด้วย อย่างไรก็ตาม การรักษาความมีสภาพคล่องหรือความเหลว และการแสวงหารายได้นั้นมักจะขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าจะให้มีความมีสภาพคล่องสูง รายได้ก็จะน้อย และถ้าจะให้มีความมีสภาพคล่องต่ำ โดยใช้เงินไปในทางที่เสี่ยงภัยมาก รายได้ก็จะสูงขึ้น กล่าวคือ เงินสดเป็นทรัพย์สินที่เหลวที่สุด แต่เงินสดในตัวเองไม่ก่อให้เกิดรายได้เลย ถ้าธนาคารให้กู้ยืมมากธนาคารก็จะได้รับรายได้มากแต่มีความมีสภาพคล่องน้อย เพราะเงินที่ให้กู้ยืมไป กว่าที่จะเปลี่ยนเป็นตัวเงินสดได้นั้นต้องใช้เวลาเป็นเดือน ๆ หรือปี ๆ หรือบางทีก็เรียกเก็บไม่ได้เลย ฉะนั้นนักบริหารการธนาคารจึงต้องระมัดระวังที่สุดที่จะรักษาความมีสภาพคล่องไว้โดยไม่ให้เสื่อมรายได้ และพยายามลดการเสี่ยงภัยให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยการจัดสรรเงินให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นโครงสร้างแหล่งที่ใช้เงินไปของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ เปรียบเทียบโดยคำนึงถึง ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไป ความสามารถในการชำระหนี้คืนของลูกค้า และผลสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นักบริหารการธนาคารที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ในภาวะเศรษฐกิจการค้า การเคลื่อนไหวของตลาดเป็นอย่างดี มีนโยบายการบริหารเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ เมื่อใดการบริหารงานของธนาคารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าได้เต็มที่โดยมีรายได้สูง และไม่เสื่อมความมีสภาพคล่อง เมื่อนั้นนักบริหารการธนาคารผู้นั้นก็จะมีคามภูมิใจในผลงานที่ตัวเอง และเพื่อนพนักงานของเขาที่ได้ปฏิบัติมาด้วยดี

### บทที่ 3

## การตลาดสมัยใหม่กับธนาคารพาณิชย์

### ประวัติการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์แห่งแรกในประเทศไทย ได้แก่ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ เบงกิง คอร์ดเปอร์เรชั่น เป็นธนาคารของชนชาวอังกฤษ มีสำนักงานใหญ่อยู่ในฮ่องกง เริ่มทำเป็นกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2431 จุดประสงค์ของการจัดตั้งก็เพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมกิจการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะ ต่อมาระบบการธนาคารพาณิชย์ได้วิวัฒนาการจนทัดเทียมกับนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในรูปการขยายกิจการ การบริหารงาน และการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า ดังนั้นจึงสร้างความเชื่อถือแก่ประชาชนที่นำเงินมาฝากกับธนาคาร ซึ่งต้องใช้เวลาร่วมศตวรรษ โครงสร้างของระบบธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน ตามตารางที่ 3.1 มีธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยหรือธนาคารไทย 15 ธนาคาร และธนาคารสาขาต่างประเทศ ซึ่งจดทะเบียนในต่างประเทศ 14 ธนาคาร รวม 29 ธนาคาร แม้ว่าจะมีธนาคารพาณิชย์ในระบบเพียง 29 ธนาคาร แต่จำนวนสาขาของธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีสาขาจำนวน 2,110 สาขา มีพนักงานธนาคาร 88,824 คน เมื่อสิ้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532

### ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคาร แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้

2. นำเงินนั้นไปใช้ทำประโยชน์ในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น

- 1) ให้สินเชื่อบริษัท ซึ่งได้แก่ ให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อมรดก รับช่วยซื้อมรดก ตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้ เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเลตเตอร์ออฟเครดิต
- 2) ซื้อขายตัวแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนเมื่ออื่นใด
- 3) ซื้อขายปริวรรตต่างประเทศ

นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์อาจกระทำธุรกิจที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตัวเงิน การรับอาวัลตัวเงิน การรับรองตัวเงิน การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดมิได้

ในทางปฏิบัติธนาคารพาณิชย์ประกอบกิจการ 2 ประเภท ดังนี้

1. กิจการธนาคารภายในประเทศ ได้แก่
  - 1) การรับฝากเงิน : กระแสรายวัน ออมทรัพย์และฝากประจำ
  - 2) การรับโอนเงิน : ทางดราฟ โทรเลข และทางวิทยุ หรือโทรศัพท์ทางไกล
  - 3) การเรียกเก็บเงิน : ตามเช็ค ดราฟ และตราสารอื่น ๆ
  - 4) การให้กู้ยืม
  - 5) การซื้อมรดกตัวเงิน
  - 6) การออกหนังสือค้ำประกันและการรับรอง
  - 7) การให้เช่าตู้รับฝาก
  - 8) การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล
  - 9) บัตรเครดิตและเช็คการันตี
  - 10) เช็คของขวัญ

- 11) บริการชำระเงินค่าไฟฟ้า น้ำประปา ค่าภาษี หรือค่าธรรมเนียมให้แก่หน่วยราชการหรือองค์การต่าง ๆ

## 2. กิจการธนาคารต่างประเทศ ได้แก่

- 1) การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อสั่งสินค้าเข้า
- 2) การซื้อลดตั๋วเงินต่างประเทศค่าสินค้าออก
- 3) การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินต่างประเทศ
- 4) การรับโอนเงิน ทางตราภาพ ทางโทรเลข ทางไปรษณีย์อากาศ
- 5) การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ
- 6) การซื้อขายเช็คเดินทาง

สำหรับธุรกิจอื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการได้ตามมาตรา 9 ทวิ เพิ่มเติม ได้แก่

- 1) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีไว้ดำเนินการธุรกิจ แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่ได้ชั่วคราว ส่วนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จากการชำระหนี้ต้องเร่งจำหน่าย
- 2) ให้จำหน่ายโปรแกรมระบบงานที่ธนาคารได้นำมาพัฒนาแล้วเฉพาะที่เกี่ยวกับการบริการทางการเงิน ไม่ใช้การค้า
- 3) ติดต่อหรือแนะนำบริษัทประกันภัยทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหนี้ได้
- 4) ให้บริการหรือวิเคราะห์เพื่อการลงทุน
- 5) จัดแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมแต่ไม่รวมถึงการจัดการให้ยืมกู้ยืมออกตราสารทางการเงิน
- 6) เป็นที่ปรึกษาในการซื้อ รวมหรือควบกิจการ
- 7) ดูแลเก็บรักษาหลักทรัพย์ มอบหรือส่งหลักทรัพย์ รับจ่ายเงินค่าหลักทรัพย์ รับเงินปันผล และค่าผลประโยชน์ที่เกิดจากหลักทรัพย์ แต่จะรับคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์แทนลูกค้า ซึ่งเป็นกิจการนายหน้าไม่ได้

ธุรกิจอื่นตาม ข้อ 1 และ 2 ต้องรับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรณี ส่วน ข้อ 3 ถึงข้อ 7 ทำได้เลย

### ระบบการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นระบบการธนาคารสาขา ซึ่งได้รับอิทธิพลจากธนาคารต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทยก่อนที่จะมีการจัดตั้งธนาคารไทยขึ้น และต่อมาได้มีการพัฒนาระบบให้มีรากฐานมั่นคง โดยมีการจำกัดการขยายตัวของธนาคารสาขาต่างประเทศไม่ให้มีสิทธิที่จะเปิดสาขาภายในราชอาณาจักรได้ ยกเว้นสาขาที่มีอยู่เดิม โดยการออกกฎหมายต่าง ๆ เข้าควบคุมเพื่อให้มีระเบียบที่ดี เช่น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา

โครงสร้างของระบบการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้จัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ธนาคารจดทะเบียนในประเทศไทย หรือเรียกว่า ธนาคารไทย มี 15 ธนาคาร
2. ธนาคารจดทะเบียนในต่างประเทศ หรือเรียกว่า ธนาคารสาขาต่างประเทศมี 14 ธนาคาร

สำหรับจำนวนสาขาธนาคารต่างประเทศที่เปิดทำการแล้ว แยกตามชาติกำเนิด ได้ดังนี้

1. อังกฤษ 3 ธนาคาร คือ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด และธนาคารซีทีบีแบงก์
2. สหรัฐอเมริกา 3 ธนาคาร คือ ธนาคารแห่งอเมริกาฯ และธนาคารเชสแมนฮัตตัน
3. ญี่ปุ่น 2 ธนาคาร คือ ธนาคารมิตซูบิ และธนาคารแห่งโตเกียว
4. จีน 2 ธนาคาร คือ ธนาคารสากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย (ไต้หวัน) และธนาคารกวางตุ้ง (ฮ่องกง)

5. ฝรั่งเศส 1 ธนาคาร คือ ธนาคารอินโดซูเอช
6. อินเดีย 1 ธนาคาร คือ ธนาคารภารตโอเวอร์ซีส์
7. มาเลเซีย 1 ธนาคาร คือ ธนาคารสหมาลายัน
8. สิงคโปร์ 1 ธนาคาร คือ ธนาคารซีไอที
9. เยอรมนี 1 ธนาคาร คือ ธนาคารดอยช์ (เอเซีย) (Deutsche Bank (Asia))

ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ได้มีการพัฒนาให้เจริญเติบโตขึ้นตลอดเวลา และสามารถจัดเป็นระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การธนาคารระดับระหว่างประเทศ ได้แก่ ธนาคารที่มีการพัฒนาจนถึงการมีสาขาหรือสำนักงานในต่างประเทศ ซึ่งเป็นธนาคารขนาดใหญ่
2. การธนาคารระดับประเทศ ได้แก่ ธนาคารที่มีการพัฒนาออกไปสู่ชนบท โดยการเปิดสาขาตามต่างจังหวัด ซึ่งเป็นธนาคารใหญ่ที่มีสาขาหรือสำนักงานในต่างประเทศ และธนาคารที่อยู่ในระดับค่อนข้างใหญ่และมีการติดต่อธุรกิจกับต่างประเทศอยู่ ซึ่งกำลังยกฐานะเป็นธนาคารที่มีสาขาในต่างประเทศ
3. ธนาคารระดับนครหลวง ได้แก่ ธนาคารที่มีการดำเนินงานจำกัดอยู่เฉพาะภายในนครหลวง โดยมีสาขาทำการที่เปิดภายในเขตนครหลวง หรือถ้ามีสาขาในต่างจังหวัดบ้างแต่ก็มีบทบาทน้อยมาก



ตารางที่ 3.1  
รายชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สิ้นสุด 31 สิงหาคม 2532

ลำดับ	ชื่อ	จดทะเบียน	จำนวนสาขา	จำนวนพนักงาน
1	ธนาคารกรุงเทพและเมืองไต้หวัน	2 ต.ค. 2431	2	165
2	ธนาคารกสิกรรมไทย	2437	3	230
3	ธนาคารกสิวิไล (เดิม) จำกัด	27 ต.ค. 2440	2	110
4	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด	30 ต.ค. 2440	208	9,000
5	ธนาคารวิไลกิจ จำกัด	2 ต.ค. 2452	1	57
6	ธนาคารนครไทย จำกัด	3 ต.ค. 2462	1	49
7	ธนาคารวิไลพาณิชย์ (เดิม) เด	15 ต.ค. 2463	2	154
8	ธนาคารนครไทย จำกัด	22 ต.ค. 2470	25	540
9	ธนาคารนครไทย จำกัด	18 มี.ค. 2477	53	2,200
10	ธนาคารนครไทย จำกัด	2 ต.ค. 2483	40	1,307
11	ธนาคารนครไทย จำกัด	8 ต.ค. 2484	101	3,500
12	ธนาคารนครไทย จำกัด	14 ต.ค. 2487	141	5,200
13	ธนาคารนครไทย จำกัด	1 ต.ค. 2487	240	20,225
14	ธนาคารนครไทย จำกัด	1 มี.ค. 2488	174	4,902
15	ธนาคารนครไทย จำกัด	8 มี.ค. 2488	305	15,000
16	ธนาคารนครไทย จำกัด	10 ต.ค. 2490	1	47
17	ธนาคารนครไทย จำกัด	23 ต.ค. 2510	1	67
18	ธนาคารนครไทย จำกัด	4 มี.ค. 2491	11	230
19	ธนาคารนครไทย จำกัด	11 มี.ค. 2492	87	3,314
20	ธนาคารนครไทย จำกัด	1 มี.ค. 2492	31	923
21	ธนาคารนครไทย จำกัด	1 ต.ค. 2492	1	213
22	ธนาคารนครไทย จำกัด	21 ส.ค. 2493	114	3,600
23	ธนาคารนครไทย จำกัด	22 ต.ค. 2496	2	124
24	ธนาคารนครไทย จำกัด	5 ต.ค. 2500	150	5,000
25	ธนาคารนครไทย จำกัด	6 มี.ค. 2505	1	142
26	ธนาคารนครไทย จำกัด	25 ต.ค. 2506	1	170
27	ธนาคารนครไทย จำกัด	26 ต.ค. 2507	1	80
28	ธนาคารนครไทย จำกัด	14 มี.ค. 2509	200	13,700
29	ธนาคารนครไทย จำกัด (เดิม)	3 ต.ค. 2521	1	83
			2,116	88,824

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

## ตารางที่ 3.2

อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากเงินฝาก เพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2532

หน่วย: ล้านบาท

อันดับ	ธนาคาร	มิถุนายน	พฤษภาคม	เพิ่ม(ลด)		ส่วนแบ่ง ตลาด(%)
				จำนวนเงิน	ร้อยละ	
1	กรุงเทพ	300,265	296,812	3,453	1.16	29.43
2	กรุงไทย	159,002	155,432	3,570	2.30	15.58
3	กสิกรไทย	142,419	141,043	1,376	0.98	13.96
4	ไทยพาณิชย์	95,495	93,315	2,180	2.34	9.36
5	ทหารไทย	63,529	60,815	2,714	4.46	6.23
6	กรุงศรีอยุธยา	60,788	59,243	1,545	2.61	5.96
7	กรุงเทพฯ พาณิชยกรรม	35,739	35,238	502	1.42	3.50
8	ศรีนคร	34,317	34,455	(138)	(0.40)	3.36
9	นครหลวงไทย	33,957	32,966	992	3.01	3.33
10	มหานคร	29,306	27,277	2,028	7.44	2.87
11	เอเชีย	23,490	22,891	599	2.62	2.30
12	สหธนาคาร	16,168	16,234	(66)	(0.41)	1.58
13	ไทยทูน	12,965	12,687	278	2.19	1.27
14	นครธน	9,258	9,168	91	0.99	0.91
15	แหลมทอง	3,593	3,533	61	1.72	0.35
รวม		1,020,293	1,001,109	19,184	1.92	100.00

ที่มา : ส่วนวิจัยการเงิน ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

## ตารางที่ 3.3

อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากการให้สินเชื่อ เพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2532

หน่วย: ล้านบาท

อันดับ	ธนาคาร	มิถุนายน	พฤษภาคม	เพิ่ม (ลด)		ส่วนแบ่งตลาด(%)
				จำนวนเงิน	ร้อยละ	
1.	กรุงเทพ	293,789	288,573	5,216	1.81	30.75
2.	กรุงไทย	127,061	125,381	1,680	1.34	13.30
3.	กสิกรไทย	124,303	124,423	(120)	(0.10)	13.01
4.	ไทยพาณิชย์	85,854	83,981	1,874	2.23	8.99
5.	กรุงศรีอยุธยา	59,751	58,605	1,146	1.96	6.25
6.	ทหารไทย	58,982	58,012	970	1.67	6.17
7.	ศรีนคร	37,207	36,894	314	0.85	3.89
8.	มหานคร	36,670	35,703	967	2.71	3.64
9.	นครหลวงไทย	35,947	35,307	639	1.81	3.76
10.	กรุงเทพฯ พาณิชยกรรม	30,455	29,434	1,020	3.47	3.19
11.	เอเชีย	25,510	26,367	(856)	(3.25)	2.67
12.	สหธนาคาร	14,738	14,232	(506)	3.55	1.54
13.	ไทยทุน	12,103	11,934	168	1.41	1.27
14.	นครธน	9,531	8,996	535	5.94	1.00
15.	แหลมทอง	3,512	3,615	(102)	(2.83)	0.37
รวม		955,414	941,458	13,956	1.48	100.00

ที่มา : ส่วนวิจัยการเงิน ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

## ตารางที่ 3.4

อันดับธนาคารพาณิชย์ไทยจัดจากสินทรัพย์ เพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2532

หน่วย: ล้านบาท

อันดับ	ธนาคาร	มิถุนายน	พฤษภาคม	เพิ่ม (ลด)		ส่วนแบ่ง ตลาด(%)
				จำนวนเงิน	ร้อยละ	
1.	กรุงเทพ	375,278	368,799	6,479	1.76	29.18
2.	กรุงไทย	189,416	188,625	791	0.42	14.73
3.	กสิกรไทย	172,295	172,596	(301)	(0.17)	13.40
4.	ไทยพาณิชย์	116,484	115,247	1,237	1.07	9.06
5.	ทหารไทย	78,218	75,969	2,249	2.96	6.08
6.	กรุงศรีอยุธยา	75,669	75,444	225	0.30	5.88
7.	มหานคร	50,782	48,420	2,362	4.88	3.95
8.	นครหลวงไทย	49,789	49,683	106	0.21	3.87
9.	ศรีนคร	49,767	48,651	1,115	2.29	3.87
10.	กรุงเทพฯ พาณิชยกรรม	41,305	40,517	788	1.94	3.21
11.	เอเชีย	34,257	34,628	(371)	(1.07)	2.66
12.	สหธนาคาร	20,789	21,147	(357)	(1.69)	1.62
13.	ไทยทุน	14,975	14,771	204	1.38	1.16
14.	นครธน	11,970	11,623	347	2.99	0.93
15.	แหลมทอง	5,137	5,176	(38)	(0.74)	0.40
รวม		1,286,132	1,271,295	14,837	1.17	100.00

ที่มา : ส่วนวิจัยการเงิน ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

### ระบบของธนาคารพาณิชย์

ระบบของธนาคารพาณิชย์ที่มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยจำแนกตามสภาพการ  
จัดการและขอบข่ายการดำเนินงานแล้ว อาจแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ระบบการธนาคารอิสระ หรือธนาคารเดี่ยว
2. ระบบการธนาคารสาขา
3. ระบบการธนาคารกลุ่ม

### ระบบการธนาคารอิสระหรือธนาคารเดี่ยว

ระบบการธนาคารอิสระ คือระบบของธนาคารที่มีการดำเนินการโดยเอกเทศมีสำนักงาน  
เพียงแห่งเดียว ถ้ามีการเปิดสาขาในที่ต่าง ๆ ก็อาจจะมีบ้างแต่น้อยมาก กิจการของธนาคาร  
นั้นจะต้องไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้หนึ่งผู้ใดหรือธนาคารหนึ่งธนาคารใด และธนาคารอิสระนั้น  
จะต้องไม่มีธนาคารอื่นอยู่ในความควบคุม ลักษณะของธนาคารอิสระจึงมักจะเป็นธนาคารที่มีที่ทำการ  
อยู่ในเมืองอื่นที่มีผู้คนพลวง แต่เป็นธนาคารที่ตั้งขึ้นในท้องถิ่นชนบท และมักจะดำเนินการ  
โดยคนของท้องถิ่น

สำหรับระบบการธนาคารอิสระมีในสหรัฐอเมริกามาก ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุที่มลรัฐ  
แต่ละแห่งมีความประสงค์ที่จะสงวนอาชีพนี้ให้แก่ประชาชนในมลรัฐของตน จึงมีการออกกฎหมาย  
มาบังคับ ห้ามมิให้ธนาคารในมลรัฐอื่นมาเปิดสาขาทำการในเขตมลรัฐของตน อย่างไรก็ตามใน  
บางมลรัฐอาจอนุญาตให้ธนาคารในมลรัฐเดียวกันเปิดสาขาในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ และอาจเปิด  
สาขาข้ามรัฐได้อีกด้วย เพราะมีมลรัฐบางแห่งอนุญาตให้เปิดสาขาธนาคารจากมลรัฐอื่นได้ เช่น  
แคลิฟอร์เนีย นิวเจอร์ซีย์ และเพนซิลเวเนีย เป็นต้น

### ข้อดีของระบบการธนาคารอิสระ

1. ธนาคารที่มีประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นเจ้าของ ย่อมสนใจในความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น และย่อมพิจารณาความต้องการของลูกค้า ได้ถูกต้องและด้วยความเห็นอกเห็นใจเพราะรู้จักกันดี
2. กรรมการและเจ้าหน้าที่ของธนาคารจะพยายามรักษาผลประโยชน์ของธนาคารในฐานะที่มีหุ้นอยู่ด้วย
3. เงินทุนและเงินปันผลจะไม่ถูกโยกย้ายหรือรั่วไหลไปไหน แต่จะอยู่และใช้ภายในท้องถิ่นนั้น
4. ธนาคารอิสระช่วยป้องกันการผูกขาดทางการเงินโดยทางทุนเพียง 2-3 ราย ซึ่งจะทำให้อัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมน้อยลงลง แต่ธนาคารอิสระหลาย ๆ แห่ง ก็อาจรวมหัวกันผูกขาดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียนได้เช่นกัน

### ข้อเสียของระบบการธนาคารอิสระ

1. ธนาคารอาจจะหละหลวม ไม่รอบคอบในการให้เครดิต เนื่องจากลูกค้าส่วนมากคุ้นเคยกันมาก จึงอาจให้เครดิตไปเพราะเชื่อหน้ากัน แทนที่จะวิเคราะห์ฐานะของผู้กู้ตามวิธีการที่ดี
2. ถ้าเศรษฐกิจภายในชุมชนหนึ่งถูกระทบกระเทือน เช่น ราคาสินค้าที่สำคัญของชุมชนตกต่ำลง ธนาคารอาจเรียกเก็บเงินกู้ยืมไม่ได้ และในเวลาเช่นนี้อาจมีลูกค้ามาถอนเงินเพื่อใช้จ่ายมากขึ้น หากภาวะเช่นนี้เป็นอยู่นาน ธนาคารอาจล้มเพราะพึ่งใครไม่ได้ ดังนั้น ธนาคารอิสระล้มง่ายกว่าธนาคารสาขา
3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารมักจะแพง เช่น ต้องมีคณะกรรมการบริหารที่ดี ที่ทำการต้องโอโถง เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและเลื่อมใส พนักงานก็ต้องมีมากและอาจไม่ได้คนดี ๆ ใช้เพราะเงินเดือนถูก ไม่จูงใจคนหนุ่มที่ทะเยอทะยาน
4. ไม่สามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้เต็มที่เหมือนกับธนาคารที่มีสาขา ตั้งค่าธรรมเนียมที่คิดก็อาจจะสูง เช่น ค่าธรรมเนียมในการโอนเงินไปยังที่ที่ไม่มีสาขา เป็นต้น

5. ธนาคารอิสระมักเป็นธนาคารขนาดเล็ก ๆ มีเงินทุนและสินทรัพย์น้อย ทุกวันนี้ การพาณิชย์ และอุตสาหกรรมขยายใหญ่ขึ้น วัตถุประสงค์ในการตั้งธนาคารก็เพื่อสนองความต้องการทางการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม การที่ธนาคารมีเงินทุนและสินทรัพย์น้อยก็ยากที่จะสนองความต้องการของพ่อค้า นักธุรกิจและนักลงทุนในอุตสาหกรรมได้เต็มที่

#### ระบบการธนาคารสาขา

ระบบการธนาคารสาขา คือ ระบบของธนาคารที่มีการดำเนินการอย่างกว้างขวางเป็นธนาคารขนาดใหญ่ที่มีทุนรอนมาก ตั้งดำเนินการกิจการไม่ก็ราย แต่มีที่ทำการมากกว่าหนึ่งแห่ง โดยเปิดเป็นสาขาในท้องถิ่นต่าง ๆ ในเมืองเดียวกันกับที่สำนักงานใหญ่ (Head Office) ตั้งอยู่หรือกระจายไปทั่วประเทศ และอาจมีสาขาในต่างประเทศด้วย ธนาคารต่าง ๆ เหล่านี้จะสนองความต้องการของสังคมโดยเปิดสาขา อังกฤษเป็นผู้นำที่สำคัญ ซึ่งอังกฤษเรียกระบบนี้ว่า Clearing Bank โดยธนาคารพาณิชย์ในอังกฤษจะมีสาขาแทบทุกถนนในกรุงลอนดอน

#### ข้อดีของระบบการธนาคารสาขา

1. เป็นการระบายนทุนที่เหลือใช้จากท้องถิ่นหนึ่ง ไปยังที่ที่ต้องการใช้เงินทุน และกระจายเงินกู้ไปยังกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่สาขาตั้งอยู่ (Diversification of Loans) แม้เมื่อมีการค้าตกต่ำที่ใดธนาคารก็ไม่มีลักษณะทกระเทือนนัก จึงเป็นการกระจายความเสี่ยงภัยในการหาผลประโยชน์ของธนาคาร ทั้งจะเป็นผลให้อัตราดอกเบี้ยในส่วนต่าง ๆ ของประเทศเป็นอัตราเดียวกันได้

2. เป็นระบบที่สามารถระดมทุนได้มากกว่าระบบการธนาคารอิสระ เงินทุนที่ระดมเข้าสู่ระบบธนาคารสามารถจัดสรรให้กู้ยืมแก่กิจการขนาดใหญ่ได้ดี เพราะระบบนี้เก็บรักษาเงินสำรองไว้ที่สำนักงานใหญ่ ดังนั้นสำนักงานใหญ่จึงเก็บสำรองไว้แต่น้อย ถ้าขาดธนาคารสามารถขอยืมจากสาขาหรือธนาคารอื่นได้

3. การโอนเงินจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งให้ลูกค้า จะเสียค่าใช้จ่ายในการโอนเงินได้ ถูกและสะดวกรวดเร็วเพราะธนาคารสาขาจะหักบัญชี โดยการปรับหนี้ระหว่างสาขากับสำนักงานใหญ่ด้วยกันได้

4. เป็นระบบที่สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้มากกว่าโดยเฉพาะในเมืองเล็ก ๆ สาขาของธนาคารขนาดใหญ่จะดำเนินงานได้ถูกกว่า เพราะใช้เงินทุนน้อยกว่า นอกจากนี้ธนาคารยังสามารถลงทุนใช้จ่ายเพื่อติดตั้งเครื่องใช้ที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และสามารถว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญในวิทยาการด้านต่าง ๆ มาให้การอบรมเจ้าหน้าที่ธนาคาร โดยให้อัตราเงินเดือนสูง แต่เมื่อเจ็ลยแล้วไม่เป็นภาระมาก

5. เป็นระบบที่สามารถให้การฝึกหัดงานแก่พนักงานให้รู้งานในทุกด้านได้ดี โดยพัฒนาให้พนักงานได้เลื่อนขั้นสูงขึ้นสู่ตำแหน่งที่รับผิดชอบในสาขา เช่น ผู้จัดการสาขา มักจะเป็นผู้ที่ผ่านงานต่าง ๆ ตั้งแต่งานที่รับผิดชอบน้อยจนถึงงานที่รับผิดชอบมาก และมีความรู้ความสามารถจากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านไปเป็นอย่างดี ในระบบการธนาคารสาขาถือว่าการธนาคารเป็นอาชีพที่ต้องมีการฝึกหัดงาน และผู้ที่ไต่ขั้นสู่ตำแหน่งผู้จัดการสาขาจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดีและมีเกียรติมาก ซึ่งเรียกว่า "มืออาชีพ" (Professional)

6. เป็นระบบที่สามารถให้บริการแก่ชุมชนเล็ก ๆ แม้แต่ในหมู่บ้านก็จะได้รับความสะดวกจากบริการต่าง ๆ ของธนาคารที่มั่นคงและแข็งแรงที่สุด

7. เนื่องจากระบบการธนาคารสาขาเป็นระบบที่มีสาขาอยู่ทั่วทุกภาค เมื่อเศรษฐกิจของภาคใดหรือท้องถิ่นไม่ดี สาขาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้นอาจถูกกระทบกระเทือน แต่สาขาอื่น ๆ ของธนาคารจะไม่ถูกกระทบกระเทือน สามารถกำไรมาชดเชยผลขาดทุนของสาขาที่ขาดทุนได้

### ข้อเสียของระบบการธนาคารสาขา

1. ระบบการธนาคารสาขาจะสร้างการรวมตัวของนายทุนได้ง่าย เพราะกิจการธนาคารสาขาจะมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ๆ ที่จำกัดอยู่แต่ในส่วนกลางซึ่งสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่

2. ธนาคารสาขานั้นแทนที่จะช่วยในการระบายทุนระหว่างท้องถิ่นให้เสมอภาค อาจสร้างความเหลื่อมล้ำได้มากขึ้น คือ ระดมเงินฝากจากแหล่งหนึ่ง เพื่อออกให้กู้ยืมในอีกแห่งหนึ่งทำ



ให้เงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นต้องขาดแคลนไป

3. ระบบการธนาคารสาขานั้น แต่ละสาขาจะมีกำลังเงินทุนเพื่อให้กู้ยืมน้อยกว่าธนาคารอิสระ ทำให้สาขาของธนาคารไม่อาจสนับสนุนธุรกิจหรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในแต่ละท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีหลักปฏิบัติอันเป็นอุปสรรคต่อการให้กู้ยืมอีกด้วย จะยิ่งสร้างปัญหาขึ้นมาเพิ่มขึ้น เช่น ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยบางแห่ง สำนักงานจะให้สิทธิผู้จัดการสาขาให้กู้ยืมได้ไม่เกินวงเงิน 20,000 บาท แต่แต่ละครั้ง ถ้าเกินวงเงินนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานใหญ่ทุกครั้งไป ทำให้ผู้จัดการสาขาลอย痹ความรับผิดชอบไปด้วย

4. การปฏิบัติงานของธนาคารสาขา อาจมีลักษณะระเบียบจัดและล่าช้า ดังเช่นกรณีกำหนดให้ผู้จัดการสาขามีสิทธิให้กู้เงินไม่เกินวงเงินจำนวนหนึ่งข้างต้น แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาระเบียบจัดนั้นสามารถแก้ไขได้โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภายใน

5. ผู้จัดการสาขามักย้ายมาจากที่อื่น ๆ หรือจากสำนักงานใหญ่ จึงย่อมไม่คุ้นกับสิ่งแวดล้อมใหม่เป็นธรรมดา เขาจะเริ่มศึกษาสิ่งต่าง ๆ เพื่อจะปฏิบัติงานไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ แต่พอเข้าใจหรือคุ้นกับภาวะต่าง ๆ ดีขึ้นก็อาจถูกย้ายไปประจำสาขาอื่น

6. ระบบการธนาคารมักโน้มไปในทางผูกขาด เพราะอำนาจทางการเงินตกอยู่ในมือของธนาคารเพียงไม่กี่แห่ง ถ้ามีการผูกขาดในระบบการธนาคารสาขานั้นย่อมมีผลเสียต่อระบบการเงินทั้งประเทศ อันจะเป็นผลให้ประสิทธิภาพของนโยบายการเงินเสื่อมไปด้วย

7. การควบคุมและการตรวจสอบธนาคารสาขาที่มีความยากลำบากมากกว่า เพราะมีจำนวนสาขายู่มาก จึงอาจเกิดการทุจริตได้ง่าย แต่ปัญหานี้ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีบริหารภายใน เช่น การให้ส่งรายงานสม่ำเสมอเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน เป็นต้น และให้มีผู้ตรวจสอบกิจการของสาขาเป็นประจำก็จะสามารถป้องกันได้

### ระบบการธนาคารกลุ่ม

ระบบการธนาคารกลุ่ม คือ ระบบของธนาคารที่มีธนาคารต่างชื่อเข้าร่วมตัวเป็นกลุ่มดำเนินกิจการร่วมกันภายใต้การควบคุมขององค์การที่จัดตั้งขึ้น นอกจากธนาคารแล้วภายในกลุ่มอาจจะมีบริษัทต่าง ๆ เข้าร่วมกลุ่มด้วย การสั่งการและการบริหารจะมีการประสานงานร่วมกัน

ระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน แต่ต้องไม่เกิดผลเสียต่อประโยชน์สุขของสาธารณชน หรือขัดต่อกฎหมาย ระบบการธนาคารนี้เริ่มมีในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 เป็นระบบที่ธนาคารกลุ่มหนึ่งซึ่งมีกิจการและฐานะทางกฎหมายแยกจากกัน แต่ในทางการจัดการหรือการควบคุมเสี่ยงซึ่งมากของผู้ถือหุ้นนั้นร่วมกัน ธนาคารระบบนี้ไม่มากจะมีเฉพาะมลรัฐที่ห้ามธนาคารในมลรัฐเปิดสาขาอย่างเข้มงวดเท่านั้น

ระบบธนาคารกลุ่มยังแบ่งเป็นระบบการธนาคารลูกโซ่ (Chain Banking System) ธนาคารระบบลูกโซ่ เป็นธนาคารอิสระตั้งแต่ 2 ธนาคารขึ้นไป อยู่ภายใต้การควบคุมของเอกชนคนเดียวหรือมากกว่า แต่ไม่ใช่บริษัทจำกัด การควบคุมอาจทำได้โดยวิธีการซื้อหุ้น การเข้าร่วมในคณะกรรมการหรือในกิจการที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ แต่ทุกธนาคารที่อยู่ในระบบลูกโซ่เดียวกันเป็นองค์กรแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด และมีผู้ถือหุ้นและคณะกรรมการของตนเอง

การดำเนินงานของธนาคารระบบกลุ่มและลูกโซ่นี้ เป็นการแก้ไขเสียเปรียบของระบบการธนาคารอิสระของสหรัฐอเมริกาในบางส่วน ซึ่งเกี่ยวกับการไม่สามารถเปิดสาขาได้อย่างเสรีของบางมลรัฐได้ ธนาคารแบบกลุ่มนี้เรียกว่า Bank Holding Company, BHC. ซึ่งหมายถึงบริษัทแม่ที่ถือหุ้นและควบคุมการดำเนินงานของธนาคาร ได้แก่ กลุ่มของธนาคารเชสแมนฮัตตัน ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในนครนิวยอร์กมีธุรกิจต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่มธนาคารนี้ไม่ต่ำกว่า 50 บริษัท เช่น Chase International Investment Corp., Chase Information Corp., Chase Econometric Associates, Inc.

นอกจากการแบ่งระบบการธนาคารดังกล่าวข้างต้นแล้ว เราอาจแบ่งระบบการธนาคารจากบทบาทของธนาคารพาณิชย์ ที่มีต่อเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่นได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ธนาคารนคร (City Bank)
2. ธนาคารท้องถิ่น (Local Bank)
3. ธนาคารชนบท (Rural Bank)
4. ธนาคารภาค (Regional Bank)

ธนาคารนคร ได้แก่ธนาคารที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ในนครหลวง อาจเป็นธนาคารเดี่ยวหรือธนาคารสาขา ลักษณะการดำเนินงานของธนาคารนครจะมีแนวโน้มในการให้กู้ยืมแก่ธุรกิจและอุตสาหกรรมใหญ่ที่อยู่ภายในเขตนครนั้น ๆ

ธนาคารท้องถิ่น ได้แก่ธนาคารที่เปิดดำเนินการภายในท้องถิ่น โดยบุคคลของท้องถิ่นนั้นทำหน้าที่ให้กู้ยืมแก่ธุรกิจและอุตสาหกรรมในท้องถิ่นนั้นเป็นส่วนใหญ่ ระบบการธนาคารแบบนี้โดยทั่วไปจะเป็นธนาคารเดี่ยว แต่อาจเป็นธนาคารสาขาโดยมีที่ทำการกระจายอยู่ภายในอาณาเขตที่ถูกจำกัดตามนโยบายของรัฐ

ธนาคารชนบท ได้แก่ธนาคารที่เปิดดำเนินการภายในท้องถิ่น และโดยทั่วไปจะไม่มีสาขาที่ทำการในเมือง ระบบการธนาคารนี้เป็นธนาคารเดี่ยวหรือสาขาก็ได้ ความแตกต่างจากธนาคารท้องถิ่นก็คือ ธนาคารชนบทมีข้อกำหนดในเรื่องการดำเนินงาน โดยจะต้องเป็นการให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

ธนาคารภาค ได้แก่ธนาคารท้องถิ่นซึ่งมีการขยายอาณาบริเวณการดำเนินงานให้กว้างขวางออกไปโดยครอบคลุมเขตจังหวัดต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพราะการจำกัดเขตปฏิบัติการให้แคบเกินไปจะทำให้ธนาคารไม่สามารถเจริญเติบโตได้เท่าที่ควร เพราะขาดประโยชน์ที่ได้จากการประหยัดของขนาดการประกอบการ

### ระบบการธนาคารสาขาของธนาคารในประเทศไทย

#### การเปิดสาขาธนาคาร

วัตถุประสงค์ใหญ่ของธนาคารโดยทั่วไป ในการเปิดสำนักงานสาขาของธนาคารขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในเรื่องเงินฝากก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในการเปิดสาขาของธนาคาร ปริมาณเงินฝากของ

ธนาคารย่อมจะเพิ่มขึ้น ซึ่งธนาคารสามารถจะนำไปขยายเครดิตและบริการอื่น ๆ แก่ลูกค้า และถ้าสาขามีเงินเหลืออาจโอนให้สำนักงานใหญ่เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ เมื่อมีสำนักงานสาขาของธนาคารกระจัดกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ธนาคารเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างท้องถิ่น และเมื่อสาขาใดสาขาหนึ่งมีความขัดข้องในด้านการเงิน สาขาอื่นที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงก็อาจจะช่วยเหลือกันได้โดยรวดเร็ว

#### การขออนุญาตตั้งสาขาธนาคารพาณิชย์

แต่เดิมกฎหมายมิได้มีการควบคุมเกี่ยวกับการเปิดสาขาธนาคาร เมื่อธนาคารใดเปิดสาขาขึ้นแล้ว ก็เพียงแต่แจ้งให้กระทรวงการคลังทราบ ความมุ่งหมายเดิมอาจจะต้องการให้ธนาคารขยายสาขากระจ่ายออกไปในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเงินและการธนาคารแก่พ่อค้าประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป แต่ปรากฏว่าธนาคารบางแห่งได้ขยายสาขามากเกินไปโดยมิได้พิจารณาถึงกำลังคนและกำลังเงินของตน จึงทำให้การดำเนินงานของสาขาบางแห่งประสบความยุ่งยาก และปฏิบัติการที่ไม่อยู่ในกรอบประเพณีอันดีของธนาคาร ประกอบกับสาขาธนาคารส่วนใหญ่มักจะไปเปิดดำเนินงานในจังหวัด หรืออำเภอที่มีการค้ามาก และไปรวมกลุ่มกันอยู่มากจนเกินความต้องการ จนในที่สุดก็มีการแย่งเงินฝากและลูกค้ากัน บางธนาคารจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่สูงกว่ากฎหมายกำหนดไว้ และรับทำบริการบางอย่างโดยคิดค่าบริการต่ำหรือไม่คิดเลย ซึ่งเป็นการแข่งขันกันไปในทางที่ผิด ฉะนั้น ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แล้ว จึงได้มีการควบคุมเกี่ยวกับการเปิดสาขาทั้งในประเทศและนอกประเทศตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

มาตรา 7 ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการพาณิชย์อาจเปิดสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้

ในทางปฏิบัติ รัฐมนตรีกระทรวงการคลังได้มอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณา และเสนอความเห็นว่าจะอนุมัติให้เปิดสาขาหรือไม่

ธนาคารพาณิชย์ใดมีความประสงค์จะเปิดสาขา จะยื่นคำขอลงถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย คำขอนั้นโดยปกติจะอ้างถึงความจำเป็นหรือเหตุผลของธนาคารที่จะเปิดสาขานั้น ภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่น ที่ตั้งของสถานที่ทำการ และจะต้องมีรายการประกอบตามประกาศกระทรวงการคลังลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2505 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ดังนี้

"ข้อ 3 คำขออนุญาตเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ ต้องมีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. เงินฝากที่คาดว่าจะได้ในขั้นแรก รวมทั้งแหล่งที่มา
2. แนวทางธุรกิจที่มุ่งจะประกอบเป็นส่วนสำคัญ
3. ขอบเขตธุรกิจที่จะประกอบ
4. ขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่บริหาร
5. ชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่บริหาร
6. ระยะเวลาที่คาดว่าจะต้องหารายได้ให้คุ้มกับค่าใช้จ่ายเริ่มการ"

อย่างไรก็ตาม การที่ธนาคารพาณิชย์ใดมีความประสงค์จะเปิดสาขา ธนาคารพาณิชย์นั้นควรจะได้สำรวจภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องให้ถี่ถ้วน และควรได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงกำลังคนและกำลังเงินที่จะต้องใช้ในการเปิดสาขานั้น ๆ ด้วย โดยเฉพาะปัญหาการเตรียมพนักงานที่จะไปประจำสาขา และภาวะการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการขอเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ไว้ดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทย จะพิจารณาถึงภาวะของท้องถิ่นที่มีธนาคารพาณิชย์ยื่นคำขออนุญาตเปิดสาขามาเป็นอันดับแรก หากภาวะของท้องถิ่นใดยังไม่อำนวยที่จะให้มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการเพิ่มขึ้น ก็ถือว่าคำขอเปิดสาขาในท้องถิ่นนั้นตกไปทุกคำขอ
2. หากภาวะของท้องถิ่นอำนวยให้มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้พิจารณาถึงฐานะและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องเป็นอันดับต่อไปตามความสำคัญ ดังนี้

- 1) ฐานะของธนาคารพาณิชย์และการดำเนินงาน
- 2) การควบคุมการดำเนินงานของสาขา
- 3) ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อแนะนำ
- 4) ธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินงานของสาขาไปในทางส่งเสริมภาวะ

เศรษฐกิจของท้องถิ่นเป็นที่พอใจ

- 5) อัตราส่วนการลงทุนในที่ทำการร่วมสัญญาเข้าที่ทำการต่อเงินกองทุน

ธนาคารพาณิชย์ใด ที่ผ่านการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ข้างต้นแต่ละข้อตามลำดับมาด้วยดี เป็นที่พอใจย่อมจะมีโอกาสที่จะได้รับอนุญาตให้เปิดสาขาดีกว่าธนาคารพาณิชย์ที่ยังบกพร่องในข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ อย่างไรก็ตาม สำหรับท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีสาขาธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินงาน และภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นอำนวยให้ ก็น่าจะได้รับการพิจารณาด้วยดี

นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทย ยังได้กำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่บริหารของสาขาธนาคารพาณิชย์ไว้เพื่อเป็นแนวทางของธนาคารพาณิชย์ในการพิจารณาตัวบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่บริหาร สันต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อยื่นคำขออนุญาตเปิดสาขา และในการเปลี่ยนแปลงตัวเจ้าหน้าที่บริหารหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว

#### ความสำคัญของธนาคารพาณิชย์ในระบบเศรษฐกิจ

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ เป็นสถาบันที่สามารถสร้างเงินตราขึ้นได้ เช่นเดียวกับ กระทรวงการคลัง และธนาคารกลาง เงินตราที่สร้างขึ้นเป็นเงินฝากเพื่อเรียก ที่ใช้วิธีโอนสิทธิกันด้วย "เช็ค" ซึ่งประชาชนเชื่อถือในเงินตราที่ธนาคารพาณิชย์สร้างขึ้น และปฏิบัติในธุรกิจอย่างแพร่หลาย ก็เท่ากับเป็นเงินตราโดยสมบูรณ์ เมื่อธนาคารพาณิชย์สร้างเงินตราได้ก็ย่อมจะต้องกว้างขวางกว่าธุรกิจปกติทั่วไป โดยหลักการแล้วธนาคารพาณิชย์ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ฝากเงินอย่างมากมายและรับผิดชอบต่อการสร้าง "สร้าง" โดยวิธีให้กู้ยืม ความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์จึงมีหลักใหญ่ 2 ประการ คือ (เรียงซ้าย : 39)

1. ความปลอดภัยหรือมั่นคง คือ การให้ความปลอดภัยแก่ผู้ฝากโดยการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้อง ไม่เสี่ยงอันตรายเกินควร
  2. ประสิทธิภาพที่ดี คือ การแสวงหาเงินทุนจากเงินฝากให้ได้มาก และใช้เงินทุนไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวม
- ฉะนั้นความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์ต่อสังคมจึงย่อมจะต้องมีอยู่สูง

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่รับฝากเงินจากลูกค้า แล้วนำเงินฝากนั้นไปให้กู้ยืมที่หนึ่ง และแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใหญ่ที่สุดคือ เงินฝากประเภทต่าง ๆ จากเอกชนในประเทศ นอกจากนี้แล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังจะได้ เงินทุนจากการกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ

การใช้จ่ายเงินของธนาคารพาณิชย์ นอกจากจะให้กู้ เบิกเงินเกินบัญชี และซื้อลดแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังอาจหาผลประโยชน์ในการนำเงินไปลงทุนอีกด้วย โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะนำเงินไปลงทุนซื้อหลักทรัพย์ของธนาคารกลางและหลักทรัพย์ของรัฐบาล เช่น พันธบัตร และตั๋วเงินคลัง นอกจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของรัฐบาลแล้ว ธนาคารอาจใช้เงินทุนไปในการซื้อหุ้นและหุ้นกู้ของบริษัท และธุรกิจต่าง ๆ ที่มีหลักฐานมั่นคง และอาจใช้เงินทุนหาผลประโยชน์โดยการซื้อหลักทรัพย์ในต่างประเทศอีกด้วย

การให้กู้ยืมตามวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย แบ่งออกได้ดังนี้ คือ (จรินทร์ : 269) การเกษตร เหมืองแร่ อุตสาหกรรม ก่อสร้าง ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ สินค้าเข้า สินค้าออก การค้าส่งและการค้าปลีก การสาธารณูปโภค การธนาคาร และสถาบันการเงินอื่น ๆ การบริการ การบริโภคส่วนบุคคล และอื่น ๆ ซึ่งการให้กู้ยืมตามวัตถุประสงค์นี้แบ่งออกได้เป็น

ก) เงินกู้เพื่อการพาณิชย์ ตามปกติเป็นเงินกู้สำหรับเป็นทุนดำเนินการค้า และการอุตสาหกรรมชั่วคราว เช่น ให้กู้เพื่อให้ลูกค้านำไปซื้อสินค้าเข้าร้าน รับซื้อตัวเงินเพื่อให้ลูกค้ามีเงินหมุนเวียน การกู้เงินเพื่อการพาณิชย์มักจะเป็นการกู้เงินในระยะสั้น เช่น ระยะไม่เกิน 90

วัน เป็นต้น หลักประกันเงินกู้เพื่อการพาณิชย์ ได้แก่ ตราสารขนส่ง ใบประทวนสินค้า ใบหุ้น พันธบัตร อสังหาริมทรัพย์ หรือมีบุคคลที่ธนาคารเชื่อถือผู้ค้ำประกัน เป็นต้น

ข) เงินกู้เพื่อการอุตสาหกรรม เป็นเงินกู้ที่ผู้กู้จะนำไปใช้สำหรับซื้อวัตถุดิบ หรือจ่ายค่าแรงงาน ซึ่งเงินกู้ประเภทนี้มักเป็นเงินกู้ระยะสั้นประการหนึ่ง กับเงินกู้เพื่อจัดหาเครื่องจักร อุปกรณ์ การก่อสร้างอาคาร โรงงาน ฯลฯ ซึ่งโดยมากเป็นเงินกู้ในระยะปานกลางกับระยะยาว อีกประการหนึ่ง

ค) เงินกู้เพื่อการเกษตร เงินกู้นี้โดยมากมักเป็นเงินกู้ระยะสั้น หรือระยะปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ เงินกู้ระยะสั้นเป็นเงินกู้เพื่อการซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ซึ่งเงินกู้ดังกล่าวนี้พอเกษตรกรเก็บเกี่ยวพืชผลแล้วก็สามารถชำระคืนได้ทันที ส่วนเงินกู้ในระยะปานกลางก็เป็นเงินกู้เพื่อการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น สำหรับเงินกู้ระยะยาว ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มักไม่ใคร่ให้เกษตรกรกู้ เพราะการเกษตรเป็นงานที่เสี่ยง และขาดเจ้าหน้าที่ชำนาญงานด้านการเกษตร ประกอบกับมีธนาคารประเภทอื่น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ดำเนินงานอยู่โดยเฉพาะแล้ว

ง) เงินกู้เพื่อการบริโภค เป็นเงินที่ธนาคารพาณิชย์ให้ผู้บริโภครู้โดยตรง หรือให้สถาบันที่ทำการค้าให้กู้เงินแก่ผู้บริโภค ร้านค้า บริษัท และร้านค้าปลีกกู้เงินเพื่อให้เครดิตแก่ผู้บริโภครู้อีกทอดหนึ่ง เงินกู้ส่วนใหญ่ให้ไปเพื่อซื้อสินค้าประเภทคงทน เช่น ตู้เย็น รถยนต์ โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า เป็นต้น ธนาคารได้ดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืมดังกล่าวในอัตราค่อนข้างสูง การเรียกชำระหนี้มักจะใช้วิธีให้ผ่อนส่งเป็นรายเดือน

จ) เงินกู้เพื่อการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เป็นเงินกู้เพื่อใช้ในการซื้อที่ดิน ก่อสร้างอาคารหรือปรับปรุงที่ดิน โดยมีการจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นประกัน



ณ) เงินกู้เพื่อการซื้อหรือถือหลักทรัพย์ เป็นเงินกู้ที่ให้แก่เอกชนผู้ซื้อขายหลักทรัพย์ โดยผู้กู้มักจะกู้เงินเพียงส่วนหนึ่งของราคาซื้อหลักทรัพย์ เพราะบุคคลผู้ซื้อหลักทรัพย์นั้นจะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายหลักทรัพย์ตามราคาที่ตกลง ถ้าผู้ซื้อไม่พอก็จะชอกูจากธนาคาร โดยใช้หลักทรัพย์ที่ซื้อ เป็นประกัน

### การตลาดสมัยใหม่กับธนาคารพาณิชย์

ปัจจุบันเราจะเห็นสัญลักษณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นภาพแบบนามธรรม (Abstract) และคำขวัญคำโฆษณาของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เป็นอันมาก เช่น "เพื่อนคู่คิด มิตรคู่บ้าน" "บริการทุกระดับประทับใจ" "รับใช้ประชาชน" "บริการประทับใจ เป็นมิตรประทับใจ" "ธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล" "ก้าวไกลไปกับคุณ" "คู่เศรษฐกิจไทย คู่ใจประชาชน" เป็นต้น ส่วนใหญ่คำขวัญเหล่านี้เน้นในด้านการบริการและความมั่นคงเป็นหลักสำคัญ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ได้พยายามนำเอากลยุทธ์การตลาดมาใช้ในการบริหารมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการแข่งขันในตลาดการเงิน ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นนั่นเอง

การนำหลักการบริหารการตลาดมาใช้ไม่จำเป็นว่าจะนำมาใช้กับสินค้าอุปโภค บริโภค หรือสินค้าอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว อาจนำมาใช้กับการขายบริหารองค์การ บุคคล สถานที่ หรือแม้แต่ความคิดก็ได้

### ความหมายของการตลาด

คนส่วนมากยังเข้าใจความหมายของคำว่า "การตลาด" ยังไม่ชัดเจนนัก แม้แต่ผู้ที่อยู่ในวงการนี้ก็ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง เช่น ผู้จัดการฝ่ายขายเมื่อพูดถึงการตลาด เขาจะหมายถึงการขาย (Selling) ผู้บริการด้านการโฆษณาจะหมายถึง "การโฆษณา" (Advertising) ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์จะหมายถึงการหาเงินฝาก เป็นต้น แต่ละคนที่ยกตัวอย่างมานี้พูดถึงการตลาดโดยหมายถึงเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของกิจกรรมด้านการตลาดเท่านั้น

ความหมายในวงแคบ คณะกรรมการกำหนดความหมายของสมาคมการตลาดแห่งสหรัฐ (The American Marketing Association) ปี ค.ศ. 1970 ได้ให้ความหมายของ "การตลาด" ว่า "เป็นการปฏิบัติส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ ที่เกี่ยวกับการทำให้สินค้าหรือบริการ ผ่านจากผู้ผลิต ไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้" คณะกรรมการมีความเห็นว่าความหมายที่แท้จริงควรกว้างกว่านี้ โดยเฉพาะการตลาดสมัยใหม่จำเป็นต้องกำหนดความหมายให้กว้างกว่านี้อีก เนื่องจากตามความหมายนี้แล้วการตลาดจะเริ่มต้นเมื่อสินค้าผลิตเสร็จและสิ้นสุดลงเมื่อสินค้าถึงมือผู้บริโภค แต่ตามหลักการตลาดสมัยใหม่แล้วมิได้เป็นเช่นนั้นเพราะ การตลาดจะเริ่มต้นตั้งแต่การตัดสินใจว่า ควรจะผลิตสินค้าอะไร แบบ ตรา ยี่ห้อหรือหีบห่ออย่างไร ทำให้ลูกค้าพอใจและซื้อซ้ำ หรือขายได้ตลอดไป หรือปฏิกริยาอันดีต่อธุรกิจนั้น

ความหมายในวงกว้าง Paul Mazur ได้ให้ความหมายของคำว่า "การตลาด" ไว้ว่า "เป็นการนำส่งมาตรฐานการครองชีพไปสู่สังคม" ศาสตราจารย์ Malcolm Mcnair แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้เสริมแนวความคิดในการให้ความหมายที่น่าสนใจนี้เพิ่มเติมว่า "การตลาดเป็นการสร้างสรรค์และนำส่งมาตรฐานการครองชีพไปสู่สังคม" ความหมายเหล่านี้เป็นแนวความคิดกว้าง ๆ แต่ยังไม่ชัดเจนพอ ศาสตราจารย์ William J. Stanton จึงได้ให้คำนิยามเพื่อใช้ในการศึกษาวิชาหลักการตลาดว่า "การตลาดคือระบบรวมของการดำเนินธุรกิจที่มีการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน กำหนดขึ้นเพื่อวางแผน ตั้งราคาส่งเสริม และแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ และการบริการที่ใช้ในการบำบัดความต้องการให้แก่ลูกค้าที่มีอยู่ และที่จะมีขึ้น" (Marketing is a total system of interacting business activities designed to plan, price, promote and distribute want satisfying products and services to present and potential customers) (William, 1975 : 5)

#### แนวความคิดทางการตลาด

ปัจจุบันเรามักจะได้ยินคำว่า "ผู้บริโภค คือ พระราชา" (Customer is the King) หรือคำที่มีความหมายทำนองเดียวกันนี้ นี่คือการเริ่มต้นของการตลาดสมัยใหม่ สรุปได้ว่า

แนวความคิดทางการตลาดเริ่มจากตัวลูกค้าและความต้องการของลูกค้าเท่านั้น ลูกค้าเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดว่าเขาต้องการอะไร และผู้ขายควรจะผลิตสินค้าอะไรเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า ลูกค้าจะเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่ผู้จัดการบริษัทหรือผู้จัดการผลิต

คำว่า "ตลาด" ยังมีเงื่อนไขอยู่ 3 ประการคือ

1. ความต้องการ
2. เงินหรืออำนาจซื้อ
3. ความเต็มใจจะซื้อหรือพฤติกรรมการซื้อ

ผู้บริหารธุรกิจต่างยอมรับว่าการตลาดมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกิจการ และตระหนักดีว่าธุรกิจเป็นองค์การทางการตลาด (Marketing Organization) ทำให้เกิดความคิดใหม่และชีวิตใหม่ของธุรกิจ ความคิดนี้เรียกว่า "แนวความคิดทางการตลาด" (Marketing Concept) ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงความคิดจากเดิมที่ว่า เป็นธุรกิจของการผลิตและการช่าง มาเป็นธุรกิจที่เน้นถึงโครงสร้างของการให้ความสำคัญแก่การตลาดเป็นอันดับแรก (Marketing-Oriented Structures)

แนวความคิดทางการตลาดคือปรัชญาขั้นมูลฐานของธุรกิจซึ่งอาศัยหลักที่สำคัญ คือ

- 1) การยอมรับว่าลูกค้าเป็นผู้ที่มีความสำคัญอันดับแรก (Customer Oriented) โดยจะต้องวางแผนและนโยบายการปฏิบัติการทั้งหมดไปที่ลูกค้า นับตั้งแต่วาระแรกและสิ้นสุดลงที่ลูกค้า
- 2) จะต้องเป็นผู้สรรหาลูกค้าแทนที่จะสรรหาลินค้าไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงเพียงใดก็ตาม
- 3) หลีกเลี่ยงการหาวิธีขายสินค้าที่เราผลิตได้โดยง่าย ควรพยายามประเมินความต้องการของลูกค้า และสิ่งที่ลูกค้าต้องการจริง ๆ เท่านั้น ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อแสวงหาความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า แทนที่จะใช้มันไปในทางเพื่อการผลิตสินค้า

4) เป้าหมายของธุรกิจคือ การเพิ่มปริมาณการขายที่จะก่อให้เกิดผลกำไรให้ได้มากที่สุด

แนวความคิดทางการตลาดจึงเป็นปรัชญาทางธุรกิจ ซึ่งกำหนดถึงความพอใจของลูกค้า เป็นข้อพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของการอยู่รอดของธุรกิจ ดังนั้นกิจกรรมของธุรกิจในทุกด้านจะต้องมุ่งไปที่ความต้องการของลูกค้าเป็นประการแรก และพยายามสนองความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้าโดยที่มีกำไรพอสมควร (Reasonable Profit) เป็นประการที่สอง

#### แนวความคิดทางการตลาดกับธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปมีนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งคือนโยบายการแสวงหากำไรที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับธุรกิจทั่วไป และตรงกับมูลฐานประการที่ปรัชญาทางการตลาดอิงอยู่ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์ย่อมสามารถนำเอาแนวความคิดทางการตลาดมาใช้ในการบริหารได้เป็นอย่างดี โดยการพยายามสนองความต้องการของลูกค้าให้เป็นที่ยอมรับและมีกำไรพอสมควร

ในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ความหมายของการตลาดอย่างง่าย ๆ ก็คือ เสาะแสวงหาผู้ที่ประสงค์จะใช้บริการ และชักชวนให้มาใช้บริการของธนาคารโดยจะต้องรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ลูกค้าพอใจและแสวงหาอยู่ ทั้งนี้เพื่อจะตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ได้ถูกต้องและเหมาะสม

การบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์ก็คือ การนำเอาแนวความคิดทางการตลาดซึ่งเป็นปรัชญาหรือทัศนคติมาใช้ในการปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ใดต้องการจะให้ได้รับประโยชน์จากแนวความคิดทางการตลาดจะต้องให้เข้าถึงซึ่งปรัชญาข้อนี้ และการที่จะให้ประสบผลสำเร็จจะต้องประกอบด้วย

1. การวางแผนการตลาด (Marketing Planning)
2. กำหนดลูกค้าเป้าหมาย (Target Group)
3. กำหนดส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix)

### การตลาดของสินค้าประเภทบริการ

หลักการตลาดที่นำมาใช้กับการตลาดสินค้าประเภทบริการจะคล้ายคลึงกับหลักการตลาดสินค้าประเภทสินค้าบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรม แต่จะมีจุดเน้นของตลาดที่แตกต่างกัน การตลาดสินค้าประเภทบริการด้านการเงินแตกต่างจากการตลาดของสินค้าทั่วไปอยู่ 2 ประการกล่าวคือ ประการแรก ธนาคารต้องเน้นถึงผลประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับมากกว่าตัวสินค้า และประการที่สองเน้นการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างดีที่สุด ซึ่งจะทำให้ลูกค้าพอใจ

### สินค้าประเภทบริการ (Service Products)

สินค้าประเภทบริการ คือ สินค้าที่ให้ผลประโยชน์ในรูปของการให้บริการ โดยไม่สามารถเก็บสะสมไว้ก่อนได้ และต้องบริโภคในขณะที่การให้บริการเกิดขึ้น เช่น การโดยสารเครื่องบิน รถไฟ หรือการจองห้องพักของโรงแรม ซึ่งสินค้าประเภทบริการนี้ถ้าไม่สามารถสนองในขณะที่ลูกค้ามีความต้องการก็จะเป็นการสูญเสียรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่นั่งโดยสารหรือห้องพัก

การจัดการตลาดสินค้าประเภทบริการที่ไม่ดีจะทำให้เกิดการสูญเสียรายได้ หรือกำไร ซึ่งจะก่อให้เกิดคำถามเช่นเดียวกับการสูญเสียรายได้ หรือกำไรของสินค้าอุปโภคและสินค้าอุตสาหกรรม ดังเช่น มีการให้บริการถูกต้องตรงตามความต้องการของลูกค้าหรือไม่ มีการส่งเสริมการขายที่เหมาะสมหรือไม่ และตั้งราคาแพงเกินไปหรือถูกเกินไป

ในการให้บริการอย่างนั้น คำถามเหล่านี้สามารถเห็นได้ชัดโดยไม่ต้องตอบ เช่น การบริการของแพทย์ ทันตแพทย์ สถาปนิก และที่ปรึกษา ซึ่งไม่อาจใช้วิธีการส่งเสริมการขายและการ

ตั้งราคาเพื่อแข่งขันได้ อย่างไรก็ตามพวกเขาสามารถแข่งขันกันได้โดยการนำส่วนผสมทางการตลาดด้านอื่นมาใช้ ดังเช่น การเลือกทำเลที่ดี หรือให้บริการอื่น ๆ ควบคู่กันไป

สำหรับสินค้าประเภทบริการบางอย่างนั้น อาจจะมีได้ให้ประโยชน์แก่ลูกค้าโดยตรงตามลักษณะของบริการนั้น ๆ แต่จะมีผลประโยชน์ที่ให้กับลูกค้าต่างกันไป ดังเช่นการเปิดบัญชีออมทรัพย์ ลูกค้ามาเปิดบัญชีอาจไม่ใช่เพราะอยากออมทรัพย์ แต่เพราะบัญชีออมทรัพย์นี้ให้อำนวยความสะดวกให้ลูกค้า เมื่อต้องการใช้เงินตราตามความประสงค์ได้มากกว่าบัญชีประเภทอื่น

#### การให้บริการประกอบแก่ตัวสินค้า (Product Services)

สินค้าบริโภคและสินค้าอุตสาหกรรมหลายชนิด จะมีการให้บริการก่อนขายสินค้าหรือหลังจากขายสินค้า หรือทั้งสองอย่าง เช่น ในการขายเครื่องมินิคอมพิวเตอร์ ผู้ขายอาจใช้เวลามากในการร่วมกับลูกค้าพิจารณาถึงความต้องการใช้อย่างเจาะจงของลูกค้าก่อนการขาย และหลังจากการขายบริษัทอาจต้องส่งวิศวกรไปบำรุงรักษาเครื่องและบริการอะไหล่ ซึ่งการให้บริการประกอบแก่ตัวสินค้านี้จะช่วยให้อุปกรณ์ประสบความสำเร็จในสภาพที่มีการแข่งขันสูง

การบริการของธนาคารนั้น นอกจากเป็นสินค้าประเภทบริการแล้วยังมีลักษณะเป็นการให้บริการประกอบแก่ตัวสินค้าด้วย เพราะลูกค้าธนาคารทั้งรายใหญ่ และรายบุคคล ต่างก็มีความต้องการได้รับการบริการที่ดีที่สุดจากพนักงานของธนาคาร

จะเห็นได้ว่าสินค้าประเภทบริการใช้หลักการตลาดเช่นเดียวกับสินค้าที่จับต้องได้เพราะลูกค้าไม่ได้ซื้อเพียงแต่ตัวสินค้าหรือซื้อบริการ แต่พวกเขาซื้อประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าและบริการนั้นด้วย ดังนั้น เมื่อมีการวางกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจประเภทบริการ ไม่ว่าจะบริษัทใดก็ตามจะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ ลูกค้าคือใคร ลูกค้าต้องการอะไร ผลประโยชน์อะไรที่ลูกค้ามองหา และลูกค้ามีปฏิกิริยาต่อส่วนผสมทางการตลาดอย่างไร ดังนั้นมาพิจารณาว่าธนาคารให้อะไรกับลูกค้าบ้าง

แน่นอนที่สุด ธนาคารเป็นสถาบันที่ให้บริการทางการเงิน แต่การให้บริการนั้นเป็นสิ่งที่ซับซ้อนโดยช่วยให้ลูกค้าได้รับความสะดวก เช่น การโอนเงินความช่วยเหลือเขียนสลิปให้ลูกค้า ซึ่งความพอใจของลูกค้าในจุดนี้ทำให้ลูกค้าบรรลุจุดมุ่งหมายในการที่มาใช้บริการคือ โอนเงินได้เรียบร้อย ดังนั้นความสำเร็จทางการตลาด หรือการสามารถขายสินค้าได้ของธนาคารจึงขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ต่อความต้องการ และความปรารถนาของลูกค้าอย่างจริงจัง

มีหลายบริษัทที่ตีกรอบธุรกิจของตนเองในวงแคบ โดยตีความตนเองเป็นผู้ขายสินค้าหรือบริการเพียงอย่างเดียว จึงส่งผลให้เขาต้องออกจากธุรกิจเมื่อมีผู้ขายสินค้า หรือบริการรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์มากกว่า ในขณะที่มีต้นทุนต่ำกว่า

ข้อแตกต่างที่สำคัญของการตลาดของการขายบริการด้านการเงินซึ่งสัมผัสไม่ได้ กับสินค้าที่สัมผัสได้ก็คือ ลูกค้าของธนาคารไม่ได้เข้ามาเพื่อใช้บริการบัญชีของเขาเพียงครั้งเดียวหรือชนิดเดียวแล้วเลิกติดต่อกัน กลับตรงกันข้าม ลูกค้าพวกนี้จะติดต่อกับธนาคารเป็นระยะเวลาหลายปี ติดต่อสัมพันธ์กับพนักงานของธนาคารมากยิ่งขึ้น และใช้บริการบริการในวงกว้างขึ้น

ปัจจัยสำคัญของการประสบความสำเร็จทางการตลาด และการขายบริการทางการเงินคืออะไร ปัจจัยนี้ก็คือความสัมพันธ์ที่ต่อกันระหว่างลูกค้าและธนาคาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทำให้ลูกค้าได้รับความพอใจจากการมาใช้บริการของธนาคาร

การให้บริการที่ดีที่สุดแก่ลูกค้าของธนาคาร สามารถเปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ มาเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ ในธุรกิจธนาคารนั้น การให้บริการที่ดีแก่ลูกค้ามีความสำคัญเช่นเดียวกับตัวบริการซึ่งการค้นคิดตัวบริการใหม่ ๆ อาจลอกเลียนแบบกันได้ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ธนาคารสามารถดำเนินการและธนาคารอื่น ๆ ไม่สามารถลอกเลียนได้สมบูรณ์ก็คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยเฉพาะในด้านการให้บริการลูกค้า

เนื่องจากประชาชนมีความจำเป็นต้องใช้บริการของธนาคาร ตั้งแต่เด็กที่ต้องการออมทรัพย์เพื่อเก็บไว้ซื้อจักรยานใหม่ จนถึงผู้ผลิตที่มีความต้องการด้านการเงินเพื่อลงทุน จึงทำให้ตลาดบริการของธนาคารใหญ่โต มีการเปลี่ยนแปลง และมีความเคลื่อนไหวเสมอ ดังนั้นงานด้านการตลาดจึงมองภาพสู่เป้าหมายได้กว้าง และจะต้องพิจารณาส่วนผสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน อย่างระมัดระวัง เพื่อจัดกลุ่มลูกค้าและคิดหากลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้

### กระบวนการในการบริหารการตลาด (The Management Process in Marketing)

ตามทฤษฎีทางการบริหารโดยทั่วไปยอมรับว่า กระบวนการในการบริหารมีหลายขั้นตอน ผู้เขียนแต่ละท่านอาจแบ่งแยกหรือเรียกกระบวนการในการบริหารนี้ต่าง ๆ กัน แต่มีความหมายอย่างเดียวกัน โดยสรุปแล้วประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การวางแผน รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์และยุทธวิธี (Strategies and Tactics)
3. การจัดสายงานและการประสานงาน
4. การรวบรวมคนและทรัพยากร
5. การปฏิบัติและการสั่งการ
6. การวิเคราะห์และการประเมินผล

#### การกำหนดวัตถุประสงค์

องค์การทุกแห่งที่ตั้งขึ้นมาต้องมีวัตถุประสงค์และดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายเมื่อองค์การได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารการตลาดขึ้นแล้ว งานขั้นแรกของผู้บริหารการตลาดก็คือ การกำหนดเป้าหมาย (Goals) เป้าหมายนี้จะทำให้ผู้บริหารทราบว่าในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสถานที่ใดที่หนึ่งนั้น องค์การต้องการอะไรแน่และเขาก็จะต้องดำเนินการให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าไปตามความปรารถนาขององค์การตามที่กำหนดไว้ได้



ปกติการกำหนดวัตถุประสงค์ของการตลาดประกอบด้วย โครงการระยะยาวและโครงการระยะสั้น วัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ เป็นโครงการระยะยาวจะเกี่ยวกับปริมาณการขายที่ก่อให้เกิดผลกำไรอื่นเป็นที่น่าสนใจและพอใจของผู้ถือหุ้น ผู้บริโภค สหภาพแรงงาน และเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ เช่น "แสวงหากำไรสูงสุด" เป็นการกำหนดเป้าหมายที่คลุมเคลือ ผู้บริหารจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้เฉพาะเจาะจงลงไปอีก วัตถุประสงค์จะต้องกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจทุกระดับให้เข้าใจ และประสานงานกันได้เป็นหน่วยเดียวกัน การกำหนดให้ชัดเจน เช่น "หาลูกค้าใหม่ให้ได้ 20,000 รายในปีหน้า" หรือ "เพิ่มยอดเงินฝากในอัตราร้อยละ 30 ต่อปี" เหล่านี้ก็จะ เป็นเครื่องมือในการบริหารสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

การตัดสินใจต่อการวางแผนและการปฏิบัติ จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น เช่น ถ้าธนาคารมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าไปมีบทบาทในตลาดการเงินในชนบทให้มากขึ้น ธนาคารจะต้องพยายามหาทางเปิดสาขาในอำเภอรอบนอกให้มากขึ้น การเปิดสาขาเพียงจังหวัดละ 1 แห่ง โดยอยู่ในตัวจังหวัดย่อมไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และจะเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีเหตุผล

### การวางแผน

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือกำหนดวิธีการที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น งานบริหารนี้เรียกว่า การวางแผน ปกติการวางแผนจะประกอบด้วยวิธีปฏิบัติหลาย ๆ วิธีให้เลือก และวิธีที่จะนำมาใช้ปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยการใช้วิธีในการแก้ปัญหา (Problem-Solving) และการตัดสินใจ (Decision Making) ผู้บริหารจะเลือกวิธีที่ดีที่สุดได้ แต่ถ้าขาดการวางแผน การปฏิบัติงานขององค์การก็จะไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่มีทิศทาง ไม่มีวิธีการที่เป็นแบบแผนที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

การวางแผนอาจจัดแบ่งได้ตามระยะเวลาที่ต้องทำให้เสร็จก็ได้ หรือจัดแบ่งตามบริเวณของงานที่ต้องทำก็ได้ แผนการระยะสั้นมักใช้ระยะเวลา 1 ปี หรือน้อยกว่าแผนการระยะยาวใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีถึง 5 ปี หรือ 10 ปี แผนการอาจคุมงานหลายด้านหรือด้านเดียวก็ได้

แนวความคิดในการบริหารงานทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการตลาด ผู้บริหารการตลาดจะต้องมุ่งที่แผนการระยะสั้นและระยะยาว และเกี่ยวกับตลาดโดยตรง คือ สินค้า ราคา ลู่ทาง การจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย

#### การจัดสายงานและการประสานงาน

การจัดสายงานเป็นขั้นสำคัญอีกขั้นหนึ่งของการบริหาร และการประสานงานก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการจัดสายงาน (ผู้เขียนบางท่านแยกงานทั้งสองออกเป็นสองขั้นตอน) การจัดสายงานเป็นกรรมวิธีในการจัดกิจกรรมและคน เพื่อให้บรรลุผลงานมากที่สุด กรรมวิธีเริ่มต้นเมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว การจัดหน่วยงานที่ดี คนจะทำงานร่วมกันและให้ผลดีกว่าแต่ละคนทำ การบริหารการตลาดในทุก ๆ ระดับและทุกแบบของกิจการต้องมีการจัดสายงานและจัดทำโครงสร้างของการจัดงาน

ภายในฝ่ายการตลาด งานด้านการขาย การโฆษณา การวิจัยตลาด การพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ การบริการลูกค้า และสถิติการขาย จะต้องประสานกันอย่างใกล้ชิด พนักงานขายสามารถช่วยแผนกโฆษณาสามารถให้ประโยชน์ต่อพนักงานขาย ทุกหน่วยงานในฝ่ายการตลาดไม่ว่าจะเป็นหน่วยขายหรือหน่วยสนับสนุนการขายต่างมีคุณค่าซึ่งกันและกัน

ภายในองค์การธุรกิจก็จะต้องมีการประสานงานกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายการตลาดให้ตัวเลขประมาณการขาย ทำให้ฝ่ายการผลิตวางแผนการผลิตได้ดีขึ้น หรือฝ่ายการตลาดขายสินค้าที่ผลิตได้มากเกินไป ฝ่ายการผลิตช่วยการตลาดด้วยการผลิตสินค้าที่คุณภาพดี ในจำนวนที่เหมาะสมและในเวลาที่ถูกต้อง ฝ่ายการผลิตให้ข่าวสารการผลิตสำหรับฝึกอบรมพนักงานขายและ

วางโปรแกรมการโฆษณา งบประมาณของฝ่ายการตลาดจะส่งให้ฝ่ายการเงิน และทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันควบคุมค่าใช้จ่ายในการขาย เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว องค์การธุรกิจยังต้องประสานงานกับบริษัทภายนอกอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น ตัวแทนโฆษณา (Advertising Agencies) เป็นต้น

แนวความคิดทางการตลาด เป็นการประสานกิจกรรมทั้งหมดขององค์การธุรกิจที่มุ่งไปสู่ลูกค้า ดังนั้นการจัดสายงานเพื่อมุ่งให้เกิดการประสานงานดังกล่าวจึงควรกระทำอย่างยั้ง ถึงแม้ในบางโอกาสจะทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้นได้ระหว่างฝ่ายการตลาดและฝ่ายอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะ

1. แต่ละฝ่ายต่างปรารถนาที่จะเน้นให้เห็นความสำคัญในงานของตน
2. แต่ละฝ่ายกำหนดเป้าหมายของตนไว้แคบเกินไป และตามที่ตนเห็นควรหรือสนใจ

เท่านั้น

เพื่อให้ความขัดแย้งนี้เบาบางลง ฝ่ายบริหารชั้นสูงสุด (Top Management) ควรพยายามลดความสนใจอย่างแคบ ๆ ของแต่ละฝ่ายด้วยการกำหนดนโยบายรวม (Interdepartmental Policies) ขึ้นเป็นหลักในการดำเนินการ

#### การรวบรวมคนและการรวบรวมทรัพยากรอื่น ๆ

หน้าที่สำคัญที่สุดของการบริหาร คือ การรวบรวมคนบรรจุในสายงาน (Staffing the Organization) การคัดเลือกคนทั้งระดับบริหารและระดับอื่นอย่างถูกต้องเหมาะสมจะลดปัญหาด้านการบริหารได้เป็นอย่างมาก งานของผู้จัดการฝ่ายการตลาดจะง่ายเข้าถ้ามีหัวหน้าส่วนโฆษณา หัวหน้าส่วนการขาย หรือหัวหน้าส่วนการตลาดที่มีความสามารถ หัวหน้าส่วนการขายก็เช่นเดียวกัน จะมีปัญหาด้านการฝึกอบรม การกำกับดูแล การกระตุ้น และการควบคุมแนะนำน้อยลง หากมีพนักงานขายชั้นดีเป็นผู้ได้บังคับบัญชา

### การปฏิบัติและการสั่งการ

เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผน จัดสายงาน บรรจุคนและจัดหาทรัพยากรเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ แล้ว ก็เริ่มปฏิบัติงานตามโปรแกรมได้ การปฏิบัติ การสั่งการกระตุ้น จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญในขบวนการบริหาร เพราะแผนจะไม่มีค่าเลยถ้าการปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการตลาด ฝ่ายบริหารอาจพัฒนาแผนและกลยุทธ์ได้อย่างยอดเยี่ยม แต่ถ้าพนักงานขายปฏิบัติไม่ครบถ้วนหรือ ไม่มีสมรรถภาพก็ไม่ประสบความสำเร็จ หน้าที่ในการปฏิบัติและสั่งการหมายถึงการควบคุมดูแลพนักงาน การสั่งการในการรณรงค์การโฆษณาและการทำงานร่วมกับคนกลาง การคัดเลือก การฝึกอบรม และการกระตุ้นพนักงานขาย ก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารด้านนี้

### การวิเคราะห์และประเมินผล

เป็นขั้นสุดท้ายในกระบวนการบริหาร ซึ่งหมายถึงการติดตามผลเพื่อดูว่าการปฏิบัติตามแผนประสพผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ในองค์การธุรกิจที่ขายสินค้ามีเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาอยู่สี่ประการ คือ

1. การวิเคราะห์ยอดขายสุทธิ และค่าใช้จ่ายในการตลาดทั้งหมด โดยแยกตามอาณาเขตตามสินค้าหรือตามกลุ่มของลูกค้า ถ้าเห็นว่าส่วนใดให้ผลตอบแทนต่ำ ไม่คุ้มกับการที่ต้องทุ่มความพยายามในการขายก็จะได้พิจารณายกเลิกการขายในส่วนนั้นเสีย

2. ประเมินผลการปฏิบัติงานและผลที่ได้รับของพนักงานขายแต่ละคน

3. ประเมินประสิทธิภาพของการโฆษณา และ

4. ประเมินการปฏิบัติงานของคนกลาง

หากผลที่ได้รับไม่ตรงตามแผนก็ต้องพิจารณาหาสาเหตุและทางแก้ไขต่อไป

### การแก้ปัญหาการบริหารการตลาด

ในปัจจุบัน ผู้บริหารธุรกิจได้นำเอาความรู้ด้านวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในธุรกิจมากขึ้น เช่น ได้มีการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การวิจัยการปฏิบัติงาน การใช้โปรแกรมแบบเส้นตรง และระบบการคำนวณต่าง ๆ ได้ช่วยในการตัดสินใจเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตลาดเชิงปริมาณการขนส่ง การคลังสินค้า การพยากรณ์การขาย และงานด้านการตลาดอื่น ๆ ง่าย เข้า และผู้ตัดสินใจมีความมั่นใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอาความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์มาช่วยในการตัดสินใจซึ่งสามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างการตลาด การกำหนดตรา ยี่ห้อ และสีห่อ การกระตุ้นผู้ใช้ ทศนคติ ความเห็นและพฤติกรรมอื่น ๆ อีก

### กระบวนการในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนในการแก้ปัญหามีหลายแบบ ทุกแบบใช้หลักวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งสรุปได้เป็นห้าขั้น ดังนี้

1. กำหนดปัญหาด้วยความระมัดระวังและจำเพาะเจาะจง
2. กำหนดวิธีการปฏิบัติที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สมเหตุสมผล
3. ชี้ให้เห็นประเด็นหลัก (Major Issues) ปัญหารอง (Sub-problems) ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหลัก
4. วิเคราะห์ประเด็นหลักและกำหนดแต่ละประเด็นออกเป็นวิธีการปฏิบัติหลาย ๆ วิธี
5. ตกลงใจหรือเลือกวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด

### การกำหนดปัญหา

ก่อนที่นักบริหารจะแก้ปัญหาทางการตลาดได้ เขาต้องรู้ปัญหาและสามารถเจาะจงได้ชัดเจนว่ามีปัญหาอะไรที่จะต้องแก้ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย บางครั้งอาจพิจารณาหรือตัดสินใจผิดพลาด

โดยดึงเอาปัญหารองมาเป็นปัญหาหลัก

ภาวะทางการตลาดนั้นผลที่ปรากฏออกมามักจะเป็นปัญหามูลฐาน (Basic Problem) ผู้บริหารการตลาดอาจกล่าวว่า ปัญหาใหม่ของเขาคือยอดขายได้ลดลงทุก ๆ ปี ยอดขายที่ลดลงนั้น เป็นเพียงผลที่ปรากฏให้เห็น แต่ปัญหาที่แท้จริงอาจเป็นเพราะราคาขายที่สู้ราคาแข่งขันไม่ได้ก็ได้ การโฆษณาไม่ดีก็ได้ หรืออาจเกิดจากสาเหตุหลายประการดังกล่าวก็ได้ ดังนั้นจะต้องทำการศึกษา และสอบสวนหาปัญหาที่แท้จริงให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน

เมื่อตกลงใจได้แล้วว่าอะไรคือปัญหาหลัก ก็ให้พิจารณาถึงปัญหาด้วยความระมัดระวัง เช่น ทราบว่าปัญหาจริงคือ เรื่องของหีบห่อ ก็อาจตั้งคำถามว่าในด้านการตลาด หีบห่อมีจุดประสงค์อะไรบ้าง หรือจะเปลี่ยนหีบห่ออย่างไรจึงจะทำให้สามารถขายสินค้าได้ดี เป็นต้น คำถามจะต้องเจาะจง การตั้งคำถามกว้าง ๆ เช่น บริษัทควรทำอะไรบ้าง จึงจะทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น เป็นการไม่เหมาะสมในการวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา

#### การกำหนดวิธีการแก้ไข

การกำหนดวิธีการแก้ไข ก็คือ การหาทางเลือกวิธีที่จะเป็นไปได้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ยากนัก สมมติว่า ธนาคารมีปัญหาว่าจะเลือกสื่อสารการโฆษณาทางใดดีก็อาจกำหนดวิธีการเลือกได้ดังนี้

1. โฆษณาทางโทรทัศน์
2. โฆษณาทางวิทยุ
3. โฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวัน
4. โฆษณาทางนิตยสารด้านการเงิน
5. โฆษณาทางภาพยนตร์

วิธีการอื่น ๆ ยังมีอีก เช่น โฆษณาโดยตั้งหน่วยภาพยนตร์กลางแปลง แต่ก็อาจเป็นวิธีการที่ไม่สมเหตุผลผลก็ได้

บางปัญหาอาจมีวิธีการเลือกที่จะเป็นไปได้เพียง 2 วิธี เท่านั้น เช่น ปัญหาว่าควรจะเพิ่มบริการอีกประการหนึ่งหรือไม่ แบบนี้มีทางเลือกเพียง 2 ทาง คือ จะเพิ่มหรือไม่เพิ่ม (Yes or No)

### การกำหนดและวิเคราะห์ประเด็นหลัก

ขั้นที่สามและขั้นที่สี่ของกระบวนการแก้ปัญหา คือ การกำหนดประเด็นหลักที่มีผลต่อปัญหาหลัก วิเคราะห์ประเด็นเหล่านั้นโดยละเอียด เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ เช่น ธนาคารมีปัญหาว่าควรเพิ่มบริการอีกประเภทหนึ่งหรือไม่ ประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหานี้โดยตรง คือ

1. ความต้องการของลูกค้าในบริการนี้มีเพียงพอหรือไม่
2. บริการนี้สามารถใช้พนักงานและทรัพยากรอื่นที่ธนาคารมีอยู่แล้ว ได้เหมาะสมหรือไม่ เพียงใด
3. บริการนี้สามารถจะแข่งขันกับบริการของคุณแข่งขันได้หรือไม่
4. ต้นทุนของบริการนี้สูงหรือไม่ เพียงใด
5. มีวิธีการที่จะได้กำไรหรือไม่ อย่างไร
6. มีปัญหาทางด้านพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 หรือกฎหมายอื่นหรือไม่
7. บริการนี้ขัดกับวัตถุประสงค์และนโยบายของธนาคารหรือไม่

การวิเคราะห์ประเด็นข้างบนนี้จะต้องนำมาพิจารณาให้สัมพันธ์กันอีก เพราะแต่ละประเด็นมีความสำคัญไม่เท่ากัน จะใช้วิธีนับจำนวน Yes หรือ No ไม่ได้ เช่น ประเด็นที่ 1 ถึง 5 อาจ Yes ประเด็นที่ 6 อาจ No ซึ่งประเด็นที่ 6 นี้เป็นปัญหาด้านกฎหมายที่ธนาคารต้องปฏิบัติตาม ถ้า No แล้ว ประเด็นอื่นจะ Yes ก็ไม่เป็นผล ตรงข้ามถ้าประเด็นที่ 1, 6 หรือ 7 Yes ก็อาจตกลงใจได้ ทั้ง ๆ ที่ประเด็นอื่น ๆ No

### การตัดสินใจ

การตัดสินใจ ก็คือ การตกลงใจหรือเลือกวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด หรือให้ผลดีที่สุดและมีผลเสียน้อยที่สุด ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่มักจะมีทางเลือกได้หลาย ๆ วิธี และแต่ละวิธีมักจะมีข้อดีและข้อเสีย ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ จึงต้องอาศัยการพิจารณาและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ โดยละเอียดรอบคอบ ซึ่งในปัจจุบันการวิจัยตลาดจะช่วยให้ฝ่ายบริหารได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเป็นอย่างมาก

### ระบบการตลาดขององค์การธุรกิจ

กลยุทธ์ ยุทธวิธี และนโยบายการตลาด ต้องกำหนดขึ้นตามภาวะแวดล้อมบางอย่างก็เป็นปัจจัยภายนอกซึ่งควบคุมไม่ได้ บางอย่างก็เป็นปัจจัยภายในซึ่งผู้บริหารการตลาดก็สามารถควบคุมได้ ความสามารถและประสิทธิภาพในการตัดสินใจอาจวัดได้ด้วยการริเริ่มและทักษะของผู้บริหารในการที่จะ

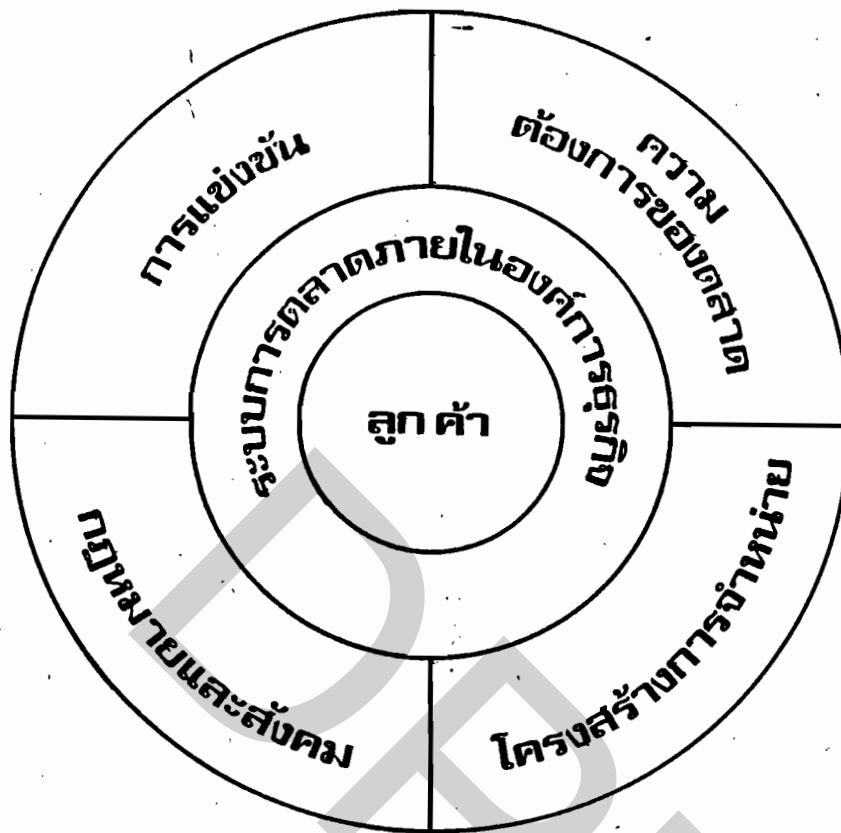
1. ปรับปรุงแก้ไขปัจจัยภายนอกของภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
2. พยายามค้นหาแนวทางและความกดดันของการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น และ
3. ใช้พลังที่ควบคุมได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเขาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับ

ภาวะแวดล้อมภายนอก

### ภาวะแวดล้อมภายนอก (External Environment)

ภาวะแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrollable Factors) ซึ่งผู้บริหารการตลาดจะต้องนำมาพิจารณาเพื่อการตัดสินใจด้านการตลาดขององค์การธุรกิจ เพื่อที่จะจัดส่วนผสมทางการตลาดให้เหมาะสม ปัจจัยภายนอกที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารมีดังนี้





ภาพที่ 3.1 ภาวะแวดล้อมภายนอกในระบบการตลาดขององค์การธุรกิจ

1. การแข่งขัน (Competition) การแข่งขันเกิดจากการที่องค์กรอื่น ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจอย่างเดียวกัน หรือธุรกิจที่ส่งสินค้า หรือบริการที่เหมือนกันหรือแทนกันได้ ดังนั้นผู้บริหารการตลาดจะต้องทำความเข้าใจให้มากในเรื่องภาวะของธุรกิจเหล่านั้น หรือกลุ่มอุตสาหกรรมนั้น สำหรับในกลุ่มอุตสาหกรรมจะต้องเข้าใจโครงสร้างต้นทุน โฆษณา ราคา การส่งเสริมการขาย โดยทั่วไป และการแข่งขันด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการวางแผน และการปฏิบัติขององค์กร เช่น ในอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีอัตราของต้นทุนคงที่สูง ผู้บริหารอาจเต็มใจที่จะลดราคาขายลงมาเพื่อให้ขายได้ เหตุผลก็คือในระยะเวลายาว ๆ ช่วงนั้น ธุรกิจต้องการเพียงให้ราคาขายสูงกว่าค่าใช้จ่ายผันแปร ซึ่งส่วนที่สูงกว่านี้จะไปช่วยด้านต้นทุนคงที่อีกต่อหนึ่ง

ผู้บริหารจะต้องคอยเฝ้าดู Balance of Power ภายในกลุ่มอุตสาหกรรมนั้นด้วยว่าธุรกิจของตนมีอัตราส่วนการขายของแต่ละตลาดเป็นเท่าใดของทั้งหมด และคงที่ เพิ่มขึ้น หรือลดลงอย่างไร เพื่อจะได้นำมาพิจารณากำหนดนโยบายต่อไป

นอกจากนี้ยังจำต้องเฝ้าดูโอกาสของอุตสาหกรรมที่ผลิตและขายสินค้า หรือการบริการที่สามารถทดแทนกลุ่มอุตสาหกรรมของตนด้วย เช่น ผู้ผลิตเหล็กกล้าเฝ้าดูผู้ผลิตอลูมิเนียมและพลาสติก สถานอาบอบนวดเฝ้าดูสถานพยาบาลนวดแผนโบราณ หรือธนาคารพาณิชย์เฝ้าดูบริษัทเงินทุน เป็นต้น

2. ความต้องการของตลาด (Market Demand) ความต้องการของตลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารการตลาดต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ โดยต้องศึกษาโดยละเอียดว่า ความต้องการของตลาดมีมากน้อยเพียงใด ลูกค้านักค้าที่คาดว่าจะมีในอนาคตมีเป็นจำนวนเท่าใด มีกำลังซื้อและอุปนิสัยในการซื้อเป็นอย่างไร เป็นต้น เมื่อศึกษาโดยละเอียดแล้วก็สามารถที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการตลาดได้

3. กฎหมายและสังคม (Legal and Social Forces) ฝ่ายบริหารจะต้องคำนึงถึงข้อบังคับของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตน โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายห้ามการขายผิดราคา และการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรม และยังมีกฎหมายที่จำกัดในเรื่องการโฆษณา สลากและหีบห่อ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารการตลาดมาก

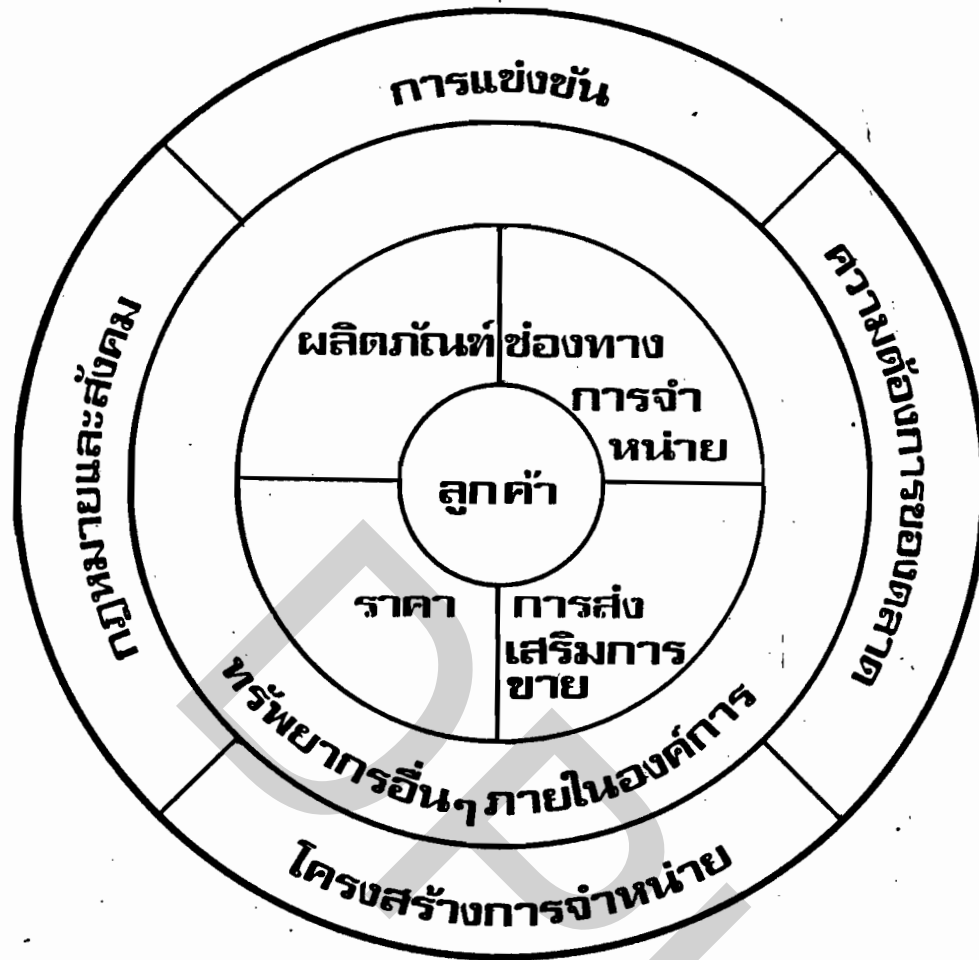
นอกจากนี้ผู้บริหารการตลาด ยังจะต้องคำนึงถึงอิทธิพลของสังคมที่มีต่อธุรกิจของตน เพราะการที่สังคมมีทัศนียภาพ (Image) ที่ติดต่อกับธุรกิจนั้นมีคุณค่ามาก การที่ทำให้สังคมไม่ยอมรับด้วยการโฆษณาอย่างบิดเบือนกีด การเสนอสินค้าที่ไม่ดีกีด การให้ข่าวสารด้านสินค้าไม่เพียงพอกีด ล้วนเป็นการทำลายธุรกิจของตน โดยทั่วไปแล้วฝ่ายบริหารทราบดีว่าจะต้องสนใจและรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นการตัดสินใจจะทำการใด ๆ จะต้องอยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับธุรกิจจึงจะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะยาว

4. โครงสร้างการจำหน่าย (Distribution Structure) มีงานหลายประเภท ในโครงการจำหน่ายที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของฝ่ายบริหาร เช่น ระบบการแจกจ่ายสินค้าและการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์จากผู้ผลิตไปหาผู้ใช้ เป็นต้น นอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้ในการลำเลียงและขนส่งสินค้าส่วนใหญ่ก็เป็นปัจจัยภายนอก

#### ภาวะภายในที่ควบคุมได้

ภาวะภายในที่ควบคุมได้ สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะแวดล้อมภายนอกได้ และในเวลาเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่จำกัดขอบเขตในการตัดสินใจของผู้บริหารด้วย ปัจจัยเหล่านี้ก็คือ ส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mixes) และทรัพยากรอื่น ๆ ที่มิใช่การตลาด ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ (Nature of Product) ผู้บริหารอาจแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในได้ด้วยการตกลงใจที่จะเพิ่มรายการสินค้า ลดรายการสินค้า หรือเปลี่ยน หรือตัดแปลงสินค้า นอกจากนั้นยังอาจเปลี่ยนยี่ห้อ ระบบหีบห่อ หรือออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อปรับให้เข้ากับภาวะแวดล้อมภายนอก ในเวลาเดียวกันลักษณะของสินค้าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องของช่องทางการจำหน่าย การโฆษณา และนโยบายด้านอื่น ๆ ด้วย



ภาพที่ 3.2 ระบบการตลาดภายในองค์การธุรกิจ

2. ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ทั้งหมดเป็นส่วนผสมทางการตลาดซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจขึ้นหรือลดราคา จะมีผลต่อการเพิ่มหรือลดส่วนแบ่งของตลาด การเปลี่ยนวิธีการโฆษณาและการใช้พนักงานขายอาจเป็นเครื่องมือในการแข่งขันที่ทำให้ตลาดขององค์การธุรกิจดีขึ้น ส่วนช่องทางการจำหน่ายถึงแม้จะเป็นปัจจัยภายนอกก็ตาม แต่ผู้บริหารก็มีวิธีการที่จะเลือกช่องทางที่เหมาะสมได้

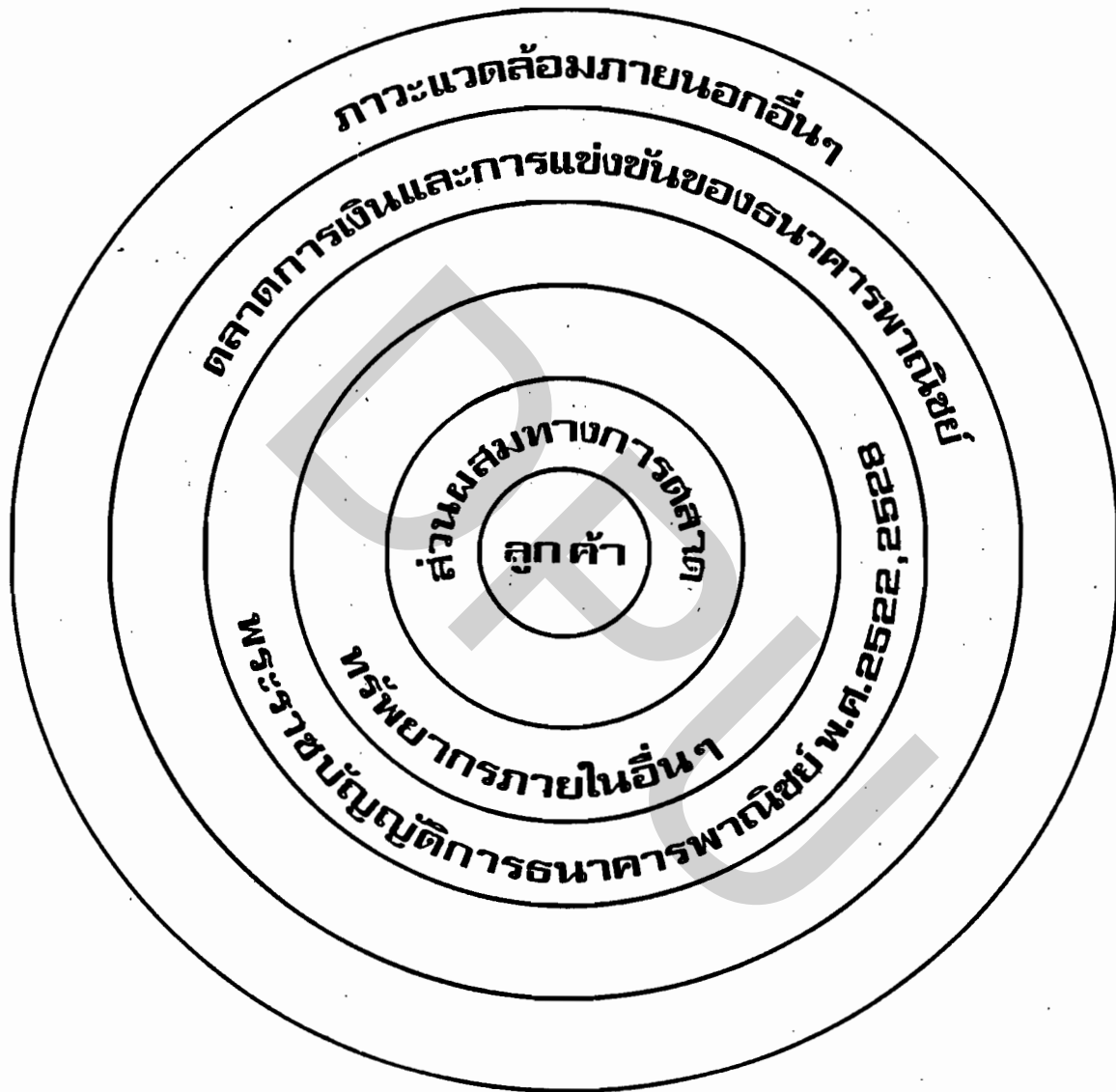
3. ทรัพยากรอื่น ๆ (Nonmarketing Resources) ชัดความสามารถในการผลิตการเงิน และการพนักงานขององค์การธุรกิจ ตลอดจนโครงสร้างการตลาดจะเป็นข้อจำกัดการวางแผนการตลาด หากมีการเพิ่มสินค้าใหม่ก็เกิดปัญหาว่า คน สิ่งอำนวยความสะดวก และ

วิธีการเดิมใช้ได้หรือไม่ ปัญหาทางด้านการเงินที่ตามมา มีองค์การธุรกิจหลายแห่งที่ไม่อาจขยายตลาด หรือเพิ่มสินค้าได้ เพราะขาดเงินและกำลังคน

จากที่กล่าวข้างต้น ระบบการตลาดขององค์การธุรกิจจึงหมายถึงการจัดส่วนผสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับทรัพยากรอื่น ๆ ภายในองค์การธุรกิจ และให้สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ตามที่แสดงในภาพที่ 3.3



ภาพที่ 3.3 ระบบการตลาดขององค์การธุรกิจ



ภาพที่ 3.4 ระบบการตลาดของธนาคารพาณิชย์

### ความสำคัญของการวางแผนการตลาด

การวางแผนด้านการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ของการตลาด แผนการตลาดจะประกอบด้วย การพิจารณาและทบทวนถึงสภาพแวดล้อมด้านตลาด ข้อสมมติฐานต่าง ๆ กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และรวมไปถึงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบระยะเวลา และงบประมาณ สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือให้ผู้จัดการหรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ ร่วมกันปฏิบัติงานได้

ในส่วนของ การวางแผนการตลาดธนาคาร ธนาคารและโครงสร้างของกิจการเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง ธนาคารที่มีแผนการตลาดที่ดีมักเป็นผู้นำของธนาคารอื่น ๆ เสมอ ดังนั้นพนักงานทุกระดับควรที่จะมีส่วนร่วมในแผนการตลาด หรือร่วมกำหนดแผนการตลาดประจำปี

### ความจำเป็นในการวางแผนการตลาด

ขณะที่แนวโน้มการแข่งขันด้านธุรกิจระหว่างธนาคารเพิ่มมากขึ้นทุกที ผู้จัดการหรือผู้บริหารของธนาคารต่างก็ยอมรับว่าแผนการตลาดช่วยให้สามารถแข่งขันได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ธนาคารมีความหวังในผลกำไรมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วธนาคารมักมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ

- สินทรัพย์และเงินฝากสูงสุด
- กำไรสูงสุด
- ผลตอบแทนการลงทุนสูงสุด
- ต้นทุนต่ำสุด
- สามารถปฏิบัติตามความรับผิดชอบของกลุ่มต่าง ๆ ที่ธนาคารควรเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์

อยู่ได้อย่างครบถ้วน

แน่นอน ผู้จัดการหรือผู้บริหารต่างก็มีวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและหน้าที่ด้วย อย่างไรก็ตาม วิธีการที่ดีที่สุดน่าจะเป็นการผสมผสานเป้าหมายเหล่านั้น

เข้าด้วยกัน (Optimum compromise) เพราะเป้าหมายแต่ละอันต่างก็เล็งผลเลิศ ซึ่งบางครั้งไม่อาจเป็นเช่นนั้นได้ ดังนั้น ผู้จัดการหรือผู้บริหารควรทราบถึงผลกระทบต่าง ๆ โดยอาศัยสัญชาตญาณ ความรู้สึก และประสบการณ์ที่มีอยู่

การวางแผนการตลาดก็เพื่อแข่งขัน โดยยกร่างโครงสร้างและเขียนแผนในขั้นรายละเอียด หน้าที่ด้านการตลาด จะเสนอทางเลือกในจุดที่มีการแข่งขันไว้หลาย ๆ ทางเลือกแล้วตัดเอาทางเลือกใดทางหนึ่ง หรือมากกว่านั้น ไปปฏิบัติ ซึ่งต้องจัดทำเป็นกำหนดการและงบประมาณเพื่อการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

ควรให้พนักงานทุกคนในธนาคารรับรู้เรื่องแผน และมีความเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับธนาคารที่จะดำเนินธุรกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

กระบวนการวางแผนการตลาด จะครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ทรัพยากรด้านการตลาดที่จะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการตลาด กล่าวได้ว่าโดยหลักการแล้ว เป็นเรื่องง่ายที่จะทำความเข้าใจในกระบวนการวางแผนการตลาด แต่เป็นเรื่องยากของการปฏิบัติการวางแผนให้สำเร็จทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอา "กลยุทธ์" มาใช้ร่วมประสานไว้ในแผนเดียวกัน ซึ่งเป็นการยากมากที่จะทำให้สำเร็จได้โดยไม่มีกระบวนการวางแผนเป็นทางการ ความยากลำบากอีกประการหนึ่งของกระบวนการวางแผนคือ การทบทวนวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน และงบประมาณกลับไปกลับมา จนกระทั่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยอมรับ และนำไปปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัดที่ธนาคารมีอยู่

ความยากลำบากในกระบวนการวางแผนที่ต้องประสบอีกด้านหนึ่งคือ ความแตกต่างของขนาด ความซับซ้อน และประเภทของธุรกิจ ธนาคารจึงต้องปรับปรุงแผนให้เหมาะสมตามความต้องการในแต่ละปี ความต้องการดังกล่าวย่อมผันแปรไปตามภาวะแวดล้อมของการตลาด ได้แก่ ภาวะการแข่งขัน ภาวะเศรษฐกิจ กฎหมาย การเมือง วัฒนธรรม สังคม เทคโนโลยี และสถาบัน โดยภาวะแวดล้อมด้านการตลาดเหล่านี้ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ดัง

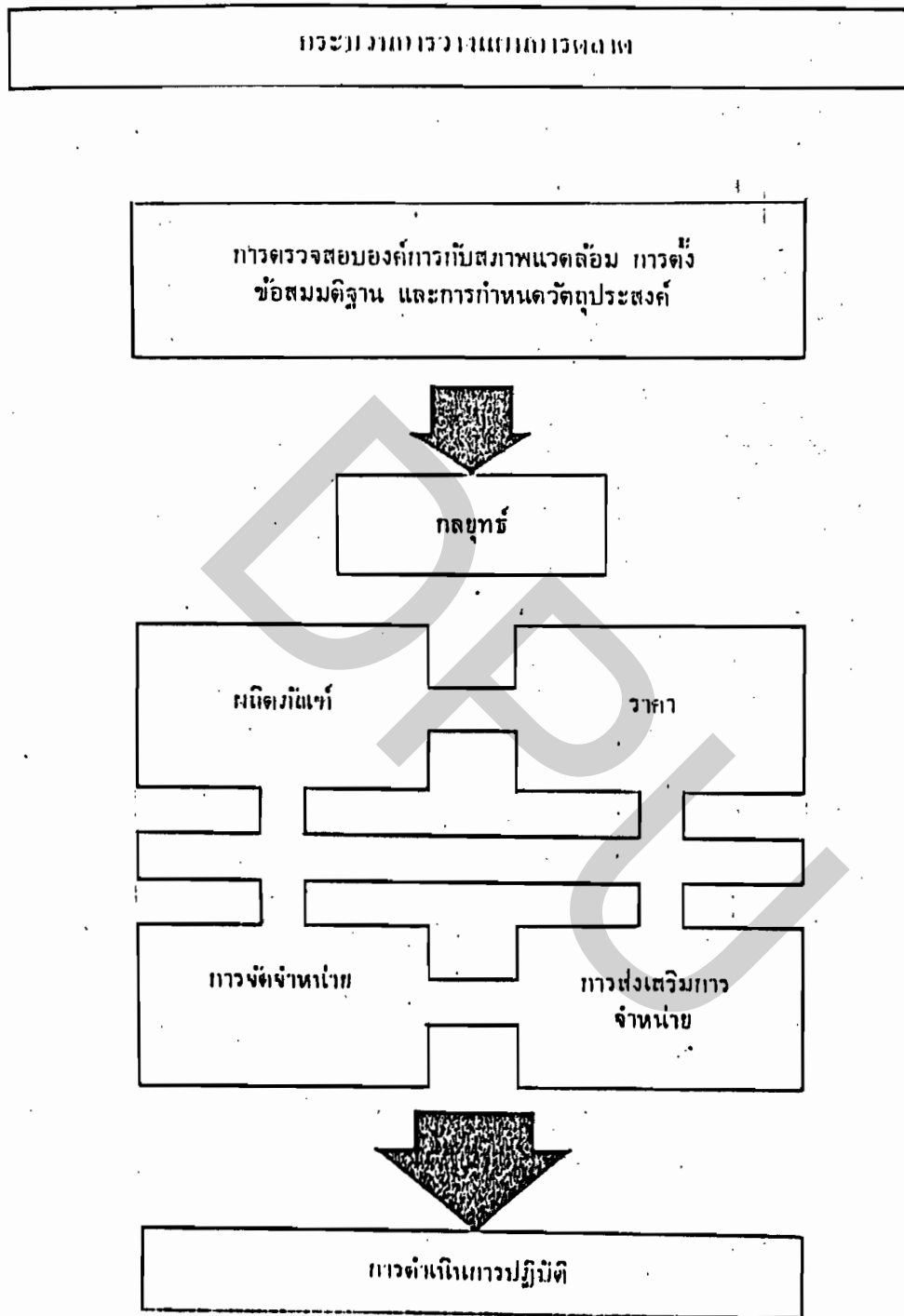


นั้น ในกระบวนการวางแผนการตลาดต้องทำให้มีความยืดหยุ่นตามภาวะแวดล้อมที่ผันแปรไปเอาไว้ด้วย

#### กระบวนการวางแผนการตลาด

แผนการตลาดควรประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อช่วยในการวิเคราะห์สถานะของธนาคาร และวิเคราะห์ตลาด
2. ศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งของธนาคารในสภาพที่ต้องแข่งขันกับธนาคารอื่น ๆ
3. ตั้งสมมติฐานซึ่งเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวของตลาดธนาคาร
4. กำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาดให้กับธนาคารจากข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น
5. วางแนวทางกลยุทธ์ที่จะทำให้งานต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์
6. จัดทำแผนงานและแผนดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ดังกล่าว ซึ่งรวมถึงการกำหนดระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และทุนดำเนินงาน
7. วัดและติดตามผลความก้าวหน้าว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อาจจะมีการทบทวนและแก้ไขแผนได้ตามความจำเป็น



ภาพที่ 3.5 แสดงถึงกระบวนการวางแผนการตลาด

โดยหลักการแนวความคิดเรื่องการตลาดนั้น ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เรามักไม่ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค เช่นเดียวกับการวางแผนทางการตลาดอาจเป็นเรื่องง่ายที่ใคร ๆ ก็สามารถเข้าใจในหลักการ แต่ในทางปฏิบัติมักมีปัญหาในการนำแผนไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางรูปแบบวิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามแผน

อย่างไรก็ตาม การวางรูปแบบวิธีดำเนินการตามแผนการตลาดของธนาคารนั้นต้องประสบกับความลำบากเสมอมาแม้ในปัจจุบัน สาเหตุที่ก่อให้เกิดความยากลำบากดังกล่าวได้แก่

1. ในการดำเนินธุรกิจการธนาคาร หน้าที่ด้านการตลาดได้แพร่กระจายไปในหลายหน่วยงาน และมีพนักงานจำนวนมากซึ่งมีบทบาทในการทำงานแตกต่างกันไป ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับด้านการตลาด

2. การเข้าร่วมในกระบวนการด้านการตลาดเป็นของใหม่สำหรับผู้จัดการ หรือผู้บริหารธนาคาร

3. ผู้จัดการและพนักงานบางคนยังมีความรู้สึกว่ หน้าที่ทางด้านการตลาดนั้นแยกออกจากธุรกิจการธนาคาร

สิ่งที่ก่อให้เกิดความยากลำบากเหล่านี้สามารถขจัดไปได้ โดยการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานให้เข้าใจถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ด้านการตลาด และด้านการขายอย่างแจ่มแจ้ง และให้เข้าใจว่า การตลาดนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจของธนาคารเป็นไปอย่างครบถ้วนบริบูรณ์

#### แผนกลยุทธ์ทางการตลาด

สำหรับแนวทางกลยุทธ์ในการปรับตัวขององค์การธุรกิจ ในกรณีที่เกิดข้อจำกัดจะกระทำ  
ได้โดย

1. การใช้วิธีต่อสู้กับสถานการณ์ คือ การปัดหลังสู้กับเหตุการณ์ที่มากระทบ
2. การปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ คือ การปรับตัวเพื่อลดความรุนแรงของ

สถานการณ์ที่มากกระทบ

3. การปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่หมด คือ การพยายามจะทิ้งหรือถอนออกจากงานเดิม แล้วพยายามไปจับงานใหม่

### ตารางที่ 3.5

แสดงกลยุทธ์การขยายตัวทางการตลาด

ตลาด	ผลิตภัณฑ์	
	ปัจจุบัน	ใหม่
ปัจจุบัน	(1) การเจาะตลาด	(3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์
ใหม่	(2) การพัฒนาตลาด	(4) การขยายชนิดผลิตภัณฑ์

ในอีกทางหนึ่ง แนวทางกลยุทธ์ในการขยายตัวขององค์การธุรกิจนั้นสามารถแยกโอกาสเป็น 4 ทางด้วยกัน คือ

1. การเจาะตลาด คือ การพยายามเพิ่มยอดขายโดยเจาะเข้าสู่ตลาดใหม่ ๆ มากขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยกำลังความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. การพัฒนาตลาด คือ วิธีการเพิ่มยอดขายของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ขยายตัวเข้าไปสู่ตลาดใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกมาก่อน และเข้าไปสู่ลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ ที่ไกลออกไปจากกลุ่มที่เคยมีมาแล้ว

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ การเพิ่มยอดขายโดยวิธีพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เก่า

4. การขยายชนิดผลิตภัณฑ์ คือ การขยายตัวเข้าไปสู่ธุรกิจด้านใหม่ ๆ มากขึ้น โดยที่ธุรกิจใหม่นั้นไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจปัจจุบันก็ได้ เช่น กิจการหมู่บ้านจัดสรร อาจขยายคือไปผลิต

เฟอร์นิเจอร์สำเร็จรูป ผู้ผลิตหนังสือก้าวหน้าเข้าไปผลิตเครื่องเขียน แบบพิมพ์ เป็นต้น

### การจัดแบ่งกลุ่มลูกค้า

ผู้รับผิดชอบการพัฒนากลยุทธ์ และนโยบายทางการตลาดต้องคำนึงถึงว่า ลูกค้าที่ต่างกันย่อมจะมีความต้องการแตกต่างกัน ลูกค้าของธนาคารแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง และกลุ่มบุคคลทั่วไป จึงต้องใช้วิธีการทางด้านการตลาดที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้ส่วนผสมทางการตลาดที่ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น ส่วนผสมทางการตลาดของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ย่อมจะเน้นในเรื่องการขายโดยตรงมากกว่า ในขณะที่กลุ่มบุคคลทั่วไปจะใช้การโฆษณาเพื่อจูงใจมากกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม งานทางด้านการตลาดขั้นพื้นฐานย่อมจะเหมือน ๆ กัน นั่นคือ ต้องให้เกิดความสอดคล้องระหว่างความต้องการของลูกค้ากับทรัพยากรที่มีอยู่ของธนาคาร

สำหรับจุดประสงค์ทางการตลาดนั้น จุดสำคัญของความแตกต่างระหว่างลูกค้าอยู่ที่แต่ละกลุ่มก็คือ ความต้องการแตกต่างกัน และการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นก็แตกต่างกันไปด้วย หลักพื้นฐานของการตลาดคือ ความสอดคล้องกันระหว่างทรัพยากรของธนาคารกับความต้องการของลูกค้า ดังนั้น หน้าที่ทางการตลาดแยกให้เห็นถึงความต้องการที่แตกต่างกัน และตัดสินใจว่าทำอย่างไรจึงจะตอบสนองความพอใจของกลุ่มนั้น ๆ อย่างดีที่สุด โดยการจัดส่วนผสมการตลาดที่เหมาะสม

การตลาดของธนาคารเหมือนกับการตลาดอื่น ๆ คือการจัดลูกค้าเป็นกลุ่มจะช่วยในการตอบสนองความต้องการได้ง่ายขึ้นและยังช่วยในการกระจายความเสี่ยงอีกด้วย ในที่นี้จึงแบ่งลูกค้าออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง และกลุ่มบุคคลทั่วไป

## 1. กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ (Corporate Sector)

เห็นได้ชัดว่ากลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ นั้น จะไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้โดยปราศจากการมีบัญชีอยู่ที่ธนาคารหนึ่ง และจากข้อเท็จจริงที่ว่า ลูกค้าย่อมจะมีแนวโน้มที่จะจงรักภักดีต่อธนาคารที่ตนเองติดต่อก่อน ดังนั้น จึงทำให้ธนาคารขาดความคิดริเริ่มในการให้บริการแก่ลูกค้ากลุ่มนี้ทางด้านการตลาด

ธนาคารต้องพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ไม่ว่าจะ为客户ที่มีอยู่เดิม หรือที่อาจจะมาเป็นลูกค้าในอนาคต ทั้งนี้ธนาคารต้องศึกษาถึงความต้องการของลูกค้าเดิม และในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามหาข้อมูลถึงความต้องการของลูกค้าที่อาจจะเป็นไปได้ในอนาคตด้วย ความต้องการโดยทั่วไปของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่มีดังนี้คือ

ตัวบริการ (Product) ลูกค้ามีความต้องการหรือมีความจำเป็นต้องกู้เงินมากมาย อาจจะต้องการบริการทางการเงินระหว่างประเทศ มีบัญชีหลาย ๆ ประเภทและอาจจะต้องการให้ธนาคารช่วยให้กิจการมีสภาพคล่องมากยิ่งขึ้น หรือเป็นเพราะการมีคณงานมากอาจจะต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องการคำนวณรายละเอียดด้านค่าจ้างด้วย กลุ่มธุรกิจที่มียอดการส่งออกจำนวนมาก อาจจะต้องการทราบถึงบริการต่าง ๆ ของธนาคารที่จะอำนวยความสะดวกทางด้านการเงินเพื่อการส่งออก ความต้องการเหล่านี้ธนาคารจะต้องมองหาแนวทางที่จะเข้าไปตอบสนองในขณะที่ต้องคิดค้นกลยุทธ์ทางด้านสินค้าบริการใหม่ ๆ ด้วย

สถานที่ (Place) ลูกค้ากลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ชอบที่จะติดต่อกิจการกับธนาคารที่ใหญ่ในหลายกรณี เขาชอบที่จะให้ผู้จัดการธนาคารมาหาเขา เพื่อทำข้อตกลงกันเป็นการส่วนตัว หรือเขาอาจต้องการให้มีการบริการเป็นส่วนตัว (Personal Service) ทั้งนี้เพราะลูกค้ากลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ดำเนินธุรกิจโดยการแสวงหาลูกค้า ซึ่งในขณะเดียวกันเขาก็ถูกแสวงหาโดยกลุ่มผู้ผลิตสินค้าและผู้ส่งวัตถุดิบอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นเขาจึงคาดหวังว่าธนาคารก็จะเข้ามาเพื่อชักชวนเข้าไปเป็นลูกค้าเช่นกัน

การส่งเสริมการขาย (Promotion) การส่งเสริมการขายต่อกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ต้องใช้วิธีการขายโดยตรงคือ การให้บริการส่วนบุคคล (Personal Selling) การใช้การตลาดแบบทั่วไป (Mass Market) จะไม่เหมาะกับกลุ่มนี้เพราะความต้องการของเขามีความสลับซับซ้อน และจะถึงความต้องการได้ก็ด้วยการเจรจาพูดคุยกับพนักงานของธนาคาร จึงอาจต้องการทีมผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะเพื่อมาปฏิบัติงานทางด้านนี้

ราคา (Price) กลยุทธ์ทางด้านราคาก็เช่นเดียวกัน สำหรับกลุ่มธุรกิจย่อยแตกต่างกัน จากลูกค้าบุคคลทั่วไป ยิ่งลูกค้ากลุ่มธุรกิจยิ่งมีขนาดใหญ่มาก ธนาคารจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มนั้น ๆ ให้มากขึ้น และรู้ถึงอำนาจ (Power) ของธนาคารเองมากขึ้นด้วย ในการตัดสินใจทางด้านราคาเพื่อการแข่งขันกับธนาคารคู่แข่ง

## 2. กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (Commercial Sector)

กลุ่มธุรกิจขนาดกลางจะทำเป็นธุรกิจขนาดไม่ใหญ่มาก ความต้องการของกลุ่มนี้ก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดและตามประเภทของธุรกิจด้วย เช่น บริษัทที่มีการขยายตัวอย่างมากจะมีความต้องการและมีปัญหาแตกต่างอย่างมาก จากบริษัทอื่นที่ไม่มีการขยายตัว หรือการขยายตัวลดลง การจัดการนั้นเราต้องทราบถึงความต้องการที่แตกต่างกัน และเตรียมพร้อมที่จะตอบสนองอย่างเหมาะสม

ตัวบริการ (Product) กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง จะมีความต้องการหลาย ๆ อย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น ต้องการให้ธนาคารช่วยเตรียมการในเรื่องการคาดการณ์ การหมุนเวียนเงินสด งบดุล งบกำไรขาดทุน และเอกสารอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อการขอกู้ ซึ่งถ้าธนาคารสามารถช่วยลูกค้าในการเตรียมเอกสารขอกู้ได้ดี จะช่วยให้การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ และการติดตามการใช้เงินของลูกค้าเป็นไปด้วยดี

ยิ่งลูกค้ามีขนาดเล็กลง อาจจะต้องการให้ช่วยเหลือ เช่น ในด้านการประกันการจัดระบบบ้านอายุ และการลงทุนมากขึ้น ในสถานการณ์ปกติ บริษัทขนาดใหญ่จะสามารถจัดการธุรกิจของเขาได้ด้วยตนเอง ในขณะที่บริษัทขนาดเล็กอาจจะทำไม่ได้ และไม่ควรมีคิดว่าบริษัทเหล่านี้อาจจะกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ได้ในวันข้างหน้า หรือมีบริษัทหนึ่งอาจจะมีภาระหนี้ของเงินสุกัที่ เป็นฤดูกาล และต้องการคำแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินทุนในช่วงที่ขาดแคลนเงินสดอีกบริษัทหนึ่ง อาจจะมีลูกค้ารายย่อย ๆ เป็นจำนวนมากมายซึ่งแต่ละรายจะขายได้ เป็นจำนวนเงินที่น้อยมาก จึงมีปัญหาในเรื่องของการเก็บเงินให้ระบบที่ง่าย และเสียต้นทุนต่ำ บางบริษัทอาจจะต้องการกระจายการจ่ายเงินให้แก่ผู้ผลิตเป็นรายเดือน แม้ว่ารายได้ของบริษัทเองจะมีลักษณะที่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ และมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งถ้าธนาคารได้เข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้นแล้ว ลูกค้าก็จะกลับเข้ามาใช้บริการของธนาคารในอนาคตได้ ธนาคารจึงต้องจัดบริการเหล่านี้เตรียมไว้ให้บริการแก่ลูกค้า

การส่งเสริมการขาย ในรูปแบบของการส่งเสริมการขาย สำหรับลูกค้ากลุ่มธุรกิจขนาดกลางจะเหมือน ๆ กับกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่คือ ต้องการความสนใจเป็นส่วนตัวจากพนักงานของธนาคารในหลาย ๆ ระดับ ซึ่งธนาคารเองต้องพยายามชี้ให้ลูกค้ากลุ่มนี้ได้ทราบถึงข้อควรระวังเกี่ยวกับบริการของธนาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในความพยายามในการส่งเสริมการขายโดยทั่วไปต่อกลุ่มลูกค้าประเภทนี้ ธนาคารสามารถใช้ใบปลิวโฆษณาเอกสารแนะนำ และการโฆษณาอย่างเฉพาะเจาะจงได้

สถานที่และราคา ก็เหมือน ๆ ลูกค้ากลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ โดยลูกค้ากลุ่มนี้ชอบทำธุรกิจที่ทำงานของตนเองมากกว่า โดยถือว่าต้องใช้เวลาให้คุ้ม และได้บริการที่มีความสะดวกมากที่สุด สำหรับกลยุทธ์ทางด้านราคา (ซึ่งรวมถึงค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และอัตราดอกเบี้ยด้วย) ลูกค้ากลุ่มธุรกิจขนาดกลางจะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรู้ที่น้อยกว่ากลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ แต่มากกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตาม ระดับของการให้บริการก็มีความสำคัญต่อการพิจารณากำหนดค่าบริการด้วย



### 3. กลุ่มบุคคลทั่วไป (Personal Sector)

ความต้องการของกลุ่มนี้มีความแตกต่างภายในกลุ่มอย่างมาก โดยขึ้นอยู่กับสภาพชีวิตของลูกค้านั้นๆ ทั้งในด้านอายุ และวิถีชีวิตทางด้านครอบครัว และอาจจะขึ้นอยู่กับเพศ สภาพการจ้างงาน และลักษณะของครัวเรือนด้วย (Market Segmentation)

ตัวบริการ (Product) เป็นไปได้ว่าลูกค้าแต่ละคนจะถูกแบ่งอยู่ในกลุ่มหรือส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) หลาย ๆ อย่างจึงจะมีประโยชน์มากกว่าที่ธนาคารเสนอบริการแบบกว้าง ๆ อย่างน้อยหนึ่งอย่างแก่ลูกค้าประเภทนี้ เช่น คู่แต่งงานหนุ่มสาวที่แต่งงานกันใหม่ ๆ อาจจะมีบัญชีออมทรัพย์ ซึ่งไม่เพียงแต่จะมีบัญชีไว้สำหรับฝากเงินเพื่อที่จะเก็บออมไว้ซื้อบ้านหลังแรกของเขาเท่านั้น แต่ต้องสามารถที่จะเอาไว้สำหรับการกู้เงินด้วย ในขณะที่บุคคลที่เกษียณอายุไปแล้วต้องการมีบัญชีออมทรัพย์เพื่อไว้เป็นการลงทุนเพื่อกินดอกเบี้ยเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าขอบเขตของตัวบริการที่ธนาคารเสนอแก่ลูกค้ากลุ่มนี้จะกว้างมาก และธนาคารต้องหาตัวบริการใหม่ ๆ มาเสนอลูกค้าให้ทันสมัยตลอดเวลา โดยคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจและสังคมด้วย

การส่งเสริมการขายสำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไปนั้น ธนาคารสามารถที่จะทำการส่งเสริมการขายโดยใช้การโฆษณาขนาดใหญ่อย่างได้ผล นอกจากนี้ธนาคารอาจใช้การขายโดยตรงกับลูกค้ากลุ่มนี้ได้เมื่อลูกค้ามีการลงทุนมาก ๆ แต่ความสำคัญในแง่นี้จะลดลงถ้าจำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้น และปริมาณการใช้บริการของลูกค้ามีน้อยลง

ราคาเป็นตัวที่กำหนดได้จากสำหรับลูกค้ากลุ่มนี้ เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระดับของตัวบริการ และความสะดวกในการใช้บริการ ณ สำนักงานของธนาคาร

กล่าวโดยสรุป วิธีการทางด้านการตลาดต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับกลุ่มลูกค้าแต่ละกลุ่มทั้งสาม นั้นไม่ได้เบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์ทางการตลาดเลย แต่ขึ้นอยู่กับการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้น กับลูกค้าประเภทต่าง ๆ มีความต้องการแตกต่างกัน และธนาคารจะต้องใช้ความพยายามทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานขั้นพื้นฐานของธนาคารก็คงเหมือนเดิมคือต้องให้เกิดความสอดคล้องระหว่างความต้องการของลูกค้ากับทรัพยากรที่ธนาคารมีอยู่นั่นเอง

### ปัญหาการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นอกจากความรู้ความสามารถทางด้านการเงิน และการธนาคารแล้ว พนักงานของธนาคารยังจำเป็นจะต้องมีความรู้ในด้านการตลาดธนาคาร (Marketing) เพราะธนาคารมีคู่แข่งกันทั้งระหว่างธนาคารด้วยกันเอง และสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็เป็นคู่แข่งของธนาคารด้วย การบริหารการตลาดจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการธนาคารมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ธนาคารควรมีการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ ทุกรูปแบบที่จะนำมาเสนอต่อผู้รับบริการ หรือให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าของธนาคารมากกว่าสมัยก่อน เพราะปัญหาที่ธนาคารพาณิชย์กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันคือ การแข่งขันซึ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกวัน แต่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถแข่งขันได้โดยเสรีเพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ทั้งการแข่งขันและกฎหมายเป็นปัจจัยภายนอกที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถบังคับได้ (ดังแสดงในภาพที่ 3.4) จึงต้องแก้ปัญหาโดยการจัดนำส่วนผสมทางการตลาดบางอย่างมาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกดังกล่าว การจัดนำส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายนั้น มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่มาก เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์ โดยละเอียดจึงขอกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่สำคัญของระบบการตลาดของธนาคารพาณิชย์คือ ตลาดการเงินและการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะ ได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดนำส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ให้เหมาะสมกับภาวะแวดล้อมภายนอก ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528

## สรุป

ความสำคัญของการตลาด

ถ้าดูสภาพของธนาคารในปัจจุบันจะเห็นว่า ธนาคารได้เปลี่ยนโฉมหน้าไปจากสมัยนามว่า "เสือนอนกิน" โดยลูกค้าของธนาคารจะต้องเดินเข้ามาหาธนาคาร ได้หมดสมัยไปแล้ว ธนาคารสมัยใหม่ได้มีการเน้นทางด้านการตลาดมากขึ้น สำหรับความคิดในอดีต ธนาคารจะก่อสร้างสถานที่ทำการให้ใหญ่โตมโหฬาร เพื่อเน้นถึงความมั่นคง ซึ่งเป็นการสร้างภาพพจน์ของธนาคาร ความคิดต่อมาก็คือการให้บริการก็เป็นเพียงการให้บริการอย่างปกติไม่มีอะไรพิเศษ ลูกค้าจะต้องเดินเข้ามาหาอย่างนอบน้อม การเปิดบัญชีอาจจะต้องมีคนที่ยูจกมาเป็นผู้แนะนำหรือรับรองเสียก่อน และความคิดที่ว่าเงินฝากของธนาคารจะโตขึ้นมาเองโดยธรรมชาติไม่จำเป็นต้องชวนชวนหาที่ไหน ซึ่งความคิดเหล่านี้เป็นเพียงยุคหนึ่งเท่านั้น แล้วก็เปลี่ยนแปลงไป สาเหตุที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปนั้นเพราะว่า จำนวนลูกค้ามีอยู่เท่าเดิม ในขณะที่ธนาคารและสถาบันการเงินคู่แข่งอื่นได้เพิ่มมากขึ้น และต่างก็วิ่งเข้าหาลูกค้า ดังนั้น ธนาคารจะมีที่นั่งอยู่เฉย ๆ เหมือนในอดีตไม่ได้อีกต่อไป ลูกค้าจะไม่เดินเข้ามาหาธนาคารอย่างแน่นนอน นอกจากนี้สถาบันการเงินนอกระบบยังเข้ามาเป็นคู่แข่ง โดยการจ่ายผลตอบแทนให้กับลูกค้าสูงกว่าอัตราที่ธนาคารจ่ายให้ เมื่อเป็นเช่นนั้นธนาคารจำเป็นจะต้องเปลี่ยนสภาพของผู้จัดการ โดยผู้จัดการของธนาคารจะต้องวิ่งออกไปเร่ขายของ ต้องออกไปต่อสู้กับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ภายนอก จากคนที่นั่งโต๊ะในห้องปรับอากาศ ก็กลับต้องออกไปพบลูกค้า ถ้าหากธนาคารไม่มีการวางแผนงานไว้ให้พร้อมแล้ว ก็ไม่รู้ว่าเวลาที่พบกับลูกค้าจะปรากฏผลเป็นอย่างไร ดังนั้น ธนาคารต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องมีการเตรียมตัว โดยการวางแผนก่อนออกไปขายของ และต้องเตรียมไม้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เข้ามาช่วยอย่างมากมาย และหนึ่งไม่พ้นเกี่ยวกับหลักการตลาดที่มีการศึกษากันอย่างแพร่หลาย

### หลักการตลาด

หลักการตลาดที่จะนำมาใช้กับธนาคารที่สำคัญ ได้แก่ การสนองความต้องการของลูกค้า อยู่ตลอดเวลา หลังจากนั้น ธนาคารจึงใช้ระบบการตลาดมาผสมผสานกันจนสามารถประเมินผลว่า ธนาคารสามารถจะทำกำไรจากการให้บริการนั้น ๆ ได้อย่างไร สำหรับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารจะต้องควบคู่ไปกับความพอใจของลูกค้าด้วย ดังนั้น หลักการตลาดจึงหมายถึงวิธีการสร้างบริการให้แก่ลูกค้า โดยลูกค้าต้องได้รับความพอใจ และธนาคารจะได้รับผลประโยชน์ตามที่ต้องการ การสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้าเป้าหมายจึงเป็นกระบวนการตลาดซึ่งได้แก่ วิธีการในการสร้างบริการที่ลูกค้าต้องการ กลุ่มลูกค้าที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้ว และผลประโยชน์ที่ธนาคารจะได้รับ

นอกจากกระบวนการตลาดแล้ว ธนาคารอาจนำเอากลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในลักษณะของการแบ่งตลาด (Segment) และส่วนผสมตลาด (Marketing Mix) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาว่า ลูกค้าคือใคร และจะสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้าได้อย่างไร เมื่อธนาคารได้กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดแล้วว่า จะเจาะกลุ่มลูกค้าเป้าหมายประเภทใด ในลำดับต่อไปก็เป็นการบริหารการตลาด ซึ่งเครื่องมือในการบริหารงานตลาดประกอบด้วย การวิจัยตลาด การตั้งราคา การบริหารการบริการและพัฒนาบริการ การจัดระบบสาขา การส่งเสริมการขาย การโฆษณา การขายโดยพนักงาน และการอบรมการขาย ดังภาพที่ 3.5 ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

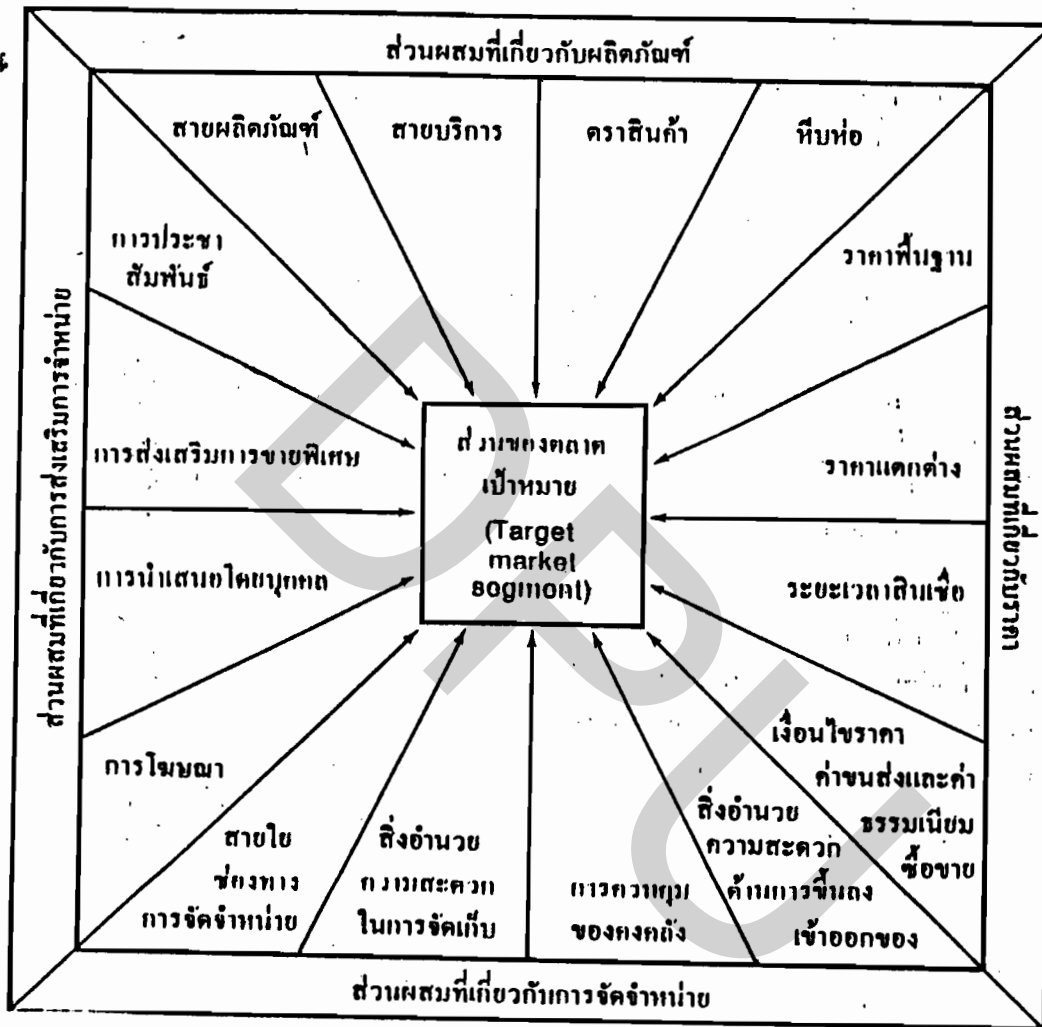
## บทที่ 4

### ส่วนผสมทางการตลาด (The Marketing Mix)

ส่วนผสมทางการตลาดหมายถึง "การผสมเข้ากันได้อย่างดีของการกำหนดราคา การส่งเสริมการขาย ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย และระบบการจัดจำหน่าย ซึ่งได้มีการจัดเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการ" ดังภาพ 4.1 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทุก ๆ ปัจจัยควรมีความสำคัญต่อความสำเร็จตามเป้าหมายทางการตลาดของธนาคาร ผลิตภัณฑ์แม้จะดีเพียงใดก็ตาม ถ้าหากว่าการจัดจำหน่ายก่อนจะแก่แล้ว ความล้มเหลวย่อมจะเกิดขึ้น ความไม่ถูกต้องของส่วนผสมทางการตลาดนี้มักจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจส่วนมาก กล่าวคือหลังจากที่ใช้เงินมหาศาลไปจนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาสำเร็จแล้ว แต่ปรากฏว่า ไม่สามารถสร้างสายใยการจัดจำหน่ายสินค้าดังกล่าวได้

ส่วนผสมทางการตลาดของธนาคารหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (บริการธนาคาร) สถานที่ (สาขา) การส่งเสริม (การโฆษณา การประชาสัมพันธ์) และราคา (ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ) ธนาคารจำเป็นต้องกำหนดส่วนผสมของการตลาดให้ดีที่สุดเพื่อดึงดูดใจลูกค้าและเพิ่มกำไรให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชำนาญของนักการตลาดระดับสูง ระดับรองและระดับกลาง

อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดส่วนผสมทางการตลาดนี้ ธนาคารต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ซึ่งทำให้จำกัดขอบเขตการตัดสินใจให้แคบลง ข้อจำกัดนี้ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมายและข้อบังคับ ทักษะการและนโยบายของธนาคาร และการแข่งขันระหว่างธนาคาร ฯลฯ



ภาพที่ 4.1 แสดงส่วนผสมทางการตลาด

Source : Herry Lipson and Pred Fred Reynolds, "The Concept of the Marketing Mix : It's Development, Uses and Applications." MSU Business Topics Writer, 1970, p.75

ถ้ากล่าวโดยย่อโดยวิธีวิเคราะห์แบบง่าย ๆ แล้ว ส่วนผสมทางการตลาดทั้งหลายที่มีอยู่ถึง 16 อย่าง ดัง (ภาพ 4.1) อาจสามารถพิจารณาแบ่งแยกหมวดหมู่เป็น 4 ด้านสำคัญ คือ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)
2. ด้านสถานที่ (Place)
3. ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)
4. ด้านราคา (Price)

หรือก็คือ 4P ของส่วนผสมการตลาด 4 ด้านที่จำเป็นต้องนำมาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งสนใจตอบสนองลูกค้า ส่วนผสมทางการตลาดแต่ละด้านมีความหมายและรายละเอียดดังนี้

1. Product คือผลิตภัณฑ์ ที่จะต้องมีการพิจารณาออกแบบหรือพัฒนาขึ้นมาได้ตรงกับความต้องการของตลาดและลูกค้า ความหมายของผลิตภัณฑ์นี้จะหมายถึง แบบรูปร่างของผลิตภัณฑ์ และ/หรือรวมไปถึงการบริการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ส่วนสำคัญที่สุดของเรื่องผลิตภัณฑ์นี้ คือ การมุ่งพยายามพัฒนาให้มีสิ่งซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

การศึกษาให้หัวข้อผลิตภัณฑ์นี้ เรื่องราวที่ศึกษาจะเกี่ยวข้องกับปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ (Product Lines) รวมถึงการพิจารณาถึงรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ กัน เพื่อที่จะได้มีการจำแนกและจัดกลุ่มหรือประเภทผลิตภัณฑ์ (Product Classes) ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาส่วนผสมทางการตลาดดำเนินไปได้โดยสะดวกและง่ายขึ้น

ผลิตภัณฑ์แม้จะเป็นเพียงด้านเดียวของส่วนผสมทางการตลาดก็ตาม แต่นับว่ามีความสำคัญที่สุดที่ต้องหยิบขึ้นมาศึกษาหรือพิจารณาก่อน เพราะด้านผลิตภัณฑ์จะเป็นสิ่งที่ลูกค้าสนใจพิจารณามากที่สุด มากกว่าส่วนผสมการตลาดอื่น ๆ

2. Place คือสถานที่ หรือการไปให้ถึงเป้าหมาย กล่าวคือ ผลผลิตที่ผลิตหากไม่สามารถไปถึงทันเวลาและในสถานที่ที่มีความต้องการแล้ว ผลผลิตนั้น ๆ ก็จะไม่มีความหมาย ดังนั้น ในด้านของสถานที่จึงมีการพิจารณาถึงสถานที่ เวลา และบุคคลที่สินค้าและบริการควรจะถูกนำไปเสนอขายให้

โดยปกติการเคลื่อนตัวของสินค้าและบริการจะไม่ดำเนินไปได้ด้วยดีด้วยตัวเอง แต่จะขึ้นอยู่กับช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีกิจกรรมทางการตลาดต่าง ๆ มากมายเกี่ยวข้องอยู่ ทั้งจากสถาบันที่ทำหน้าที่ค้าขาย (Institutions) และคนกลาง (Middle Men) หลายฝ่ายด้วยกัน กว่าที่จะถึงมือผู้บริโภคสุดท้าย ทั้งสถาบันการค้าและคนกลางต่างก็เป็นช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) ซึ่งนักการตลาดต้องเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อนี้จะเป็นตัวข้อสำคัญที่สุดของผู้จัดการขายและผู้จัดการฝ่ายจัดส่ง รวมทั้งพ่อค้าคนกลางจำนวนไม่น้อยที่ต้องสนใจเป็นพิเศษ

ในทางปฏิบัติ บางครั้งอาจมีบ้างที่ระบบการจัดจำหน่ายอาจมีขั้นตอนสั้นนิดเดียว โดยอาจเป็นเพียงขั้นตอนเดียว คือ จากผู้ผลิตไปถึงผู้บริโภคเลยก็ได้ แต่ส่วนมากแล้วการขายมักจะต้องเกี่ยวข้องกับคนกลางจำนวนมากเสมอ และตามสภาพความเป็นจริง ถ้าผู้บริหารการตลาดได้มีจุดมุ่งในเป้าหมายตลาดหลาย ๆ แห่งพร้อมกันแล้ว การต้องอาศัยช่องทางการจัดจำหน่ายหลาย ๆ ทางก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น

กล่าวโดยสรุป การพิจารณาส่วนผสมการตลาดว่าด้วย "สถานที่" นี้ คือ จะเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหลาย ตลอดจนหน้าที่และชนิดของสถาบันต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการ "นำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบแล้ว ไปยังตลาดเป้าหมาย" นั้นเอง

3. Promotion คือการส่งเสริมการจัดจำหน่าย หรือการแจ้ง การบอกกล่าว และการขายความคิดความเข้าใจให้ลูกค้าได้รู้ การส่งเสริมการจัดจำหน่ายจะเกี่ยวข้องกับวิชาการต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับสื่อความ (Communicate) ให้ถึงตลาดเป้าหมาย ให้ได้ทราบถึงผลิตภัณฑ์



ต้องการว่า ได้มีจำหน่าย ณ ที่ใด ณ ระดับราคาใด

การส่งเสริมการจำหน่ายจะประกอบด้วยการขายโดยพนักงานขาย (Personal Selling) การขายโดยทั่วไป (Mass Selling) และการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) ซึ่งผู้บริหารการตลาดจะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบเข้าด้วยกัน ให้เป็นการส่งเสริมการจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพที่สุด

สำหรับการขายโดยพนักงานขาย (Personal Selling) จะหมายถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงแบบตัวต่อตัว (Direct Face-to-Face Relationships) ระหว่างผู้ขายและลูกค้า แต่การขายแบบทั่วไป หรือ Mass Selling นั้น กลับจะเป็นวิธีที่ออกแบบสำหรับการสื่อความกับลูกค้าจำนวนมาก ๆ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน ซึ่งหากพิจารณาจะเห็นได้ว่า การขายโดยพนักงานจะมีความสำคัญที่สุดในส่วนผสมทางการตลาดทั้งปวง เพราะตามวิธีนี้พนักงานขายจะคล่องตัว โดยสามารถปรับส่วนผสมการตลาดของบริษัท ทำให้สอดคล้องกับลูกค้าแต่ละคนได้อย่างดี แต่ต้นทุนการขายก็มักจะสูงตาม จึงมักจะต้องใช้เฉพาะกรณีสำคัญ หรือใช้เฉพาะเป็นส่วนเสริมหรือเพิ่มเติมหลังจากที่ได้มีการใช้วิธีการขายแบบทั่วไปและการส่งเสริมการขายแล้ว

วิธีการโฆษณา (Advertising) นับว่าเป็นแบบของการขายแบบทั่วไป (Mass Selling) ที่สำคัญที่สุด แต่การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) จะเป็นเครื่องมือที่พยายามใช้เสริมหรือสนับสนุนการขายตามวิธีการขายโดยพนักงานและการขายแบบทั่วไป

ในเรื่องของการส่งเสริมการขายนี้มักจะเป็นภาระหน้าที่ของบุคคลสำคัญ คือ ผู้จัดการฝ่ายขาย ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา ผู้จัดการฝ่ายส่งเสริมการจำหน่าย และโดยเฉพาะจะเป็นงานสำคัญของนักบริหารการตลาดที่ต้องตัดสินใจกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจำหน่าย เพื่อให้เหมาะสมกับกลยุทธ์การตลาดอื่น ๆ

4. Price คือราคา ที่ต้องมีการกำหนดให้ถูกต้องเหมาะสม ในเรื่องราคาดังนี้เป็นใจกลางของส่วนผสมการตลาดทั้งหมด และเป็นตัวกลไกที่สามารถดึงดูดความสนใจให้เกิดขึ้นมาได้ ในการกำหนดราคาดังนี้ จะต้องมีการพิจารณาถึงลักษณะของการแข่งขันในตลาดเป้าหมาย และปฏิกิริยาของลูกค้าต่อราคาที่แตกต่างกัน วิธีการที่เกี่ยวข้องในการกำหนดส่วนเพิ่ม (Markups) ส่วนลด (Discounts) และเงื่อนไขการขาย (Terms of Sale) จะต้องพิจารณากำหนดให้ถูกต้อง หากลูกค้าไม่ยอมรับในเรื่องราคาเมื่อใด ปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยแผนงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้ว จะเสียหายหมด นำไปใช้ปฏิบัติไม่ได้ ถึงแม้ว่าราคาจะเป็นเพียงส่วนเดียวของส่วนผสมทางการตลาดก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนสำคัญที่ลูกค้าจะจ่ายออกมาเมื่อเขาได้พอใจในส่วนผสมทางการตลาดของบริษัทแล้ว ราคาจึงเป็นตัวตัดสินใจที่ผู้บริหารการตลาดต้องสนใจเป็นพิเศษ

กล่าวโดยสรุป "ราคา" จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาให้เหมาะสมที่สุดที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่คั่งอยู่แล้ว ให้ออกไปสู่ที่ที่มีความต้องการ โดยวิธีการส่งเสริมการจำหน่ายที่ดี เหมาะกับตลาดเป้าหมาย

ส่วนผสมทางการตลาดทั้ง 4 ที่กล่าวมานี้ ในสภาพที่เป็นจริงจะเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยไม่แยกเป็นอิสระจากกัน และแต่ละส่วนต่างก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ในการกำหนดหรือจัดส่วนผสมทางการตลาดนี้ เมื่อได้ส่วนผสมทางการตลาดที่ต้องการ ก็จะต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนผสมแต่ละอย่าง ให้เสร็จสิ้นลง ไปพร้อมกันด้วย

ส่วนผสมของการตลาดที่สำคัญตัวแรกก็คือ ผลิตภัณฑ์ (Products) ซึ่งหมายถึงสินค้าสำหรับกิจการที่ขายสินค้า และหมายถึงบริการสำหรับกิจการที่ขายบริการสำหรับธนาคารพาณิชย์ไม่มีผู้กล่าวเสมอว่าเป็นธุรกิจที่ค้าเงิน คือมีเงินเป็นสินค้า ในทางวิชาการ เงินไม่ใช่สินค้าแต่เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า (เรจซี่, 2521 : 26) หรือเป็นตัวกำหนดมูลค่าสินค้า เงินจึงไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์เป็นกิจการที่ประกอบธุรกิจโดยการให้บริการทางด้านการเงินและได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ของ

ธนาคารพาณิชย์จึงหมายถึงบริการนั่นเอง

### ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์

ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ก็คือ การให้บริการทางด้านการเงินต่าง ๆ ตามความใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ได้ให้คำจำกัดความของ "การธนาคารพาณิชย์" ไว้ดังนี้

การธนาคารพาณิชย์ หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืน เมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนเมื่ออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปริวรรตต่างประเทศ

จากคำจำกัดความข้างต้น พอจะสรุปบริการต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. บริการรับฝากเงิน
2. บริการให้กู้ยืมเงิน หรือการให้สินเชื่อ
3. บริการอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ

### บริการรับฝากเงิน

การรับฝากเงินเป็นธุรกิจหลักของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งต้องระดมเงินทุนจากประชาชน เข้ามาใช้หมุนเวียนในการดำเนินงานขั้นต่อไป บริการรับฝากเงินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ เพราะเงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใหญ่ที่สุดของธนาคารพาณิชย์ และสามารถนำไปหาผลประโยชน์ได้มากกว่าเงินทุนจากแหล่งอื่น

ตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 จะเห็นว่ากฎหมายได้แบ่งการรับฝากเงินออกเป็น 2 ประเภท คือ การรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และการรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ดังนั้น จึงสามารถแบ่งเงินฝากออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Demand Deposits) คือ เงินฝากที่ธนาคารจะต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้ฝากทันทีเมื่อผู้ฝากเรียกร้อง จากการตีความตามกฎหมายเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หมายความถึงเงินฝากประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เงินฝากกระแสรายวัน (Current Deposits) คือ เงินฝากที่ธนาคารต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้ฝากทันทีเมื่อเรียกร้องหรือตามคำสั่ง โดยผู้ฝากต้องใช้เช็คในการเบิกถอนเงินส่วนใหญ่เป็นเงินฝากของผู้ประกอบการค้าซึ่งต้องใช้เช็คในการหมุนเวียนการค้า และธนาคารมักจะไม่จ่ายดอกเบี้ยให้

1.2 เงินฝากออมทรัพย์ (Saving Deposits) คือ เงินฝากที่ธนาคารต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ซึ่งใช้สมุดค่าฝากในการฝากถอนโดยไม่ใช้เช็คในการถอน และผู้ฝากต้องฝากครั้งแรกไม่ต่ำกว่า 100 บาท วัตถุประสงค์ของเงินฝากประเภทนี้เพื่อการออมทรัพย์ของประชาชน กฎหมายจึงกำหนดให้จ่ายดอกเบี้ยได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 7.5 ต่อปี เงินฝากประเภทนี้บางธนาคารเรียกว่า เงินฝากกระแสรายวันย่อย

1.3 เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทอื่น หมายถึง เงินฝากที่ธนาคารต้องจ่ายคืนทันทีเมื่อผู้ฝากเรียกร้อง แต่ไม่เข้าลักษณะเงินฝาก 2 ประเภทข้างต้น เช่น เงินฝากออมทรัพย์ที่ผู้ฝากครั้งแรกไม่ถึง 100 บาท ซึ่งธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6.5 ต่อปีไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่ครบกำหนดแล้ว แต่ผู้ฝากยังไม่มาถอนเงินจึงกลายเป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายเมื่อทวงถาม ผู้ฝากจะถอนเมื่อใดก็ได้แต่ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 0.01 ต่อปี โดยปกติธนาคารจะให้ผู้ฝากเงินทำเป็นหนังสือไว้ว่า ถ้าหากเงินฝากครบกำหนดแล้วผู้ฝากยังไม่มาถอนเงินนั้นภายใน 7 วัน ให้ถือว่าผู้ฝากตกลงฝากเงินนั้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยต่อไปอีก 1 ปี เพื่อขจัดปัญหายุ่งยากต่าง ๆ

2. เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา (Time Deposits) หรือเงินฝากประจำ (Fixed Deposits) คือ เงินฝากที่ผู้ฝากจะถอนเงินได้ก็ต่อเมื่อได้ฝากเงินไว้ครบกำหนดแล้วเท่านั้น สำหรับระยะเวลานั้นจะกำหนดเท่าใดก็ได้ เช่น 3 เดือน, 6 เดือน, 1 ปี หรือเกินกว่า 1 ปี ก็ได้ โดยธนาคารจะมอบสมุดคู่ฝากให้ไว้เป็นหลักฐาน หรือออกเป็นใบรับฝากเงินฝากให้ถ้าผู้ฝากต้องการ ในทางปฏิบัติธนาคารจะกำหนดระยะเวลาการฝากเงินเป็น 1 ปี ทุกราย แต่ถ้าผู้ฝากมีความจำเป็นจะต้องถอนเงินก่อนกำหนด ธนาคารก็ยินยอมให้ถอนได้ แต่ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้ตามระยะเวลาที่ได้ฝากไว้จริงเท่านั้น

เงินฝากส่วนใหญ่ของธนาคารพาณิชย์เป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา ธนาคารได้ประโยชน์จากเงินฝากประเภทนี้มาก ถึงแม้ธนาคารจะต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าเงินฝากประเภทอื่นก็ตาม เนื่องจากธนาคารสามารถนำเอาเงินฝากประเภทนี้ไปลงทุนหรือให้กู้ยืมได้เต็มที่ เพราะส่วนใหญ่ผู้ฝากเงินจะไม่ถอนเงินก่อนกำหนด ธนาคารพาณิชย์จึงมุ่งหาเงินฝากประเภทนี้ให้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา

### การให้สินเชื่อ

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงิน ที่ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินจากพ่อค้าและประชาชน และนำเงินไปใช้ประโยชน์ในรูปต่าง ๆ เช่น การให้สินเชื่อ การซื้อขายตั๋วแลกเงิน หรือตราสารเปลี่ยนเมื่ออื่นใด การซื้อขายเงินปริวรรตต่างประเทศ สำหรับการให้สินเชื่อ นับว่าเป็นธุรกิจที่สำคัญที่สุดของธนาคาร การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอันมาก เนื่องจากสถาบันการเงินธนาคาร เป็นแหล่งระดมทุนจากเงินออมของประชาชน แล้วจัดสรรแบ่งไปให้แก่ธุรกิจ อุตสาหกรรม, เกษตรกร ในรูปการให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ

## ประเภทของสินเชื่อ

สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แบ่งออกตามลักษณะตราสารหรือสัญญาได้ 3 ประเภทดังนี้

1. เงินให้กู้ยืม (Loans)
2. เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft)
3. การซื้อลดตั๋วเงิน (Bills Discounted)

### เงินให้กู้ยืม

ความหมายของเงินให้กู้ยืม เงินให้กู้ยืม หมายถึง การที่ธนาคารให้ลูกค้ากู้ยืมเงินเป็นก้อนจำนวนหนึ่ง โดยมีกำหนดเวลาชำระหนี้ที่แน่นอน ซึ่งอาจจะมีการชำระหนี้คืนกันเพียงครั้งเดียวเต็มจำนวน (Single Payment) หรือโดยผ่อนชำระเป็นงวด ๆ (Installment Basis) โดยธนาคารจะคิดดอกเบี้ยตามอัตราที่ตกลงกัน แต่ต้องไม่เกินอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้

เงินกู้สร้างเงินฝาก จากหลักที่ปฏิบัติกันในต่างประเทศ เมื่อธนาคารให้กู้ยืมแก่ลูกค้าธนาคารจะนำไปเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของลูกค้า และเมื่อลูกค้าต้องการใช้เงินก็จะเขียนเช็คสั่งจ่ายออกไป ตามทฤษฎีเรียกว่า "เงินกู้สร้างเงินฝาก" (Loans Create Deposits) ซึ่งถ้าแสดงเป็นรูปบัญชีจะเห็นได้ดัง ตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1  
แสดงเงินที่สร้างเงินฝาก

งบดุล	
สินทรัพย์	หนี้สิน
เงินให้กู้ 100,000	เงินฝาก 100,000

แต่วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินให้กู้ยืมในประเทศไทยเรา โดยปกติแล้วธนาคารจะจ่ายเงินก่อนให้แก่ลูกค้าไปเลย ซึ่งอาจจะเนื่องจากลูกค้าไม่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันไว้กับธนาคาร เพราะการธนาคารในประเทศไทยเรายังเข้าไม่ถึงประชาชนอย่างเต็มที่

### เงินเบิกเกินบัญชี

เงินเบิกเกินบัญชี เป็นวิธีการให้กู้ยืมโดยวิธีให้ลูกค้าเบิกเงินเกินกว่าจำนวนเงินฝากในบัญชีกระแสรายวันของตน เช่น นาย ก. มีเงินฝากธนาคารในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันอยู่เป็นจำนวน 100,000 บาท แต่นาย ก. มีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเกินกว่าจำนวนเงินฝากที่มีอยู่ ก็อาจตกลงกับธนาคาร เพื่อขอเบิกเงินเกินบัญชี โดยธนาคารจะกำหนดวงเงิน (Limit) ให้ สมมติว่าธนาคารตกลงให้ นาย ก. เบิกเงินเกินบัญชีได้ไม่เกินกว่า 200,000 บาท ดังนั้นหมายความว่า นาย ก. มีสิทธิที่จะถอนเงินฝากจำนวน 100,000 บาท แล้วยังสามารถที่จะถอนเงินเกินบัญชีไปได้อีก ไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้จำนวน 200,000 บาท ส่วนจะเบิกเกินจริง ๆ เท่าที่ได้แล้วแต่ความจำเป็นในการใช้เงินของ นาย ก.

วิธีการให้กู้ยืมในรูปแบบเงินเบิกเกินบัญชี แตกต่างกับวิธีการให้กู้ยืม มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ปกติการให้กู้ยืมทั้ง ลูกค้าจะรับเงินจำนวนที่กู้ไปหมดทั้งจำนวนครั้งเดียว โดยลูกค้าจะต้องเสียดอกเบี้ยตามจำนวนเงินที่กู้ใหม่เต็มจำนวน สำหรับการให้เบิกเกินบัญชีลูกค้าจะถอนเงินออกจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันตามจำนวนที่ต้องการใช้ โดยจะต้องเสียดอกเบี้ยตามจำนวนเงินที่ถอนออกไป

2. การให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีใหม่ โดยปกติจะมีเงินหมุนเวียนเข้าออกในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันนั้นอยู่เสมอ กล่าวคือ บางเวลาลูกค้าก็ถอนเงินเกินบัญชีออกไป ซึ่งทางธนาคารเรียกว่า บัญชีเป็น "ตัวแดง" บางเวลาก็นำเงินฝากเข้าบัญชีทำให้บัญชีเดินสะพัดอยู่เสมอ บางครั้งบัญชีอาจกลับกลายเป็นเงินฝาก เรียกว่าบัญชีเป็น "ตัวดำ" คือ มียอดเงินคงเหลือทางด้านเจ้าหนี้ ผิดกับเงินให้กู้ยืม ซึ่งลูกค้าจะไม่นำเงินมาใช้คืนจนกว่าจะครบกำหนดชำระในทางปฏิบัติ ธนาคารนิยมให้ลูกค้ากู้ยืมในรูปแบบเงินเบิกเกินบัญชีมากกว่า เนื่องจากกระแสเงินของลูกค้าหมุนเวียนอยู่กับธนาคาร

3. ธนาคารสามารถคิดดอกเบี้ยยกต้น ได้ทุกเดือนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 655 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เงินให้กู้ยืมไม่สามารถคิดดอกเบี้ยยกต้นได้

4. ในปัจจุบันตลาดเงินภายในประเทศมีการเคลื่อนไหวมาก ธนาคารไม่สามารถทำหน้าที่บริหารเงินให้กับลูกค้าของธนาคารได้ เพราะธนาคารจะต้องดำรงสภาพคล่องไว้สูงจนทำให้เกิดปัญหาในด้านการบริหารสภาพคล่องของธนาคารต่าง ๆ ขึ้น ธนาคารชั้นนำหลาย ๆ ธนาคารได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการในการให้กู้ยืมในรูปแบบเงินเบิกเกินบัญชี โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำระหว่างเงินให้กู้ยืมกับเงินเบิกเกินบัญชีแตกต่างกัน เพื่อให้ลูกค้าหันมากู้เงินในรูปแบบเงินให้กู้ยืม (Loans) แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมในรูปแบบเงินเบิกเกินบัญชี (Minimum Overdraft Rate, MOR) ยังเท่ากับอัตราดอกเบี้ยในรูปแบบเงินให้กู้ยืม (Minimum Loan Rate, MLR) อยู่ อย่างไรก็ตาม ธนาคารส่วนมากมีนโยบายจำกัดจำนวนเงินเชื่อเงินเบิกเกินบัญชีลง เพื่อให้ลูกค้าใช้เงินเชื่อประเภทนี้เฉพาะเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเท่านั้น เนื่องจากลูกค้าบางรายใช้เงินกู้เบิกเกินบัญชีในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้เพื่อการลงทุนในทรัพย์สินถาวร เครื่องจักร และอาคารโรงงาน ทำให้ต้นทุนของเงินสูงอันจะเป็นผลให้ลูกค้าต้องรับภาระมาก อันอาจจะมีผลกระทบต่อการค้าเงินงานในที่สุด และมีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจส่วนรวมด้วย



## การซื้อลดตั๋วเงิน

การซื้อลดตั๋วเงิน คือ การที่ลูกค้านำตั๋วเงินมาขายลดให้แก่ธนาคารก่อนที่ตั๋วเงินนั้นจะถึงกำหนดเวลาชำระเงิน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารให้กู้ยืมเงินโดยลูกค้ามอบตั๋วเงิน ซึ่งธนาคารมีสิทธิที่จะไปเรียกเก็บเงินเอาจากผู้ที่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามตัวนั้นเมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องตั๋วเงินไว้ว่า "อันตั๋วเงินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้ มีสามประเภท คือ 1. ตั๋วแลกเงิน 2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน และ 3. เช็ค" และได้ให้ความหมายของตั๋วเงินดังต่อไปนี้

มาตรา 908 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินไว้ว่า "อันว่าตั๋วแลกเงินนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน" หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งตั๋วแลกเงินก็คือ ตราสารที่เป็นคำสั่งของเจ้าหน้าที่สั่งให้ลูกหนี้จ่ายเงินนั่นเอง

มาตรา 982 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงินไว้ว่า "อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้ออกตั๋ว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน" ความหมายธรรมดา ก็คือ ตราสารที่ลูกหนี้ออกให้เจ้าหน้าที่ โดยให้คำมั่นว่า จะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในเวลาที่กำหนดไว้

มาตรา 987 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเช็คไว้ว่า "อันว่าเช็คนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า ผู้รับเงิน" หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นคำสั่งของผู้ฝากเงินสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินนั่นเอง

## ประเภทของตั๋วเงินซื้อลด

ตั๋วเงินที่ธนาคารรับซื้อลดนี้ ปกติธนาคารจะแยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. ตั๋วเงินในประเทศ (Domestic Bills) คือ ตั๋วเงินที่ผู้ออกตั๋วและผู้จ่ายเงินอยู่ในประเทศไทย

2. **ตั๋วเงินต่างประเทศ (Foreign Bills)** คือ ตั๋วเงินที่ผู้ออกตั๋วหรือผู้จ่ายเงิน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในต่างประเทศ ประกอบด้วย

1) **ตั๋วเงินค่าสินค้าที่ส่งออก (Export bills หรือ Outward Bills)** เป็น ตั๋วเงินที่พ่อค้าผู้ออกตั๋วในประเทศไทยส่งผู้ซื้อในต่างประเทศให้จ่ายเงิน

2) **ตั๋วเงินค่าสินค้าที่ส่งเข้า (Import Bills หรือ Inward Bills)** เป็น ตั๋วเงินที่พ่อค้าผู้ออกตั๋วในต่างประเทศส่งผู้ซื้อในประเทศไทยให้จ่ายเงิน

ทั้งตั๋วเงินในประเทศและตั๋วเงินต่างประเทศ อาจจะเป็นตั๋วเงินที่มีเอกสารตามประเพณีการค้าประกอบ เช่น ใบกำกับสินค้า (Invoice) ใบตราส่ง (Bill of Lading) ใบรับค่าระวาง (Freight Receipt) กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy) เป็นต้น เรียกว่า **ตั๋วเงินที่มีเอกสารทางการค้าประกอบ หรือ Documentary Bills** แสดงให้เห็นว่าเป็นตั๋วเงินที่เกิดขึ้นเนื่องจากการค้าจริง ๆ และตั๋วเงินที่ไม่มีเอกสารทางการค้าประกอบ เรียกว่า **Clean Bills** ตั๋วเงินนี้อาจจะเป็นตั๋วเงินที่ไม่ได้เกิดจากการค้าก็ได้ เช่น เป็นตั๋วเงินที่สร้างขึ้นเพื่อจะกู้ยืมเงินจากธนาคารเป็นการชั่วคราว หรือตั๋วอำนวยความสะดวก (Accommodation Bills) เช่น นาย ก. ต้องการกู้เงินจากธนาคารระยะสั้นเพียง 1 เดือน ก็อาจจะนำเช็คของตนเองหรือของบุคคลอื่นมาขายแก่ธนาคาร เมื่อครบกำหนดใช้หนี้ก็นำเงินมาชำระให้แก่ธนาคาร เป็นต้น

ตั๋วเงินที่มีเอกสารตามประเพณีการค้าประกอบ ตามหลักวิชาแล้ว ย่อมทรงคุณค่ายิ่งกว่าตั๋วเงินที่ไม่มีเอกสารการค้าประกอบ เพราะเป็นตั๋วเงินที่เกิดจากการค้าจริง ๆ

### การให้บริการอื่น ๆ

ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธนาคารพาณิชย์ โดยสามารถรับฝากเงิน และใช้ประโยชน์เงินนั้นในการให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด และซื้อขายเงินปวริวรรตต่างประเทศแล้ว กฎหมายยังอนุญาตให้ธนาคารอาจกระทำธุรกิจที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจอื่นเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่นการเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอาวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือการ

ค้ำประกัน หรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดมิได้ จากการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจอื่นตามกฎหมายดังกล่าวได้ ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ จึงมีการพัฒนาบริการใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ของลูกค้า ทำให้ลูกค้าของธนาคารได้รับความสะดวก โดยเสียค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีบริการดังต่อไปนี้

1. การค้ำประกันเพื่อลูกค้า
2. การรับรองตัวเงินและรับอวัลตัวเงิน
3. เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการส่งสินค้าภายในประเทศ
4. การให้เข้าตู้รถไฟ
5. การรับฝากของ
6. การรับฝากเงินในเวลากลางคืน
7. การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

#### การค้ำประกันเพื่อลูกค้า (Letter of Guarantee หรือ Letter of Indemnity)

ธุรกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย คือ การค้ำประกันเพื่อลูกค้า กล่าวคือ ธนาคารเข้าค้ำประกันลูกค้าต่อบุคคลอื่นว่า ถ้าลูกค้าไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือเงื่อนไขระหว่างลูกค้าของธนาคารกับบุคคลนั้น ธนาคารจะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายในการที่ลูกค้าของธนาคารปฏิบัติผิดสัญญา การค้ำประกันบางชนิดของธนาคารไม่น่าจะเป็นวิธีการปฏิบัติทางธนาคารที่ดี แต่เนื่องจากความจำเป็นและระเบียบวิธีการทางธุรกิจ จึงทำให้ธนาคารเข้ารับทำการค้ำประกันบางชนิดเพื่อบริการแก่ลูกค้า

#### ชนิดของการค้ำประกัน

การค้ำประกันของธนาคาร พอจะแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การค้ำประกันเพื่อการออกสินค้า (Shipping Guarantee) ในการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ถ้าใบตราส่ง (Bill of Lading) ซึ่งใช้เป็นหลักฐานในการออกสินค้ายังมา

ไม่ถึงมือลูกค้า แต่สินค้าของลูกค้าได้มาถึงท่าเรือแล้ว ในกรณีนี้ ลูกค้าอาจขอให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกันการออกสินค้าให้แก่บริษัทเรือเพื่อรับสินค้าออกจากท่าเรือ

2. การค้ำประกันเพื่อการปฏิบัติตามสัญญา (Performance Guarantee) ในภาพประกอบธุรกิจบางอย่างของลูกค้าของธนาคาร เช่น การทำสัญญาก่อสร้างอาคาร การทำสัญญาขายสินค้า เป็นต้น โดยปกติสัญญาฝ่ายว่าจ้างหรือฝ่ายซื้อสินค้าจะเรียกร้องให้คู่สัญญาฝ่ายรับจ้างหรือฝ่ายขายสินค้า วางเงินสดเป็นประกัน หรือให้มีการค้ำประกันโดยธนาคาร เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติงานของลูกค้านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มิฉะนั้นคู่สัญญาอาจจะริบเงินมัดจำ หรือเรียกร้องให้ธนาคารชดเชยค่าเสียหายภายในวงเงินที่ค้ำประกันไว้เมื่อมีการปฏิบัติผิดสัญญา การค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาที่ธนาคารปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมีการค้ำประกันการประกวดราคา การค้ำประกันการรับเหมาก่อสร้าง การค้ำประกันการชำระค่าภาษีของลูกค้าต่อกรมศุลกากร การค้ำประกันการขายสินค้า และการปฏิบัติตามสัญญาอื่น ๆ อย่างไรก็ดี การค้ำประกันการชำระหนี้เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน เป็นสิ่งที่ธนาคารไม่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง โดยปกติธนาคารจะออกหนังสือค้ำประกันตามแบบของธนาคาร ตามภาพที่ 4.2 แต่บางกรณีที่ธนาคารเข้ารับค้ำประกันโดยใช้แบบหนังสือสัญญาค้ำประกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง



# ธนาคารกรุงไทย จำกัด

## หนังสือคำประกัน

ธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงาน \_\_\_\_\_

วันที่ \_\_\_\_\_ เดือน \_\_\_\_\_ พ.ศ. \_\_\_\_\_

ข้าพเจ้าชื่อธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงาน \_\_\_\_\_ เลขที่ \_\_\_\_\_ ถนน \_\_\_\_\_ ตำบล \_\_\_\_\_ อำเภอ \_\_\_\_\_ จังหวัด \_\_\_\_\_

ขอทำหนังสือคำประกันให้ไว้ต่อ \_\_\_\_\_ ผู้รับประกัน \_\_\_\_\_

ข้อ 1. ข้าพเจ้า \_\_\_\_\_

ได้ \_\_\_\_\_

ตาม \_\_\_\_\_

เมื่อวันที่ \_\_\_\_\_ พ.ศ. \_\_\_\_\_

มีเงินในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ \_\_\_\_\_ บาท

เพื่อเป็นประกันการดำเนินงานของ \_\_\_\_\_

ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ \_\_\_\_\_

นับจากวันที่ \_\_\_\_\_

ข้อ 2. ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเงินจำนวนดังกล่าวในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ \_\_\_\_\_

ได้เป็นของข้าพเจ้าหรือของธนาคารกรุงไทย จำกัด

โดย \_\_\_\_\_

ข้อ 3. ข้าพเจ้าขอไม่เปิดเผยการฝากเงินในระหว่างเวลา \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

SPECIMEN

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเงินจำนวนดังกล่าวในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ \_\_\_\_\_

ได้เป็นของข้าพเจ้าหรือของธนาคารกรุงไทย จำกัด

โดย \_\_\_\_\_

ข้อ 3. ข้าพเจ้าขอไม่เปิดเผยการฝากเงินในระหว่างเวลา \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

วันที่ \_\_\_\_\_

ผู้รับประกัน \_\_\_\_\_

ตำแหน่ง \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

ภาพที่ 4.2 หนังสือคำประกันของธนาคาร

### การพิจารณาเกี่ยวกับการออกหนังสือค้ำประกัน

หนังสือค้ำประกันของธนาคารจะต้องกำหนดวงเงินที่จะค้ำประกัน และวันสิ้นสุดอายุของสัญญาค้ำประกันด้วย เพื่อจำกัดความรับผิดชอบ แต่ก็มีการค้าประกันเพื่อลูกค้าต่อส่วนราชการบางแห่ง ไม่ได้กำหนดวันสิ้นสุดตามสัญญาไว้ เพราะเป็นความประสงค์ของหน่วยราชการนั้น

การค้าประกันเพื่อลูกค้า ธนาคารจะถือเป็นหนี้ที่ยังไม่แน่นอน (Contingent Liabilities) เพราะธนาคารอาจจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ ถ้าลูกค้าสามารถปฏิบัติตามสัญญาและเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วน ธนาคารก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ถ้าลูกค้าของธนาคารปฏิบัติตามสัญญา ธนาคารอาจจะต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันที่ธนาคารได้บอกให้ไว้ ฉะนั้นในการพิจารณาว่า ธนาคารควรจะเข้าค้ำประกันลูกค้าหรือไม่เพียงใดนั้น ธนาคารมีหลักในการพิจารณา เช่นเดียวกับการพิจารณาเงินให้สินเชื่อแก่ลูกค้า คือ ต้องพิจารณาความสามารถของลูกค้าในการปฏิบัติตามสัญญา และความรับผิดชอบต่อลูกค้าประกอบด้วยความซื่อสัตย์ฐานะการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ รวมตลอดทั้งหลักประกันของลูกค้าด้วย

ในการออกหนังสือค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาตามคำขอของลูกค้า ดังรูปที่ 4-2 ปกติธนาคารจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการค้าประกันจากลูกค้าในอัตรา  $1\frac{1}{2}\%$  ต่อปี ของจำนวนเงินที่ค้ำประกัน แต่ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำไม่น้อยกว่า 50 บาท และบางที่ธนาคารอาจจะเรียกเก็บเงินมัดจำอีกจำนวนหนึ่ง เงินมัดจำนี้ธนาคารจะคืนให้ลูกค้า เมื่อลูกค้านำต้นฉบับการค้าประกันที่ธนาคารออกให้มาคืนแก่ธนาคาร

ถ้าธนาคารจำเป็นต้องออกหนังสือค้ำประกันฉบับใหม่แทนฉบับเดิมที่ครบกำหนดอายุแล้ว แต่เนื่องจากลูกค้าบางรายมีความจำเป็นต้องได้หนังสือค้ำประกันฉบับใหม่ไปวางก่อนแล้วจึงจะรับหนังสือค้ำประกันฉบับเดิมคืนมาได้ ฉะนั้นเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้าและเพื่อความปลอดภัยแก่ธนาคารในการออกหนังสือค้ำประกันฉบับใหม่ เป็นการต่ออายุหนังสือค้ำประกันฉบับเดิม โดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญของหนังสือสำคัญที่ยังไม่ได้รับต้นฉบับเดิมคืนมา ธนาคารนิยมหมายเหตุไว้ในตอน



### การทวงถามหนี้เมื่อธนาคารต้องชดใช้เงินตามหนังสือค้ำประกัน

ในกรณีที่ธนาคารได้จ่ายเงินที่ต้องรับผิดชอบหนังสือค้ำประกัน และภายหลังจากที่ได้ทวงถามไปยังลูกค้ำตามสมควรแล้ว ยังไม่ได้รับการชดใช้ ธนาคารจะมีหนังสือบอกกล่าวไปให้ลูกค้ำและผู้ค้ำประกัน (ถ้ามี) ทราบด้วย หลังจากเดือนไปแล้ว หากลูกค้ำที่ยังเพิกเฉยอยู่อีก เจ้าหน้าที่จะต้องเสนอเรื่องให้ผู้บริหารชั้นผู้ใหญ่ทราบเพื่อดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

### การรับรองตัวเงินและการรับอวัลตัวเงิน

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับความเชื่อถือในความมั่นคง ลูกค้ำของธนาคารมักจะให้ธนาคารเป็นผู้รับรองตัวเงิน หรือให้ธนาคารเข้ารับการอวัลตัวเงิน เพื่อทำธุรกรรมทางการเงินหรือตัวเงินเป็นที่เชื่อถือ สามารถนำไปขายในตลาดเงินได้ การผูกพันของธนาคารในกรณีรับรองตัวเงิน อาจเกิดขึ้นได้จากการรับรองเช็คของลูกค้ำ การรับรองตัวแลกเงินซึ่งเกิดจากการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ การรับรองตัวแลกเงินซึ่งเกิดจากการซื้อสินค้าในประเทศ หรือการรับอวัลตัวสัญญาใช้เงิน

การรับรองตัวเงินนั้น หมายถึง การที่ธนาคารพาณิชย์เข้าผูกพันตนในฐานะเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวเงินอันผู้เคยค้ำหรือลูกค้ำเป็นผู้สั่งจ่าย สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงิน เมื่อธนาคารได้ลงลายมือชื่อลงในตัวเงินในฐานะผู้รับรอง และเป็นผู้มีอำนาจลงนามของธนาคาร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 931 ย่อมผูกพัน และรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ขั้นต้น กล่าวคือต้องจ่ายเงินโดยมิพักให้ไต่เบียดเอาจากผู้สั่งจ่ายก่อน และมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชดใช้เงินคืนตามสัญญาระหว่างลูกค้ำกับธนาคาร ดังนั้นเมื่อธนาคารทำการรับรองตัวเงิน ภาระการรับรองจึงเป็นทั้งสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร

สำหรับกรณีที่ลูกค้ำชำระหนี้ด้วยตัวเงิน และให้ธนาคารเข้าผูกพันรับผิดชอบอวัลตัวเงิน (ตัวสัญญาใช้เงิน) การอวัลตัวเงิน ได้แก่ การที่ธนาคารพาณิชย์เข้าผูกพันรับผิดชอบโดยลงลายมือชื่อ



ในด้านหน้าของตั๋วเงินหรือใบประจำต่อ และมีถ้อยคำว่า "ใช้ได้เป็นอาวัล" และลงลายมือชื่อผู้รับอาวัล หรือเพียงลงลายมือชื่อรับอาวัลด้านหน้าตั๋ว ในกรณีที่มิใช่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้จ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 939 มีผลให้ธนาคารต้องรับอาวัลตามตั๋วเงิน หรือผูกพันตนเช่นเดียวกับกับผู้ที่ธนาคารอาวัล ธนาคารจะต้องชดใช้เงินแทน ในกรณีที่ผู้ซึ่งธนาคารอาวัลไม่ชำระหนี้ให้ครบถ้วน ผู้ทรงตั๋วอาจเรียกให้ผู้ซึ่งธนาคารอาวัลใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นก่อนหรือจะเรียกให้ธนาคารใช้เงินตามตัวก่อนก็ได้ ดังนั้น การรับอาวัลจะมีฐานะเป็นผู้ค้ำประกันการชำระเงินตามตั๋วเงิน อย่างไรก็ตาม ธนาคารมีความรับผิดชอบมากกว่าการค้ำประกันธรรมดา โดยอาจจะถูกเรียกให้ชำระเงินตามตัวก่อนได้


การนิยามาให้บริการการรับรองตั๋วเงิน หรือการรับรองอาวัลตั๋วเงินให้แก่ลูกค้ารายใดนั้น ธนาคารก็มีหลักเกณฑ์ในการนิยามาฐานะของลูกค้าเช่นเดียวกับการนิยามาให้สินเชื่อหรือให้เครดิตอื่น ๆ แก่ลูกค้า สำหรับการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับการค้ำประกันเพื่อลูกค้า

#### เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศ (Inland Letter of Credit)

เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศของธนาคารนั้น ลูกค้าจะมาขอใช้บริการในกรณีที่การสั่งซื้อรถยนต์หรือสินค้าอื่นจากผู้ผลิตในประเทศนั้น ซึ่งมีกำหนดเวลาชำระเงินระยะยาว โดยแบ่งชำระเงินตามตั๋วเงินเป็นงวด ๆ บริษัทผู้ผลิตในประเทศนั้นบางแห่งจะกำหนดให้ผู้ซื้อเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตถึงสาขาบริษัทที่เปิดดำเนินการอยู่ในประเทศไทย ฉะนั้นในปัจจุบันนี้ธนาคารบางแห่งจึงจะเปิดบริการในการออกเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศนั้น

เลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารออกปกติเป็นชนิด "Irrevocable Domestic Letter of Credit" ดังรูปที่ 4.4 โดยระบุสาขาของบริษัทผู้ขายสินค้าที่เปิดดำเนินการอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นผู้รับประโยชน์ และธนาคารผู้เปิดเครดิตเป็นผู้จ่ายเงิน สำหรับรายละเอียดคล้ายกับเลตเตอร์ออฟเครดิตต่างประเทศ กล่าวคือ จะระบุรายละเอียดของสินค้า วงเงินของเครดิต

เงื่อนไขของการสั่งจ่าย เงินตามตั๋วเงินแต่ละฉบับ ซึ่งปกติผู้รับประโยชน์ตามเครดิตจะออกตั๋วเงิน เป็นชนิดจ่ายเมื่อเห็น (Sight Bill) เท่ากับร้อยละ 10 ของราคาสินค้า ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 90 ของราคาสินค้า ผู้รับประโยชน์จะออกตั๋วมีกำหนดเวลา (Usance Bill) หลายฉบับ แต่ละฉบับมีระยะเวลาครบกำหนดแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของการชำระเงิน ตั๋วเงินที่มีกำหนดเวลานี้ เมื่อธนาคารได้รับมาและรับรองตั๋วแล้วก็จะส่งให้ผู้จ่าย (ผู้ซื้อสินค้า) อาวัลตั๋วแล้วจะส่งคืนให้แก่ผู้รับประโยชน์ต่อไป เพื่อจะได้ยื่นขอรับชำระเงินเมื่อตั๋วถึงกำหนดหรือขายลดต่อธนาคารของตน จำนวนเงินที่ระบุไว้ในเครดิตจะกำหนดเป็นบาท และเงื่อนไขในการส่งมอบสินค้าจะกำหนดให้ส่งมอบกันที่กรุงเทพฯ ในการพิจารณาออกเลตเตอร์ออฟเครดิตนี้ ธนาคารจะพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการให้สินเชื่อแก่ลูกค้า

 <b>KRUNG THAI BANK LIMITED</b> 33 SUKHUMVIT ROAD, BANGKOK 10110 P.O. BOX 44 TEL. 251-2111	
Date _____	
<b>IRREVOCABLE INADVERTENT LETTER OF CREDIT</b>	Credit Number _____
Beneficiary _____	Applicant _____
Amount _____	Expiry Date _____ at the counters of KRUNG THAI BANK LTD.
<p>Dear Sirs,</p> <p>We hereby issue in your favour this Letter of Credit which is available by your draft (to) drawn in duplicate at _____ on us/the applicant, bearing the clause "Drawn under KRUNG THAI BANK LIMITED, Irrevocable Domestic Letter of Credit No. (as stated dated (as above))", accompanied by the following documents:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Signed Commercial Invoice in _____ copies.</li> <li>2. Delivery Order duly signed by the applicant evidencing receipt of goods in _____ copies.</li> </ol> <p>Covering _____</p>	
Delivery to be made in/through _____ to _____	Partial Deliveries _____
Special Condition (s) _____	
<p>We hereby engage with the drawer, endorser and/or issuer this letter that drafts drawn and negotiated in conformity with the terms of this credit will be duly honored on presentation and that drafts accepted within the term of this credit will be duly honored at maturity.</p> <p style="text-align: right;">Yours faithfully, For KRUNG THAI BANK LIMITED</p> <p style="text-align: right;">Authorized Signature _____</p>	
VTCL 20-9-20/100	SMV 20. 20/1

ภาพที่ 4.4 เลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศ

ปกติธนาคารจะเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อการสั่งสินค้าภายในประเทศเพื่อลูกค้าในอัตราร้อยละ 1 บาท ของวงเงินเครดิตทั้งสิ้น และจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากตัวเงินฉบับแรก 25 บาท และตัวฉบับต่อ ๆ ไป จะคิดในอัตราร้อยละ 1/8 ของจำนวนเงินตามตัวแต่ละฉบับ

### การให้เช่าตู้รับภัย (Safe Deposit Box)

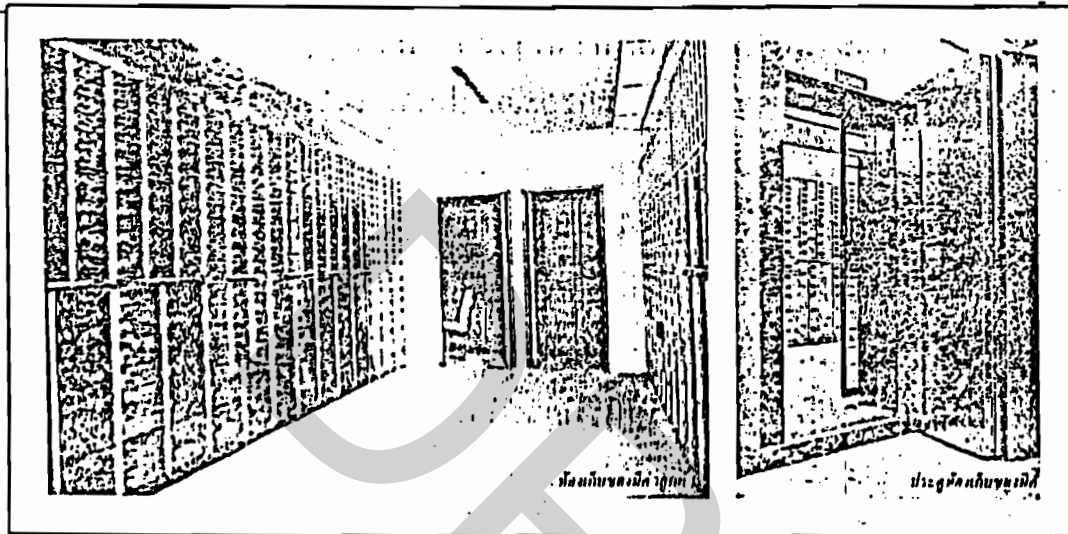
บริการของธนาคารอีกอย่างหนึ่งในการให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของลูกค้าที่กำลังเพิ่มความนิยมขึ้นทุกขณะก็คือ การจัดตู้รับภัยไว้ให้ลูกค้าเช่าเพื่อเก็บทรัพย์สินอันมีค่า

### การขอเช่าตู้

เมื่อลูกค้าใหม่มาติดต่อเช่าตู้รับภัย เจ้าหน้าที่ของธนาคารจะต้องบริการด้วยความสุภาพและเอาใจใส่เป็นอย่างดี จะต้องอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจในประเด็นดังต่อไปนี้

ขนาดของตู้และอัตราค่าเช่า ถ้าลูกค้ายังไม่ทราบแน่นอนว่า เขาต้องการตู้ขนาดไหน เจ้าหน้าที่จะต้องพาลูกค้าชมขนาดของตู้ที่ธนาคารมีไว้เพื่อบริการลูกค้า คู่มือที่ 4-4 และอธิบายให้ทราบถึง อัตราค่าเช่าตู้แต่ละขนาดโดยแจ้งอัตราค่าเช่าของตู้ขนาดเล็กก่อนได้ไปหาอัตราของตู้ขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับ และถ้าธนาคารได้วางระเบียบในการเรียกเก็บเงินมัดจำลูกค้า หรือค่าธรรมเนียมอื่น จะต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบด้วย

การคลายมือชื่อ เจ้าหน้าที่ของธนาคารควรเลือกการคลายมือชื่อที่เหมาะสมกับลูกค้า เพราะลูกค้าบางรายอาจต้องการชื่อเพียงคนเดียว แต่บางรายอาจเข้าร่วมกันหรืออาจเข้าในนามของบริษัท สมาคม หรือในนามของผู้จัดการมรดก ซึ่งระบุชื่อไว้หลายคน และจะต้องช่วยลูกค้าบันทึกข้อความในการคลายมือชื่อให้ถูกต้อง พร้อมกับคว่าลายมือชื่อนั้น ได้ลงครบทุกคนตามที่ลูกค้าต้องการแล้วหรือยัง



ภาพที่ 4.5 ภายในห้องมุ้งคง

ถ้าต่อมาลูกค้ามีความประสงค์จะเปลี่ยนชื่อ ลดหรือเพิ่มชื่อบุคคลที่มีสิทธิจะเปิดตู้ในรภยได้  
ควรปฏิบัติดังนี้

1. ถ้าตู้นั้นเช่าโดยบุคคลคนเดียว และบุคคลผู้นั้นมีความประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวหรือ  
ชื่อสกุล (โดยเฉพาะผู้เช่าเป็นหญิงที่มีความประสงค์จะเปลี่ยนนามสกุลตามสามี) จงขอร้องให้ลูก  
ค้าให้ตัวอย่างลายมือชื่อในการ์ดหลายมือชื่อใหม่ และลงนามชี้ตมการ์ดหลายมือชื่อเก่าด้วย ถ้าธนา  
การมีการดประวัติและค่าเช่า จะต้องบันทึกการเปลี่ยนชื่อลงในการ์ดนั้นด้วย
2. ถ้าตู้นั้นเช่าโดยห้างหุ้นส่วน ควรจะมีหนังสือจากห้างหุ้นส่วนซึ่งลงชื่อหุ้นส่วนทุกคน  
อนุญาตให้มีการเพิ่มหรือลดชื่อได้
3. ถ้าตู้นั้นเช่าโดยบริษัท จะต้องออกการ์ดหลายมือชื่อใหม่ โดยจะต้องมีมติประชุม

บริษัทให้ใช้ชื่อบุคคลเหล่านั้นแทน

การเก็บรักษาและการใช้ลูกกัญญา หลังจากที่ถูกคัดเลือกที่จะเข้าได้แล้ว จะต้องอธิบายให้ลูกค้าทราบถึงจำนวนลูกกัญญาที่ธนาคารจะมอบให้ลูกค้าเก็บไว้ ซึ่งปกติจะมี 2 ลูกด้วยกัน และลูกกัญญาธนาคารไม่มีลูกสำรองไว้ ฉะนั้นถ้าลูกค้าทำลูกกัญญาหายแม้เพียงลูกเดียวก็ต้องรีบแจ้งให้ธนาคารทราบโดยเร็ว เพื่อธนาคารจะได้เปลี่ยนตัวกัญญา และออกลูกกัญญาใหม่ให้

การเปิดตู้โดยวิธีทำลายเมื่อมีการค้างชำระค่าเช่า จะต้องอธิบายให้ลูกค้าทราบโดยชัดแจ้งว่า ถ้าลูกค้าค้างชำระค่าเช่าในระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ธนาคารมีสิทธิตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่าตู้บริษัท (ปกติจะอยู่ด้านหลังของการ์ดลายมือชื่อ) ที่จะเปิดตู้โดยวิธีทำลาย และมีสิทธิที่จะขายทรัพย์สินที่ฝากไว้ ณ นั้น เพื่อนำเงินมาชำระค่าเช่าที่ค้างชำระได้

ทุกครั้งที่มีการเปิดตู้บริษัท จะต้องใช้ลูกกัญญาที่ธนาคารมอบไว้ให้แก่ลูกค้าร่วมกับลูกกัญญาของธนาคาร จึงจะเปิดได้

สรุปแล้วเมื่อลูกค้ามาขอเช่าตู้บริษัทจะต้อง

1. อธิบายขนาดของตู้และอัตราค่าเช่า
2. ช่วยลูกค้ากรอกข้อความในการ์ดลายมือชื่อให้ถูกต้อง
3. รับค่าเช่าตู้และเงินมัดจำลูกกัญญา (ถ้ามี)
4. อธิบายวิธีเก็บรักษาและวิธีใช้ลูกกัญญา
5. อธิบายเรื่องการเปิดตู้โดยวิธีทำลาย
6. อธิบายถึงวิธีการที่ลูกค้าจะต้องปฏิบัติเวลาเปิดตู้
7. จัดทำการดประวัติและค่าเช่าตู้บริษัทให้เรียบร้อย

## การขอเปิดตู้นิรภัย

เมื่อลูกค้าขอเปิดตู้นิรภัยที่เขาได้เช่าไว้ บางธนาคารจะให้ลูกค้าลงนามใน "บัตรขอผ่านเข้าห้องมั่นคง" (Entrance Ticket) เพราะโดยปกติตู้นิรภัยจะเก็บไว้ในห้องมั่นคง แต่บางธนาคารจะให้ลูกค้าลงนามในสมุดขอเปิดตู้นิรภัย ในการขอร้องให้ลูกค้าลงนามนี้ ควรจะใช้ถ้อยคำที่สุภาพ เช่น "ช่วยกรุณาลงนามในบัตรผ่านเข้าห้องมั่นคงก่อนนะคะ" อย่าใช้คำพูดที่ห้วน และเป็นคำสั่งโดยเด็ดขาด เช่น "คุณจะต้องลงนามในบัตรผ่านเข้าห้องมั่นคงก่อน" ดังนี้ เป็นต้น

เมื่อลูกค้าลงนามในบัตรฯ เพื่อขอเข้าเปิดตู้นิรภัยแล้ว จะต้องตรวจและเปรียบเทียบลายมือชื่อและเลขที่ประจำตัวกับตัวอย่างลายมือชื่อในการ์ดลายมือชื่อ จงใช้ความระมัดระวังว่า มีคำสั่งพิเศษอะไรติดอยู่ในการ์ดลายมือชื่อ หรือใน Caution Folder หรือไม่ เช่น หมายเหตุที่ว่ามีผู้เช่าตาย ค้างชำระค่าเช่าตู้ เป็นต้น

หลังจากตรวจลายมือชื่อเรียบร้อยแล้ว จะประทับตราวันและเวลาบนบัตรฯ นั้น สำหรับธนาคารที่ใช้สมุดก็จะลงวันและเวลาในสมุดนั้น เสร็จแล้วจะนำบัตรฯ และกุญแจคุมพร้อมกับเชิญลูกค้าเข้าไปในห้องมั่นคง

## การเข้าไปในห้องมั่นคง

เจ้าหน้าที่ของธนาคารจะต้องไม่ปล่อยให้ลูกค้าอยู่ในห้องมั่นคงแต่ลำพัง ทุกขณะที่ลูกค้ายังอยู่ในห้องมั่นคง จะต้องมีเจ้าหน้าที่คนหนึ่งประจำอยู่เสมอ การนำลูกค้าไปยังตู้ที่ลูกค้าเช่าไว้ตามเลขที่ของตู้ที่ลูกค้าจ้างไว้ในบัตรฯ หรือในสมุดขอเปิดตู้นิรภัย เจ้าหน้าที่จะเอาลูกกุญแจคุมสอดเข้าไปในตัวกุญแจ แล้วจึงสอดลูกกุญแจของลูกค้า เสร็จแล้วบิดลูกกุญแจเพื่อให้กุญแจเปิด เจ้าหน้าที่ควรจะยืนอยู่ในที่ซึ่งลูกค้าจะเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อเจ้าหน้าที่ของธนาคารเปิดตู้ และหยิบหีบส่งให้ลูกค้า เสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่จะใส่กุญแจตัวอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงคืนลูกกุญแจให้แก่ลูกค้า เจ้าหน้าที่จะเก็บลูกกุญแจเอาไว้ หรือลืมคาไว้กับกุญแจไม่ได้ จะต้องคืนให้แก่ลูกค้าเสมอ เสร็จแล้วจึงนำไปยัง "ห้องเพื่อให้ลูกค้าเปิดหีบ" (Booth) ในทางปฏิบัติของธนาคารบางแห่งเมื่อลูกค้าเปิดตู้แล้ว

เจ้าหน้าที่ของธนาคารจะให้ลูกค้าถึงเอาหีบออกมาด้วยตนเอง

### ในห้องสำหรับเปิดหีบ

โดยปกติ ก่อนที่จะนำลูกค้าไปยังห้องสำหรับเปิดหีบ เจ้าหน้าที่จะต้องตรวจและแน่ใจว่าห้องนั้นอยู่ในสภาพเรียบร้อยแล้ว จึงจะเปิดห้องให้ลูกค้าเข้าไป และปิดประตูเสีย เพื่อลูกค้าจะได้ตรวจทรัพย์สินเป็นการส่วนตัว ถ้าเจ้าหน้าที่จะต้องไปทำธุระอย่างอื่น จะต้องไม่ลืมลูกค้า เพราะจะต้องช่วยลูกค้านำหีบไปเก็บ

เมื่อลูกค้าออกมาจากห้อง เจ้าหน้าที่จะนำลูกค้ากลับมายังห้องมั่นคง ไททัญเจตุนิรภัย เก็บหีบเข้าที่ คินญูแฉงของลูกค้าให้แก่ลูกค้า ตรวจดูห้องเพื่อดูว่า ลูกค้าได้ทำอะไรหลงลืมไว้หรือไม่ และทำความสะอาดห้องให้เรียบร้อย พร้อมทั้งเตรียมเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ลูกค้าอาจจะใช้ เช่น กระดาษเปล่า ลวดเสียบกระดาษ ปากกา และใบฝัก เป็นต้น

### ลูกกัญแจที่มอบให้ลูกค้าหาย

ลูกกัญแจหายเพียงลูกเดียว

ลูกกัญแจที่ธนาคารมอบให้ลูกค้าไว้ 2 ลูก ถ้าปรากฏว่า ลูกค้าได้ทำลูกกัญแจหายเพียง 1 ลูก ธนาคารจะต้องชี้แจงให้ลูกค้าทราบว่า จำเป็นจะต้องเปลี่ยนตู้ใหม่ เพราะธนาคารไม่มีลูกกัญแจสำรอง ลูกค้าจะต้องคืนตู้เก่า และนำสิ่งของที่บรรจุอยู่ในตู้เก่าออกเอาไปเก็บไว้ในตู้ใหม่ แล้วธนาคารจะมอบลูกกัญแจสำหรับตู้ใหม่ให้แก่ลูกค้า ส่วนลูกกัญแจเก่าที่เหลืออีก 1 ลูก ธนาคารจะเก็บไว้ โดย "วิธีรับผิดชอบร่วมกัน" (Double Custody)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าลูกกัญแจจะหายเพียงลูกเดียว แต่ธนาคารจะต้องเปลี่ยนตัวกัญแจในตู้ นั้นเสียใหม่ และทำลูกกัญแจใหม่ขึ้นเพื่อป้องกันการทุจริตจากผู้เก็บลูกกัญแจที่หายนั้น ในภาวการณ์ธนาคารจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนตัวกัญแจและทำลูกกัญแจใหม่ ถ้าธนาคารจะคิดค่าใช้จ่าย



เหล่านี้เอมาจากลูกค้าจะต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบด้วย

ลูกกัญแจหายทั้งสองลูก

ถ้าลูกค้าแจ้งว่า ได้ทำลูกกัญแจหายทั้งสองลูก จะต้องอธิบายให้ลูกค้าทราบว่า ธนาคารไม่สามารถจะเปิดตู้ได้ จำเป็นต้องเปิดตู้โดยวิธีทำลาย และธนาคารจะต้องเปลี่ยนกุญแจของตู้เงิน จะต้องคิดค่าใช้จ่ายเอมาจากลูกค้า เวลาที่ธนาคารจะทำการเปิดตู้โดยวิธีทำลาย จะต้องให้ลูกค้าและกระทำต่อหน้าลูกค้า

#### การทำการวัดประวัติและค่าเช่าตู้เงินราย

ธนาคารบางแห่งได้จัดให้มี "การวัดประวัติและค่าเช่าตู้เงินราย" (The History and Rental Ledger Card) การ์ดนี้จะทำแยกออกแต่ละตู้ โดยจะบันทึกเลขที่ประจำตู้ เลขที่กุญแจ อัตราและรายละเอียดการรับค่าเช่าและรายชื่อผู้เช่า การเปลี่ยนตัวกุญแจและการออกลูกกัญแจให้ใหม่ (ถ้ามี)

เมื่อมีผู้เช่าตู้ จะต้องลงวันที่ ชื่อและสถานที่อยู่ของลูกค้า เงินมัดจำลูกกัญแจ ค่าเช่าที่คิดและได้รับจากลูกค้า และวันที่ค่าเช่าจะครบกำหนดลงในการ์ดประวัติและค่าเช่าตู้เงินราย

เมื่อลูกค้าคืนตู้ จะบันทึกวันที่คืนตู้และจำนวนเงินมัดจำลูกกัญแจที่ธนาคารคืนให้ลูกค้า ถ้าลูกค้าทำลูกกัญแจหายไม่ว่า 1 หรือ 2 ลูก ให้หมายเหตุว่า กุญแจหาย และเมื่อเปลี่ยนตัวกุญแจแล้วให้บันทึกวันที่เปลี่ยนแปลงลงในช่องสุดท้าย เสร็จแล้วถ้ายังไม่มีผู้เช่าต่อ จะเอาการ์ดนี้ไปเข้าแฟ้ม "ตู้ที่ยังไม่มีผู้เช่า"

ถ้าธนาคารต้องทำลายตู้ เนื่องจากผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า หรือด้วยเหตุอื่น ให้ลงวันที่ทำลายและหมายเหตุว่า "เปิดตู้โดยวิธีทำลาย" (Forcible Entry) และเมื่อได้เปลี่ยนตัวกุญแจ ให้ลงวันที่เปลี่ยนในช่องสุดท้าย

เมื่อธนาคารได้รับเงินค่าเช่าตู้และเงินมัดจำลูกกุญแจจากลูกค้า จะต้องออกไปรับเงินค่าเช่าเงินและเงินมัดจำลูกกุญแจนั้น ในใบรับเงินจะต้องระบุชื่อผู้เช่า ระยะเวลาของค่าเช่าที่ชำระ และรายละเอียดของเงินที่เก็บ ต้นฉบับใบรับเงินธนาคารจะมอบให้แก่ลูกค้า ส่วนสำเนาแผ่นที่ 1 จะเก็บไว้ใน "แฟ้มสำหรับเตือนการเก็บค่าเช่า" (Tickler File) และสำเนาแผ่นที่ 2 จะเก็บเข้าแฟ้มการให้เช่าตู้บริการ แล้วนำรายละเอียดไปลงรายการในอาร์ดประวัติและค่าเช่าตู้บริการ เสร็จแล้วทำสลิปสำหรับลงบัญชีการรับเงินค่าเช่าและเงินมัดจำลูกกุญแจ (ถ้ามี)

สำเนาแผ่นที่ 1 ซึ่งจะเก็บไว้ในแฟ้มสำหรับเตือนการเก็บค่าเช่านั้น จะเรียงตามลำดับวันที่ค่าเช่าจะครบกำหนดชำระครั้งต่อไป

ในระยะก่อนถึงวันที่ค่าเช่าจะครบกำหนดชำระครั้งต่อไปอย่างน้อย 2 สัปดาห์ จะต้องส่งหนังสือแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงวันที่จะครบกำหนด วันแต่ธนาคารจะได้รับคำสั่งจากลูกค้า ให้หักบัญชีเงินฝากของลูกค้า สำหรับชำระค่าเช่าครั้งต่อไปได้

ถ้าลูกค้าค้างชำระค่าเช่าเกิน 60 วัน จะต้องส่ง "หนังสือแจ้งการค้างชำระค่าเช่า" และจะเอา "การ์ดเตือน" แนบติดไว้กับการ์ดลายมือชื่อ ซึ่งจะย้ายมาเก็บไว้ในพวกค้างชำระค่าเช่า เมื่อธนาคารได้ส่งหนังสือแจ้งการค้างชำระค่าเช่าไปแล้วในระยะเวลาพอสมควร และไม่ได้รับคำตอบจากลูกค้า แต่ปรากฏว่า ลูกค้านั้นเป็นลูกค้าที่มีความสัมพันธ์อันดีกับธนาคาร ก็ให้นำค่าเช่าค้างชำระไปหักบัญชีเงินฝากของลูกค้า แล้วส่งใบแจ้งการหักบัญชีให้ลูกค้าทราบต่อไป

#### การเปิดตู้โดยวิธีทำลายเนื่องจากผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า

ถ้าลูกค้าค้างชำระค่าเช่านานเกินควร โดยไม่มีการติดต่อกับธนาคารเลย และคาดว่า จะเก็บไม่ได้แน่ ธนาคารอาจจะเปิดตู้โดยวิธีทำลายตามเงื่อนไขที่ผู้เช่าตู้บริการได้ให้ความยินยอมไว้ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดตู้โดยวิธีทำลาย จะต้องส่งหนังสือแจ้งการเปิดตู้บริการโดยวิธีทำลายไปยังลูกค้า โดยวิธีจดหมายลงทะเบียนตอบรับ และธนาคารจะต้องเก็บสำเนาจดหมายและลง

## รายการในการวัดประวัติและค่าเช่าตู้ในรั้วด้วย

ถ้าลูกค้าไม่ตอบรับภายในวันที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยปกติธนาคารจะให้ระยะเวลาสำหรับการตอบประมาณ 30 - 45 วัน นับจากวันส่งหนังสือแจ้งลูกค้า ธนาคารก็จะเปิดตู้โดยวิธีทำลาย โดยช่างกุญแจที่ได้รับอนุญาตจากธนาคาร ซึ่งจะต้องกระทำต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารชั้นบริหาร 1 นาย และพนักงานอื่นอีก 1 นาย

ทรัพย์สินและเอกสารต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในตู้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องบันทึกลงใน "รายการสิ่งของที่อยู่ในตู้ในรั้ว" โดยละเอียด บันทึกนี้จะต้องทำเป็น 4 ฉบับด้วยกัน โดยธนาคารเก็บไว้ 3 ฉบับ ฉบับที่ 4 ธนาคารควรจะนำไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้รับรู้ไว้ด้วย แม้ว่าตามกฎหมายแล้วธนาคารไม่จำเป็นต้องกระทำเช่นนั้นก็ตาม

สำหรับสิ่งของที่อยู่ในตู้ จะต้องเก็บใส่ซองหรือถุง ลงนามและประทับตราเจ้าหน้าที่ผู้ทำการเปิดตู้ และบันทึกข้อความลงในซองหรือถุงนั้นว่า "สิ่งของของตู้ในรั้ว เลขที่....." และลงชื่อและที่อยู่ของผู้เช่าตู้ในรั้วที่ธนาคารทราบครั้งสุดท้าย แล้วเอารายการสิ่งของที่อยู่ในตู้ในรั้วฉบับที่ 2 ใส่ลงในซองนั้นด้วย ซองนี้ธนาคารจะเก็บไว้ในห้องมีกุญแจหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายมาเรียกร้องต่อไป หรือธนาคารจะจัดการขายเพื่อนำเงินมาชำระค่าเช่าตู้ที่ค้างชำระก็ได้

สำเนาหนังสือแจ้งการเปิดตู้โดยวิธีทำลาย ต้นฉบับและสำเนาของรายการสิ่งของที่อยู่ในตู้ในรั้ว จะเก็บไว้ในแฟ้ม เรียงลำดับอักษรตามรายชื่อของผู้เช่า

## การคืนตู้

เมื่อลูกค้าแจ้งความประสงค์จะคืนตู้ที่เช่า ลูกค้าทุกคนที่ได้รับข้อไว้ให้มีสิทธิเปิดตู้ต้องมาเปิดตู้ เพื่อนำสิ่งของที่บรรจุอยู่ในตู้ ออก หรือธนาคารจะต้องได้รับคำขอซึ่งลงนามโดยผู้มีอำนาจเปิดตู้ทุกคน มอบฉันทะให้คนใดคนหนึ่งเป็นตัวแทนมาเพื่อเปิดตู้คืน วิธีปฏิบัติก็เช่นเดียวกับเมื่อลูกค้า

คำขอเปิดตู้รับรษณีย์ คือ ขอให้ลูกค้ายกลงนามในบัตรฯ แล้วธนาคารจะเทียบลายมือชื่อและเลขที่ประจำ  
ตู้ที่ปรากฏในบัตรฯ กับตัวอย่างในการ์ดหลายมือชื่อ ตรวจสอบเลขที่บัญชี แล้วนำลูกค้ายไปยังห้องมั่นคง  
และช่วยลูกค้ายหยิบหีบออกมา เอาของใหญ่ ๆ ให้ลูกค้าสำหรับใส่สิ่งของและตรวจหีบดูว่า ลูกค้าได้  
นำสิ่งของออกจากหีบหมดแล้ว เสร็จแล้วนำลูกค้าออกจากห้องมั่นคงมาส่งที่เคาน์เตอร์

ธนาคารจะต้องขอร้องให้ลูกค้ายกลงนามในด้านหลังของการ์ดหลายมือชื่อเพื่อแสดงว่าลูกค้า  
ได้เอาสิ่งของที่ฝากไว้ในตู้รับรษณีย์คืนไปแล้ว

เจ้าหน้าที่ของธนาคารจะต้องขอลูกค้าลงนามประจำตู้ทั้งสองคืนจากลูกค้า และคืนเงินมัดจำ  
ให้แก่ลูกค้า ถ้าได้เรียกไว้ ถ้าปรากฏว่า ลูกค้ามีลูกค้านำคืนแต่เพียงลูกเดียว ธนาคารอาจจะ  
ยึดเงินมัดจำลูกค้านั้น

วิधिปฏิบัติโดยทั่ว ๆ ไป เมื่อลูกค้าคืนตู้ให้แก่ธนาคาร โดยที่ใช้ระยะเวลาการเช่าไม่  
ครบปี ธนาคารก็คิดค่าเช่าเต็มปี แต่สำหรับวิधिปฏิบัติของธนาคารต่างประเทศบางแห่ง ถ้าลูกค้าคืน  
ตู้ที่เช่าก่อนที่จะสิ้นสุดอายุสัญญาเช่าทั้งปี ธนาคารจะคิดและคืนเงินค่าเช่าให้แก่ลูกค้าในอัตราดังนี้

---

ถ้าใช้ตู้เกิน 6 เดือนขึ้นไป คิดอัตราค่าเช่าเต็ม 1 ปี ไม่คืนค่าเช่าให้แก่ลูกค้า				
" เกิน 3 เดือนไม่เกิน 6 เดือน ธนาคารจะคืนเงินค่าเช่าในอัตรา 1/4 ของค่าเช่าทั้งปี				
" เกิน 1 เดือนแต่ไม่เกิน 3 เดือน	"	"	1/2	"
" ไม่เกิน 1 เดือน	"	"	3/4	"

---

สำหรับค่าเช่าที่จะคิดจากลูกค้า ต้องไม่น้อยกว่า 50 บาท เมื่อจ่ายเงินมัดจำลูกค้านำ  
และค่าเช่าคืนให้แก่ลูกค้า จะต้องให้ลูกค้ายกลงนามรับเงินในสลิปการคืนเงินด้วย เสร็จแล้วจะโอน  
การ์ดหลายมือชื่อจากแฟ้มที่ใช้ไปยังแฟ้มที่เลิกใช้ และลงการ์ดประวัติและค่าเช่าตู้รับรษณีย์ แสดงให้  
เห็นวันที่คืนตู้และการคืนเงินมัดจำลูกค้านำ หรือรับเงินมัดจำลูกค้านำแล้วแต่กรณี

### การรับฝากของ (Safekeeping and Storage)

ในกรณีที่ลูกค้ามีความประสงค์จะฝากสิ่งของ เพื่อให้ธนาคารช่วยเก็บรักษาไว้ในห้องมั่นคงของธนาคาร ซึ่งเนื่องมาจากธนาคารไม่มีบริการเกี่ยวกับการให้เช่าตู้นิรภัย หรือมีบริการนี้ แต่สิ่งของของลูกค้าจะฝากธนาคารเก็บนั้นมีขนาดใหญ่ ไม่สามารถจะเก็บเข้าตู้นิรภัยได้ ถ้าธนาคารมีที่ว่างในห้องมั่นคงเพียงพอ อาจจะช่วยบริการแก่ลูกค้าในด้านนี้ได้ แต่ปกติแล้ว ธนาคารในประเทศไทยไม่ค่อยมีปฏิบัติกัน

### การรับฝากเอกสารมีค่า

เอกสารอันมีค่าซึ่งไม่สามารถจะโอนกันได้ด้วยการสลักหลัง (Non-Negotiable Papers) เช่น โฉนดที่ดิน สลากออมสินพิเศษ ใบหุ้นบริษัทนิคมระบือ เป็นต้น ลูกค้าอาจจะขอให้ธนาคารช่วยเก็บรักษาไว้ในห้องมั่นคง เพราะจะให้ความปลอดภัยมากกว่าลูกค้าเก็บรักษาไว้เอง ถ้าธนาคารมีที่ว่างในห้องมั่นคง และคิดว่า จะให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของลูกค้าได้ก็อาจจะอำนวยความสะดวกนี้เพื่อลูกค้า โดยคิดค่าธรรมเนียมการเช่าตามสมควร เอกสารที่ลูกค้าจะนำมาฝากจะต้องใส่ซองหนาหนาให้เรียบร้อย และลูกค้าจะต้องลงลายมือชื่อพร้อมรอยประทับและควรจะให้ประทับตราครั้งไว้ด้วย บนหน้าซองจะต้องเขียนชื่อสถานที่อยู่ของลูกค้า และเลขที่ใบรับ

เมื่อธนาคารรับฝากก็จะออกต้นฉบับใบรับฝากเอกสารและสิ่งของให้ลูกค้า ใบรับฝากนี้จะแสดงข้อตกลงระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ฝากว่า ธนาคารรับฝากสิ่งของไว้เพื่อลูกค้าด้วยความเสียหายของลูกค้าเอง รวมทั้งแสดงว่า ได้รับฝากเอกสารไว้ที่มีมูลค่าที่ลูกค้าประมาณไว้เท่าใด และจะคิดค่าเช่าและค่าธรรมเนียมอื่นอย่างไร สำเนาของใบรับนี้ธนาคารจะเก็บเข้าแฟ้มไว้

เวลาที่ลูกค้าขอลงเอกสารที่ฝากคืน จะต้องยื่นต้นฉบับใบรับฝากเอกสารและสิ่งของให้ธนาคาร ธนาคารจะขอร้องให้ลูกค้าลงนามในใบรับนี้ แล้วเจ้าหน้าที่ผู้รับสิ่งของที่ฝากนั้น 2 นาย จะนำลูกค้าไปเอาซองเอกสารนั้น ซึ่งจะเก็บเรียงลำดับตามตัวอักษรไว้ในห้องมั่นคง แล้วเจ้าหน้าที่

ที่ทั้งสองนั้นจะต้องลงชื่อย่อไว้ในสำเนาใบรับที่จะเก็บ เข้าแฟ้มเพื่อเป็นหลักฐาน

### การรับฝากสิ่งของขนาดใหญ่

ลูกค้าอาจจะนำสิ่งของอันมีค่าบางอย่าง มาฝากเก็บไว้ในห้องมั่นคงของธนาคาร เช่น เครื่องเงิน เครื่องเคลือบ รูปภาพ เป็นต้น สิ่งของเหล่านี้มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะบรรจุลงในตู้รับฝากได้ ถ้าธนาคารจำเป็นต้องรับฝากไว้ จะต้องให้ลูกค้าบรรจุหีบห่อให้เรียบร้อยใส่กุญแจและประทับตราครึ่งหนึ่งหีบห่อนั้นด้วย และจะเขียนหรือติดป้าย ชื่อ และสถานที่อยู่ของผู้ฝากไว้อย่างเรียบร้อย อย่างไรก็ตาม ธนาคารไม่ควรรับฝากสิ่งของจำพวกขนสัตว์ หรือสิ่งอื่นที่อาจเสียหาย หรือเสื่อมสภาพได้ง่าย สำหรับการดำเนินงานก็เช่นเดียวกับการรับฝากเอกสารมีค่า

### การรับฝากเงินในเวลากลางคืน (Night Deposit)

ธนาคารบางแห่งอาจจะสร้างตู้มั่นคงสำหรับรับฝากเงินในเวลากลางคืน หรือในวันหยุดธนาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าหลังเวลาทำงานปกติของธนาคาร วิธีการเช่นนี้ธนาคารบางแห่งเรียกว่า Special Depositories

ธนาคารจะสร้าง "ช่องตู้มั่นคงสำหรับรับฝาก" (Locked Safe Door) ชั้นด้านนอกที่ทำการของธนาคาร ช่องรับนี้มี "ทางลาดลง" (Chute) ไปสู่ห้องมั่นคง ซึ่งเมื่อลูกค้านำห่อเงินฝากหย่อนลง ไปยังที่เก็บภายในห้องมั่นคงทันที

เมื่อลูกค้าประสงค์จะใช้บริการการรับฝากเงินในเวลากลางคืน จะต้องติดต่อทำสัญญาการรับฝากเงินในเวลากลางคืน สัญญาที่ปกติจะมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ธนาคารจะถือว่า การให้บริการรับฝากนี้ผู้ฝากขอรับผิดชอบเองตลอดเวลา และธนาคารจะไม่รับผิดชอบในความเสียหาย หรือจำนวนเงินที่แตกต่างกันระหว่างตัวเงินที่นับได้จริงกับจำนวนเงินที่ปรากฏในใบฝากเงิน และผู้ฝากมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารมีสิทธิที่จะเปิดดูเงินฝากนั้นได้ เพื่อนำเงินไปเข้า

## บัญชีเงินฝากให้

วิธีปฏิบัตินั้น ลูกค้าจะต้องเข้าถุงสำหรับฝากเงินในเวลากลางคืนจากธนาคาร โดยธนาคารจะติดค่าเข้าถุงจำนวนหนึ่ง นอกเหนือจากค่าบริการที่ธนาคารจะคิดเอาเป็นรายปี เท่าที่ปฏิบัติกัน ธนาคารจะติดค่าเข้าถุงใบละ 100 บาท และค่าบริการการรับฝากใบละ 200 บาท ลูกค้าจะนำเงินที่ฝากและใบนำฝากที่ลงรายละเอียดเรียบร้อยแล้ว บรรจุลงในถุงสำหรับฝาก ใส่กุญแจให้เรียบร้อย แล้วหย่อนลงไปในห้องตู้มั่นคงสำหรับรับฝาก

ในตอนเช้าเจ้าหน้าที่ของธนาคารจำนวน 2 นาย ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ชั้นบริหาร 1 นาย และเจ้าหน้าที่อื่นอีก 1 นาย จะนำถุงออกจากที่เก็บเพื่อรอการเปิดตรวจจำนวนเงินที่ลูกค้านำมาฝาก เมื่อนำถุงออกมาแล้วจะต้องปิดประตูตู้มั่นคงทันที

ธนาคารจะบันทึกการรับฝากที่ได้รับตอนเช้าลงในการ์ดการรับฝากเงินในเวลากลางคืน ในการ์ดนี้จะมีรายละเอียดแสดงให้เห็นเวลาที่เปิดและปิดตู้มั่นคง เลขที่ถุงรับฝากที่ได้รับ ชื่อลูกค้าของแต่ละถุง และลายมือชื่อของผู้ที่ได้รับเงินจากธนาคาร นอกจากนั้นถ้าปรากฏว่ามีสิ่งผิดปกติเกี่ยวกับถุงนั้น เช่น ถุงไม่ได้ใส่กุญแจหรือฉีกขาด จะต้องบันทึกความผิดปกติลงในการ์ดการรับฝากเงินในเวลากลางคืนด้วย ถ้าถุงนั้นฉีกขาดจนอยู่ในสภาพที่จะทำให้เงินที่บรรจุอยู่ในถุงหลุดหายได้ จะต้องโทรศัพท์แจ้งให้ลูกค้าทราบทันที และเก็บถุงนั้นไว้ภายใต้การควบคุมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ธนาคาร 2 นาย

โดยปกติลูกค้าจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารเป็นผู้เปิดถุงเพื่อนับเงิน และเครดิตบัญชีเงินฝากของลูกค้าให้ ลูกกุญแจซึ่งใช้เปิดถุงนี้จะต้องเก็บรักษาไว้ภายใต้การควบคุมร่วมกันด้วย

การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลเป็นการลงทุนตามผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์อีกทางหนึ่ง ผลประโยชน์ที่ธนาคารจะได้รับในรูปดอกเบี้ย ส่วนลด หรือ กำไรส่วนทุน และการถอนพันธบัตรรัฐบาลไว้กับธนาคารยังเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ยังใช้เป็นเงินสดสำรองตามกฎหมาย และเป็นทุนสำรองในการขออนุญาตเปิดสาขาของธนาคารตามเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปัจจุบันธนาคารหลายแห่งได้มีการเสนอราคาซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

การเสนอราคาซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลของธนาคาร



พันธบัตรรัฐบาลธนาคารกรุงเทพ/กสิกรไทย/ไทยพาณิชย์/กรุงไทย/ไทยพาณิชย์/ทหารไทย

17 ก.ค. 80

ประเภท	ดอกเบี้ย	วันครบกำหนด	ธนาคารกรุงเทพ				ธนาคารกสิกรไทย			
			ราคา	ส่วนลด	ส่วนทุน	กำไร	ราคา	ส่วนลด	ส่วนทุน	กำไร
เงินกู้ 2529/2	8.50	24 ก.ค. 84	-/105.0/-/	-/	-/7.5/-/	-/	-/118.25/-/	-/	-/7.0/-/	
เงินกู้ 2525	13.0	27 ก.ค. 80	-/	-/	-/	-/	-/112.82/102.792/-/	-/	-/7.75/8.0/-/	
เงินกู้ 2525/5	13.75	31 ก.ค. 80	-/	-/	-/	-/	-/	-/	-/	
เงินกู้ 2528	13.0	7 ก.ค. 80	106.94/-/	-/	8.05/-/	-/	106.54/-/	-/106.906/-/	7.83/-/	
เงินกู้ 2527	13.00	16 ก.ค. 81	-/	-/	-/108.738/-/	-/	-/	-/8.52/-/	-/	
กองทุน 2523/3	12.75	13 ก.ค. 83	118.23/-/	-/118.821/120.346	7.57/-/	-/7.00/7.16	113.27/-/	-/118.54	7.00/-/	
กองทุน 2524/1	12.75	21 ก.ค. 83	120.75/-/	-/120.898/-/	7.15/-/	-/7.05/-/	118.34/-/	-/	7.54/-/	
กองทุน 2524/2	12.75	30 ก.ค. 83	121.21/-/	-/121.292/-/	7.18/-/	-/7.10/-/	119.24/-/	-/119.25/-/	7.53/-/	
กองทุน 2524/3	12.75	29 ก.ค. 84	121.46/-/	-/121.542/-/	7.18/-/	-/7.125/-/	120.2/-/	-/119.54/-/	7.55/-/	
กองทุน 2524/5	13.50	6 ก.ค. 84	-/	-/122.271/122.271/-/	-/	-/7.25/-/	-/7.30/-/	-/	-/123.388/-/	
กองทุน 2525/2	14.00	30 ก.ค. 84	127.75/-/	-/127.828/-/127.890/-/	7.25/-/	-/7.25/7.25/-/	125.75/-/	-/125.800/-/	7.72/-/	
กองทุน 2526	13.25	7 ก.ค. 85	122.28/-/	-/122.304/120.225/-/	7.25/-/	-/7.27/7.40/-/	121.70/-/	-/121.826/127.276/-/	7.06/-/	
กองทุน 2527/2	13.00	16 ก.ค. 87	124.17/-/	-/123.368/-/	7.45/-/	-/7.45/-/	112.17/-/	-/123.646/123.335/-/	7.80/-/	
กองทุน 2528/1	12.5	12 ก.ค. 86	127.30/-/	-/126.773/-/	7.54/-/	-/7.825/-/	121.30/-/	-/	7.00/-/	
กองทุน 2528/2	12.5	3 ก.ค. 87	-/	-/127.224/127.224/-/	-/	-/7.25/7.25/-/	-/	-/123.270/120.484/-/	-/	
กองทุน 2528/3	12.5	8 ก.ค. 88	128.20/129.83/-/	-/127.541/-/	7.5/8.0/-/	-/7.67/-/	125.21/-/	-/	7.86/-/	



การซื้อพันธบัตร ธนาคารพาณิชย์จะซื้อพันธบัตรจากกระทรวงการคลังโดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย หรือซื้อโดยตรงจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรืออาจรับซื้อจากบุคคลทั่วไปหรือซื้อผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การขายพันธบัตร ในการขายพันธบัตรรัฐบาล ลูกค้าจะต้องกำหนดรายการพันธบัตรที่จะขอซื้อในแบบฟอร์มของธนาคาร เมื่อธนาคารพิจารณาแล้ว ก็จะดำเนินการขอโอนกรรมสิทธิ์กับธนาคารแห่งประเทศไทยต่อไป

### ประเภทของพันธบัตรรัฐบาล

พันธบัตรรัฐบาลที่ธนาคารพาณิชย์ทำการซื้อขาย จะเป็นพันธบัตรที่มีลักษณะเป็นการกู้เงินจากบุคคลและสถาบันการเงินโดยทั่วไป โดยรัฐบาลมีวัตถุประสงค์จะนำเงินที่กู้เพื่อใช้ชดเชยการขาดดุลงบประมาณในแต่ละปี พันธบัตรรัฐบาลประเภทนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. พันธบัตรลงทุน หมายถึง พันธบัตรที่จำหน่ายให้แก่บุคคลเท่านั้น นิติบุคคลที่ถือพันธบัตรจะต้องเสียภาษีเงินได้ และไม่มีสิทธิขายคืนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. พันธบัตรออมทรัพย์ หมายถึง พันธบัตรที่จำหน่ายให้แก่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเพื่อสาธารณกุศล ผู้ถือพันธบัตรได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และมีสิทธิขายคืนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. พันธบัตรเงินกู้ หมายถึง พันธบัตรที่จำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไป ผู้ถือที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อสาธารณกุศลได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ส่วนผู้ถือที่เป็นนิติบุคคลทั่วไปต้องเสียภาษีเงินได้ และผู้ถือไม่มีสิทธิขายคืนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย

นับตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา พันธบัตรรัฐบาลที่นำออกจำหน่ายมีเพียง 2 ชนิด คือ

1. พันธบัตรลงทุน อายุไม่เกิน 10 ปี ผู้ถือไม่มีสิทธิขายคืน สำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อการสาธารณกุศลได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และ 2. พันธบัตรเงินกู้ อายุไม่เกินไม่เกิน 5 ปี และประเภทบดอกเบี๊ยะ ซึ่งกำหนดอายุไม่เกินแปดวันไปตามอัตราดอกเบี๊ยะในขณะที่ยังออกเพื่อให้ได้เงินไม่เกินเป็น 2 เท่าของเงินต้น สำหรับผู้ถือที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพื่อการสาธารณ

บุคคลสามารถขายคืนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย และได้รับยกเว้นภาษีเงินได้

บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ

ข้อห้าม

เพื่อป้องกัน มิให้ผู้บริหารงานของธนาคารพาณิชย์เอาเงินฝากของพ่อค้าประชาชนไปให้กู้ยืมในทางที่ไม่เหมาะสม หรือเสี่ยงต่อผลสูญเสียที่อาจจะกระทบกระเทือนต่อผู้ฝากเงิน หรือเจ้าหน้าที่ของธนาคารได้ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528 ได้บัญญัติห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อไว้ดังนี้

มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการดังต่อไปนี้

"(2) ให้สินเชื่อแก่กรรมการ หรือประกัษณ์ใด ๆ ของกรรมการ หรือรับรอง รับอาวัลหรือสอดเข้ากักหน้าในตัวเงินที่กรรมการเป็นผู้สั่งจ่าย หรือผู้ออกตั๋วหรือผู้สลักหลัง" และ

"มาตรา 12 ทวิ การให้สินเชื่อแก่หรือการประกัษณ์ใด ๆ ของบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ หรือการรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้ากักหน้าในตัวเงินที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ เป็นผู้รับสั่งจ่าย หรือผู้ออกตั๋วหรือผู้สลักหลัง ให้ถือว่าเป็นการให้สินเชื่อ หรือการประกัษณ์หรือการรับรอง หรือสอดเข้ากักหน้าแก่กรรมการตามมาตรา 12(2) ด้วย

(1) คู่สมรสของกรรมการ

(2) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ

(3) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วน

(4) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วนจำกัด

ไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดรวมกันเกินร้อยละสามสิบของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(5) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือหุ้นส่วนตาม (3)

หรือ (4) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

(6) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (3) หรือ (4) หรือบริษัทจำกัดตาม (5) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น”

มาตรา 13 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์

“(1) ให้สินเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่งเป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(2) รับอวัลตัวเงิน รับรองตัวเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตัวเงิน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่งเป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

อัตราตามวรรคหนึ่ง (2) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหรือไม่ก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง (1) หรือ (2) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้ต่ำลง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

ให้นำความในมาตรา 12 ทวิ มาใช้บังคับแก่การกระทำตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา 13 ทวิ บทบัญญัติแห่งมาตรา 13 ไม่ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์

“(1) ให้กู้ยืมเงินโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(2) ให้กู้ยืมโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์อื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินมูลค่าแห่งหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์นั้น ได้ตราคารับไว้เป็นหลักประกัน

(3) ให้สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือ

(4) รับอวัลต์เงิน รับรองตัวเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระหนี้ หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงิน หรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตัวเงิน ทั้งนี้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 13 ตี เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือเพื่อกำไรภาวะเศรษฐกิจ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดการดังต่อไปนี้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอ

"(1) ให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อกิจการประเภทใด ๆ ไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนด

(2) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อกิจการใด ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเกินอัตราที่กำหนด

การกำหนดตาม (1) ทุกครั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี อัตราที่กำหนดตาม (1) รวมกันทั้งสิ้นทุกประเภทของกิจการต้องไม่เกินร้อยละยี่สิบของยอดเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในวันสิ้นปีก่อนหน้านั้น

การกำหนดตาม (2) ให้กำหนดเป็นร้อยละของยอดเงินให้สินเชื่อในแต่ละกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้น ในขณะหนึ่งขณะใดก็ได้

การกำหนดตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและระยะเวลาเพื่อปฏิบัติการไว้ด้วยก็ได้"

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 18 เมษายน 2526 ได้กำหนดจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์รับอวัลต์เงิน รับรองตัวเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงิน หรือค้ำประกันการขาย ขายลด หรือขายช่วงลดตัวเงินอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่งต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินกองทุน สำหรับอัตราดังกล่าวไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารรับอวัลต์ รับรองตัวเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย หรือขายช่วงลดตัวเงิน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อกระทรวง ทบวง กรม หรือ ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า

นอกจากนี้ยังประกาศ ณ วันที่ 18 เมษายน 2526 ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนเงินที่รับอวัลต์เงิน รับรองตัวเงิน ค้ำประกันการกู้ยืมเงิน และค้ำประกันการขาย ขายลด หรือขายช่วงลดตัวเงิน

ประกาศดังกล่าวข้างต้นให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2526 เป็นต้นไป

สำหรับการกำหนดอัตราส่วนจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง กับเงินกองทุน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศ ณ วันที่ 18 เมษายน 2526 ได้กำหนดจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุน แต่ทั้งนี้ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อดังต่อไปนี้

1. ให้กู้ยืมเงิน โดยซื้อหุ้นหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือหุ้นหรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันเงินและดอกเบี้ย

2. ให้กู้ยืมเงิน โดยมีหุ้นหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือหุ้นหรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันเงิน และดอกเบี้ยเป็นประกันเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้ของหุ้นหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือพันธบัตรนั้น

3. ให้สินเชื่อโดยซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงิน ดังต่อไปนี้

1) ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินที่กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า รับรองหรือออกเป็นคำขอสินค้าหรือจ้างทำของ

2) ตัวแลกเงินค่าสินค้าส่งออก

4. ให้กู้ยืมเงินประเภทชำระคืนเมื่อทวงถามแก่ธนาคารพาณิชย์อื่น

5. ให้สินเชื่อเป็นเงินตราต่างประเทศแก่บุคคลที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทยโดย สำนักงานใหญ่หรือสาขาอื่นที่อยู่ในต่างประเทศของธนาคาร ที่จดทะเบียนในต่างประเทศและมีสาขาอยู่ในประเทศไทย

6. ให้สินเชื่อโดยมีสิทธิซึ่งมีตราสารการฝากเงินเป็นประกัน ทั้งนี้เฉพาะส่วนที่ไม่เกินมูลค่าตามตราสารนั้น

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2526 เป็นต้นไป

### บทลงโทษ

เพื่อป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืนข้อจำกัดในเรื่องการให้สินเชื่อ โดยการซื้อ ชื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528 จึงได้กำหนดบทลงโทษธนาคารและผู้บริหารงานของธนาคารพาณิชย์ไว้ดังนี้

#### การลงโทษธนาคาร

มาตรา 44 ได้กำหนดบทลงโทษในเรื่องนี้ไว้ว่า ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนมาตรา 12 และมาตรา 13 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และมาตรา 46 ในกรณีที่เป็นการผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาท ตลอดเวลาที่ยังทำการฝ่าฝืนอยู่ ความผิดตามมาตรา นี้ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

#### การลงโทษผู้บริหารงานของธนาคารพาณิชย์

มาตรา 46 ทวิ ได้กำหนดบทลงโทษในเรื่องนี้ไว้ว่า ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดกระทำความผิดเพราะฝ่าฝืนมาตรา 12 และมาตรา 13 กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคารพาณิชย์นั้นด้วย

#### แนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของธนาคารพาณิชย์ก็คือ "ผลิตภัณฑ์ที่เป็นบริการ" (Service Products)

ซึ่งหมายถึงผลิตภัณฑ์ประเภทที่เป็นบริการอย่างแท้จริง โดยสิ่งที่ยาวจะไม่เกี่ยวข้องกับหรือมีตัวสินค้า แต่อย่างไร ผลิตภัณฑ์จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเป็นตัวทำกำไรให้กับกิจการ ผลิตภัณฑ์ต้องสามารถสร้างประโยชน์และคุณค่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลูกค้าจ่ายไปเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

ผลิตภัณฑ์ที่เป็นบริการทุกชนิดจะไม่สามารถเก็บสะสมไว้ จึงต้องมีการจัดเตรียมไว้คอยบริการเสนอ ในการขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นบริการนั้น ส่วนผสมทางการตลาดจะต้องจัดขึ้นอย่างเหมาะสมจึงช่วยให้การขายประสบความสำเร็จได้ คำถามเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาด คือ บริการถูกต้องหรือไม่และได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องแล้วเพียงใด ราคาสูงต่ำเกินควรหรือไม่และการนำเสนอขายถูกต้องทางหรือไม่ เป็นต้น

#### ทฤษฎีวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์

พฤติกรรมหรือเส้นทางชีวิตของ "ผลิตภัณฑ์" จะมีการเคลื่อนตัวไปตามขั้นตอนที่เรียกว่า "วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์" (Products Life Cycle) วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์จะเหมือนวงจรชีวิตของมนุษย์ คือ มีการเกิดและการตาย เราอาจแบ่งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ออกได้เป็น 6 ขั้นด้วยกัน คือ (ชงชัย, 2531 : 77)

1. ขั้นแนะนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด (Introduction)
2. ขั้นตลาดเจริญเติบโต (Growth)
3. ขั้นตลาดโตเต็มที่ (Maturity)
4. ขั้นตลาดอิ่มตัว (Saturation)
5. ขั้นตลาดตกต่ำ (Decline)
6. ขั้นล้มเลิก

ขั้นแรก คือ ขั้นแนะนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด เป็นขั้นแรกของวงจรชีวิต ผลิตภัณฑ์ใหม่จะถูกส่งออกสู่ตลาดด้วยระบบการผลิตและแผนงานการตลาดที่สมบูรณ์ เพราะได้ผ่านการกลั่นกรอง

ความคิดเห็นต่าง ๆ และผ่านการทดสอบตลาดมาแล้ว ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาจึงอาจได้รับการยอมรับอย่างดีในบางส่วนของตลาด แต่ยังคงอยู่ในขั้นบุกเบิกการส่งเสริม การจำหน่ายในขั้นแนะนำตลาดนี้เป็นสิ่งจำเป็นมาก และอาจต้องใช้เวลาในการส่งเสริมนานจนกว่าผลิตภัณฑ์จะเป็นที่ยอมรับกันอย่างดี ฉะนั้นต้นทุนทางด้านการผลิตและการตลาดจะสูง ทั้งนี้เพราะยังมิได้มีการผลิตขนาดใหญ่และขายในปริมาณมาก ๆ เนื่องจากลูกค้ายังมีไม่มาก

ขั้นบุกเบิกตลาดนี้นับได้ว่าเป็นขั้นที่ต้องเสี่ยงและมีค่าใช้จ่ายมาก แต่การแข่งขันทางตรงของผลิตภัณฑ์ใหม่ยังมีน้อย และกลยุทธ์ทางการตลาดคือ การส่งเสริมการจัดจำหน่ายโดยจะกระตุ้นความต้องการและเสริมสร้างให้ลูกค้าทราบ พยายามให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้มากที่สุด เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้ามากกว่า "ตราชื่อ"

ขั้นที่สอง คือ ขั้นตลาดเจริญเติบโต หากผลิตภัณฑ์ประสบความสำเร็จและอยู่รอดในขั้นของการแนะนำแล้วก็จะเคลื่อนเข้าสู่ขั้นการเจริญเติบโต โดยยอดขายและกำไรจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยในอัตราที่รวดเร็ว ในขั้นนี้คู่แข่งขั้นที่เข้าสู่ตลาดก็จะยังมีมากขึ้น กลยุทธ์ในการส่งเสริมการจำหน่ายในขั้นนี้จะใช้วิธีการกระตุ้นให้ลูกค้าซื้อ "ตราชื่อ" มากกว่าที่จะกระตุ้นให้ทดลองใช้ "ผลิตภัณฑ์"

ขั้นที่สาม คือ ขั้นตลาดโตเต็มที่ เป็นช่วงเวลาที่การขายยังดำเนินต่อไป แต่ยอดขายจะเพิ่มขึ้นโดยมีอัตราเพิ่มที่ต่ำลง และผลกำไร เริ่มลดลง ราคาและกำไรเริ่มตกต่ำต่อไปเรื่อย ๆ ผู้ผลิตที่ประกอบการก่อนก็จะถูกบังคับให้ออกตลาดไปโดยปริยาย การแข่งขันในด้านราคาจะเริ่มรุนแรงขึ้น ต้องใช้ความพยายามในด้านส่งเสริมการจำหน่ายมากขึ้น ลูกค้าที่ซื้อสินค้าก็จะเหลือเฉพาะลูกค้าที่มีความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์เท่านั้น

ขั้นที่สี่ คือ ขั้นตลาดอิมตัว เป็นช่วงที่ระดับการเติบโตเริ่มคงระดับและพร้อมจะตกต่ำลงไปทั้งนี้เพราะตลาดเริ่มหมดแรงที่จะขยายต่อไปได้แล้ว ยอดขายจะเริ่มตกหรือลดระดับ ต่ำลงมา สถานการณ์จะอยู่ได้นานเท่าใดก่อนที่จะตกต่ำต่อไป ย่อมขึ้นอยู่กับความพยายามขององค์การในการปรับปรุงส่วนผสมทางการตลาดว่าจะได้ผลดีกว่าเดิมเพียงใด

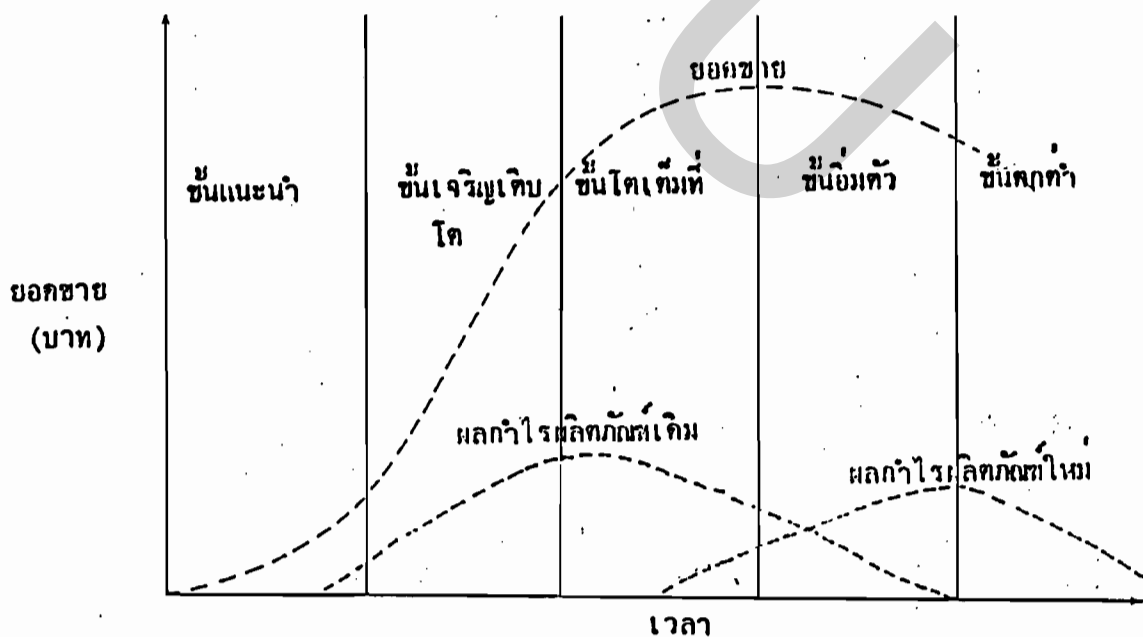


ความยาวนานของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไป ผลิตภัณฑ์บางชนิดมีวงจรชีวิตเพียงไม่กี่สัปดาห์หรือไม่กี่เดือน เช่น แฟชั่นของเครื่องแต่งกาย แต่ผลิตภัณฑ์บางชนิดมีวงจรชีวิตยืนยาวมาก นับเป็นสิบ ๆ ปี เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ขึ้นตลาดตกต่ำและซบเซาล้มเลิกเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะ

1. ผู้บริโภคหมดความต้องการในผลิตภัณฑ์
2. ผลิตภัณฑ์ที่ตกต่ำหรือถูกกว่า ได้ถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถสนองความต้องการแทนได้ เช่น พลาสติกได้เข้ามาแทนที่ไม้ แทนที่โลหะ และแทนที่กระดาษ สำหรับผลิตภัณฑ์บางชนิด เป็นต้น

3. คู่แข่งที่มีความสามารถทางการตลาดมากกว่า

ผู้บริหารการตลาดที่ดีควรจะพยากรณ์วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์และความต้องการของตลาดในขั้นต่าง ๆ พยายามทำให้กิจการนำสินค้าออกสู่ตลาดล่วงหน้า โดยการกระจายช่องทางการจำหน่าย หรือโดยการเพิ่มความพยายามในการส่งเสริมการจำหน่าย เป็นต้น อายุของผลิตภัณฑ์ในขั้นตลาดเติบโตเต็มที่และขั้นตลาดอิ่มตัวอาจจะขยายระยะเวลาให้ยาวนานขึ้นได้ โดยการพยายามปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การวางแผนและนำพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมซึ่งนับวันแต่จะต้องลดลง ดังในภาพ 4.6



ภาพที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายและกำไรในขั้นต่าง ๆ ของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์

### การทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกัน (Product Differentiation)

ในขณะที่คู่แข่งกำลังเข้าสู่ตลาด การที่จะใช้กลยุทธ์ในการเน้นความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ย่อมไม่มีประโยชน์ การลดราคาก็มีแต่จะทำให้ขาดทุน กลยุทธ์ในขั้นนี้จึงควรเป็นการทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างจากผู้แข่งขันในสายตาของผู้บริโภค ซึ่งโดยแท้จริงแล้วผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน การทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกันอาจทำได้หลายวิธี เช่น การโฆษณา การปรับปรุงรูปแบบ ตรายี่ห้อ หรือแพ็คเกจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรที่จะมีการพิจารณาผลิตภัณฑ์เพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความสำคัญของผลิตภัณฑ์เดิมให้ดีขึ้น เราจะสามารถทำกำไรได้ดีกว่า และเสี่ยงภัยน้อยกว่าการเพิ่มผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ขึ้นมา

จากแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ข้างต้น ธนาคารพาณิชย์จึงควรที่จะมีการวางแผนและพัฒนาธุรกิจโดยการเพิ่มบริการใหม่ ๆ การปรับปรุงบริการที่มีอยู่เดิม หรือการทำให้บริการมีความแตกต่างกัน เป็นต้น

### กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ

#### บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ

นอกจากความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดประเภทของธุรกิจที่ธนาคารพาณิชย์จะกระทำได้แล้ว ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอีก ดังนี้

มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการต่อไปนี้

- (ก) การให้กู้ยืมเงินแก่คู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ
- (ข) การให้กู้ยืมเงินแก่ห้างหุ้นส่วนสามัญที่กรรมการผู้หนึ่งหรือภริยา หรือสามีของกรรมการผู้หนึ่ง เป็นหุ้นส่วนอยู่
- (ค) การให้กู้ยืมเงินแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการผู้หนึ่ง หรือภริยาหรือสามีของกรรมการผู้หนึ่ง เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ

(ง) การให้กู้ยืมเงินแก่บริษัท จำกัด ที่กรรมการหรือบุคคลหรือห้างหุ้นส่วน ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งสิ้น ของบริษัท จำกัดนั้น

(2) ให้กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้นกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงินดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการให้การให้กรรมการนั้นกู้ยืมเงินด้วย

(3) รับหุ้นธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน

(4) ประกอบการค้า หรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์

(5) ซื้อหรือมีไว้เป็นประจำซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานและลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นตามสมควรหรือเป็นการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารพาณิชย์นั้นจากการขายทอดตลาด โดยคำสั่งของศาล

(6) ซื้อ หรือมีหุ้น หรือหุ้นกู้ ในบริษัทจำกัดใดเป็นจำนวนเกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

มาตรา 13 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมเงิน หรือให้เครดิต โดยการซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลดตัวเงินอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรี ในการผ่อนผันนั้นรัฐมนตรีอาจจะผ่อนผันโดยมีเงื่อนไขก็ได้

การให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตแก่บุคคลนั้นด้วย

(1) การให้กู้ยืมเงิน หรือให้เครดิตแก่ภริยาหรือสามีของบุคคลนั้น

(2) การให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตแก่ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลนั้น หรือภริยาหรือสามีของบุคคลนั้นเป็นหุ้นส่วน

(3) การให้กู้ยืมเงิน หรือให้เครดิตแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลนั้น หรือภริยา หรือสามีของบุคคลนั้นเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือ

(4) การให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตแก่บริษัทจำกัดที่บุคคลนั้น และหรือภริยาหรือสามีของบุคคลนั้นถือหุ้นอยู่เป็นจำนวนเกินถึงหนึ่งแห่งทุนของบริษัท

ความในสองวรรคก่อนไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์

(1) ให้กู้ยืมโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาล หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(2) ให้กู้ยืมโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เพราะในส่วที่ไม่เกิดมูลค่าแห่งหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์นั้น ได้ตราคาร์รับไว้เป็นประกันหรือ

(3) ให้เครดิตโดยการซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่การกำหนดตามวรรคหนึ่ง จะได้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

### ปัญหาในการพัฒนาธุรกิจ

จากบทบัญญัติของกฎหมาย จะเห็นว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ โดยการเสนอบริการประเภทใหม่เพื่อแก้ปัญหาการแข่งขันในตลาดการเงิน ไม่สามารถกระทำได้เพราะจะขัดต่อมาตรา 4 และมาตรา 12(4) ดังจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

### ด้านการระดมเงินทุน

ธนาคารพาณิชย์ระดมเงินทุนจากประชาชนได้ ในรูปของการรับฝากเงิน ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากประชาชนโดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินดังบริษัทเงินทุน เพราะเป็นธุรกิจที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์มาตรา 12(4) การธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 4 นั้น หมายถึง ธุรกิจ การรับฝากเงิน ให้กู้ยืมเงิน และธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำเท่านั้น การออกตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อกู้ยืมเงินจากประชาชน ไม่ใช่ธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ ธนาคารพาณิชย์จึงไม่สามารถออกตั๋วสัญญาใช้เงินเพื่อแข่งขันที่สำคัญ คือ บริษัทเงินทุน

ได้

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ยังไม่สามารถนำวิธีการระดมเงินทุนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการตลาดของธนาคารได้ นอกจากการรับฝากเงินเท่านั้น เพราะจะขัดต่อมาตรา 4 และมาตรา 12(4) เช่นเดียวกับการกู้ยืมเงินจากประชาชนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

### ด้านการให้สินเชื่อ

ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อได้ในรูปของการให้กู้ยืมเงิน ซึ่งแบ่งออกได้หลายประเภทตามที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังสามารถให้สินเชื่อธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณีซึ่งธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การจ่ายเงินแทนลูกค้าตามภาระการรับรองตัวเงิน หรือการค้าประกัน เป็นต้น แต่ธนาคารพาณิชย์ไม่อาจพัฒนาการให้สินเชื่อไปในรูปอื่นที่มิใช่ประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำได้ เช่น การให้เช่าซื้อ ซึ่งบริษัทเงินทุนสามารถทำได้ การให้เช่าเป็นภาระให้สินเชื่ออย่างหนึ่งแต่ไม่ถึงเป็นการให้กู้ยืมเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น บริษัทเงินทุนจึงสามารถติดดอกเบี่ยจากการให้เช่าซื้อในอัตราเกินร้อยละ 15 ต่อปี ได้ โดยถือเป็นการไถ่ถอนจากการให้เช่าซื้อ อัตราค่าไถ่จากการให้เช่าซื้อโดยทั่วไปบริษัทเงินทุนคิดในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี จากราคาเงินสด เท่ากับเป็นการติดดอกเบี่ยในอัตราคงที่ (Flat Rate) ซึ่งถ้าคำนวณจากยอดที่ลดลง (Effective Rate) แล้ว จะได้ประมาณร้อยละ 24 ต่อปี จึงเป็นธุรกิจที่ทำกำไรให้กับบริษัทเงินทุนเป็นอย่างมาก แต่การให้สินเชื่อประเภทนี้เป็นภาระประกอบการค้า หรือธุรกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 12(4) ธนาคารพาณิชย์จึงมิอาจกระทำได้

อนึ่ง กำไรจากการให้เช่าซื้อความจริงก็คือ ดอกเบี่ย ซึ่งถ้าหากผู้ซื้อชำระเป็นเงินสด จะไม่ต้องจ่ายเงินจำนวนนี้ ในต่างประเทศได้มีการกำหนดอัตราดอกเบี่ยเพื่อใช้เป็นมาตรการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะหากอัตราดอกเบี่ยต่ำประชาชนจะนิยมการซื้อสินค้าแบบผ่อนส่งมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าที่มีราคาแพง ผู้ซื้อไม่สามารถชำระเงินเบี่ยก้อนครั้งเดียวได้ การให้เช่าซื้อจะช่วยเพิ่มอำนาจซื้อให้แก่ประชาชนมากขึ้น ทำให้ความต้องการในสินค้านั้นมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมก็สามารถขยายตัวได้ซึ่งจะต้องมีการว่าจ้างงานเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนมีงาน

ทำ แก่ปัญหาการว่างงาน และทำให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น แต่การให้เข้าซื้ออาจทำให้เกิดเงินเฟ้อขึ้นได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรจะได้มีการแก้ไขกฎหมาย เพื่อควบคุมธุรกิจการให้เข้าซื้อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติต่อไป

### ด้านบริการอื่น ๆ

บริการอื่นจะต้องเป็นบริการอื่นเป็นประเพณี ซึ่งธนาคารพึงกระทำตามความในมาตรา 4 คำว่าประเพณี นั้น เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาธุรกิจของธนาคารพาณิชย์มาก เพราะธุรกิจหรือบริการใหม่ ๆ ย่อมไม่ใช่ประเพณีแน่ ๆ ถึงแม้จะเป็นบริการที่เลียนแบบมาจากต่างประเทศก็ตาม เพราะประเพณีในมาตรา 4 นั้น หมายถึงประเพณีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเท่านั้น แต่การประกอบธุรกิจอื่นไม่ใช่ประเพณีซึ่งธนาคารพาณิชย์ถึงกระทำการก็ได้บทบัญญัติห้ามไว้ กฎหมายได้ห้ามเฉพาะการประกอบการค้า หรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ธนาคารพาณิชย์จึงสามารถให้บริการใหม่ ๆ ได้ โดยต้องเป็นบริการที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์เท่านั้น เพราะกฎหมายไม่มีข้อห้ามไว้

มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการต่อไปนี้

(4) ประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดที่มีไม่การธนาคารพาณิชย์ นอกจากธุรกิจที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจอื่นเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ

เนื่องจากการคิดค้นบริการใหม่ ๆ มีข้อจำกัดตามกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้ว ธนาคารพาณิชย์ จึงควรที่จะดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดโดยการปรับปรุงหรือดัดแปลงบริการที่มีอยู่เดิม หรือทำให้บริการมีความแตกต่างจากการของผู้แข่งขัน ซึ่งสามารถกระทำได้ดังนี้

### ด้านการรับฝากเงิน

ธนาคารพาณิชย์ควรคิดหาวิธีรับฝากเงินแบบใหม่ เช่น การรับฝากเงินพิเศษส่งเสริมเลี้ยงชีพพนักงานของห้างหุ้นส่วน บริษัทต่าง ๆ โดยธนาคารเปิดบัญชีให้กับพนักงานเป็นรายบุคคล และรับ

เงินสะสมพนักงานจากหักหุ้นส่วน บริษัท เป็นก้อน ๆ มาเข้าบัญชีให้พนักงานเป็นรายบุคคล เมื่อพนักงานผู้ได้ออกจากงานก็สามารถถอนเงินในบัญชีของตนไปจากธนาคารได้ เท่ากับช่วยจัดการเกี่ยวกับเรื่องเงินทุนสะสมเลี้ยงชีพพนักงานแก่หักหุ้นส่วน บริษัท นั้นเอง

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ยังสามารถรับฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา โดยรับฝากเป็นรายเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ซึ่งในแต่ละธนาคารเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น เงินฝากสินทรัพย์ระยะสั้นส่งเคราะห์เพื่ออนาคต สินทรัพย์ระยะสั้น เป็นต้น การรับฝากเงินประเภทนี้ความจริงก็คือ การรับฝากเงินประเภทเดียวกันนั่นเอง แต่เรียกชื่อต่างกัน เพื่อให้ให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันตามหลักการตลาด ข้อที่ควรระวังในการคิดหาวิธีรับฝากเงินประเภทนี้ก็คือ ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยได้ในอัตราเช่นเดียวกับเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาเท่านั้น โดยคิดแต่ละรายการตามระยะเวลาที่ฝาก การที่จะให้รางวัลหรือผลประโยชน์อื่นใดถ้าผู้ฝากครบกำหนดนั้น เมื่อรวมแล้วจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้คำนวณไว้แล้ว (ท่านที่สนใจจะดูได้จากตารางในภาคผนวก) ผู้ฝากเงินบางส่วนอาจจะชอบฝากเงินประเภทรางวัลสินส่งเคราะห์ หรือประเภทที่ฝากครบกำหนดแล้ว ธนาคารจะมีรางวัลให้เพราะคิดว่าจะได้ผลประโยชน์มากกว่าการฝากเงินประเภทอื่น ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะธนาคารได้แบ่งส่วนหนึ่งของดอกเบี้ยมาเป็นรางวัล ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยไว้ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

### ด้านการให้กู้ยืม

ธนาคารพาณิชย์อาจหาวิธีการให้กู้ยืมเงินแบบใหม่ ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจของธนาคารให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา การให้กู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร เป็นต้น

บางธนาคารให้กู้ยืมเงินประเภทเช็คการันตี โดยจะไม่คิดดอกเบี้ยถ้าลูกค้านำเงินมาชำระภายใน 30 วัน วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้เช็คของธนาคารมีความเชื่อถือจากประชาชนทั่วไป โดยเช็คการันตีนั้นจะเป็นเช็คที่มีเงินทุกฉบับ สามารถใช้ซื้อสินค้าแทนเงินสดได้ แต่ขุมทรัพย์นี้ได้ผลไม่เป็นที่พอใจตามวัตถุประสงค์ที่ธนาคารวางไว้ เนื่องจากธนาคารได้ให้เครดิตแก่ลูกค้าเป็นเวลาถึง 30 วัน จึงมีลูกค้าถือโอกาสหาผลประโยชน์โดยเบิกเงินตามเช็คไปใช้ก่อนโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยเป็นเวลา 30 วัน แล้วนำเงินมาชำระ และเบิกเงินต่อไปเช่นนี้เรื่อย ๆ ทำให้ธนาคารขาดรายได้จากเงินที่ลูกค้ากู้ยืมโดยวิธีนี้ และยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการให้บริการประเภทนี้อีกมากมาย แต่การให้เช็คการันตี ในการซื้อสินค้าตามท้องตลาดมิได้แพร่หลายตามวัตถุประสงค์ที่ธนาคารได้วางไว้

### ด้านบริการอื่น

ธนาคารพาณิชย์อาจให้บริการอื่นที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ เพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ได้ เช่น บริการชำระเงินด้านสาธารณูปโภค คือ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ โดยวิธีหักจากบัญชีเงินฝากของลูกค้า บริการรับชำระเงินค่าที่ดิน บริการรับชำระเงินค่าภาษีรถยนต์ เป็นต้น

การให้บริการต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นการช่วยเหลือลูกค้าให้ได้รับความสะดวก และจะชักนำให้ลูกค้านำเงินมาฝากกับธนาคารด้วย ธนาคารพาณิชย์ที่จะได้รับความนิยมนจากลูกค้าจึงต้องมีบริการที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน

ธนาคารพาณิชย์จึงควรที่จะคิดหาบริการอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เพื่อให้สังคมยอมรับ ซึ่งจะทำให้ธนาคารสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นบริการที่เกี่ยวข้องหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์เท่านั้น



### อัตรารอเบิกและค่าธรรมเนียม

ราคาเป็นหลักของการตลาดที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้บริหารการตลาดนำมาใช้ในการดำเนินงานกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี ในธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ราคาก็คือ อัตรารอเบิกที่ธนาคารต้องจ่ายให้แก่ผู้ฝากเงิน อัตรารอเบิกที่ธนาคารเรียกเก็บจากผู้กู้ยืมเงิน และค่าธรรมเนียมอัตราส่วนลดที่ธนาคารเรียกเก็บจากผู้ให้บริการอื่น ๆ ของธนาคาร ดังนั้นการกำหนดอัตรารอเบิกและค่าธรรมเนียมจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริการตลาดของธนาคารพาณิชย์

### เป้าหมายการกำหนดราคา

เป้าหมายของการทำกำไรสูงสุด จะเป็นเกณฑ์ตัวเดียวของนักเศรษฐศาสตร์ที่จะใช้สำหรับกำหนดราคา แต่ในแง่กลยุทธ์การตลาด การมุ่งกำไรทางเดียวก็จะทำให้กลยุทธ์ทางด้าน การกำหนดราคาต้องพ่ายแพ้ในการลงแข่งขัน ดังนั้นการกำหนดราคาจะต้องมีการยึดถือเป้าหมายอื่น ๆ ควบคู่กับการทำกำไรด้วย เป้าหมายต่าง ๆ เหล่านั้น คือ

1. เป้าหมายผลตอบแทนจากการลงทุน (R.O.I) ธุรกิจถือว่าผลตอบแทนในการลงทุนนับเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องทำให้ได้เป็นขั้นต่ำ เพื่อที่จะให้คุ้มกับสิ่งที่ได้เป็นขั้นต่ำ เพื่อที่จะให้คุ้มกับสิ่งที่ได้ลงทุนไปซึ่งยังไม่ถึงกำลังความพยายามที่ต้องเพิ่มเข้าไปอีก เป้าหมายผลตอบแทนจากการลงทุนนี้จะช่วยให้บริษัทสามารถกำหนดระดับกำไรที่เหมาะสม ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาในระดับที่น่าพอใจได้

2. เป้าหมายส่วนแบ่งตลาด (Market Share) บริษัทบางแห่งที่มีความเชื่อถือว่าการรักษาหรือเพิ่มส่วนแบ่งตลาด เป็นเป้าหมายสำคัญของการวัดประสิทธิภาพความสามารถทางการตลาด แต่บางครั้งการขยายส่วนแบ่งตลาดกลับทำให้ผลตอบแทนในการลงทุนลดลงก็ได้ หากประสิทธิภาพในการบริหารส่วนแบ่งตลาดที่ขยายกว้างขึ้นนั้นทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร

3. เป้าหมายเพื่อเผชิญกับการแข่งขัน กลยุทธ์ในการกำหนดราคาที่เป็นวิถีคล่องตัว ซึ่งบริษัทหลายแห่งนิยมใช้ก็คือ การใช้วิธีให้สามารถต่อสู้กับการแข่งขันได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่ทำได้ง่าย โดยใช้นโยบายปรับตัวเองไปเรื่อย ๆ ให้สามารถต่อสู้กับการแข่งขันได้ตลอดเวลา

### แนวความคิดเกี่ยวกับราคา

แนวความคิดเกี่ยวกับราคาที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับราคา ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทาน ต้นทุน ปริมาณและกำไร โดยมีข้อสมมติว่าปัจจัยอื่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนั้น ในการนำทฤษฎีเหล่านี้ไปใช้ในทางปฏิบัติจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ข้อกำหนดของกฎหมาย เป็นต้น

### กลไกราคา

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ราคาจะถูกกำหนดขึ้นด้วยอุปสงค์และอุปทาน เส้นอุปสงค์จะมีลักษณะลาดลงจากซ้ายไปขวา ส่วนเส้นอุปทานจะมีลักษณะลาดลงจากขวาไปซ้าย จุดที่เส้นทั้งสองตัดกันจะเป็นจุดดุลยภาพดังในภาพที่ 4.7

ปัจจัยที่มีผลต่อนโยบายการกำหนดราคา

สูง

- ความต้องการ
- ต้นทุน
- ราคาของคู่แข่ง
- ฐานะการเงินของบริษัท
- กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย
- กลยุทธ์การจัดจำหน่าย
- นโยบายเกี่ยวกับฐานะที่ตั้งทางการตลาด

ต่ำ

ภาพที่ 4.7 แสดงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดราคา

### ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคา

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคา แบ่ง ได้ดังนี้ คือ

1. ความต้องการ (Demand) หมายถึง ปริมาณของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของบริษัทที่จะมีการซื้อในระหว่างช่วงเวลาหนึ่ง จะมีการซื้อในระดับราคาแตกต่างกันด้วย นั่นคือ ราคาจะเป็นเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับอุปสงค์หรือความต้องการเป็นตัวกำหนด
2. ต้นทุน (cost) นั่นคือ ราคาที่พิจารณาที่กำหนดโดยยึดถือตามหลักเกณฑ์ของต้นทุน ซึ่งบางครั้งอาจจะมีระดับสูงเกินไป ทำให้ยอดขายตกต่ำไป จะเป็นผลทำให้ธุรกิจได้รับผลตอบแทน

จากการลงทุนต่ำกว่าที่ควร ต้นทุนมักจะ เป็นฐานสำหรับการคิดคำนวณ 2 วิธีด้วยกันคือ

2.1 โดยวิธีกำหนดราคาเพิ่มส่วนกำไรเข้าไป

2.2 การยึดต้นทุนเป็นตัวเกณฑ์ในการหาจุดคุ้มทุน

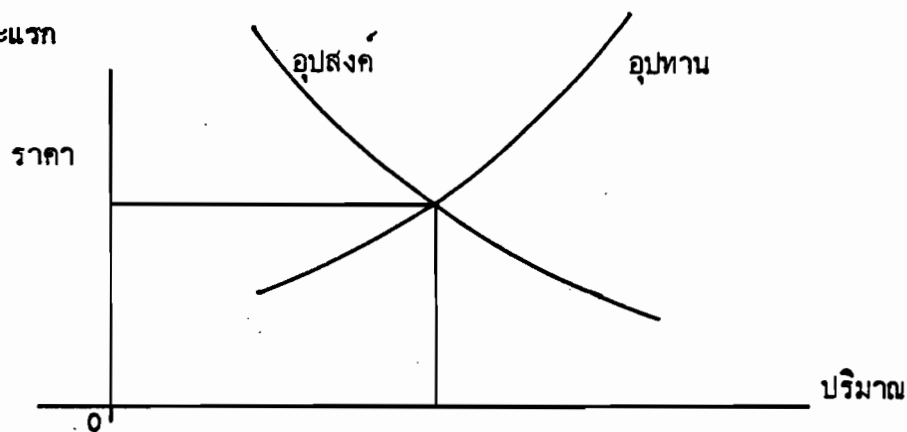
3. ปัจจัยอื่น ๆ

3.1 ขึ้นอยู่กับขั้นตอนของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ นั่นคือ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ได้เคลื่อนผ่านวงจรชีวิตนั้น สภาพของความต้องการและสภาพของการแข่งขันมักจะเปลี่ยนแปลงไป กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับราคาจึงต้องมีการพิจารณาถึง เรื่องวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ทุกครั้งไป ราคาโดยปกติมักจะค่อนข้างสูงในช่วงระยะแรกของการนำเข้าสู่ตลาด และจะเริ่มทรงตัวในขณะที่ผลิตภัณฑ์เคลื่อนเข้าสู่การเจริญเติบโต และเมื่อถึงขั้นอิ่มตัว โดยปกติในขั้นตอนนั้นราคาก็จะลดลงพร้อมกับที่การแข่งขันเพิ่มมากขึ้น

3.2 ปัจจัยในด้านการแข่งขัน การแข่งขันมักจะมีอิทธิพลกระทบอย่างมากต่อการตัดสินใจในด้านราคา เมื่อมีการแข่งขันน้อย การตั้งราคาสูงย่อมทำได้ แต่ถ้าตั้งสูงเกินไปและยังทำกำไรได้อีก ไม่ช้าก็กลายเป็นสิ่งล่อใจให้มีรายใหม่ ๆ เข้ามาแข่งขันอีกมาก

3.3 กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการจำแนกแจกจ่าย ถ้าหากระบบการจำแนกแจกจ่ายมีอย่างเข้มแข็งและพอเพียงสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่แล้ว ย่อมเป็นข้อได้เปรียบที่ทำให้สะดวกแก่ผู้ซื้อในการจัดหา ทำให้สามารถตั้งราคาสูงกว่าได้

3.4 กลยุทธ์การส่งเสริมการจำหน่าย ราคามักจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการส่งเสริมการจำหน่ายอยู่เสมอเพื่อที่จะเพิ่มความสนใจให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งผู้ผลิตสินค้าส่วนมากมักจะใช้วิธีส่งเสริมด้วยการเสนอราคาแนะนำสินค้าในราคาค่อนข้างถูก ในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดในระยะแรก

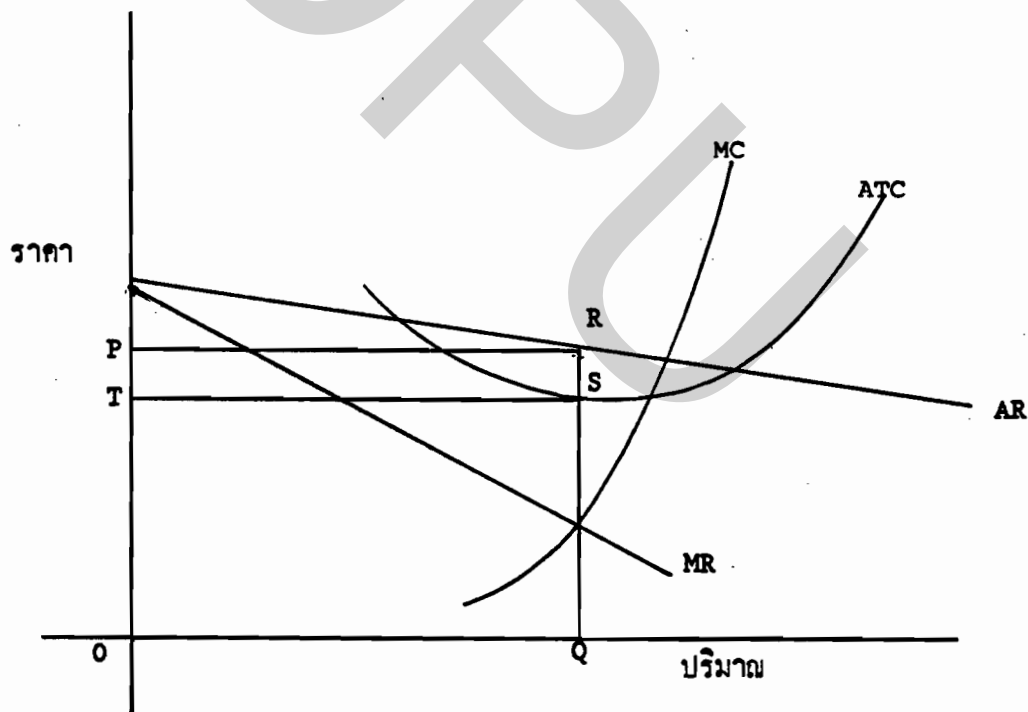


ภาพที่ 4.8 แสดงราคาดุลยภาพ

จากการที่เส้นอุปสงค์มีลักษณะลาดลงจากซ้ายไปขวา การลดราคาจึงทำให้ปริมาณการขายเพิ่มขึ้นและการเพิ่มราคาจะทำให้ปริมาณการขายลดน้อยลง ตรงกันข้ามก็กเส้นอุปทานซึ่งหากราคาลดลงจะทำให้อุปทานน้อยลง และการเพิ่มราคาจะทำให้อุปทานสูงขึ้น

### การกำหนดราคาทางเศรษฐศาสตร์

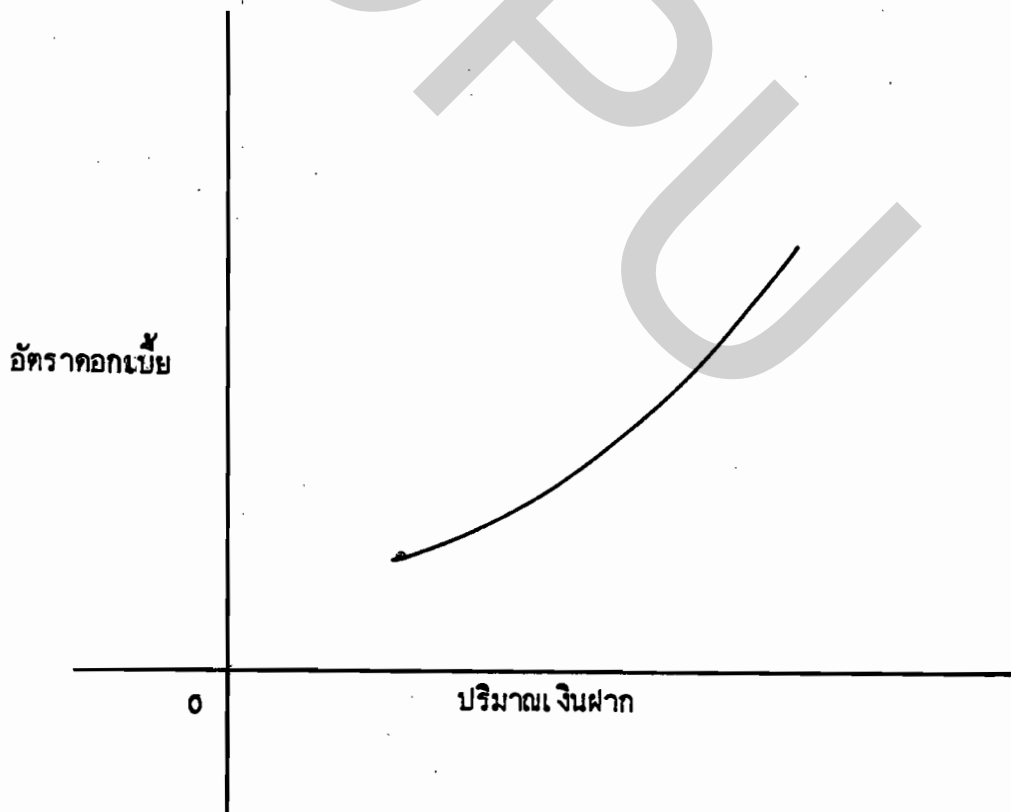
ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มีข้อสมมติอยู่ว่า วัตถุประสงค์ขององค์การธุรกิจคือ การแสวงหากำไรสูงสุด ดังนั้น การกำหนดราคาทางเศรษฐศาสตร์จึงเป็นการกำหนดราคาเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งราคาที่จะให้กำไรสูงสุดคือ ราคา ณ จุดที่ต้นทุนหน่วยสุดท้ายเท่ากับรายได้นหน่วยสุดท้าย ( $MC = MR$ ) ดังภาพ 4.9



ภาพที่ 4.9 แสดงราคาที่ให้กำไรสูงสุด

จากภาพที่แสดง รายได้เฉลี่ย (AR) จะเป็นเส้นตรงชันลงจากซ้ายไปขวานั้นคือ เมื่อลดราคาลงรายได้เฉลี่ยจะลดลง แต่ปริมาณการขายจะเพิ่มขึ้น ส่วนต้นทุนเฉลี่ย (ATC) จะค่อย ๆ ลดลงในตอนแรก และค่อย ๆ สูงขึ้นในตอนหลัง รายได้หน่วยสุดท้าย (MR) จะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากการลดราคา ส่วนต้นทุนหน่วยสุดท้าย (MC) จะเพิ่มขึ้นเมื่อเกินขนาดที่เหมาะสม แต่ถ้าต้นทุนหน่วยสุดท้ายยังต่ำกว่ารายได้หน่วยสุดท้าย การขายหน่วยสุดท้ายย่อมก่อให้เกิดกำไรเพิ่มขึ้น ดังนั้น จุดที่จะให้กำไรสูงสุดคือจุดที่ต้นทุนหน่วยสุดท้ายเท่ากับรายได้หน่วยสุดท้ายพอดี เพราะถ้าเกินจุดนี้ไปแล้ว ต้นทุนหน่วยสุดท้ายจะสูงกว่ารายได้หน่วยสุดท้ายซึ่งจะทำให้กำไรสุทธิลดลง

ณ จุดที่  $MC = MR$  จะได้ปริมาณขายที่  $OQ$  และราคาขายที่  $OP$  รายได้รวมเท่ากับรายได้รวมเท่ากับราคาขายต่อหน่วยคูณด้วยจำนวนหน่วยที่ขาย คือ  $OQRP$  ต้นทุนรวมคือ  $OQST$  และกำไรสุทธิคือ  $PRST$  ซึ่งเป็นกำไรที่สูงสุด



ภาพที่ 4.10 แสดงอุปทานเงินฝากธนาคารพาณิชย์

### ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับเงินให้กู้ยืม

ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า เงินให้กู้และซื้อลดของธนาคารพาณิชย์มีได้ลดลง ถึงแม้จะมีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมอีกร้อยละ 1 ต่อปี ในปี 2517 ก็ตาม เพราะการให้กู้ยืม ของธนาคารพาณิชย์ขึ้นอยู่กับปริมาณเงินฝากซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์เป็นสำคัญ เมื่อมีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้มากขึ้น จึงได้ให้กู้ยืมมากขึ้น

สำหรับความต้องการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์นั้น เราไม่สามารถทราบตัวเลขได้ เพราะเงินให้กู้ยืม ของธนาคารพาณิชย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความต้องการกู้ยืมเงิน ซึ่งธนาคารได้พิจารณาอนุมัติแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยข้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออุปสงค์ในการกู้ยืมเงิน ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้กู้มีความต้องการที่จะกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์มากกว่าแหล่งเงินทุนอื่น เพราะอัตราดอกเบี้ยต่ำมากเมื่อเทียบกับแหล่งเงินทุนอื่น เช่น ตลาดเงินทุนนอกระบบซึ่งมีการเรียกเก็บดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืมระยะสั้นในอัตราอย่างต่ำถึงร้อยละ 8 ต่อวัน โดยคิดเป็นรายวัน ซึ่งเท่ากับอัตราร้อยละ 28.8 ต่อปี สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงสุดของธนาคารพาณิชย์ประมาณ 2 เท่า

ดังนั้น หากสมมติว่าปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ความต้องการกู้ยืมเงินจะผันแปรไปในทางตรงกันข้ามกับอัตราดอกเบี้ย นั่นคืออุปสงค์ของเงินให้กู้ยืม หรืออุปสงค์ในการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ จะมีลักษณะลาดลงจากซ้ายไปขวา (ดังภาพที่แสดง) นั่นเอง



ภาพที่ 4.11 แสดงอุปสงค์ในการกั๊ยมเงินจากธนาคารพาณิชย์

กฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบ็ญและค่าธรรมเนียม

บทบัญญัติของกฎหมาย

ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522 ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพดานอัตราดอกเบ็ญและค่าธรรมเนียมด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังดังนี้

"มาตรา 14 ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ดอกเบ็ญที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้
- (2) ดอกเบ็ญหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (3) ค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (4) เงินมัดจำที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก
- (5) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก



บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใดที่กำหนดเป็นเงินได้ ที่ผู้ฝากเงินหรือบุคคลอื่นได้รับ จากธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เนื่องจากการฝากเงินหรือที่ ธนาคารพาณิชย์หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจ นั้นของธนาคารพาณิชย์ ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด หรือค่าบริการตามความใน (1) หรือ (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตาม (3) ไม่ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์ อาจเรียกได้ ตาม (2)

การกำหนดตามมาตราข้างต้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อาศัยอำนาจตามมาตรา 14 ข้างต้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศกำหนด ดอกเบี้ยครั้งหลังสุดลงวันที่ 29 กันยายน 2519 ให้ธนาคารจะถือปฏิบัติเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินฝาก แต่ละประเภท ดังต่อไปนี้ :-

1. เงินฝากออมทรัพย์ จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 3.00 ต่อปี
2. เงินฝากประจำที่มีกำหนด 3 เดือน แต่ไม่ถึง 6 เดือน จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 8.00 ต่อปี
3. เงินฝากประจำที่มีกำหนด 6 เดือน แต่ไม่ถึง 12 เดือน จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 8.50 ต่อปี

4. เงินฝากประจำที่มีกำหนด 1 ปี จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 9.00 ต่อปี

เงินฝากประจำที่มีกำหนด 3 เดือนขึ้นไป ธนาคารอาจยอมให้ผู้ฝากถอนเงินก่อนวันครบกำหนดได้ แต่จะจ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 7.00 ต่อปี ตามระยะเวลาที่ได้ฝากไว้จริง

ธนาคารอาจตกลงจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ลูกค้าตามความเหมาะสมตามสภาวะเศรษฐกิจหรือการเงิน ทั้งนี้ไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด

อัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ยที่ธนาคารพึงจ่ายสำหรับเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมแลกเปลี่ยนเงินมีคำสั่งยกเว้นไว้โดยทั่วไปหรือเฉพาะ ไม่ต้องชดเชยเงินตราต่างประเทศให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารรับอนุญาต หรือบุคคลรับอนุญาตภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้มา ต้องไม่เกินร้อยละ 12 ต่อปี

อัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์พึงเรียกสำหรับ

ก. การให้กู้ยืมเงินแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือกิจการเหมืองแร่ เฉพาะส่วนที่มีทรัพย์สินเป็นประกัน หรือการซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลด

### ช่องว่างของกฎหมาย

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นเห็นว่า กฎหมายระบุว่าเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ผู้ฝากเงินหรือธนาคารพาณิชย์ได้รับเนื่องจากการฝากเงิน หรือเนื่องจากการธุรกิจนั้น ๆ ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อป้องกันภาระหลีกเลี่ยงโดยจ่ายดอกเบี้ย หรือเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดในรูปของเงินหรือทรัพย์สินอื่น แต่บทบัญญัติของกฎหมายยังมีช่องว่างในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยส่วนเกินให้แก่บุคคลอื่น เช่น ผู้ชักนำให้ลูกค้ามาฝากเงิน หรือ ในกรณีที่พนักงานของธนาคารพาณิชย์เป็นผู้จ่ายเงินนอกบัญชีของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น สำหรับด้านการเรียกเก็บดอกเบี้ยก็เช่นเดียวกัน กรณีที่พนักงานของธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ได้รับดอกเบี้ยส่วนเกินกฎหมายไม่ได้ระบุไว้

ธนาคารพาณิชย์ที่ปฏิบัติเลียงมาตรา 14 ส่วนใหญ่จึงใช้วิธีให้พนักงานจ่ายดอกเบี้ยส่วนเกินให้แก่ผู้ฝากเงิน โดยมีได้จ่ายเงินจากบัญชีของธนาคารพาณิชย์นั้น และพนักงานก็จะเรียกเก็บดอกเบี้ยส่วนเกินจากผู้กู้ยืมเงินมาชดเชยกัน โดยมีได้เข้าบัญชีของธนาคารพาณิชย์เช่นเดียวกัน การตรวจสอบธนาคารพาณิชย์จึงมีปัญหามาก

เพื่อแก้ไขช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวมาแล้ว จึงควรแก้ไขกฎหมายให้รัดกุมดังนี้

"บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ที่ผู้ฝากเงินหรือบุคคลอื่นได้รับจากธนาคารพาณิชย์หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เนื่องจากการฝากเงิน หรือที่ธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดหรือค่าบริการตามแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยกำหนด"

## ปัญหากฎหมาย

จากการใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์มาเป็นเวลากว่า 26 ปี ปรากฏว่าปัญหา  
กฎหมายที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์พอสรุปได้ดังนี้

### 1. การถอนเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาบางส่วน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ตกลงกับสมาคมธนาคารไทย อะลุ่มอล่วยให้ถอนเงินฝากที่  
ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาประเภทมีใบรับฝากก่อนกำหนดบางส่วนได้โดยส่วนที่เหลือ ให้มีระยะ  
เวลาในการจ่ายดอกเบี้ย ตั้งแต่วันฝากเดิมจนถึงวันครบกำหนดส่วนเงินฝากประเภทใช้สมุดคู่  
ฝากที่มีรายการ ได้ตกลงว่า ถ้าจะถอนก่อนกำหนดก็ให้ถอนแต่ละรายการทั้งจำนวน หากประสงค์จะ  
ใช้เงินเพียงบางส่วนของรายการ ให้นำส่วนที่เหลือฝากกลับเข้าใหม่ และเริ่มนับระยะเวลาการ  
ฝากในการคำนวณดอกเบี้ยใหม่

### 2. การเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันควบคู่กับบัญชีเงินฝากออมทรัพย์

กรณีที่ผู้ฝากเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันควบคู่กับเงินฝากออมทรัพย์แล้วแสดงความจำ  
นง ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรยินยอมให้ธนาคารโอนเงินฝากออมทรัพย์มาเข้าบัญชีกระแสรายวันได้  
เมื่อมีเงินไม่พอจ่ายตามเช็ค ธนาคารแห่งประเทศไทยถือว่าธนาคารยอมปฏิบัติตามความประสงค์ของ  
ลูกค้าเช่นนี้ทำให้บัญชีเงินฝากขาดลักษณะ กล่าวคือ เสมือนหนึ่งยอมให้ถอนเงินฝากออมทรัพย์ด้วย  
เช็คได้ หรือเสมือนหนึ่งจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากกระแสรายวันในอัตราเท่ากับเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่ง  
เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 14(1)

### 3. การให้กู้ยืมแก่กิจการอุตสาหกรรม

หากลูกหนี้แสดงในขณะกู้ยืมโดยชัดแจ้ง (ในคำขอ) ว่าการกู้ยืมเงินดังกล่าวตนได้กระ

ทำไป เพื่อนำเงินที่กู้ยืมไปใช้ในกิจการอุตสาหกรรมที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานแล้ว ก็ถือว่าเป็นการให้กู้ยืมแก่กิจการอุตสาหกรรม ธนาคารจะเรียกเก็บดอกเบี้ยได้ในอัตราไม่เกินที่ กฎหมายกำหนด

#### 4. การคิดดอกเบี้ยขยับขึ้น

เงินเบิกเกินบัญชีนั้น ธนาคารคิดดอกเบี้ยขยับขึ้นเป็นรายเดือนได้ เนื่องจากถือเป็นประ เติมเติเงินให้กู้ประจำ ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยขยับขึ้นเป็นรายเดือนไม่ได้ จะคิดดอกเบี้ยขยับขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อลูกหนี้ค้างชำระ ไม่น้อยกว่า 1 ปี ตามความในวรรคแรกของมาตรา 655 แห่งประมวลกฎ หมายแพ่งและพาณิชย์

#### 5. การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในกาให้กู้ยืม

ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในกาให้กู้ยืมเงิน เช่น ค่าธรรมเนียมร่างสัญญาค่าธรรมเนียม สำราจหลักทรัพ์ที่เป็นประกัน ค่า Management Fee หรือค่า Syndication Fee ค่า Penalty Fee เป็นเงินที่ธนาคารได้รับเนื่องจากการให้กู้ยืมเงินต้องนำมาคำนวณโดยถือเป็นส่วน หนึ่งของดอกเบี้ย ตามมาตรา 14(2) ด้วย ซึ่งเมื่อรวมกับดอกเบี้ยที่ธนาคารเรียกเก็บตามปกติ แล้วจะทำให้เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

#### 6. การใช้เงินให้กู้ยืมสร้างเงินฝาก

การที่ธนาคารเรียกให้ลูกหนี้โอนเงินจากบัญชีเงินเบิกเกินบัญชีเข้าบัญชีเงินฝาก ที่ต้อง จ่ายคืนเมื่อระยะเวลา และใช้เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลานี้เป็นหลักประกัน โดยธนา การจ่ายดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละ 8 ต่อปี และเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชีส่วนที่มีเงิน ฝากเป็นประกันในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี ส่วนที่เกินจำนวนเงินฝากเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราปกติ ธนาคารแห่งประเทศไทยถือว่าจำนวนเงินส่วนที่โอนไปฝากนั้น ไม่มีการกู้ยืมกันจริง ส่วนที่กู้ยืมกัน

จริงคือส่วนที่เกินจำนวนเงินฝากแต่เสียดอกเบี้ยมากกว่าที่ได้รับในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ของยอดเงินที่โอนไปฝาก จึงต้องนำผลต่างของดอกเบี้ยที่ลูกหนี้เสียนั้นไปร่วมกับดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ต้องเสียตามปกติด้วย ซึ่งจะทำให้อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารเรียกเก็บสูงเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

### ปัญหาในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม

จากบทบัญญัติของกฎหมายตามที่กล่าวข้างต้นเห็นว่า กฎหมายมีข้อจำกัดซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถนำผลสุทธเกี่ยวกับราคาหลักทรัพย์ตลาดมาใช้ได้อย่างจริงจัง ดังเช่นธุรกิจอื่นและแยกพิจารณาได้ดังนี้

#### ดอกเบี้ยเงินฝาก

จากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ย กับปริมาณเงินฝากที่กล่าวมาแล้วเห็นว่า หากธนาคารพาณิชย์เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากก็จะสามารถระดมเงินฝากได้มากขึ้น แต่กฎหมายกำหนดเพดานอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์พึงจ่ายได้เพียงไม่เกินร้อยละ 9 ต่อปี การนำผลสุทธด้านราคามาใช้กับธนาคารพาณิชย์ โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงกว่าคู่แข่งนั้นจึงไม่สามารถทำได้ ธนาคารพาณิชย์บางแห่งจึงแก้ไขปัญหานี้โดยการจ่ายดอกเบี้ยส่วนเกินให้แก่ผู้ฝากเงินจากบัญชีลับ ซึ่งเป็นภาระเล็งกฎหมายและขัดกับนโยบายการบริหารของธนาคารพาณิชย์ที่ดี

นอกจากนี้ เมื่อธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยส่วนเกินไปก็จำเป็นจะต้องผลัดภาระไปให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน โดยการเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ทำให้ผู้กู้ยืมได้รับความเดือดร้อน กระทั่งกระทบกระเทือนถึงระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีทัศนะว่าธนาคารพาณิชย์เป็นนายทุนขูดรีด เป็นเลือนอนกิน และเป็นภัยต่อสังคม ซึ่งตาคหักการแล้ว ธนาคารพาณิชย์ควรจะเป็นสถาบันที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า

อย่างไรก็ดี ตามหลักการแข่งขันของการตลาดนั้นไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายราคาเสมอไป ธนาคารพาณิชย์จึงควรแก้ปัญหาโดยวิธีการแข่งขันที่ไม่ใช้ราคา (Non-Price Competition) เช่น หันไปเน้นในด้านบริการให้บริการที่หลากหลายและมีความเด่นแตกต่างจากธนาคารคู่แข่ง เพื่อเรียกลูกค้ามาใช้บริการและการส่งเสริม เป็นต้น

### ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและส่วนลด

กฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตทั่ว ๆ ไป ไม่เกินอัตราร้อยละ 16.5 ต่อปี ยกเว้นการให้กู้ยืมและให้เครดิตเพื่อการอุตสาหกรรม หรือเหมืองแร่ ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15.5 ต่อปี

ปัญหาที่ธนาคารพาณิชย์ประสบอยู่เสมออีกคือ ผู้กู้ยืมที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมไม่นำใบอนุญาตประกอบกิจการอุตสาหกรรม (ร.ง. 4) มาแสดงต่อธนาคาร ธนาคารจึงเรียกเก็บดอกเบี้ยตามอัตราปกติ ซึ่งขัดต่อกฎหมายเพราะเป็นหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์เองที่จะต้องสอบถามลูกค้าว่ามี ร.ง. 4 หรือไม่ ดั้งเดิมเมื่อธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมหรือให้เครดิตเพื่อการอุตสาหกรรม ควรจะสอบถามลูกค้าว่ามี ร.ง. 4 หรือไม่ หากมีแต่ลูกค้าไม่นำมาแสดง ธนาคารพาณิชย์ก็จะสามารถตรวจสอบกับกระทรวงอุตสาหกรรมได้

การที่กฎหมายกำหนดอัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ย และส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์หนึ่งเรียกเก็บนั้น ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บในอัตราที่ต่ำกว่าได้ ซึ่งจะได้ประโยชน์ในด้านการแข่งขัน โดยเฉพาะลูกค้าที่มีฐานะการเงินหรือโครงการดี ธนาคารควรลดอัตราดอกเบี้ยให้เป็นพิเศษ เพราะลูกค้าที่ดีย่อมสามารถหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำได้ง่าย ถ้าธนาคารเรียกเก็บดอกเบี้ยสูง อาจทำให้ลูกค้าที่คิดหันไปใช้บริการของธนาคารอื่นได้ ตรงกันข้ามกับลูกค้าที่มีฐานะการเงินไม่ดี ย่อมยอมที่จะเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราสูงแม้จะเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดก็ตาม แต่ลูกค้าประเภทนี้ทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงสูง ธนาคารพาณิชย์จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเรียกเก็บดอกเบี้ยสูงสุดตามอัตราที่กฎหมายกำหนดเสมอไป ควรจะลดอัตราดอกเบี้ยให้สำหรับลูกค้าที่มีฐานะดีมีความ

เสียงต่ำ ลูกค้ารายใหญ่หรือลูกค้าที่ประกอบกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะทำให้ธนาคารมีลูกค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับปริมาณเงินให้กู้ยืมฯ ตามที่กล่าวมาแล้ว

### ค่าธรรมเนียมบริการต่าง ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามประเภทที่เคยกะทำกันมา แต่ตามหลักการตลาด การลดอัตราค่าธรรมเนียมย่อมมีผลทำให้ลูกค้านิยมใช้บริการของธนาคารมากขึ้น ดังนั้น ธนาคารควรจะศึกษาถึงต้นทุนของบริษัทต่าง ๆ ซึ่งสามารถคำนวณได้โดยใช้ระบบต้นทุนมาตรฐานตามหลักการบัญชี และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเสียใหม่ให้สอดคล้องกัน ทั้งนี้ นอกจากจะทำให้ลูกค้านิยมใช้บริการของธนาคารเพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ธนาคารมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

### ช่องทางการบริการ

หลักการตลาดที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ช่องทางการจำหน่าย (Channel of Distribution) หมายถึง กลไกที่เกี่ยวข้องกับการทำให้สินค้าไหลผ่านจากผู้ผลิต ไปยังผู้บริโภค ช่องทางการจัดจำหน่ายที่ดี ควรสามารถทำหน้าที่เคลื่อนสินค้าให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ราบรื่น ถึงผู้บริโภคและถูกนิยตการหาซื้อสินค้าของผู้บริโภคมากที่สุด ชุรกิจโดยทั่วไปมีระบบ ช่องทางการจำหน่ายดังนี้ :-

1. ผู้ผลิต - ผู้แทนจำหน่ายแต่ผู้เดียว - ผู้ค้าส่ง - ผู้ค้าปลีก - ผู้บริโภค
2. ผู้ผลิต - ผู้ค้าส่ง - ผู้ค้าปลีก - ผู้บริโภค
3. ผู้ผลิต - ผู้ค้าปลีก - ผู้บริโภค
4. ผู้ผลิต - ผู้บริโภค เป็นต้น

สำหรับธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นธุรกิจที่จำหน่ายบริการซึ่งต้องใช้ช่องทางในแบบที่ 4 เพียงแบบเดียว คือ จำหน่ายบริการให้แก่ผู้รับบริการโดยตรง ไม่มีคนกลางเพราะลักษณะของกิจการจะแยกออกจากผู้ขายไม่ได้ (สฐี. 2516 : 506) ดังนั้น การขยายสถานที่ให้บริการและการเลือกทำเลที่ตั้ง (Location) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด

### หลักเกณฑ์การอนุญาตให้เปิดธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์หมายถึง ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย ดังนั้น ผู้จะประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ได้จะต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และจะต้องจัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน จำกัด

คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด และจะดำเนินการเพื่อจัดตั้งบริษัทมหาชน จำกัด ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เมื่อจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ให้บริษัทนั้นแจ้งการจดทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาต ในการอนุญาตรัฐมนตรีอาจกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้

บุคคลใดจะถือหุ้นธนาคารพาณิชย์ใดเกินอัตราร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ เว้นแต่ผู้ถือหุ้นที่เป็นส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือนิติบุคคลที่กฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ใดจำหน่ายหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้น แก่บุคคลใดซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนด

ทุกครั้งที่มีการซื้อขายให้เข้าซื้อหุ้น ให้ธนาคารพาณิชย์ระบุนจำนวนหุ้นที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะถือหุ้นได้ทั้งสิ้นโดยชอบด้วย ใไว้ให้ทราบในคำซื้อขาย

หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิของธนาคารพาณิชย์ต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าของหุ้นไม่เกิดหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ต้อง ไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น



ธนาคารจะต้องมีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่ต่ำกว่า 250 ราย โดยถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และแต่ละรายต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

ธนาคารพาณิชย์ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยอยู่ไม่ต่ำกว่า  $\frac{3}{4}$  ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่า  $\frac{3}{4}$  ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

สำหรับการประกอบการธนาคารพาณิชย์โดยตั้งเป็นสาขาของธนาคารที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

ธนาคารที่ได้รับอนุญาตต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทย โดย 1. เงินที่นำมาจากสำนักงานใหญ่หรือสาขาอื่นนอกประเทศไทย 2. เงินสำรองต่าง ๆ ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ หรือ 3. เงินกำไรสุทธิในแต่ละงวดการบัญชีของสาขาอื่นได้โอนเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานใหญ่แล้ว และไม่ต้องส่งออก ทั้งนี้เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกแล้ว สินทรัพย์เหล่านี้ถือเป็นเงินกองทุน

ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากธนาคารพาณิชย์ประกอบการธนาคารพาณิชย์ และห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากธนาคารใช้ชื่อ หรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า "ธนาคาร" หรือคำอื่นใดที่มีความเช่นเดียวกัน

### ข้อพิจารณาในการอนุญาตให้มีธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นในระบบธนาคาร มีดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างการแข่งขันระหว่างธนาคารให้มากยิ่งขึ้น และเป็นภาระเร่งรัดประสิทธิภาพการจัดการของธนาคาร
2. เพื่อกระจายผลประโยชน์ของการเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการธนาคาร ให้ขยายออกไปกว้างขวางหรือมีการกระจายการถือหุ้น
3. เพื่อพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้ก้าวหน้า สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนามักจะมีช่องทางที่จะขยายตลาดการเงินและเร่งรัดให้สถาบันการเงินเจริญเติบโตได้

4. เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีการแข่งขันการให้เครดิตแก่ธุรกิจ

ข้อวิตกเกี่ยวกับการขอเปิดธนาคารพาณิชย์ มีดังนี้

1. อาจเกิดการแข่งขันในลักษณะการทำลายกันอันเป็นการเสียหายต่อระบบสถาบันการเงินและสาธารณชน
2. ขาดต่อการควบคุม
3. อาจมีการวิ่งเต้นให้ประโยชน์ในการขออนุญาต สร้างความประหลาดมิชอบให้เกิดขึ้น
4. อาจจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่ำรวยมากขึ้นอีก

ในทางปฏิบัติ เมื่อทางกระทรวงการคลัง ได้รับคำขออนุญาตก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ก็จะส่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้พิจารณาและเสนอความเห็น ซึ่งพิจารณาโดยถือภาวะเศรษฐกิจ ประกอบกับความสามารถของผู้ขอในอันที่จะดำเนินงานโดยมั่นคง เป็นการยกระดับมาตรฐานการของระบบธนาคารพาณิชย์ในส่วนรวม และอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการธนาคารโดยทั่วไป หากเห็นควรอนุญาตรัฐมนตรีก็จะแจ้งให้ผู้ขอได้ทราบคำวินิจฉัย ผู้ขอก็จะได้ดำเนินการจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด เมื่อจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด แล้วก็ขอรับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยมีการกำหนดเงื่อนไขที่เห็นสมควรขึ้นได้

#### ขั้นตอนในการจัดตั้งบริษัทมหาชน

บริษัทมหาชนจะต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คน (รวมทั้งนิติบุคคล) โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ ต้องมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดา คนหนึ่ง ๆ ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด ถือรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ส่วนผู้ถือหุ้นที่เหลือรายหนึ่ง ๆ ให้ถือได้ไม่เกินร้อยละ 10

บุคคลธรรมดาตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป จะเริ่มจัดตั้งบริษัทโดยจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิและปฏิบัติการอย่างอื่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 มีดังนี้

1. จัดทำหนังสือชื้อช้วน
2. ตกลงกับธนาคารรับเงินค่าจองหุ้น
3. ทุนไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท ชำระเต็มจำนวนครั้งเดียว
4. ประชุมจัดตั้งบริษัท
5. เลือกตั้งกรรมการ
6. หุ้นมูลค่าไม่เกิน 100 บาท ไม่ต่ำกว่า 20 บาท
7. กรรมการอย่างน้อย 5 คน

#### วัตถุประสงค์ของการเปิดสาขาธนาคาร

วัตถุประสงค์ใหญ่ของธนาคารโดยทั่ว ๆ ไป ในการเปิดสำนักงานสาขาของธนาคารขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์เรื่องเงินฝากแล้ว ก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือ การเปิดสาขาของธนาคาร ปริมาณเงินฝากของธนาคารย่อมจะเพิ่มขึ้นซึ่งธนาคารสามารถจะนำไปขยายเครดิตและบริการอื่น ๆ แก่ลูกค้า และถ้าสาขามีเงินเหลืออาจโดยให้สำนักงานใหญ่เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ที่เหมาะสม นอกจากนี้เมื่อมีสำนักงานสาขาของธนาคารกระจัดกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ธนาคารเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างท้องถิ่น และเมื่อสาขาใดสาขาหนึ่งมีความขัดข้องในด้านการเงิน สาขาอื่นที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงก็อาจจะช่วยเหลือกันได้โดยรวดเร็ว

#### การพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขาธนาคารพาณิชย์

โดยที่ระบบการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยเป็นระบบการธนาคารสาขา ธนาคารพาณิชย์จึงย่อมต้องการเปิดสาขามากขึ้น เพื่อให้กิจการเจริญเติบโต แต่เดิมมา กฎหมายไม่มีข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องยื่นขออนุญาตเปิดสาขา ธนาคารพาณิชย์ใดประสงค์จะเปิดสาขาในท้องถิ่น

ได้ก็สามารถดำเนินการไปได้เอง เพียงแต่แจ้งให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ นับว่ากฎหมายได้ให้สิทธิธนาคารพาณิชย์ขยายสาขาได้โดยเสรี สมัยนั้น ความประสงค์ที่จะเปิดสาขายังมีอยู่จำกัดจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาคำขออนุญาต

ต่อมา กิจการธนาคารพาณิชย์ได้เจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ การเปิดสาขามีเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องกลั่นกรองและกำหนดเงื่อนไขบางประการ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องขออนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งรัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้ ฉะนั้น การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขา กระทรวงการคลังจึงเป็นผู้อนุญาต แต่ในทางปฏิบัติ กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณาเสนอความเห็น การพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ จึงอยู่ในดุลพินิจของธนาคารแห่งประเทศไทย

หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ที่ใช้เมื่อปี 2518 - 2519 ได้แบ่งเขตการพิจารณาอนุญาตเป็น 3 เขต คือ เขตกรุงเทพมหานคร เขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของแต่ละกรณีดังนี้

ก. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปิดสาขาในเขตกรุงเทพฯ และอำเภอเมืองของจังหวัดต่าง ๆ

(1) ธนาคารนั้นจะต้องมีฐานะการดำเนินงานที่มั่นคงและไม่ปฏิบัติฝ่าฝืนข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 การพิจารณาฐานะความมั่นคงของกิจการนั้นได้กำหนดว่า ธนาคารจะต้องดำรงเงินกองทุนที่หลักสิทธิ์จัดขึ้นสูงและกึ่งหนึ่งของสิทธิ์จัดขึ้นสงฆ์ต่อสิทธิ์เสี่ยงที่หักด้วยสิทธิ์จัดขึ้นสูง และกึ่งหนึ่งของสิทธิ์จัดขึ้นสงฆ์ไม่ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 10(1) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 คือ จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9 ตามประกาศตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2514 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังกำหนดว่าธนาคารจะต้องไม่มีอัตราส่วนเบ็ดเตล็ดต่อเบ็ดรับเข้าที่ผ่านสำนักหักบัญชี สูงกว่าอัตราที่กำหนดในแต่ละปีอีกด้วย

(2) ท้องถิ่นที่ขออนุญาตต้องไม่มีธนาคารพาณิชย์อื่น ซึ่งได้รับอนุญาตให้เปิดสาขาในท้องถิ่นแล้ว แต่ยังไม่เปิดดำเนินการ

(3) ภาวะท้องถิ่นต้องอำนวยให้มีธนาคารพาณิชย์ ปัจจัยที่ใช้พิจารณาว่าท้องถิ่นได้อำนวยให้หรือไม่นั้น ใช้เงินฝากและเงินให้กู้ยืมที่เฉลี่ยต่อสาขาเป็นเกณฑ์วัดอีกทั้งสถิติอื่นประกอบ หักเกณฑ์การวัดภาวะท้องถิ่นดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์ให้มีการกระจายสาขาไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเสมอภาค สนับสนุนสาขาธนาคารพาณิชย์ให้มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น และป้องกันมิให้เกิดปัญหาการมีธนาคารมากเกินไป

การที่ต้องพิจารณากลับมารองเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถรู้ฐานะเงินฝาก และเงินให้กู้ยืมของสาขาธนาคารพาณิชย์ที่เปิดกิจการอยู่แล้ว ถ้าหากภาวะการเงินในท้องถิ่นนั้นไม่มีทุนเหลือเพียงพอเพื่อการจัดตั้งธนาคารใหม่แล้ว สาขาที่เปิดใหม่จะประสบปัญหาหารายได้ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายยาวนานเกินควร ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อธนาคาร

(4) การขออนุญาตเปิดสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตอำเภอเมืองในจังหวัดต่าง ๆ จะพิจารณาอนุญาตแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เปิดสาขาในเขตอำเภอรอบนอกเป็นจำนวนมาก โดยจะนำจำนวนสาขาในเขตอำเภอรอบนอกของแต่ละธนาคารพาณิชย์ที่ได้เปิดดำเนินการในระยะหนึ่งปีก่อนครบกำหนดยื่นขออนุญาต เปิดสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตอำเภอเมืองในจังหวัดต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา

หลักเกณฑ์อื่นที่ใช้สนับสนุนเจตนารมณ์ในการส่งเสริม ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดที่ทำการในท้องถิ่นให้มาก เพื่อเป็นกำลังสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้น ๆ ธนาคารได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ดังกล่าวจึงควรได้รับผลตอบแทนที่ดีด้วย อันเป็นหลัก "ทำดีได้ดี" นั้นเอง

การยื่นคำขอเปิดสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองจังหวัดต่าง ๆ มีกำหนดวงการบริหารณาต่าง ๆ กัน ดังนี้

- (ก) สาขาในเขตกรุงเทพมหานคร พิจารณาคำขออนุญาตเปิดสาขาปีละ 1 ครั้ง กำหนดขึ้นคำขอกภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์
- (ข) สาขาในเขตอำเภอเมือง พิจารณาขออนุญาตเปิดสาขาปีละ 2 ครั้ง กำหนดขึ้นคำขอกภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ และ 15 สิงหาคม

เงื่อนไขในการอนุญาตให้เปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตอำเภอเมืองในจังหวัดต่าง ๆ นั้น ที่เป็นสาระสำคัญมีดังนี้

(1) ธนาคารจะต้องจัดให้มีพนักงานของธนาคารเองออกไปตรวจสอบกิจการและสินทรัพย์ของสาขาอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกรอบ 12 เดือน นับจากวันที่สาขาเริ่มประกอบธุรกิจ เงื่อนไขดังกล่าวนี้เพื่อให้ธนาคารนั้นติดตามการดำเนินงานของสาขาโดยใกล้ชิด และเมื่อตรวจสอบได้ผลประการใดแล้ว ให้แจ้งธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อทราบ อันเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระการตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

(2) ธนาคารจะต้องให้กู้ยืมแก่ท้องถิ่นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความประสงค์ข้อนี้เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีส่วนช่วยพัฒนาธุรกิจในท้องถิ่นมากขึ้น

(3) ให้ธนาคารดำรงตัวเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาลไทย รวมตลอดถึงพันธบัตรหรือหุ้นกู้ที่กระทรวงการคลังรับประกันต้นเงินและดอกเบี้ย เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของเงินฝากทั้งสิ้น วัตถุประสงค์ของเงื่อนไขข้อนี้เพื่อจัดหาเงินทุนจากระบบธนาคารพาณิชย์มาช่วยชดเชยการขาดดุลของงบประมาณแผ่นดิน อันเป็นวิธีการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ เพื่อเป็นการชดเชยงบประมาณขาดดุลโดยไม่ต้องกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพราะจะเป็นผลให้มีการพิมพ์ธนบัตรออกสู่เศรษฐกิจมาก และเมื่อเกินความเหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ

(4) สาขาที่จะเปิดจะต้องเป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์โดยแท้จริง มิใช่สาขาในลักษณะตัวแทนหรือมีการมอบอำนาจให้จัดการ หรือในลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกันและต้องไม่มีกัมประโดหรือในลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกัน

อนึ่ง เมื่อทางการกำหนดนโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตรราเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยธนาคารพาณิชย์จะต้องให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรไม่น้อยกว่าร้อยละของเงินฝากตามที่กำหนด และธนาคารพาณิชย์อาจนำส่วนหนึ่งฝากไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทางการก็ได้อนุมัติให้รวมตราสารเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรฯ เป็นส่วนหนึ่งของหลักทรัพย์ที่ต้องดำรงตามเงื่อนไขการอนุญาตให้เปิดสาขาขึ้นด้วย

ข. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปิดสาขาในเขตอำเภอรอบนอก

เขตอำเภอรอบนอก หมายความว่าถึงเขตอำเภอหรือเทศบาลหรือสุขาภิบาลที่ไม่อยู่ในเขตอำเภอเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ในการพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขานานาการพาณิชย์ในเขตอำเภอรอบนอกนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่สำคัญเมื่อปี พ.ศ. 2518 ในขณะที่ นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ขยายบริการออกไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น จึงกำหนดว่าถ้าธนาคารใดมีฐานะมั่นคงและไม่มีการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายตามหลักเกณฑ์ข้อ (1) ข้างต้นแล้ว จะได้รับอนุญาตให้เปิดสาขาได้โดยอัตโนมัติ และคำขอเปิดสาขานั้นขึ้นได้ตลอดปี

แต่เพื่อให้สาขาที่เปิดในเขตอำเภอรอบนอกได้ช่วยพัฒนาท้องถิ่นตามเจตนารมณ์จึงได้กำหนดเงื่อนไขให้สาขาในเขตอำเภอรอบนอกที่เปิดตามหลักเกณฑ์ใหม่ต่างหากจากเงื่อนไขของสาขาในกรุงเทพฯ และอำเภอเมือง คือ ต้องให้กู้ยืมแก่บุคคลหรือธุรกิจในพื้นที่อื่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของยอดเงินฝากที่ระดมได้ และหนึ่งในสามของจำนวนเงินหรือร้อยละ 20 ของยอดเงินฝากที่ระดมได้จะต้องให้กู้ยืมเพื่อการเกษตร

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังยังได้กำหนดเงื่อนไขในการเปิดสาขาทั้งในเขตกรุงเทพฯ อำเภอเมือง และอำเภอรอบนอกอีกว่า การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่บริหารของสาขาซึ่งได้แก่ ผู้จัดการสาขา จะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เป็นกรณีเร่งด่วนก็ให้ดำเนินการไปพลางก่อนแล้วจึง

ขอความเห็นชอบภายหลัง โดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาจจะเพิกถอนความเห็นชอบนั้นก็ได้ เมื่อมีสาเหตุอันควร เงื่อนไขดังกล่าวก็เพื่อธนาคารแห่งประเทศไทย จะสามารถควบคุมมิให้มีการแต่งตั้งบุคคลที่มีประวัติเสียหาย เช่น เคยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หรือมิให้เป็นการส่งเสริมบุคคลที่ขาดประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ การพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่บริหารของสาขาไว้ โดยให้มีคุณวุฒิทางการศึกษา ความชำนาญงาน และไม่มีตำแหน่งหน้าที่ประจำในกิจการอื่น

หลังการประกาศใช้นโยบายการเปิดสาขาดังกล่าวเพียงระยะเวลา 2 ปี ปรากฏว่ามีธนาคารพาณิชย์ขอเปิดสาขามากมาย จำนวนสาขาจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในปี 2519 ทั้งนี้เพราะคำขอที่ได้รับอนุญาตในปี พ.ศ. 2518 กว่าธนาคารจะสามารถเปิดทำการได้ส่วนใหญ่ก็เป็นปี พ.ศ. 2519 จึงมีสาขาเพิ่มขึ้นถึง 130 แห่ง สูงมากเป็นประวัติการณ์ ในจำนวนนี้เป็นสาขาในอำเภอรอบนอก 114 แห่ง หรือร้อยละ 67

เนื่องสาขาในอำเภอรอบนอกที่มากขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดจนธนาคารพาณิชย์ต่างแข่งขันกันเปิดที่ทำการในเขตอำเภอรอบนอก ซึ่งมีขนาดและสภาวะเศรษฐกิจดีมาก และในบางท้องที่มีธนาคารขอเปิดมากเกินความเหมาะสม ธนาคารพาณิชย์จึงได้ร้องเรียนให้พิจารณาลดการรับคำขอในกรณีที่มีคำขอเกินควร ดังนั้นในเดือนมกราคม 2519 ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้ประกาศปรับปรุงนโยบายการเปิดสาขาในอำเภอรอบนอก โดยให้คำขอของธนาคารที่มีฐานะกระทรวงการคลังจึงได้ประกาศปรับปรุงนโยบายการเปิดสาขาในอำเภอรอบนอก โดยให้คำขอของธนาคารที่มีฐานะการค้าเงินงานถูกต้องตามหลักเกณฑ์กำหนดมีสิทธิเปิดได้โดยอัตโนมัติ ถ้าหากท้องที่นั้นมีสาขาอยู่แล้ว เมื่อรวมกับคำขอใหม่ไม่เกิน 3 แห่ง ถ้าหากมีสาขาที่ทำการอยู่แล้ว บวกกับคำขอใหม่เกิน 3 แห่งขึ้นไป จะหยิบยกคำขอนั้นขึ้นพิจารณาตามหลักเกณฑ์การพิจารณาให้เปิดสาขาในเขตกรุงเทพฯ และอำเภอเมือง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เปิดสาขาในบางท้องที่มากเกินความจำเป็น และให้กระจายสาขารอบนอกไปยังท้องที่ซึ่งยังมีความเจริญน้อย จะช่วยเป็นกำลังพัฒนาท้องที่ต่อไป



การเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอเปิดสาขานั้นมีหลายครั้งหลายครา ทั้งนี้เพราะนโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและมั่นคงของกิจการธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของระบบการธนาคารพาณิชย์ การกระจายความเจริญระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ถูกต้องด้วย

#### ค. การปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตให้เปิดสาขา

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2531 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตให้เปิดสาขา และได้แก้ไข โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หลังจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตให้เปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ตามที่กล่าวถึงข้างต้น ได้ใช้เป็นนโยบายมารวม 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 สาเหตุสำคัญของการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขออนุญาตเปิดสาขาคครั้งนี้มีดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงวงคำขอตตามหลักเกณฑ์เดิมกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ยื่นคำขออนุญาตเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดต่าง ๆ ได้ 2 วงด คือ วงดสิ้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ และสิ้นวันที่ 15 สิงหาคม แต่เมื่อสาขาธนาคารพาณิชย์เขตกรุงเทพฯ และเขตอำเภอเมืองในจังหวัดต่าง ๆ เท่านั้น โดยกำหนดให้แต่ละธนาคารยื่นคำขอในปีหนึ่ง ๆ จะต้องไม่เกิน 10 คำขอ และ 15 คำขอ สำหรับเขตกรุงเทพฯ และเขตอำเภอเมืองในจังหวัดต่าง ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ได้พิจารณากลับมารองคำขออย่างละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น การกำหนดโควตาคำขอใหม่คำขอในอำเภอเมืองจังหวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนสูงกว่าคำขอในเขตกรุงเทพฯ นั้น คงตีความได้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะสนับสนุนการขยายสาขาในต่างจังหวัดมากกว่าในกรุงเทพฯ และการกำหนดให้มีโควตาคำขอใหม่นี้จะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารขนาดกลางและเล็ก เพราะมีโอกาสที่จะศึกษาและสำรวจภาวะท้องถิ่นเพื่อขออนุญาตเปิดสาขาธนาคารได้ทัดเทียมกับธนาคารใหญ่ ๆ โดยไม่มีความเสียเปรียบในเรื่องกำลังคนและกำลังทุน อีกทั้งยังเหมาะสมต่อภาวะการขยายกิจการสาขาที่มีเงินจำนวนมากในปัจจุบันด้วย

3) การปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาฐานะการดำเนินงานของธนาคารที่ยื่นขออนุญาตเปิดสาขา หลักเกณฑ์ข้อนี้มีความสำคัญเพราะธนาคารพาณิชย์ที่มีฐานะการดำเนินงานไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์นี้ คำขออนุญาตเปิดสาขาของธนาคารนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณา ตามหลักเกณฑ์เดิมได้กำหนดฐานะการดำเนินงานไว้ 4 ประการ คือ

- ก. เงินกองทุนสุทธิต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9
- ข. สินทรัพย์ประจำต้องไม่เกินเงินกองทุน
- ค. อัตราเชื่อกินเพราะ ไม่มีเงินต่อจำนวนฉบับของเช็ครับเข้าสำนักหักบัญชีในเขตสำนักหักบัญชีกรุงเทพฯ ต้องไม่เกินอัตราร้อยละ 3.0
- ง. ไม่มีการปฏิบัติฝ่าฝืนมาตรา 10, 11, 13 และ 14

ตามหลักเกณฑ์ที่ปรับปรุงใหม่ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีฐานะการดำเนินงานถูกต้องตาม ก. และ ข. เท่านั้น เฉพาะ ข. ยังกำหนดให้มีความยืดหยุ่นโดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเปลี่ยนแปลงอัตราร้อยละของสินทรัพย์ประจำต่อเงินกองทุนเท่าใดก็ได้ ตามความเหมาะสม ต่างจากหลักเกณฑ์เดิมซึ่งกำหนดไว้ถึงร้อยละ 100 เป็นอัตราตายตัว การพิจารณาฐานะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ที่แก้ไขใหม่นี้ไม่รวม ข้อ ค. และ ง. แต่ได้เปลี่ยนเป็นปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกคำขอ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถอธิบายให้เข้าใจได้ดังนี้ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับฐานะการดำเนินงานเป็นการกำหนดคุณสมบัติของธนาคารผู้ยื่น หากใครไม่มีคุณสมบัติตามนี้ก็ไม่มีความสิทธิ์ การกำหนดให้คงไว้แต่หลักเกณฑ์ ก. และ ข. นั้น เพราะว่า ธนาคารพาณิชย์ที่จะขยายสาขาได้นั้นควรมีฐานะการเงินที่มั่นคงซึ่งวัดได้ตาม ก. หากฐานะการเงินของธนาคารอ่อนแอเมื่อเปิดสาขาเพิ่มขึ้น ในระยะแรกของการดำเนินงานของสาขาจะขาดทุนและภาระในการตรวจสอบควบคุมสาขาจะเพิ่มมากขึ้นด้วย จึงอาจเป็นอันตรายต่อฐานะการเงินของธนาคารนั้น ๆ ถ้าหากธนาคารประสบปัญหาตาม ก. ก็จะต้องแก้ไขด้วยการเสริมสร้างเงินกองทุนให้มั่นคง และข้อกำหนดตาม ข. นั้น ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ใช้เงินกองทุน อันถือได้ว่าเป็นทุนส่วนของผู้เป็นเจ้าของกิจการอื่นเป็นหลักประกันในการดำเนินธุรกิจไปลงทุนเป็นที่ดิน สิ่งก่อสร้าง อาคาร และเครื่องตกแต่งจนเกินความเหมาะสม ธนาคารใดที่มีสินทรัพย์ประจำสูงก็ยิ่งต้องเพิ่มเงิน

กองทุนให้สูงขึ้นเป็นสัดส่วนตามไปด้วยข้อกำหนด ค. ที่ตัดออกจากหลักเกณฑ์การพิจารณานั้น เป็นเรื่องที่เกิดจากความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของผู้จัดการสาขา และการเปลี่ยนแปลงของจำนวนเช็คคืนซึ่งอาจขึ้นอยู่กับภาวะธุรกิจอีกด้วย เช่น ภาวะที่ธุรกิจตกต่ำ จำนวนของเช็คคืนที่ย่อมจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น ตามหลักเกณฑ์เดิมที่กำหนดว่า ถ้าหากธนาคารใดมีจำนวนฉบับของเช็คคืนสูงกว่าที่กำหนดแล้ว ธนาคารนั้นก็มีผลเสียในการเปิดสาขาย่อมเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดนี้ไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขอนั้นย่อมเหมาะสมกว่า เพราะเมื่อธนาคารพาณิชย์ขาดความระมัดระวังในการออกเช็คให้แก่ลูกค้า จนจำนวนเช็คคืนเพราะไม่มีเงินเป็นปริมาณสูง ก็สามารถกำกับให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแก้ไขได้ตามความหมายของปัญหา มิใช่ตัดสิทธิการขอเปิดสาขาของธนาคารนั้นอย่างสิ้นเชิง ดังหลักเกณฑ์เดิม ข้อกำหนด ง. นั้น หากธนาคารใดปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายดังที่กล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยย่อมดำเนินการเปรียบเทียบปรับได้อยู่แล้ว ตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงไม่ควรตั้งใจที่จะตัดสิทธิการขอเปิดสาขาต่อไป แต่เพื่อประโยชน์ในการกำกับธนาคารพาณิชย์ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า ผู้ใดทำดีควรได้รับผลตอบแทน จึงได้กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ข้อที่ให้นำการปฏิบัติดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาคัดเลือกคำขอร้องที่มีคำขอร้องที่มีคำขอของธนาคารพาณิชย์หลายแห่ง

4) การพิจารณาเกี่ยวกับภาวะท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศใหม่เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2521 ได้ยกเลิกข้อกำหนดที่ว่า ท้องถิ่นที่ขออนุญาตจะต้องไม่มีสาขาอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว แต่ยังไม่เปิดทำการการยกเลิกหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้สมควรเพราะในท้องถิ่นที่ได้รับอนุญาตให้ธนาคารหนึ่งเปิดสาขาแล้ว แม้ว่าจะยังไม่เปิดทำการหากภาวะท้องถิ่นนั้นมีการเงินและธุรกิจการค้าคึกคัก และอำนวยให้เปิดสาขาได้อีก ก็ควรที่จะอนุญาตให้เปิดสาขาได้ การไม่พิจารณาคำขออนุญาตของธนาคารอื่นในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตแล้ว แต่ยังไม่เปิดทำการนั้นย่อมเป็นการคุ้มครองธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตแล้ว ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม

5) การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ระบุบริเวณที่ขออนุญาตเปิดสาขาในอำเภอที่มีขนาดใหญ่ ตามหลักเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนด อำเภอที่มีขนาดใหญ่ไว้ 13 แห่ง

ตามรายชื่อต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
3. อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
4. อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
5. อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
6. อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
7. อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
8. อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
9. อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
10. อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
11. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
12. อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
13. อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ในอำเภอเหล่านี้ ธนาคารพาณิชย์ที่ยื่นคำขออนุญาตเปิดสาขาจะต้องแจ้งบริเวณที่จะขออนุญาตเปิดสาขาให้ชัดเจน เหตุที่ต้องกำหนดเช่นนี้เนื่องจากว่า หลักเกณฑ์เดิมของการขออนุญาตเปิดสาขาในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอกนั้น ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องระบุบริเวณที่จะขออนุญาตเปิดสาขาอย่างแน่ชัด คำขอที่ได้รับอนุญาตจึงสามารถที่จะเปิดในบริเวณใดบริเวณหนึ่งของอำเภอได้ โดยไม่จำกัด แต่โดยที่ขนาดพื้นที่และศูนย์กลางธุรกิจของอำเภอขนาดใหญ่นั้นอาจมีบริเวณกว้างขวางหรือหลายบริเวณ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ขออนุญาตเปิดสาขาในบริเวณที่แตกต่างกัน แม้จะอยู่ในอำเภอเดียวกัน ผลการพิจารณาก็ย่อมจะต่างกันไปได้ด้วยเหตุนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงประกาศกำหนดรายชื่ออำเภอที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องแจ้งบริเวณที่จะขอเปิดสาขาให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและการกำหนดดังกล่าวยังเป็นการสอดคล้องกับนโยบายพัฒนาเมืองหลักของทางการด้วย

อนึ่ง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาในอำเภอเดียวกันกับที่สาขาธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งอยู่อย่างทั่วถึง และเพื่อให้ทุกธนาคารมีสาขาเป็นตัวแทนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการโอนเงินและการติดต่อกันอื่น ๆ กับสาขาคณะของธนาคารแห่งประเทศไทย จึงกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่มีฐานะการดำเนินงานถูกต้อง ได้รับการพิจารณาด้วยดี เมื่อขออนุญาตเปิดสาขาในอำเภอที่มีสาขาของธนาคารแห่งประเทศไทยปฏิบัติหน้าที่อยู่ซึ่งได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

6) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคำขอ เมื่อธนาคารพาณิชย์มีฐานะการดำเนินงานตามที่กำหนดแล้ว ขั้นตอนการพิจารณาคำขอของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ นั้น นอกจากจะคำนึงถึงภาวะของท้องถิ่นแล้ว ยังจะคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจและสังคมของธนาคารพาณิชย์นั้น ๆ อีกด้วย จึงมีหลักเกณฑ์กำหนดให้พิจารณาบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น การปฏิบัติตามนโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และการปฏิบัติตามมาตรการ และคำรับรองที่ให้ไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินงานในทางที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ เช่น ช่วยพัฒนาท้องถิ่นและให้กู้ยืมเพื่อการเกษตร

#### กฎหมายเกี่ยวกับช่องทางการบริการ

##### บทบัญญัติของกฎหมาย

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2522 เฉพาะที่เกี่ยวกับช่องทางการบริการของธนาคารพาณิชย์มีดังนี้

มาตรา 5 ภายใต้งบคำมาตรา 6 ธนาคารพาณิชย์จะตั้งขึ้นได้ก็แต่ในรูปบริษัท จำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี

คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนดและจะดำเนินการเพื่อจัดตั้งบริษัทจำกัดได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี ในกรณีนี้ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้

เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ให้แจ้งการจดทะเบียนต่อรัฐมนตรีเพื่อขอรับใบอนุญาต

มาตรา 6 การประกอบการธนาคารพาณิชย์ โดยตั้งเป็นสาขาของธนาคารที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในกรณีนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้

สาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทย ตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ในการปฏิบัติตามมาตรา 10 และมาตรา 13 ให้ถือว่าสินทรัพย์ตามวรรคสองเป็นเงินกองทุนธนาคารพาณิชย์อาจเปิดสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในกรณีนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้

มาตรา 17 ในการติดต่อกับประชาชนให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำงานตามเวลาและหยุดทำงานตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี และให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเวลาทำงาน และวันหยุดทำงานไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน

สำหรับราชการที่ต้องมีในคำขออนุญาต รัฐมนตรีได้กำหนดในประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2505 ดังนี้

- ข้อ 1 คำขออนุญาตตั้งธนาคารพาณิชย์ในรูปแบบบริษัทจำกัดต้องมีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้
- (1) จำนวนและมูลค่าของหุ้นแต่ละประเภท
  - (2) ชื่อและประวัติของผู้เริ่มก่อการ
  - (3) ชื่อของธนาคารพาณิชย์
  - (4) เงินฝากที่คาดว่าจะได้ในชั้นแรกรวมทั้งแหล่งที่มา
  - (5) แนวทางธุรกิจที่มุ่งจะประกอบเป็นส่วนสำคัญ
  - (6) ขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร
  - (7) ชื่อ ประวัติทางการงาน และคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร

ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตประกอบอาคารพาณิชย์ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด และแจ้งการจดทะเบียนพร้อมกันแสดงเอกสารดังต่อไปนี้

- (1) สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนของบริษัท
- (2) สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท
- (3) สำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท
- (4) สำเนาข้อบังคับของบริษัท
- (5) สำเนากะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท

เอกสารดังกล่าวข้างต้น ถ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อความเป็นอย่างอื่นเมื่อใดก็ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

ข้อ 3 คำขออนุญาตเปิดสาขาอาคารพาณิชย์ต้องมีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (1) เงินฝากที่คาดว่าจะได้ขึ้นรวมรวมทั้งแหล่งที่มา
- (2) แนวทางธุรกิจที่มุ่งจะประกอบเป็นส่วนสำคัญ
- (3) ขอบเขตธุรกิจที่จะประกอบ
- (4) ขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่บริหาร
- (5) ชื่อ ประวัติทางการงาน และคุณสมบัติของบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่บริหาร
- (6) ระยะเวลาที่คาดว่าจะต้องหารายได้ให้คุ้มกับค่าใช้จ่ายเริ่มการ

ในการติดต่อกับประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 17 ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำงานตามเวลาและหยุดทำงานตามวันดังต่อไปนี้

- (1) เวลาเปิดทำงาน ให้ธนาคารเปิดทำงานตั้งแต่เวลา 08.30 นาฬิกา ถึง 15.30 นาฬิกา
- (2) วันหยุดทำงาน
  - ก. วันหยุดประจำสัปดาห์ วันเสาร์และอาทิตย์
  - ข. วันหยุดตามประเพณีนิยม (ซึ่งจะประกาศให้ทราบเป็นปี ๆ ไป)

ส่วนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาต ซึ่งกฎหมายกำหนดว่ารัฐมนตรีจะอนุญาต โดยมีเงื่อนไขก็ได้เห็น ในทางปฏิบัติธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กำหนด ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้ว

### ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการบริการ

โดยที่ช่องทางการจำหน่ายของธนาคารพาณิชย์ เป็นการจำหน่ายบริการโดยตรงไปยังลูกค้าที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการบริการจึงอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

#### การเปิดสาขา

เพื่อให้สามารถบริการลูกค้าได้อย่างกว้างขวาง ธนาคารพาณิชย์จึงควรขยายช่องทางการบริการโดยการเปิดที่ทำการสาขาเพิ่มขึ้น แต่กฎหมายได้มีบทบัญญัติควบคุมการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ โดยสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศไม่สามารถเปิดสาขาได้อีก ส่วนธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศสามารถเปิดสาขาได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งรัฐมนตรีจะอนุญาต โดยมีเงื่อนไขก็ได้ในทางปฏิบัติ ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขานิติพาณิชย์ โดยธนาคารพาณิชย์ที่จะได้รับอนุญาตเปิดสาขานั้นจะต้องมีฐานะการดำเนินงานตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเสียก่อน หลักเกณฑ์นี้ทำให้ธนาคารพาณิชย์ที่มีฐานะการดำเนินงานดี มีเงินกองทุนสูง สามารถขยายสาขาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้กิจการเจริญก้าวหน้าได้เปรียบคู่แข่ง และเป็นผู้นำในตลาด ส่วนธนาคารพาณิชย์ที่มีฐานะการดำเนินงานอ่อนมีเงินกองทุนน้อย ก็เป็นอันหมดโอกาสในการขยายสาขา จึงเป็นปัญหาสำหรับธนาคารเล็ก ๆ ซึ่งต้องเสียเปรียบธนาคารใหญ่ ๆ ธนาคารเล็ก ๆ หรือธนาคารที่มีฐานะการดำเนินงานอ่อนจึงควรเสริมสร้างเงินกองทุนให้มั่นคง หรือเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นเพิ่มขึ้น จึงจะสามารถขยายสาขาเพื่อให้เห็นแข่งขันกับคู่แข่งอื่นได้



### การย้ายที่ทำการ

ที่ทำการธนาคารพาณิชย์ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานใหญ่หรือสาขา เรื่องทำเลที่ตั้งและเครื่องอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะการที่ลูกค้าจะเลือกใช้บริการของธนาคารใด จะถือเอาความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญ เช่น อยู่ใกล้ การคมนาคมสะดวก มีที่จอดรถสำหรับลูกค้า ดังนั้น หากที่ทำการเดิมไม่เหมาะสมธนาคารพาณิชย์ก็ควรจะย้ายหรือขยายที่ทำการตามแต่กรณี แต่การย้ายที่ทำการนั้น ธนาคารพาณิชย์จะต้องยื่นความจำนงค์โดยยื่นคำขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การย้ายที่ทำการสาขาเท่ากับเป็นการเปิดสาขาใหม่ หากสถานที่ใหม่ยังอยู่ในท้องถิ่นเดียวกับสถานที่เดิมก็อยู่ในข่ายที่จะได้รับอนุญาต แต่ถ้าย้ายออกนอกท้องถิ่น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของสถานที่แห่งใหม่เสียก่อน

### การให้บริการนอกเวลาและนอกที่ทำการ

ธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่ขายบริการ ระยะเวลาในการเปิดบริการจึงมีความสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า การเพิ่มระยะเวลาบริการย่อมมีผลทำให้ธุรกิจได้ลูกค้าเพิ่มขึ้น แต่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถเปิดทำการได้โดยอิสระได้ เพราะกฎหมายกำหนดให้เปิดทำการตั้งแต่เวลา 8.30 น. ถึง 15.30 น. และหยุดทำการในวันหยุดประจำสัปดาห์ และวันหยุดตามประเพณี ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดเป็นรายปี การให้บริการนอกเวลาที่กำหนดถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ปัญหาส่วนใหญ่ในกรณีนี้เกิดขึ้นโดยธนาคารพาณิชย์มิได้มีเจตนาจะฝ่าฝืนกฎหมายแต่เพื่อรักษาลูกค้า เช่น เนื่องจากปัญหาการติด ลูกค้าไม่สามารถมาถึงธนาคารทันกำหนดเวลาปิด ธนาคารจึงต้องให้บริการนอกเวลาเพื่อช่วยเหลือลูกค้า ซึ่งธนาคารพาณิชย์ควรจะได้แจ้งให้ลูกค้าทราบและให้ระมัดระวังในโอกาสต่อไป มิใช่บริการจนติดเป็นนิสัย นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ไม่อาจเปิดบริการในวันเสาร์ดังธนาคารออมสินได้ เพราะถือเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์ ซึ่งถ้าธนาคารพาณิชย์เปิดบริการได้จะเป็นประโยชน์ต่อลูกค้าที่เป็นข้าราชการ พนักงานองค์การ และบริษัทต่าง ๆ รวมทั้งนักเรีสน นิสิต นักศึกษา

ธนาคารพาณิชย์จะประกอบการนอกสถานที่นอกเวลาทำการได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาต แต่ทั้งนี้จะกระทำได้เฉพาะในกรณีต่อไปนี้เท่านั้นคือ

1. การรับฝากเงินจากสถาบันการศึกษาทุกศาสนา และงานการกุศลสาธารณะต่าง ๆ
2. การรับฝากเงินค่าลงทะเบียนนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
3. การรับฝากเงินจากงานที่จัดขึ้นโดย ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การของรัฐ
4. การจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การของรัฐ ในช่วงวันเงินเดือนออก
5. การออกไปรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศบนเรือเดินสมุทร หรือในงานประชุมหรืองานนิทรรศการต่าง ๆ ที่มีชาวต่างประเทศร่วมอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 30 วัน

#### การส่งเสริมธุรกิจ

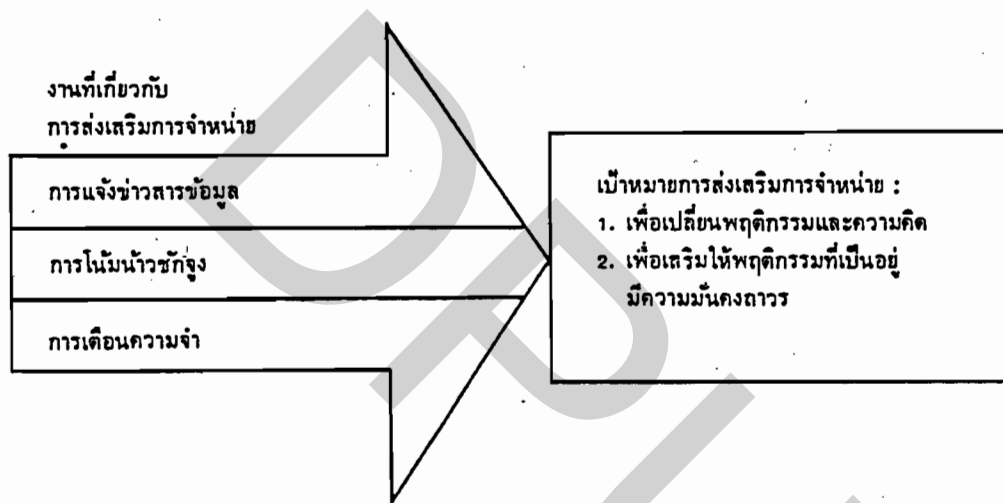
กิจกรรมทางการตลาดทุกอย่างที่กิจการแต่ละแห่งได้ดำเนินไปให้กับลูกค้าของตน ไม่ว่าจะเป็นการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์เก่า หรือการขายตามปกติ ทุก ๆ กรณีต่างก็จำเป็นต้องมีการส่งข้อมูลไปยังผู้บริโภคเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ การส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าไปให้กับผู้บริโภคดังกล่าวนี้ก็คือ การสื่อสารการตลาด (Marketing Communication)

การสื่อสารอาจเป็นการสื่อสารทางตรง เช่น การโฆษณา การส่งเสริมการขาย ซึ่งมีการสื่อความเข้าใจโดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ และการสื่อสารทางอ้อมตามความคิด พฤติกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เช่น ภาพพจน์ของบริษัท และบริการที่ให้กับลูกค้า เป็นต้น ซึ่งในกรณีหลังนี้จะมีได้มีการใช้ภาษาคำพูดเป็นสื่อแต่อย่างใด

### เป้าหมายของการส่งเสริมธุรกิจ

การส่งเสริมธุรกิจ จะมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการดังนี้ คือ

1. การเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิด
2. การเสริมให้พฤติกรรมมีความมั่นคงถาวร ไม่เปลี่ยนแปลง



ภาพที่ 4.12 แสดงเป้าหมายและงานการส่งเสริมธุรกิจ

งานเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจจะประกอบด้วยงานสำคัญ 3 ประการ คือ การแจ้งข่าวสาร การโน้มน้าวชักจูง หรือการส่งเสริมเพื่อเตือนความจำ

1. การแจ้งข่าวสาร โดยทั่วไปมักจะมีการกระทำค่อนข้างมากในช่วงขั้นตอนแรกของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมการจำหน่ายเพื่อการแจ้งข่าวสารให้ทราบถึงนับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่ง และเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ที่จะใช้เพิ่มหรือเร่งกระตุ้นความต้องการเบื้องต้นให้เกิดขึ้น

2. การโน้มน้าวและชักจูงใจ คือ การใช้วิธีการหวานล่อมหรือชักจูง โดยมุ่งหวังให้มีการกระตุ้นการซื้อ แม้ในเจตนาที่แท้จริงจะมีได้มีความพยายามมุ่งทำให้เกิดการซื้อทันที แต่จะมุ่งสร้างภาพพจน์ที่ดีเอาไว้เพื่อให้มีผลเหนือต่อพฤติกรรมในการซื้อในระยะยาว

3. การเตือนความจำ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพยายามรักษาชื่อของตราผลิตภัณฑ์ให้ยังคงติดอยู่กับความนึกคิดของประชาชน ให้ยังคงอยู่ในความทรงจำตลอดระยะเวลาของชั้นตอนชีวิตของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาแล้ว เช่น การโฆษณาของธนาคารกรุงเทพ จำกัด "เพื่อนคู่คิดมิตรคู่บ้าน"

#### ส่วนผสมของการส่งเสริมธุรกิจ

การที่จะให้การส่งเสริมธุรกิจ บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นสื่อของการสื่อสารตลาดหลาย ๆ อย่างผสมเข้าด้วยกัน เครื่องมือที่สำคัญ 4 อย่างที่นักการตลาดอาศัยใช้สำหรับการนำมาจัดส่วนผสมทางด้านทางการส่งเสริมการธุรกิจ คือ

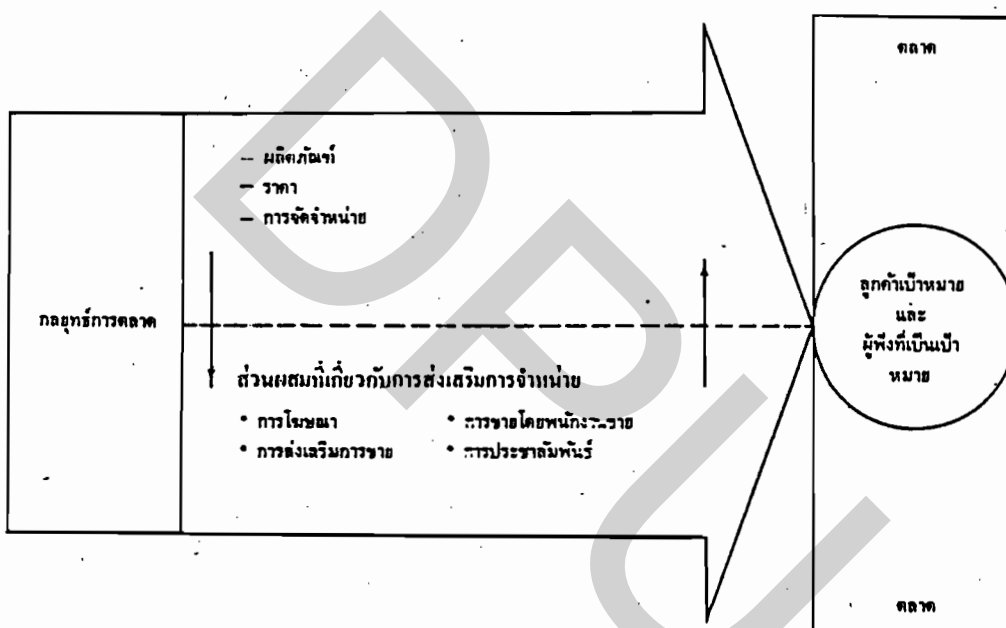
การโฆษณา (asvertising) หมายถึงวิธีการเสนอสินค้าโดยวิธีการพบปะลูกค้าตัวต่อตัวและมีการเจรจาระหว่างกัน ทั้งนี้การเจรจาเพื่อการขายนั้นอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือกับกลุ่มก็ได้

การส่งเสริมการขาย (sales promotion) หมายถึงกิจกรรมทางด้านการตลาดที่ปวงที่นอกเหนือไปจากการใช้พนักงานขาย หรือใช้วิธีโฆษณาและการทำชุมชนสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมการขายนี้จะกระทำเพื่อพยายามกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภค และเสริมประสิทธิภาพการขายของตัวแทนจำหน่ายต่าง ๆ วิธีการอาจใช้วิธีการแสดงสินค้า การจัดนิทรรศการ การจัดรายการแนะนำสินค้า

การจัดทำชุมชนสัมพันธ์ (publicity) หมายถึงการกระตุ้นความต้องการโดยไม่ใช้บุคคลเข้าช่วย เพื่อที่จะให้ความต้องการในสินค้าและบริการ หรือสนใจต่อหน่วยงานธุรกิจ โดยการสอดแทรกข่าวสารข้อมูลที่สำคัญในทางการค้าทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับบริษัท หรือผลิตภัณฑ์ของบริษัท ให้ปรากฏอยู่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์

กลยุทธ์การส่งเสริมการจำหน่ายที่มีผลต่อพฤติกรรมซื้อของลูกค้า

เครื่องมือการมุ่งส่งเสริมการจำหน่ายทั้ง 4 นี้ ให้ผลต่างกัน ในขั้นตอนกระบวนการซื้อของลูกค้าต่างกัน คือ



ภาพที่ 4.13 แสดงหน้าที่งานด้านการส่งเสริมธุรกิจในฐานะเป็น  
กลยุทธ์ย่อยของกลยุทธ์ใหญ่ทางการตลาด

การโฆษณา มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำให้ผู้บริโภคหรือตระหนักถึงสิ่งใหม่ที่จะออกมา แต่หลังจากที่ลูกค้าได้รู้จักสินค้าแล้ว อิทธิพลของการโฆษณาก็จะน้อยลงไป ไม่มีกำลังในการชักจูงใจให้ซื้อได้มากนัก

การขายโดยพนักงานขาย มีผลในทิศทางกลับกัน คือสามารถช่วยให้ลูกค้ารับรู้ได้เข้ามา แต่เมื่อได้ เข้าถึงลูกค้าแล้ว อิทธิพลในการชักจูง โน้มน้าวให้เกิดความชอบพอจะมีมาก และเกิดการยอมรับได้เร็ว

การส่งเสริมการขาย มีอิทธิพลคล้ายกับการโฆษณาที่จะสามารถสร้างความตระหนักให้ลูกค้าใหม่ได้เร็ว และขณะเดียวกันก็จะมีอิทธิพลในการสร้างความต้องการซื้อสินค้านั้นด้วย แต่ในตัวเองอาจมีคุณภาพไม่ดีนักในการเสริมสร้างความนิยม และชอบพอลินค้า

สำหรับการประชาสัมพันธ์ ก็คือการสร้างภาพพจน์ซึ่งจะมีผลในการช่วยสร้างความตระหนักหรือให้รู้ถึงเรื่องราวของบริษัท และสินค้าหรือบริการได้ แต่จะมีผลในช่วงสั้นเท่านั้น นั่นคือเมื่อลูกค้า ประชาชนรู้แล้วก็จะเกิดความเคยชินและกลายเป็นความนิยมชมชอบทั่ว ๆ ไปแบบกว้าง ๆ แต่ไม่มีผลโดยตรงต่อการยอมรับและซื้อสินค้า จึงควรถือเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมการจำหน่ายเท่านั้น

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนผสมทางด้านการตลาดส่งเสริมธุรกิจ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อส่วนผสมของการส่งเสริมธุรกิจ นั้นมี 4 ประการดังนี้ คือ

1. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ วิธีการส่งเสริมการจำหน่ายแบบใช้พนักงานขายนั้น นับว่าเป็นวิธีสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับทำการขายสินค้าอุตสาหกรรม แต่กลับมีความสำคัญน้อยที่สุดใน การขายสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีราคาถูกและอายุการใช้สั้น การโฆษณาเหมาะอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการขายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นรายการที่ไม่คงทนถาวรและราคาถูก

2. คุณลักษณะของตลาด ถ้ากลุ่มลูกค้ากระจัดกระจายไปในพื้นที่กว้าง ผู้ซื้อสามารถที่จะได้รับข่าวสารข้อมูลตลอดเวลา และลูกค้ามีความผูกพันจงรักภักดีต่อตราสินค้าใดสินค้าหนึ่งอยู่แล้วในกรณีเช่นนี้ การโฆษณาและการส่งเสริมการขายจะใช้ได้ดี แต่การขายสินค้าเหล่านี้เป็นลักษณะของตลาดอุตสาหกรรม ที่ยังจำเป็นจะต้องใช้พนักงานขายไปติดต่อ และอธิบายให้ทราบถึงตัวผลิตภัณฑ์ รวมตลอดทั้งการปรึกษาหารือต่อข้อซักถามต่อคำถามต่าง ๆ

3. ขนาดของเงินทุน ธุรกิจหรือผู้ผลิตขนาดเล็กที่มีเงินทุนน้อยอาจจะต้องใช้วิธีหนึ่งหาอาศัยการทำชุมชนสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าช่วยเพื่อประหยัดต้นทุน สำหรับในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พนักงานขายอาจใช้วิธีตั้งตัวแทนผู้ผลิตหรือให้ช่วยทำการแทนโดยการรับค่านายหน้าในการขายเมื่อขายได้

4. วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ถ้าหากผลิตภัณฑ์กำลังเข้าถึงการเจริญเติบโตภายในวงจรชีวิตและสามารถจัดจำหน่ายได้มากพอแล้ว การส่งเสริมการขายก็อาจเปลี่ยนแปลงไป โดยอาจจะต้องกลับมาพึ่งการส่งเสริมโดยใช้พนักงานดึงให้การจำหน่ายมีมากขึ้นและนาน หรืออาจต้องใช้เทคนิคการส่งเสริมการขายที่แปลกใหม่หลาย ๆ วิธี เพื่อช่วยกระตุ้นให้มีการซื้อซ้ำครั้ง

5. กลยุทธ์การส่งเสริม ถ้าผู้ผลิตใช้กลยุทธ์การส่งเสริมแบบการผลัก (Pushing) แล้วการใช้พนักงานขายโฆษณาแรงและชักจูงให้ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกยอมรับไว้มาก ๆ ก็ย่อมจะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพกว่า แต่ถ้าผู้ผลิตได้เลือกใช้กลยุทธ์แบบดึง (Pull) คือ การสร้างความต้องการให้เกิดกับลูกค้าก่อน เมื่อลูกค้าออกเสาะหาผลิตภัณฑ์ก็จะเกิดแรงดึงทำให้ผู้ค้าปลีกเร่งรีบทำการสั่งซื้อสินค้าจากผู้ค้าส่งตามกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย โดยแจกตัวอย่างหรือการขายสินค้าราคาถูกลง การแจกคูปอง และการโฆษณาสินค้า ก็จะเป็นมาตรการที่จำเป็น

### การโฆษณา (Advertising)

ในปัจจุบันเราได้เห็นการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ อยู่ทั่วไปจะเป็นทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ

สื่อพิมพ์รายวัน นิตยสารต่าง ๆ แม้กระทั่งตามป้ายรถเมล์ เสาไฟฟ้า ซึ่งบางครั้งทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นเกิดความเบื่อบ่อย แสดงให้เห็นว่าธุรกิจต่าง ๆ ได้พยายามใช้การโฆษณาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อที่จะส่งเสริมการจำหน่ายให้ได้ปริมาณมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์ก็เช่นเดียวกัน ได้ใช้สื่อการโฆษณาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันว่าเป็นไปอย่างไร

### ความหมายของการโฆษณา

"การโฆษณา" นั้นมีคำจำกัดความอยู่มากมาย ดังคำจำกัดความซึ่ง The American Marketing Association (AMA) ให้อีกคือ "การโฆษณา" เป็นรูปแบบของการเสนออย่าง ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคล โดยต้องจ่ายเงิน และเป็นภาระส่งเสริมเผยแพร่ความคิดเห็น สินค้า หรือบริการต่าง ๆ โดยผู้สนับสนุนที่ระบุไว้ (อดุลย์, 2518 : 3)

จากคำจำกัดความนี้จะเห็นได้ว่า การโฆษณาประกอบด้วยข่าวสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลในรูปของการเห็น คำพูด ซึ่งเผยแพร่ผ่านสื่อที่จะต้องจ่ายเงินพอ ๆ เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งผู้ทำการโฆษณาได้รับการระบุอย่างเปิดเผย และเจาะจงมากับข่าวสาร โดยเขาเป็นผู้จ่ายเงินค่าโฆษณา ซึ่งจะแยกคำจำกัดความได้ดังนี้

1. โดยไม่เกี่ยวข้องกับบุคคล (Non Personal) ทำให้การโฆษณาแตกต่างไปจากการขายโดยพนักงานขาย และการสนทนาที่เป็นไปในรูปของคำพูด
2. มุ่งไปสู่เป้าหมายเฉพาะอย่าง ความมุ่งหมายของการสื่อสาร มักจะทำให้เกิดการออกแบบโฆษณา เพื่อช่วยให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการขยายการขายออกไปอีก หรือมีเป้าหมายในการทำอะไรให้แก่ผู้โฆษณา
3. โฆษณาปรากฏในสื่อที่ต้องจ่ายเงิน ทำให้การโฆษณาแตกต่างไปจากการเผยแพร่และจากกิจกรรมทางการประชาสัมพันธ์บางอย่าง
4. มีการระบุผู้สนับสนุน (Sponsor) ทำให้การโฆษณาผิดแผกแตกต่างไปจาก Publicity ซึ่งผู้ฟังหรือผู้อ่านไม่รู้แหล่งที่มา เช่น การวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น



### วัตถุประสงค์ของการโฆษณา

1. เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่
2. เพื่อเข้าสู่ตลาดใหม่
3. เพื่อขยายตัวแทนจำหน่าย
4. เพื่อสร้างภาพพจน์ของบริษัท
5. เพื่อเพิ่มยอดขายหรือส่วนแบ่งตลาด
6. เพื่อสนับสนุนวิธีการขายอื่น ๆ
7. เพื่อเข้าถึงลูกค้าที่ไม่อาจใช้พนักงานขายไปติดต่อได้
8. เพื่อใหม่การศึกษาแก่ผู้บริโภค

### โอกาสใช้การโฆษณาให้มีประสิทธิภาพสูง

การโฆษณานับว่าเป็นเครื่องมือที่ผู้ขายสามารถใช้แจ้งข่าวสารข้อมูลให้บุคคลทั่วไปได้ทราบถึงผลิตภัณฑ์ได้เร็วที่สุด การโฆษณาจะใช้ได้ผลในกรณีต่อไปนี้ คือ

1. เมื่อผลิตภัณฑ์กำลังอยู่ในขั้นของการเจริญเติบโต การโฆษณาจะสามารถช่วยเร่งให้ความต้องการเพิ่มสูงเร็วขึ้นได้
2. เมื่อต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ให้แตกต่าง กล่าวคือ การโฆษณาจะสามารถช่วยเน้นหรือย้ำให้เห็นถึงคุณสมบัติที่เหนือกว่าได้
3. เมื่อต้องการชี้แจงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ นั่นคือ โฆษณาจะช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ไม่อาจมองเห็นชัดเจนได้ เช่น การโฆษณาให้ทราบถึงกำลังม้าของเครื่องยนต์ หรือชี้ให้เห็นถึงขดลวดสปริงของที่นอน เป็นต้น
4. เมื่อต้องการสร้างสิ่งจูงใจทางอารมณ์ นั่นคือ การโฆษณาจะสามารถโน้มน้าวจิตใจทางอารมณ์ได้มาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความพึงพอใจจากการสัมผัสความภูมิใจ หรือฐานะทางสังคมต่าง ๆ

5. เมื่อมีกำลังเงินทุนสูงพอ ทั้งนี้เพราะการโฆษณาเป็นวิธีการที่มีการใช้ค่าใช้จ่ายสูง

### ชนิดของการโฆษณา

ชนิดของการโฆษณาอาจแบ่งออกได้เป็นชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ

1. การโฆษณาสถาบัน นับว่าเป็นการโฆษณาที่ตรงกันข้ามกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์ การโฆษณาจะไม่มุ่งแต่เพียงการโฆษณาเข้าหากลุ่มผู้บริโภค ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และบริการเท่านั้น แต่จะมุ่งการโฆษณาไปถึงกลุ่มสังคมทุก ๆ กลุ่มภายในชุมชน การโฆษณาสถาบันเป็นการโฆษณาที่ไม่มุ่งถึงผลิตภัณฑ์ หากแต่จะเป็นการโฆษณาชนิดที่ออกแบบเพื่อที่จะเสริมสร้างภาพพจน์ของบริษัทมากกว่าตัวอย่างของการโฆษณาสถาบัน เช่น กลุ่มมูลนิธิเมตต์ไทย และเบียร์ไทยตราสิงห์ เป็นต้น

2. การโฆษณาผลิตภัณฑ์ การโฆษณาผลิตภัณฑ์จะมีหน้าที่โดยตรงในการทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผลิตภัณฑ์มากกว่าที่จะโฆษณาเรื่องอื่น ๆ การโฆษณาแบบนี้มีว่าเหมาะสมสำหรับนำมาใช้เพิ่มความต้องการเบื้องต้นต่าง ๆ นั่นคือ ทำให้เกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นมากกว่าการให้ขอมูลสินค้าตราขึ้น ๆ

3. การโฆษณาเพื่อบุกเบิก เป็นวิธีการโฆษณาที่มุ่งพยายามจะกระตุ้นให้เกิดความต้องการเบื้องต้นสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเพื่อผลิตภัณฑ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การโฆษณานี้เป็นที่นิยมใช้มากในช่วงระยะของขั้นตอนการแนะนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด

4. การโฆษณาเพื่อการแข่งขัน โฆษณาชนิดนี้จะมีใช้มุ่งเน้นถึงการสร้างความต้องการเบื้องต้นทั่ว ๆ ไป หากแต่ว่าเป้าหมายในที่นี้จะกลายเป็นการมุ่งพยายามหว่านล้อม หรือพยายามให้มีอิทธิพลต่อความต้องการเพื่อให้ชอบพอใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการจะมีการใช้ข้อมูลที่โน้มน้าวทางอารมณ์มากขึ้น

5. การโฆษณาเปรียบเทียบ หมายถึงในการที่มีการโฆษณาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีคุณลักษณะคล้ายกัน 2 ตรา หรือมากกว่า ที่ให้เห็นเปรียบเทียบกันตลอดเวลา

## สื่อที่ใช้ในการโฆษณา

ปัจจัยที่มีผลกระทบสำคัญที่สุด และเป็นเกณฑ์ที่ต้องมีการพิจารณาทุกครั้งที่ของการเลือกสื่อสารการโฆษณาคือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายและผู้ฟัง และต้องพิจารณาถึงต้นทุนค่าลงโฆษณาต่อครั้ง ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าต้นทุนค่าใช้จ่ายนั้นคุ้มค่าจำนวนของผู้อ่าน ผู้ฟัง ได้มากพอหรือไม่

สื่อการโฆษณาอาจแยกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ

1. การโฆษณาโดยทางหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นการโฆษณาที่ได้ผลและมีขอบข่ายกว้าง สามารถครอบคลุมถึงผู้อ่านได้มาก
2. นิตยสารหรือวารสาร นับว่าเป็นสื่อที่นิยมมากในปัจจุบัน เพราะค่าใช้จ่ายนับว่าไม่แพงจนเกินไป นิตยสารหรือวารสารอาจจะแยกเป็น 2 ประเภท คือ วารสารหรือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค และวารสารหรือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางการค้าและวิชาชีพต่าง ๆ
3. การโฆษณาทางวิทยุ นับว่าเป็นสื่อที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถครอบคลุมถึงผู้ฟังได้มากที่สุด และราคาถูกที่สุด
4. การโฆษณาทางโทรทัศน์ เป็นสื่อการโฆษณาที่สำคัญที่สุดในสมัยปัจจุบัน แต่ก็เป็นสื่อโฆษณาที่แพงที่สุดด้วย การโฆษณาโดยอาศัยโทรทัศน์นับว่าเป็นวิธีที่ได้ผลมาก ทั้งในแง่ของการมีรายการบันเทิงและรายการโฆษณาที่สามารถใช้ทั้งเสียง ภาพ และสีเข้าช่วย
5. การโฆษณาทางไปรษณีย์ เป็นวิธีที่ใช้ได้ผลมากในต่างประเทศและเป็นวิธีที่ได้เริ่มเป็นที่นิยมบ้าง
6. การโฆษณาในที่กลางแจ้ง คือ การโฆษณาด้วยแผ่นป้าย หรือด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่ จะแสดงสินค้าให้ปรากฏ หรือที่เห็นได้ง่ายจากผู้สัญจรผ่านไปมา นับว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดีและต้นทุนถูกมาก
7. การโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ การโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์หรือแคตตาล็อก เป็นวิธีให้ความสะดวกที่จะสามารถส่งถึงผู้สนใจเฉพาะกลุ่มได้

### การส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีการตื่นตัวในการส่งเสริมธุรกิจมากขึ้น นอกจากการโฆษณาและการให้บริการนอกสถานที่แล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังได้มีการคิดค้นเสนอบริการต่าง ๆ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจมากกว่าระยะอื่นใด

ธนาคารกรุงเทพ ได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการ เสนอบริการเช็คกาวันดี 2513 บริการทัศนาวจรสนเทคโนโลยี 2517 และให้บริการแนะนำการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2520

ธนาคารศรีนคร ให้บริการที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร และร่วมกับธนาคาร กสิกรไทย เสนอบริการ "บัตรเครดิตเอนกประสงค์"

ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง ได้ให้ความร่วมมือกับทางราชการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในการจ่ายค่าภาษีผ่านธนาคาร เช่น ภาษีรถยนต์ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน ที่ดินและภาษีป้าย และยังได้ให้บริการชำระเงินค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า โทรศัพท์ โดยการหักจากบัญชีลูกค้าอีกด้วย

นอกจากการพัฒนาธุรกิจโดยการให้บริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังได้ทำการส่งเสริมโดยการแจกของขวัญและของที่ระลึกในโอกาสต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ ก็มีการแจกปฏิทินซึ่งมีค่าของขวัญและคำโฆษณาธนาคารให้แก่ลูกค้า และในวันเปิดทำการใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเปิดสาขาใหม่หรือย้ายที่ทำการใหม่ ธนาคารพาณิชย์จะมีของที่ระลึกแจกเป็นของขวัญให้แก่ผู้ไปเปิดบัญชีด้วย

การส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์อีกวิธีหนึ่ง คือ การส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันในนามของธนาคาร ซึ่งเป็นความช่วยเหลือแนวข้อเลี้ยงของธนาคารโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากนักกีฬาของธนาคารได้รับชัยชนะก็จะช่วยสร้างค่านิยมให้แก่ธนาคารเหนือคู่แข่งอื่น

### กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจ

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522 ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องการส่งเสริมธุรกิจโดยตรง แต่การส่งเสริมธุรกิจของพาณิชย์อาจจะขัดต่อกฎหมายในเรื่องอื่นได้ เช่น เป็นการประกอบธุรกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 12(4) หรือเป็นการจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้แก่ลูกค้า เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 14(1) หรือเป็นการปฏิบัติงานนอกเวลาตามมาตรา 17

### ปัญหาในการส่งเสริมธุรกิจ

การส่งเสริมธุรกิจ นับว่าเป็นส่วนผสมทางการตลาดของธนาคารพาณิชย์ที่ไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรง ดังนั้น การส่งเสริมธุรกิจจึงเป็นส่วนผสมทางการตลาดที่ธนาคารพาณิชย์จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการได้มากกว่าส่วนผสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายจะไม่มีบทบัญญัติควบคุมการส่งเสริมธุรกิจโดยตรง แต่การส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ก็อาจขัดต่อกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ ได้ดังนี้

### การโฆษณา

ภายใต้สภาพการแข่งขันในปัจจุบัน การโฆษณาย่อมเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ แต่มีข้อที่ธนาคารพาณิชย์ควรระวังในการใช้คำหรือข้อความในการโฆษณา คือ ธนาคารพาณิชย์จะแสดงต่อบุคคลเป็นลายลักษณ์อักษร หรือจูงใจด้วยวาจาว่าเงินฝากที่มีระยะเวลานั้นลูกค้าจะถอนเมื่อใดก็ได้ ไม่ได้ ทั้งนี้เป็นข้อตกลงระหว่างสมาคมธนาคารไทยกับธนาคารแห่งประเทศไทย ในการประชุมร่วมกันครั้งที่ 3/2508 เมื่อ 22 มีนาคม 2508 และครั้งที่ 4/2508 เมื่อ 11 พฤษภาคม 2508 ซึ่งเงินฝากที่มีระยะเวลานั้นความจริงแล้วธนาคารพาณิชย์ขอให้ลูกค้าถอนก่อนกำหนดได้ แต่จะโฆษณาเช่นนั้นไม่ได้ธนาคารพาณิชย์จึงควรระวังในการใช้ถ้อยคำในการโฆษณาดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย แต่ก็ผิดข้อตกลงซึ่งธนาคารพาณิชย์ที่ควรจะรักษาเอาไว้

ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับเรื่องการโฆษณาก็คือ ธนาคารพาณิชย์ควรจะทำกาโฆษณาโดยมุ่งไปยังผู้ที่คาดว่าจะเป็ลูกค้าเท่านั้น เพราะการโฆษณาบางวิธีอาจเป็นการสูญเสียเปล่า เช่น กรณีการเปิดสาขาใหม่ ธนาคารบางแห่งส่งพนักงานเข้าไปโฆษณาในท้องถิ่นทุรกันดาร ซึ่งมีแต่คนยากจนให้มาร่วมในพิธีเปิดที่ทำการสาขา เช่นนี้ย่อมเป็นการสูญเสียเปล่าเพราะคนเหล่านั้นมิใช่ผู้ที่จะเป็นลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่ให้บริการด้านการเงิน ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์จึงควรจะเป็นผู้ที่ฐานะการเงินดี

### การให้บริการนอกสถานที่

วิธีการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์อีกวิธีหนึ่งคือ การส่งพนักงานออกไปติดต่อและให้บริการนอกสถานที่ เช่น การรับฝากเงินจากวัดที่ได้รับบริจาคในงานการกุศลต่าง ๆ การรับฝากเงินจากผู้ถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น การให้บริการนี้เป็นการแข่งขันแย่งลูกค้าโดยการติดต่อตัวต่อตัวเพื่อลูกค้าจะได้ใช้บริการของธนาคารแทนของคู่แข่งนั้น เพราะได้รับความสะดวกมากกว่า การให้บริการนอกสถานที่ถึงแม้จะถูกต้องตามหลักการตลาดและไม่มีกฎหมายบังคับ แต่ก็ขัดกับข้อแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกเป็น Ruling ข้อ 4.1 - ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับธนาคารพาณิชย์สมาคมธนาคารไทยจึงได้มีหนังสือลงวันที่ 21 กันยายน 2521 ถึงธนาคารแห่งประเทศไทยว่า ภายใต้อิทธิพลการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทางสมาคมเห็นสมควรอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการนอกสถานที่บางอย่างได้ และบางครั้งการให้บริการนอกสถานที่นั้นมีความจำเป็นจะต้องกระทำนอกเวลาทำการของธนาคารพาณิชย์ จึงใคร่ขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุโลมให้กระทำได้ด้วย ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะไม่สามารถให้บริการนอกสถานที่ได้แต่การส่งพนักงานออกไปติดต่อหน่วยเป็นสิ่งที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ โดยการติดต่อขึ้นเพียงการแนะนำชักชวนให้มาใช้บริการที่ธนาคารเท่านั้น มิใช่ติดต่อและให้บริการนอกสถานที่ซึ่งจะขัดต่อ Ruling ดังกล่าว

### การส่งเสริมธุรกิจทางอื่น ๆ

นอกจากการโฆษณาและการติดต่อลูกค้านอกสถานที่แล้ว ธนาคารยังสามารถใช้วิธีการส่งเสริมธุรกิจทางอื่น ๆ ได้อีก เช่น การแจกของขวัญ ของที่ระลึก เนื่องในโอกาสต่าง ๆ การให้บริการใหม่ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า เป็นต้น การส่งเสริมธุรกิจทางอื่น ๆ นี้ ไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรงเช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะเป็นในกรณีที่การส่งเสริมธุรกิจนั้นไปขัดต่อกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ เช่น การให้ของขวัญของที่ระลึกแก่ผู้ฝากเงิน นั้น หากเป็นของที่มีค่าและแจกให้เนื่องจากลูกค้านำเงินมาฝากนั้น อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการให้ทรัพย์สินอื่นใดแก่ผู้ฝากเงิน ซึ่งถือเป็นดอกเบี้ยด้วย ทำให้ขัดต่อมาตรา 14(1) สำหรับการให้บริการใหม่ ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจนั้น หากพิจารณาได้ว่าเป็นการประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ก็จะขัดต่อมาตรา 12(4) นอกจากนี้ การส่งเสริมธุรกิจโดยให้บริการเกินเวลาที่กำหนด หรือให้บริการในวันหยุด ก็จะเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 17 การพิจารณาหากทางส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์จึงต้องคำนึงถึงกฎหมายทั้ง 3 มาตราไปด้วย

## บทที่ 5

### สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าพจนานุกรมสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการ  
ประยุกต์กลยุทธ์ทางการตลาดในการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคาร  
พาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ได้ดังนี้

#### สรุปการวิจัย

เนื่องจากบทบาทของธนาคารพาณิชย์ที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีมากขึ้นทุก  
ขณะ รัฐบาลจึงพยายามเสริมสร้างความมั่นคงและความเชื่อถือให้เกิดแก่ระบบธนาคารพาณิชย์โดย  
การออกกฎหมายบังคับ อย่างไรก็ตามมาตรการที่ทางการนำออกใช้ส่วนใหญ่มักจะออกหลังจากเกิด  
ปัญหาขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นลักษณะการแก้ปัญหามากกว่าการป้องกันปัญหา ในหลายกรณีปัญหามักเกิดจาก  
ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารและในบางครั้งก็มีเรื่องของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นการ  
สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ และเป็นมืออาชีพของธนาคารจึงเป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะช่วยป้องกันปัญหาที่  
เกิดจากผู้บริหาร สำหรับปัญหาด้านการเมืองนั้นเชื่อว่ารัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งจะช่วยรักษานผลประโยชน์  
ของส่วนรวม และคำนึงถึงประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็เป็นประจักษ์พยานว่า  
รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายไปในทางเดียวกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น  
การลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ เป็นต้น

กฎหมายที่ใช้ควบคุมธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคาร  
พาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีบทบัญญัติบาง  
มาตราที่เป็นข้อจำกัดด้านการตลาด จึงทำให้เกิดปัญหาการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์  
ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ขึ้น ปัญหาอาจแยกพิจารณาตามส่วนผสมทางการตลาดแต่



ละส่วนได้ดังนี้

## 1. ปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของธนาคารพาณิชย์ก็คือบริการทางการเงิน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ทำได้เฉพาะการรับฝากเงิน ให้กู้ยืมเงิน และธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำเท่านั้น และยังมีบทบัญญัติห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์อีกด้วย ธนาคารจึงไม่สามารถให้บริการทางการเงินประเภทอื่นอันเป็นการพัฒนาธุรกิจได้ เช่น การระดมเงินทุนในรูปการกู้ยืมเงินจากประชาชนโดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน การให้สินเชื่อในรูปของธุรกิจเช่าซื้อ (Leasing) ธุรกิจซื้อลดบัญชีลูกหนี้การค้า (Factoring) เป็นต้น

อนึ่ง ธุรกิจอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำนั้น คำว่า "ประเพณี" หมายถึง ประเพณีของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเท่านั้น ธนาคารพาณิชย์จะให้บริการตามประเพณีของธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศไม่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาบริการใหม่ ๆ หรือการนำเอาวิธีการใหม่ ๆ จากต่างประเทศมาใช้อยู่เสมอ เช่น บริการข่าวสารการท่องเที่ยว บริการทรัพย์สิน บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

## 2. ปัญหาเกี่ยวกับราคา

ส่วนผสมด้านราคาของธนาคารพาณิชย์ ก็คือ อัตราดอกเบี้ย ส่วนลดค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ นั้นเอง ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดตามภาวะตลาดการเงินได้ เพราะกฎหมายได้กำหนดอัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์พึงจ่ายสำหรับเงินฝากแต่ละประเภท และอัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ย และส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์พึงเรียกเก็บสำหรับธุรกิจแต่ละประเภทไว้ ธนาคารพาณิชย์จึงไม่สามารถนำนโยบายราคามาใช้ในการแข่งขันหาเงินฝากได้ นอกจากนี้เงิน ทรัพย์สินหรือสิ่งอื่นใดที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ที่ผู้ฝากเงิน

บุคคลอื่นได้รับจากธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เนื่องจากการรับฝากเงิน หรือที่ธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นได้รับ เนื่องจากการประกอบธุรกิจอื่นของธนาคารพาณิชย์ ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดค่าบริการด้วย ที่ผู้ฝากซึ่งเมื่อรวมกับดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารเรียกเก็บตามปกติแล้วก็จะทำให้เกิดกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดได้

นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการบางอย่างที่ธนาคารแห่งประเทศไทยถือว่าเป็นการจ่ายดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดทางอ้อม คือ บริการโอนเงินอัตโนมัติ โดยมอบอำนาจไว้ล่วงหน้า (Preauthorized Automatic Transfer หรือ PAT) ซึ่งหมายถึงการที่ธนาคารพาณิชย์ยินยอมให้ผู้ฝากเงินเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันควบคู่กับบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ และมอบอำนาจให้ธนาคารโอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์เข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เมื่อมีเงินในบัญชีไม่พอจ่ายตามเช็คโดยอัตโนมัติ บริการเช่นนี้ในสหรัฐอเมริกาได้มีการแก้ไขกฎหมายให้ธนาคารพาณิชย์กระทำได้ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2521 เป็นต้นไป สำหรับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยกระทำได้เฉพาะ โอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์เข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน การโอนจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ทำไม่ได้ เพราะขัดต่อกฎหมาย กล่าวคือ เหมือนหนึ่งเป็นการจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากกระแสรายวันในอัตราเท่ากับดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์

### 3. ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการจำหน่าย

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่ให้บริการ ช่องทางการจำหน่ายของธนาคารพาณิชย์จึงเป็นไปในรูปของการให้บริการแก่ลูกค้าโดยตรง ไม่สามารถให้บริการผ่านคนกลางได้ การเปิดที่ทำการหรือสาขาเพิ่มขึ้นจึงเป็นทางเดียวที่จะเพิ่มช่องทางการบริการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่กฎหมายกำหนดว่า ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศอาจเปิดสาขาได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ซึ่งหมายความว่า ธนาคารต่างประเทศไม่สามารถขยายช่องทางการบริการโดยการเปิดสาขาในประเทศไทยอีกได้ แต่อาจขอตตั้งสำนักงานเพื่อทำการแทน

ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับการอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้ ส่วนธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศนั้นอาจขยายช่องทางการบริการ โดยการเปิดสาขาได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน ในทางปฏิบัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะอนุญาตหรือไม่ ในการพิจารณาคำขออนุญาตเปิดสาขานั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า คำขออนุญาตเปิดสาขาที่จะได้รับการพิจารณาไม่ว่าจะเป็นสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร อำเภอเมือง หรืออำเภอรอบนอกของจังหวัดต่าง ๆ ธนาคารพาณิชย์ผู้ขออนุญาตจะต้องมีฐานะเงินกองทุนตามที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันจะต้องมีอัตราเงินกองทุนสุทธิต่อสินทรัพย์เสี่ยงสุทธิไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 และมีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ประจำไม่รวมสินทรัพย์ประจำที่ได้จากการชำระหนี้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 การกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ ธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินกองทุนสูงย่อมได้เปรียบในการขยายสาขา อันเป็นการขยายกิจการซึ่งจะทำให้ธนาคารพาณิชย์นั้นเจริญก้าวหน้ารวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินกองทุนต่ำ อาจทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยผูกขาดอยู่กับธนาคารพาณิชย์ใหญ่ ๆ เพียงไม่กี่ธนาคารได้

อนึ่ง การคำนวณอัตราส่วนเงินกองทุนสุทธิต่อสินทรัพย์เสี่ยงสุทธินั้น หมายถึง อัตราส่วนระหว่างเงินกองทุนหักด้วยสินทรัพย์จัดชั้นสูงทั้งจำนวน และกึ่งหนึ่งของสินทรัพย์จัดชั้นสูงเสี่ยงกับสินทรัพย์ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 หักด้วยสินทรัพย์จัดชั้นสูงทั้งจำนวน และกึ่งหนึ่งของสินทรัพย์จัดชั้นสูงเสี่ยง สินทรัพย์จัดชั้นสูงและสินทรัพย์จัดชั้นสูงเสี่ยงนั้นเป็นการจัดชั้นตามความเห็นของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ สินทรัพย์จัดชั้นสูงอาจจะไม่สูงจริงก็ได้ ส่วนสินทรัพย์จัดชั้นสูงเสี่ยงอาจจะไม่สูงถึงกึ่งหนึ่งก็ได้ เช่น เงินให้กู้ยืมที่มีหลักทรัพย์เป็นประกันมูลค่าเกินกึ่งหนึ่ง เป็นต้น ธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์จัดชั้นสูงเสี่ยงที่จะได้รับชำระคืนเกินกึ่งหนึ่งมากย่อมเสียเปรียบในการพิจารณา นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารเป็นรายปีและการตรวจสอบแต่ละครั้งก็ได้ตรวจสอบสำนักงานใหญ่และสาขาพร้อมกันครบทุกสำนักงาน ตัวเลขสินทรัพย์จัดชั้นที่ใช้จึงเป็นตัวเลขจากการตรวจสอบครั้งล่าสุด ซึ่งย่อมไม่เป็นปัจจุบัน

นอกจากนี้แล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาเปิดให้บริการ โดยกฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 8.30 - 15.30 นาฬิกา ในวันทำงานปกติ และจะหยุดประกอบธุรกิจใดหรือในช่วงใดชั่วโมงหนึ่งไม่ได้ และกำหนดให้หยุดทำงานในวันหยุด ธนาคารซึ่งได้แก่ วันเสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดตามประเพณี ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศให้ทราบเป็นปี ๆ ไป ธนาคารพาณิชย์จึงไม่สามารถขยายเวลาบริการหรือเปิดทำงานในวันหยุด เช่น เปิดทำงานในวันเสาร์ เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่ต้องทำงานหรือเรียนหนังสือในวันปกติได้เช่นธนาคารออมสินได้ แต่ธนาคารพาณิชย์อาจจะขยายบริการในวันหยุดได้โดยการขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นครั้งคราว

#### 4. ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริม

กิจกรรมการส่งเสริมอาจแยกออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การโฆษณา การขาย โดยพนักงานขาย และการส่งเสริมการขาย

การโฆษณา เป็นกิจกรรมการส่งเสริมที่พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 มิได้มีบทบัญญัติบังคับไว้ แต่มีปัญหาที่ธนาคารพาณิชย์พึงระวังในการทำการโฆษณาคือ ธนาคารพาณิชย์จะทำการโฆษณาหรือจูงใจด้วยวาทจว่า เงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลานั้น ผู้ฝากจะถอนเมื่อใดก็ได้ไม่ได้ ถึงแม้ว่า ในทางปฏิบัติธนาคารพาณิชย์จะยินยอมให้ถอนเงินฝากดังกล่าวก่อนครบกำหนดได้ก็ตาม ทั้งนี้ เป็นข้อตกลงระหว่างสมาคมธนาคารไทยกับธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อมิให้เงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลาดังกล่าวสำคัญไป

การขายโดยพนักงานขายสำหรับธนาคารพาณิชย์คือ การส่งพนักงานออกไปให้บริการนอกสถานที่ทำการ ซึ่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ห้ามไว้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกข้อแนะนำห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติดังกล่าว ในปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์ได้ปฏิบัติตาม

กันมาก ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการแข่งขันซึ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกวันตนเอง สมาคมธนาคารไทย จึงได้มีหนังสือถึงธนาคารแห่งประเทศไทย ขอให้พิจารณาอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการนอกสถานที่บางอย่างได้ และหากจำเป็นต้องกระทำการนอกเวลาทำการก็ขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ไทยอนุโลมให้กระทำได้ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้พิจารณาแล้วพร้อมกันให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์

การส่งเสริมการขาย ก็คือ การส่งเสริมธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งมีใช้การโฆษณา และการให้บริการนอกสถานที่ พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์โดยตรง ปัญหาในการส่งเสริมธุรกิจของธนาคารพาณิชย์จึงมักจะเกิดขึ้นเนื่องจาก การส่งเสริมนั้นไปขัดกับบทบัญญัติในเรื่องอื่น ๆ เช่น การให้บริการทัศนจรสนเทศ (Tourist Information Service) ซึ่งไม่ใช่ธุรกิจที่เกี่ยวพันหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ จึงเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 9 ทวิ การให้ของขวัญหรือของที่ระลึกต่าง ๆ แก่ผู้ฝากเงินหากเป็นของมีค่าก็ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินอื่นใดที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ผู้ฝากเงินนอกจากดอกเบี้ย ซึ่งตามมาตรา 14 (1) ให้ถือเป็นดอกเบี้ยด้วย เมื่อรวมกับดอกเบี้ยที่ธนาคารจ่ายในอัตราตามปกติก็จะทำให้เกิดกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังไม่สามารถทำการส่งเสริมธุรกิจโดยการให้บริการนอกเวลาทำการ หรือให้บริการในวันหยุดได้ เพราะจะขัดต่อมาตรา 17 แต่อาจกระทำได้ตามหลักเกณฑ์การประกอบกิจการนอกสถานที่ของธนาคารพาณิชย์ที่กล่าวมาแล้ว

#### ข้อ เสนอแนะ

เพื่อให้วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้ ได้มีประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยที่ตั้งไว้ จึงขอ  
ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าดังนี้ :

จากปัญหาการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์ภายใต้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 ที่ได้สรุปไปแล้วนั้น ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ อาจมีทางเลือกที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หลายทาง เช่น

- ก) หาท่างปฏิบัติเสียงกฎหมาย
- ข) แก้ไขกฎหมายที่เป็นปัญหา
- ค) ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย แต่พยายามประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามไว้

การปฏิบัติเสียงกฎหมายนั้นย่อมขัดต่อนโยบายการบริหารของธนาคารพาณิชย์ที่ดี ส่วนการแก้ไขกฎหมายที่เป็นปัญหานั้น ธนาคารพาณิชย์ก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำได้ เพราะกฎหมายเป็นภาวะแวดล้อมภายนอกที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถควบคุมได้ ตามหลักการตลาด ผู้บริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์ควรจะแก้ไขปัญหานี้ โดยการปรับปรุงปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมได้ให้สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ นั่นคือ การปฏิบัติตามกฎหมายแต่พยายามใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่กฎหมายมิได้ห้ามไว้จึงเป็นทางเลือกที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ ธนาคารพาณิชย์อาจประยุกต์นำเอากลยุทธ์ทางการตลาดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายมาใช้ได้ ดังนี้

1. ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้บริการประเภทอื่นได้เพราะขัดต่อกฎหมาย แต่ธนาคารพาณิชย์สามารถทำให้บริการมีความแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ได้เช่น ในหารรับฝากเงิน ธนาคารพาณิชย์อาจ คิดค้นบัญชีเงินฝากแบบใหม่ ๆ มาให้บริการแก่ลูกค้าได้ นอกจากนี้ยังสามารถให้บริการใหม่ ๆ แก่ลูกค้าได้อีกด้วย แต่ต้องเป็นบริการที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ เช่น สินเชื่อกรุงเทพธนวิญ, กรุงเทพธนวิญบ้านนาญ, กรุงเทพโทรธนวิญ, บริการเอทีเอ็ม, เอนกประสงค์, สินเชื่อเพื่อสวัสดิการสมาชิกครูสภา ต่อไปธนาคารพาณิชย์ควรหันมาเน้นทางด้านธุรกิจค้าปลีก Retail Banking มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะคนชั้นกลางมีจำนวนมากขึ้น มีกำลัง

การบริโภคในการจับจ่ายเพื่อความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น

2. ในการให้กู้ยืมและให้เครดิต กฎหมายกำหนดเฉพาะอัตราสูงสุดสำหรับดอกเบี้ยหรือส่วนลด ที่ธนาคารพาณิชย์พึงเรียก ธนาคารพาณิชย์จึงสามารถลดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดให้แก่ลูกค้าได้ โดยเฉพาะลูกค้ารายใหญ่ หรือลูกค้าที่มีโครงการหรือการดำเนินงานดีซึ่งจะหาแหล่งเงินทุนได้ไม่ยากนัก หากธนาคารเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือส่วนลดตามอัตราสูงสุดที่กฎหมายกำหนดอาจจะทำให้เสียลูกค้าไปได้

3. ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่ธนาคารพาณิชย์พึงเรียกตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมได้โดยอิสระ โดยเรียกเก็บจากบริการที่ยังไม่เคยเก็บ หรือเรียกเก็บเพิ่มจากบริการที่เรียกเก็บแล้วแต่ยังไม่คุ้มค่าใช้จ่าย เช่น ค่าธรรมเนียมการให้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แบบกึ่ง ซึ่งได้แก่ เทลแบงก์กึ่ง วัตโอแบงก์กึ่ง เป็นต้น ธนาคารพาณิชย์ควรพิจารณาตั้งอัตราค่าธรรมเนียมให้เป็นธรรมต่อลูกค้า โดยศึกษาถึงต้นทุนบริการเพื่อนำมาเป็นหลักในการพิจารณาด้วยต้นทุนบริการนั้นอาจหามาได้โดยวิธีการต้นทุนมาตรฐานตามหลักการบัญชี

4. การขยายสาขาเป็นหนทางที่จะทำให้ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่การพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขานั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพิจารณาถึงฐานะเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์เป็นสำคัญ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงควรวางแผนเสริมสร้างเงินกองทุน เช่น ควรกันเงินสำรองจากกำไรสุทธิไว้ให้มาก โดยจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นแต่พอสมควร หรือนำหุ้นของธนาคารเข้าเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน หรือหลักทรัพย์รับอนุญาตในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แล้วพยายามเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่จำหน่ายแก่ประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการให้กู้ยืมและให้เครดิต เพื่อให้ธนาคารมีสินทรัพย์จัดชั้นน้อย มีความสูญเสียน้อย อันจะทำให้เงินกองทุนสุทธิมีมากขึ้นนั่นเอง

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้เปิดสาขาเมื่อธนาคารพาณิชย์ที่ขออนุญาตมีฐานะเงินกองทุนตามที่กำหนดแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

- ก) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528
- ข) ความสามารถในการควบคุมปริมาณเช็คคืนเพราะไม่มีเงิน
- ค) การให้ความร่วมมือดำเนินงานตามนโยบายของทางการ
- ง) บทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น

ธนาคารพาณิชย์จึงควรปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2528 โดยเคร่งครัด และควรพิจารณาปิดบัญชีหรือควบคุมการจ่ายสมุดเช็คให้แก่บัญชีที่มีเช็คคืน เพราะไม่มีเงินบอสร้างให้บอสร้าง นอกจากนี้ยังควรตอบสนองนโยบายของรัฐบาล เช่น การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร และการให้กู้ยืมแก่ท้องถิ่นที่สาขาของธนาคารพาณิชย์ตั้งอยู่ เป็นต้น

5. ธนาคารพาณิชย์สามารถทำการโฆษณาได้โดยเสรี แต่การโฆษณาบางอย่างอาจไม่เข้าถึงลูกค้าหรือผู้ที่คาดว่าจะ是客户ค้าของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จึงควรจะทำการศึกษาการโฆษณาหรือวิจัยตลาด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการโฆษณาและการตลาดของธนาคารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ธนาคารพาณิชย์ให้บริการนอกสถานที่ทำการได้ก็ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่การส่งพนักงานออกไปติดต่อเยี่ยมเยือนลูกค้าย่อมเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างหนึ่งที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ นอกจากนี้การปฏิบัติงานนอกสถานที่บางอย่างก็จำเป็นที่จะกระทำ เช่น การออกไปติดตามทวงถามลูกหนี้ที่ฐานะการเงินไม่ดี หรือขาดการติดต่อ ซึ่งธนาคารจะต้องเร่งรัดให้ชำระหนี้ การออกไปเยี่ยมเยือนลูกค้าเพื่อชี้แนะและชักชวนให้มาใช้บริการของธนาคารมากขึ้น



7. ธนาคารพาณิชย์ควรพยายามหาทางส่งเสริมธุรกิจโดยใช้วิธีอื่น ๆ นอกจากการโฆษณาและการติดต่อออกสถานที่ด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นภาระประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ ไม่เป็นการจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่ผู้ฝากเงิน เนื่องจากการรับฝากเงิน และไม่เป็นการติดต่อกับประชาชนก่อนเวลา 8.30 นาฬิกา หรือหลังเวลา 15.30 นาฬิกา หรือในวันหยุดธนาคาร เช่น ธนาคารพาณิชย์อาจจะจัดให้มีสัปดาห์การออมทรัพย์สิน และแจกของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่มาเปิดบัญชีกับธนาคารในสัปดาห์นั้น เป็นต้น

8. เนื่องจากการบริหารการตลาดของธนาคารพาณิชย์มีข้อจำกัดทางกฎหมายมาฆณาธนาคารพาณิชย์จึงควรเน้นในด้านคุณภาพของบริการเป็นสำคัญ เช่น การให้บริการที่ถูกต้องรวดเร็ว พนักงานธนาคารให้การต้อนรับด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความสนใจและความพอใจกับลูกค้าทุกระดับ ปฏิบัติให้เหมือนเช่นการบริการบนเครื่องบิน

9. การเพิ่มคุณค่าให้กับบริการ ธนาคารพาณิชย์ต้องพัฒนาการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ออกบริการใหม่ ๆ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถให้บริการหลากหลายเข้ามาตอบสนองความต้องการของลูกค้า เช่น การถือบัตรเอทีเอ็มของธนาคาร การเพิ่มความสะดวกให้แก่ลูกค้าด้วยการรับชำระค่าสินค้าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ผ่านเครื่องเอทีเอ็ม บัตรเครดิตพาณิชย์ธนกิจ เป็นต้น

10. ผู้รับผิดชอบในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต้องมีความรู้อย่างนี้ :

1) ภาวะเศรษฐกิจ เพราะการตัดสินใจในส่วนผสมการตลาดไม่ว่าจะเป็นประเภทบริการ สาขา การส่งเสริม และดอกเบี้ย ล้วนขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ในภาวะที่เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองและขยายตัว อุปสงค์ในการใช้บริการของธนาคารก็ขยายตัวตามไปด้วย แต่ในขณะที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การใช้บริการก็ย่อมลดน้อยลงไป ในระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นนั้นการกระจายรายได้ของประชาชน การเพิ่มประชากร การอุตสาหกรรมคมนาคมขนส่ง การจ้างงานและโครงสร้างค่าจ้างก็มีความสำคัญในการตัดสินใจกำหนดส่วนผสมทางการตลาดด้วย

2) วัฒนธรรม ทักษะคติและคตินิยมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการออม การใช้จ่าย และการกู้ยืม การรู้ทัศนคติเหล่านี้จะช่วยให้ธนาคารพาณิชย์รู้ว่า ลูกค้ามีความรู้สึกและทัศนคติอย่างไรต่อธนาคาร และธนาคารควรจะทำอะไรเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน แต่การนำความรู้ด้านวัฒนธรรมไปใช้นั้น ธนาคารต้องดำเนินการใน 2 ด้านคือ ทั้งด้านสร้างความพอใจและความสนใจจากกลุ่มชนนั้น และหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะให้เกิดความไม่พอใจขึ้น

3) ทฤษฎีการและนโยบายของธนาคารพาณิชย์ แม้ว่าทฤษฎีการและนโยบายของธนาคารจะสามารถเปลี่ยนแปลงและควบคุมได้ก็ตาม แต่ในระยะสั้นธนาคารก็มักมีข้อจำกัดทางทฤษฎีการโดยเฉพาะเงินทุนที่มีอยู่ ดังนั้นในการกำหนดส่วนผสมทางการตลาด ธนาคารจำเป็นต้องพิจารณาถึงวงเงินงบประมาณที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมด้วย

นอกจากปัญหาเรื่องเงินทุนแล้ว ธนาคารอาจมีปัญหาด้านบุคลากรคนงานที่มีความสามารถที่จะทำงานด้านการตลาด (Marketing People) ด้วย อย่างไรก็ตามในระยะยาวปัญหาเหล่านี้จะหมดไป เพราะธนาคารสามารถหาแหล่งเงินทุนทางด้านอื่น ๆ มาใช้ได้ และการฝึกอบรมก็จะช่วยให้ธนาคารมีพนักงานด้านการตลาดที่มีความสามารถเพิ่มขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญในด้านพนักงานก็คือ ธนาคารต้องคำนึงอยู่เสมอว่า พนักงานธนาคารทุกคนล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตลาดอยู่เสมอ การให้ความรู้ด้านการตลาดจึงต้องให้กว้างขวางและเพียงพอด้วย

4) การแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ ภาวะการแข่งขันระหว่างธนาคาร ทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทบริการ สาขาการส่งเสริม และดอกเบี้ยในการเสนอบริการอย่างระมัดระวัง และคำนึงถึงการตัดสินใจของธนาคารคู่แข่งด้วย การแข่งขันทำให้ธนาคารต้องเลือกการโฆษณาและวิธีการเสนอบริการที่เหมาะสม พร้อมด้วย การตัดสินใจในส่วนผสมทางการตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์

ดังนั้นการดำเนินการในกลยุทธ์การตลาดจึงต้องเป็นกลยุทธ์ผสม ที่มุ่งสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้าโดยคำนึงถึงขีดจำกัดต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย ทฤษฎีการ นโยบาย และการแข่งขัน

กล่าวโดยสรุปแล้วการตลาดของธนาคารก็คือการรวบรวมกลยุทธ์การตลาดให้ด้านต่าง ๆ ของธนาคารเข้าไว้ด้วยกันนั่นเอง เพื่อชักจูงให้ลูกค้าได้มาใช้บริการของธนาคารมากยิ่งขึ้น และเนื่องจากธนาคารต้องมุ่งลูกค้ามากกว่า 1 กลุ่ม ธนาคารจึงต้องใช้กลยุทธ์การตลาดมากกว่า 1 อย่างด้วย เป้าหมายการตลาดของธนาคารนั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละด้าน แต่สิ่งที่สำคัญในการบรรลุผลตามเป้าหมายนั้นก็คือ โอกาส (Opportunity) ณ ที่ใดมีโอกาสดังกล่าวธนาคารจะสามารถสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้า โดยที่ธนาคารได้รับผลกำไรแล้วธนาคารจะต้องเข้าไปฉกฉวยโอกาสนั้นเป็นของธนาคาร โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่เป็นเป้าหมาย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เสนาะ ตีเขาว์. เศรษฐศาสตร์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์, 2515.
- สฤษี นาทวรทัต. หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,  
2516.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. การโฆษณา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,  
2518.
- ธงชัย สันติวงษ์. กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์  
ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด, 2526.
- อัจฉิมา เศรษฐบุตร และ สายสวรรค์ เรืองวิเศษ. การบริหารการตลาด. กรุงเทพ  
มหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ธงชัย สันติวงษ์. หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสำนักพิมพ์  
ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด, 2531.

วารสารและเอกสารอื่น

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานเศรษฐกิจและการเงิน พ.ศ. 2529. กรุงเทพมหานคร:  
ฝ่ายวิชาการ, 2530.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานเศรษฐกิจและการเงิน พ.ศ. 2530. กรุงเทพมหานคร:  
ฝ่ายวิชาการ, 2531.
- ประยูร จินดาประดิษฐ์. การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 2.  
พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514.
- เรียงชัย มะระกานนท์. การเงินและการธนาคารในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:  
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

ภาษาอังกฤษBooks

- Gies, Thomas G., and Apilado, Vincent P. Banking Markets and Financial Institutions. Illinois: Richard D. Irwin, 1971.
- Hodges, Luther H., and Tillman, Rollie. Bank Marketing Text and Cases. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1968.
- Kerby, Joe Kent. Essential of Marketing Management. Cincinnati, Ohio: South-Western Publishing Company, 1970.
- McGuingan, James R., and Mayer, R. Charles. Managerial Economic. Hinsdales, Illinois: The Dryden Press, 1975.
- Stanton, William J. Fundamental of Marketing. New York: McGraw-Hill Book Company, 1981
- Edward W. Reed. Comercial Bank Management. Harper & Raw, (New York), and John Weather Hill Inc., Tokyo, p.458.
- R. Eric Reidenbach, and Robert E. Pills. Bank Marketing: a Guide to shalegic planning. A Deston Book, Prentice-Hall Engllwood Clifts NJ, 1986.

Draft

ภาคผนวก

กฎหมายเกี่ยวกับการธนาคารพาณิชย์

พระราชบัญญัติ\*

การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2505

เป็นปีที่ 17 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ  
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอม  
ของสภาผู้แทนราษฎรในฐานพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา  
เป็นต้นไป

\* ได้นำความใหม่มาพิมพ์แทนความเดิมหรือเพิ่มเติมความเดิม ตามที่ได้ถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมในแต่ละมาตรา โดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528 โดยพิมพ์เรียงลำดับมาตราไว้แล้ว

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช 2488

ความในมาตรา 4 และมาตรา 5 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และใช้ความต่อไปนี้

"มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"การธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทางเช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนเมื่ออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรีววรรตต่างประเทศ

"ธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

"บริษัทมหาชนจำกัด" หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

"บริษัทจำกัด" หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดด้วย

"เงินกองทุน" หมายความว่า (1) กุญชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับ (2) กุญสำรอง (3) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ และ (4) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรรแล้วทั้งนี้ เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวดการบัญชีออกแล้ว

"ให้สินเชื่อ" หมายความว่า ให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้าหรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเลตเตอร์ออฟเครดิต

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ภายใต้บังคับ มาตรา 5 จัตวา และมาตรา 5 เบญจ ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศจะตั้งขึ้นได้ก็แต่ในรูปบริษัทมหาชนจำกัดและโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี



คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด และจะดำเนินการเพื่อจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ให้บริษัทมหาชนจำกัดนั้นแจ้งการจดทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาต

ในการให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง และการอนุญาตตามวรรคสาม รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 5 ทวิ มาตรา 5 ตริ มาตรา 5 จัตวา มาตรา 5 เบญจ มาตรา 5 ฉ มาตรา 5 สัตต และมาตรา 5 อัฐ โดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และต่อมาความในมาตรา 5 ทวิเดิม ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528 ให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 5 ทวิ บุคคลใดจะถือหุ้นธนาคารพาณิชย์ใดเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับหุ้นเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กองทุนเพื่อการพัฒนาและพัฒนาระบบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยก็มีอำนาจผ่อนผัน ให้มีการถือหุ้นเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

หุ้นธนาคารพาณิชย์ที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ถืออยู่ ให้นับรวมเป็นหุ้นของบุคคลตามวรรคหนึ่งด้วย

- (1) คู่สมรสของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (2) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลตามวรรคหนึ่ง
- (3) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วน
- (4) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือ เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดรวมกันเกินร้อยละสามสิบ

ของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(5) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (3) หรือ (4) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น

(6) บริษัทจำกัดที่บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (3) หรือ (4) หรือบริษัทจำกัดตาม (5) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น”

มาตรา 5 ตริ ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ใดจำหน่ายหุ้นของธนาคารพาณิชย์ให้แก่บุคคลใด ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา 5 ทวิ

ทุกครั้งที่มีการซื้อขายให้เข้าชื่อซื้อหุ้น ให้ธนาคารพาณิชย์ระบุจำนวนหุ้นที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะถือหุ้นได้ทั้งสิ้นโดยชอบด้วยมาตรา 5 ทวิ ไว้ให้ทราบในคำซื้อขาย

มาตรา 5 จัตวา หุ้นสามัญและหุ้นบริมสิทธิ์ของธนาคารพาณิชย์ต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือมีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ต้องไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น เว้นแต่เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 5 ทวิ หรือมาตรา 5 เบญจ หรือตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

ความในมาตรา 5 เบญจ เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

“มาตรา 5 เบญจ ธนาคารพาณิชย์ต้องมีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่ต่ำกว่าสองร้อยห้าสิบลาย โดย

(1) ผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และ

(2) ผู้ถือหุ้นแต่ละรายต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละศูนย์จุดห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

จำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดตามวรรคหนึ่ง (1) ไม่นับรวมจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะ

## จัดตั้งขึ้น

ธนาคารพาณิชย์ใดมีผู้ถือหุ้นหรือการถือหุ้นไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ในขณะใดขณะหนึ่ง ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นขอผ่อนผันจากรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ภายในเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไปได้ด้วยก็ได้

ธนาคารพาณิชย์ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสาม ในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทย ไม่ต่ำกว่าสาม ในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจประเภท

มาตรา 5 ฉ เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดได้หุ้นของธนาคารพาณิชย์ใดมาและการได้มานี้เป็นเหตุให้ถือหุ้นเกินจำนวนที่จะถือได้ตามมาตรา 5 ทวิ บุคคลนั้นจะยกเอาการถือหุ้นในส่วนที่เกินจำนวนดังกล่าวขึ้นใช้ยื่นต่อธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ และธนาคารพาณิชย์นั้นจะจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใดให้แก่บุคคลนั้น หรือให้บุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมของผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นส่วนที่เกินมิได้

มาตรา 5 สัตต เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา 5 ทวิ มาตรา 5 เบญจ และมาตรา 5 ฉ ให้ธนาคารพาณิชย์ตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกรายก่อนจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใด และก่อนการประชุมผู้ถือหุ้น แล้วแจ้งผลการตรวจสอบต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามรายการ และภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และในกรณีที่ว่าผู้ถือหุ้นรายใดถือหุ้นเกินจำนวนที่กำหนดในมาตรา 5 ทวิ ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อดำเนินการจำหน่ายส่วนที่เกินนั้นเสีย

มาตรา 5 อัฐ บทบัญญัติแห่งมาตรา 5 ทวิ มาตรา 5 ตริ มาตรา 5 จิตวา มาตรา 5 เบญจ มาตรา 5 ฉ และมาตรา 5 สัตต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ"

ความในมาตรา 6 ถูกยกเลิกแล้วโดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 6 การประกอบการธนาคารพาณิชย์โดยตั้งเป็นสาขาของธนาคารที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

สาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ ต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยตามจำนวน ชนิด วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

สินทรัพย์ที่ต้องดำรงตามวรรคสองต้องจัดหาด้วย (1) เงินที่นำเข้ามาจากสำนักงานใหญ่และหรือสาขาอื่นนอกประเทศไทยของธนาคารต่างประเทศนั้น (2) เงินสำรองต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้หรือ (3) เงินกำไรสุทธิแต่ละงวดการบัญชีของสาขาอื่น ได้ออนเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานใหญ่แล้ว และไม่ต้องส่งออก ทั้งนี้เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดการบัญชีออกแล้ว

ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าสินทรัพย์ตามวรรคสองเป็นเงินกองทุน"

มาตรา 7 ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการธนาคารพาณิชย์อาจเปิดสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี คำขออนุญาตต้องมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 7 ทวิ และมาตรา 7 ตรี โดยมาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 7 ทวิ ผู้ใดจะกระทำการแทนธนาคารต่างประเทศโดยมีสำนักงานติดต่อกับบุคคลทั่วไปในราชอาณาจักร หรือธนาคารพาณิชย์ใดนอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศจะตั้งสำนักงานเพื่อกระทำการแทนธนาคารพาณิชย์ไม่ว่าในหรือนอกชอาณาจักร ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

มาตรา 7 ตรี เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้รับอนุญาตให้ตั้งสำนักงานใหญ่หรือสำนักงานสาขา ณ ที่ใดแล้ว จะย้ายสำนักงานนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

มาตรา 8 ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากธนาคารพาณิชย์ ประกอบการธนาคารพาณิชย์

มาตรา 9 ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากธนาคารพาณิชย์ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า "ธนาคาร" หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 9 ทวิ โดยมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 9 ทวิ นอกจากการธนาคารพาณิชย์แล้ว ธนาคารพาณิชย์อาจกระทำธุรกิจที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจอันเป็นประโยชน์ที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอาวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดก็ได้"

ความในมาตรา 10 และมาตรา 11 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 10 ให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับ

(1) สินทรัพย์ทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี อัตราที่กำหนดนั้นจะต่ำกว่าร้อยละห้าหรือเกินร้อยละสิบห้าไม่ได้

(2) สินทรัพย์แต่ละประเภทไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(3) จำนวนเงินที่รับอาวัลตั๋วเงิน รับรองตั๋วเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน ค่าประกันการกู้ยืมเงินหรือค่าประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตั๋วเงิน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

สินทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ไม่รวมเงินสด เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากที่ธนาคารอื่นในหรือนอกราชอาณาจักร หลักทรัพย์รัฐบาลไทย และสินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

อัตราตามวรรคหนึ่ง (2) หรือ (3) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหรือไม่กำหนดก็ได้ และจะกำหนดเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้

การกำหนดตามมาตรา นี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้สูงขึ้น จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

มาตรา 11 ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินสดสำรองเป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืมตามที่ระบุไว้ในมาตรา 11 ทวิ ไม่ต่ำกว่าอัตราส่วนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

อัตราส่วนที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละห้า และไม่เกินร้อยละสิบของเงินฝาก และหรือเงินกู้ยืมแล้วแต่กรณี และจะกำหนดให้เป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืม ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทรวมกันหรือแยกกันก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการดำรงเงินสดสำรองตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้นก็ได้"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 11 ทวิ มาตรา 11 ตริ มาตรา 11 จัตวา มาตรา 11 เบญจและมาตรา 11 ฉ โดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 11 ทวิ เงินฝากและหรือเงินกู้ยืมซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงเงินสดสำรองให้ได้อัตราส่วน ได้แก่เงินฝาก และหรือเงินกู้ยืมดังต่อไปนี้

- (1) ยอดรวมเงินฝากทั้งหมด
- (2) เงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม
- (3) เงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
- (4) ยอดรวมเงินกู้ยืมทั้งหมด
- (5) เงินกู้ยืมแต่ละประเภท

การคำนวณยอดเงินฝากหรือเงินกู้ยืมตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีจะกำหนดให้คำนวณรวมกับยอดเงินให้เบิกเกินบัญชีซึ่งไม่ได้จ่ายไปโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเงินฝากหรือเงินกู้ยืมอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

มาตรา 11 ตริ ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามที่ระบุไว้ในมาตรา 11 จัตวา เป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝาก และหรือยอดเงินกู้ยืมทั้งหมดหรือแต่ละประเภท ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

อัตราที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าและไม่เกินร้อยละห้าสิบของ ยอดเงินฝากและหรือยอดเงินกู้ยืมทั้งหมดหรือแต่ละประเภท แล้วแต่กรณี

การกำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแต่เพียงบางประเภทหรือทุกประเภทก็ได้ และจะกำหนดอัตราส่วนของแต่ละประเภทในอัตราใดก็ได้

มาตรา 11 จัตวา สินทรัพย์สภาพคล่อง ได้แก่

- (1) เงินสด
- (2) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (3) เงินฝากสุทธิที่ธนาคารพาณิชย์อื่น
- (4) หลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่ปราศจากภาระผูกพัน
- (5) หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยและปราศจาก

ภาระผูกพัน

- (6) สินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา 11 เบญจ การดำรงเงินสดสำรองตามมาตรา 11 ให้ได้อัตราส่วนกับเงินฝากและหรือกู้ยืม และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามมาตรา 11 ตรี ให้ได้อัตราส่วนกับยอดเงินฝากหรือยอดเงินกู้ยืม แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

การกำหนดตามมาตรา 11 มาตรา 11 ทวิ วรรคสอง และมาตรา 11 ตรี วรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเพิ่มอัตราส่วนเงินสดสำรองและอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่อง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

มาตรา 11 ฉ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพของเงินตรา รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินสดสำรองพิเศษ ไม่ต่ำกว่าอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต่างหากจากการดำรงเงินสดสำรองตามมาตรา 11

การกำหนดอัตราตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดเป็นอัตราส่วนกับเงินฝากและหรือเงินกู้ยืมตามมาตรา 11 ทวิ ทั้งหมดหรือแต่ละประเภทเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นจากยอดเงินดังกล่าวเมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่ง และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

ความในมาตรา 12 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ต่อมา ความในมาตรา 12 นี้ ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี
- (2) ให้สินเชื่อก่อกรรมกร หรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมกรหรือรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินที่กรรมกรเป็นผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวหรือผู้สลักหลัง
- (3) รับหุ้นของธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน
- (4) ประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดที่ไม่ใช่การธนาคารพาณิชย์ เว้นแต่ธุรกิจประเภทค้าประกัน การเรียกเก็บเงินตามตัวเงิน ธุรกิจอื่นเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำหรือเกี่ยวข้องกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์
- (5) ซื้อหรือมีไว้เป็นประจำซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่
  - (ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจ หรือสำหรับพนักงานและลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการให้ความเห็นชอบนั้น จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้
  - (ข) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการประกันการให้สินเชื่อหรือจากการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารพาณิชย์นั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่ง หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
- (6) ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือซื้อหรือมีหุ้นหรือหุ้นที่มีมูลค่ารวมกันทั้งสิ้นเกินร้อยละสิบของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้น ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้
- (7) ซื้อหรือมีหุ้นธนาคารพาณิชย์อื่น เว้นแต่เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันการให้สินเชื่อแต่ต้องจำหน่ายภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มาหรือเป็นการได้มา โดยได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไข



ไซโด ๆ ไซด้วยก็ได้

(8) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับหรือเนื่องจากการกระทำ หรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ นอกจากบำเหน็จ เงินเดือน เงินรางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(9) ชายหรือให้หรือสิ่งหาปริมาณใด ๆ หรือสิ่งหาปริมาณที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแก่กรรมการหรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการ ทั้งนี้ รวมถึงบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการ ตามมาตรา 12 ทวิด้วย เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(10) กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศหรือแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน หรือเป็นการผูกขาดหรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 12 ทวิ มาตรา 12 ตี และมาตรา 12 จิตวา โดยมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และต่อมาความในมาตรา 12 ทวิ ได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 ให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

“มาตรา 12 ทวิ การให้สินเชื่อแก่หรือการประกันหนี้ใด ๆ ของบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้ หรือการรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าในตัวเงินที่บุคคลหรือห้างหุ้นส่วนดังต่อไปนี้เป็นผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวหรือผู้สลักหลัง ให้ถือว่าเป็นการให้สินเชื่อ หรือการประกันหรือการรับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้าแก่กรรมการตามมาตรา 12 (2) ด้วย

- (1) คู่สมรสของกรรมการ
- (2) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของกรรมการ
- (3) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วน
- (4) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดรวมกันเกินร้อยละสามสิบของทุนทั้ง

หมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

- (5) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (3) หรือ (4) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น
- (6) บริษัทจำกัดที่กรรมการหรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (3) หรือ (4) หรือบริษัทจำกัดตาม (5) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสามสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น"

มาตรา 12 ตรี ธนาคารพาณิชย์ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 12 (4) (ข) ภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยายระยะเวลาให้หรือให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นสถานที่ตามมาตรา 12 (4) (ก)

มาตรา 12 จัตวา ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติหรือลักษณะดังต่อไปนี้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์

- (1) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (2) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต
- (3) เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ หรือองค์การ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ฐานทุจริตต่อหน้าที่
- (4) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย
- (5) ถูกถอดถอนจากธนาคารพาณิชย์ตามคำแนะนำของรัฐมนตรีตามมาตรา 25
- (6) เป็นข้าราชการการเมือง
- (7) เป็นข้าราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย เว้นแต่เป็นกรณีของธนาคารพาณิชย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือเป็นกรณีที่ได้รับการเห็นชอบจากรัฐมนตรีเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

ความใน (8) ของมาตรา 12 จัตวา เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 7 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"(8) เป็นผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดซึ่งตนหรือบุคคลตามมาตรา 12 ทวิ ถือหุ้นอยู่ เว้นแต่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่มีอำนาจลงนามผูกพันธนาคารพาณิชย์ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น"

ความในมาตรา 13 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 13 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์

(1) ให้สินเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่ง เป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(2) รับอวัลตัวเงิน รับรองตัวเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตัวเงิน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อสิ้นวันใดวันหนึ่งเป็นจำนวนเงินเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

อัตราตามวรรคหนึ่ง (2) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหรือไม่ก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง (1) หรือ (2) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และถ้ามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราให้ต่ำลง จะให้ใช้บังคับก่อนสิบห้าวันนับแต่วันประกาศมิได้

ให้นำความในมาตรา 12 ทวิ มาใช้บังคับแก่การกระทำตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ด้วย โดยอนุโลม"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 13 ทวิ และมาตรา 13 ตริ โดยมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 13 ทวิ บทบัญญัติแห่งมาตรา 13 ไม่ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ธนาคารพาณิชย์

(1) ให้กู้ยืมเงินโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(2) ให้กู้ยืมเงินโดยมีประกันด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หรือหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินมูลค่าแห่งหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์นั้นได้ตราคาร์รับไว้เป็นประกัน

(3) ให้สินเชื่อกับตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือ

(4) รับอาวัลตั๋วเงิน รับรองตั๋วเงิน ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันในการชำระเงิน หรือค้ำประกันการกู้ยืม หรือค้ำประกันการขาย ขายลดหรือขายช่วงลดตั๋วเงิน ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การกำหนดตามมาตรานี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 13 ตริ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดการดังต่อไปนี้ได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอ

(1) ให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อกิจการประเภทใด ๆ ไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนด

(2) ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อกิจการใด ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเกินอัตราที่กำหนด

การกำหนดตาม (1) ทุกครั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีอัตราที่กำหนดตาม (1) รวมกันทั้งสิ้นทุกประเภทของกิจการต้องไม่เกินร้อยละสิบของยอดเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในวันสิ้นปีก่อนหน้านั้น

การกำหนดตาม (2) ให้กำหนดเป็นร้อยละของยอดเงินให้สินเชื่อกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้นในขณะหนึ่งขณะใดก็ได้

การกำหนดตามมาตรานี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข และระยะเวลาเพื่อปฏิบัติการไว้ด้วยก็ได้"

ความในมาตรา 14 และมาตรา 15 เดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 และใช้ความใหม่แทน ดังต่อไปนี้

"มาตรา 14 ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้
- (2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (3) ค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้
- (4) เงินมัดจำที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก
- (5) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์ต้องเรียก

บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใดที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ ที่ผู้ฝากเงินหรือบุคคลอื่นได้รับจากธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น เนื่องจากการฝากเงิน หรือที่ธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจนั้นของธนาคารพาณิชย์ ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด หรือค่าบริการตามความใน (1) หรือ (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตาม (3) ไม่ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ตาม (2)

การกำหนดตามมาตราข้างต้นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 15 ให้ธนาคารพาณิชย์จัดแจ้งบัญชีแสดงหนี้สินและสินทรัพย์ให้ครบถ้วนและถูกต้องตามความเป็นจริง และประกาศรายการย่อตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดโดยแสดงหนี้สินและสินทรัพย์ที่มีอยู่ในวันทำงานวันสุดท้ายของทุกเดือน หรือในวันอื่นที่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยหนึ่งฉบับ และให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานภายในวันที่ยี่สิบเอ็ดของเดือนถัดไป และให้ลงในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับด้วย เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 15 ทวิ โดยมาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และต่อมาได้มีการยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 15 ทวิ โดยมาตรา 8 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 15 ทวิ ให้ธนาคารพาณิชย์ปิดบัญชีทุกงวดการบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือน ถ้าธนาคารพาณิชย์ใดมีสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้หรือที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าวออกจากบัญชี หรือกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ดังกล่าว เมื่อสิ้นงวดการบัญชีนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ถ้านำสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ในส่วนที่ไม่ได้ตัดออกจากบัญชีมาหักออกจากเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้นแล้ว หากปรากฏว่าเงินกองทุนที่คงเหลือมีจำนวนต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงตามมาตรา 10(1) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ทั้งหมดสิ้นไป

ความในมาตรา 16 และมาตรา 17 เดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และต่อมาได้มีการยกเลิกความในมาตรา 16 โดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 ให้ใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 16 ภายในสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีให้ธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 5 ประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่แล้ว ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้นลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ และเสนอต่อรัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทยภายในสี่สิบเอ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

งบดุลตามวรรคหนึ่งจะต้องมีการรับรองของผู้สอบบัญชีซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ความเห็นชอบในแต่ละปีบัญชี และต้องมีใช้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น

ให้ธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 6 ประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของธนาคารในต่างประเทศ ที่ธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นสาขาภายในเวลาสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของธนาคารต่างประเทศนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุขัดข้องอันสมควร ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย

ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้น"

มาตรา 17 ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดทำการตามเวลาและหยุดทำการตามวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้เปิดทำการหรือหยุดทำการในเวลาหรือวันอื่นจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

ให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเวลาทำการและวันหยุดทำการดังกล่าวไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 17 ทวิ โดยมาตรา 10 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 17 ทวิ เพื่อแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินหรือระบบสถาบันการเงิน ให้รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ระงับการดำเนินงานกิจการทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด และในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้"

มาตรา 18 ธนาคารพาณิชย์ใดหยุดทำการจ่ายเงิน ให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแจ้งให้รัฐมนตรีทราบทันที และห้ามมิให้ทำกิจการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี แล้วให้รายงานโดยละเอียดแสดงเหตุที่ต้องทำการจ่ายเงินภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่หยุดทำการจ่ายเงิน

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งเป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์ใด เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งอื่นในธนาคารพาณิชย์อื่นอีกในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ปรึกษากฎหมาย หรือตำแหน่งที่ไม่มีหน้าที่ปฏิบัติหรือให้ความเห็นเกี่ยวแก่การดำเนินการของธนาคารพาณิชย์

มาตรา 20 ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 5 มาตรา 6 หรือมาตรา 7 รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งให้เลิกสาขาตามที่ได้อนุญาตไปแล้ว แต่กรณี หรือจะสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นก็ได้ แต่ถ้าเห็นสมควร รัฐมนตรีจะสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นปฏิบัติการเพื่อแก้ไขให้เป็นไปตามเงื่อนไขเสียก่อนภายในเวลาที่รัฐมนตรีกำหนดก็ได้

มาตรา 21 ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนมาตรา 10 รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งธนาคารพาณิชย์นั้นมิให้แจกหรือจำหน่ายเงินกำไรทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยให้นำเงินกำไรนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไปเพิ่มทุนสำรอง หรือไปเพิ่มสินทรัพย์ที่ต้องดำรงตามมาตรา 6 แล้วแต่กรณี และรัฐมนตรีจะสั่งห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์นั้นให้กู้ยืมหรือลงทุน หรือให้ทำได้ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ จนกว่าธนาคารพาณิชย์นั้นจะปฏิบัติถูกต้องด้วยก็ได้

ความในมาตรา 22 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 11 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่ดังต่อไปนี้

"มาตรา 22 ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ใด

- (1) ดำรงเงินสดสำรอง ไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข
- (2) ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ไม่ได้ตามอัตราส่วนที่กำหนดเป็นเงื่อนไข
- (3) รับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินหรือก่อภาระผูกพัน โดยไม่ลงบัญชีให้ถูกต้องและครบถ้วน หรือสร้างรายการให้สินเชื่อไม่ตรงต่อความเป็นจริง
- (4) ให้สินเชื่อหรือลงทุนเกินอัตราที่กำหนด หรือให้สินเชื่อในลักษณะที่สังเกตเห็นได้ว่าจะเรียกคืนไม่ได้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด
- (5) ให้สินเชื่อแก่หรือลงทุนในกิจการที่ธนาคารพาณิชย์หรือกรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้นมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ ให้สินเชื่อแก่ผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นในปริมาณเกินสมควรหรือมีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดพิเศษผิดไปจากปกติ
- (6) ไม่ตัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ออกจากบัญชี
- (7) ไม่กั้นเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้
- (8) กระทำการหรืองดเว้นการกระทำใดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประชาชน

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นกระทำการหรืองดเว้นการทำการ หรือแก้ไขการดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณีนี้จะกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้"

มาตรา 23 รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ยื่นรายงานลับมีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้จะให้ยื่นตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราว และจะให้ทำคำชี้แจงข้อความเพื่อบายบายหรือขยายความแห่งรายงานนั้นก็ได้ รายงานลับและคำชี้แจงนี้ให้ยื่นต่อธนาคารแห่งประเทศไทย



ความในมาตรา 24 เดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 12 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 24 รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ เพื่อตรวจสอบและรายงานกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ หรือจะมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ก็ได้ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ รัฐมนตรีจะตั้งหรือมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ให้ทำการตรวจสอบเพื่อทราบกิจการหรือทรัพย์สินของเอกชนคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะที่มีหรือปรากฏอยู่ในธนาคารพาณิชย์ใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 35(3)

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 24 ทวิ และ มาตรา 24 ตริ โดยมาตรา 13 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 24 ทวิ เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่า ธนาคารพาณิชย์ใดมีฐานะ หรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในการนี้จะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนด้วยก็ได้

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดไม่เพิ่มทุนหรือลดทุนภายในกำหนดเวลาที่ธนาคารพาณิชย์ใดไม่เพิ่มทุนหรือลดทุนภายในกำหนดเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องให้ธนาคารพาณิชย์ใดเพิ่มทุนหรือลดทุน เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์นั้นสามารถขงฐานะและการดำเนินการต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มทุนหรือลดทุนทันทีก็ได้ โดยให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว เป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

ในการเพิ่มทุนหรือลดทุนตามวรรคสองหรือวรรคสาม มิให้นำมาตรา 1220 มาตรา 1224, มาตรา 1225 มาตรา 1226 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 149 วรรคสอง (2) มาตรา 152 และมาตรา 154 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.

2521 แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ

มาตรา 24 ตี เมื่อปรากฏหลักฐานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่า ธนาคารพาณิชย์ใด มีฐานะ หรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา 24 ทวิ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์นั้นถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งถอดถอนบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารพาณิชย์นั้น แต่งตั้งบุคคลอื่นโดยความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย เข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทน ภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันถอดถอน

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ถอดถอนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือถอดถอนแล้วไม่แต่งตั้งบุคคลอื่น เข้าดำรงตำแหน่งแทนตามวรรคสองธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี มีอำนาจสั่งถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน ไปดำรงตำแหน่งแทนเป็นเวลาไม่เกินสามปี และมีให้นำความในมาตรา 12 จัตวา (8) มาใช้บังคับ

ให้ผู้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งตามวรรคสาม ได้รับค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้จ่ายจากทรัพย์สินของธนาคารพาณิชย์นั้น และในระหว่างเวลาที่บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งอยู่ ผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์จะมีมติเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้

บุคคลซึ่งถูกถอดถอนตามคำสั่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือดำเนินการใด ๆ ในธนาคารพาณิชย์นั้นไม่ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม และต้องอำนวยความสะดวกและให้ข้อเท็จจริงแก่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งแทน หรือตามที่มีผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์กำหนด

ให้ถือว่าคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้ถอดถอนหรือแต่งตั้งตามมาตรานี้เป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น"

• ความในมาตรา 25 เดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 17 พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 25 เมื่อรัฐมนตรีได้รับรายงานการตรวจสอบของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ และเห็นว่าฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ใดอยู่ในลักษณะอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ แต่ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการแก้ไขการบริหารงานรวมทั้งย้ายหรือถอดถอนกรรมการ หรือพนักงานของธนาคารพาณิชย์ตามคำแนะนำของรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด รัฐมนตรีจะยังไม่สั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นหรือยังไม่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ ในการนี้รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติตามก็ได้"

มาตรา 26 เมื่อปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ใดหยุดทำการจ่ายเงิน ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลที่รัฐมนตรีเห็นสมควร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวนพฤติการณ์ และเมื่อได้รับรายงานการสอบสวนจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้นได้

มาตรา 27 ในการสั่งควบคุมธนาคารพาณิชย์ใด ให้รัฐมนตรีแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้ธนาคารพาณิชย์นั้นทราบ และปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของธนาคารพาณิชย์นั้นกับทั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา 28 ในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ใด ให้รัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์นั้น ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคน คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่จัดดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ได้ทุกประการ และให้ประธานกรรมการเป็นตัวแทนของธนาคารพาณิชย์นั้น

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้ง และกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่พนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์คนหนึ่งหรือหลายคนให้ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้

การตั้งคณะกรรมการและการแต่งตั้งกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 29 เมื่อรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่ธนาคารพาณิชย์ใด ห้ามมิให้กรรมการและพนักงานของธนาคารพาณิชย์กระทำการกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้นอีกต่อไป เว้นแต่จะได้รับการมอบ

หมายจากคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์

มาตรา 30 เมื่อรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่ธนาคารพาณิชย์ใด ให้กรรมการ พนักงานและลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นจัดการอันสมควรเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สิน และประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ไว้ และรับรายงานกิจการและมอบสินทรัพย์พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา และสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ให้แก่คณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์โดยมิชักช้า

มาตรา 31 เมื่อธนาคารพาณิชย์ใดถูกควบคุม ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเอกสารของธนาคารพาณิชย์นั้นแจ้งการครอบครองให้คณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์ทราบโดยมิชักช้า

มาตรา 32 เมื่อคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุมสมควรจะดำเนินกิจการของตนเองได้ ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเลิกการควบคุม และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา 33 เมื่อคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ ให้รายงานให้รัฐมนตรีทราบ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรก็ให้สั่งเลิกธนาคารพาณิชย์นั้นและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ

มาตรา 34 เมื่อรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งเลิกธนาคารพาณิชย์ให้มีการชำระบัญชี และให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีธนาคารพาณิชย์นั้น

การชำระบัญชีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีบริษัทจำกัด เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐมนตรี

ความในมาตรา 35 เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และต่อมาได้มีการยกเลิกความในมาตรา 35 โดยมาตรา 14 แห่ง พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 35 เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา 24 หรือมาตรา 26 ให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณีมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์ ผู้สอบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วย

เครื่องมืออื่นใด มาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารหรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สิทธิทรัพย์สินและหนี้สินของธนาคารพาณิชย์

(2) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ หรือในสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยเครื่องมืออื่นใด ในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบกิจการ สิทธิทรัพย์สินและหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งเอกสารหลักฐานหรือข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์

(3) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งสั่งให้ลูกหนี้หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธนาคารพาณิชย์กระทำการตามมาตรา 22 (3) (4) หรือ (5)

ในการดำเนินการตาม (3) ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณีก่อน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าของหรือบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 35 ทวิ โดยมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 35 ทวิ ให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา 7 ทวิ หรือมาตรา 8 เพื่อตรวจสอบได้ และให้มีอำนาจยึด หรืออายัดเอกสาร หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดีได้

มาตรา 12 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) หรือ (9) มาตรา 12 ตริ มาตรา 12 จิตวา มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง มาตรา 15 ทวิ มาตรา 16 หรือมาตรา 17 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขคำสั่งของรัฐมนตรีตามมาตรา 5 ทวิ มาตรา 5 เบญจ มาตรา 7 มาตรา 12 (6) มาตรา 13 ตริ มาตรา 17 ทวิ มาตรา 21 มาตรา 23 หรือมาตรา 25 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา 12(4) (ก) หรือ (5) มาตรา 13 มาตรา 15 ทวิ มาตรา

17 วรรคหนึ่ง มาตรา 22 วรรคสอง มาตรา 24 ทวิ หรือมาตรา 24 ตริ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท"

มาตรา 45 ธนาคารพาณิชย์ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 5 ตริ วรรคสอง มาตรา 7 ตริ หรือมาตรา 15 วรรคสอง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ตามมาตรา 7 ทวิ หรือมาตรา 7 ตริ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา 46 ความผิดตามมาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 หรือมาตรา 55 ถ้าเป็นกรณีการกระทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาท สำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา 42 หรือมาตรา 43 หรือให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาท สำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา 44 หรือมาตรา 45 แล้วแต่กรณี ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 46 ทวิ มาตรา 46 ตริ มาตรา 46 จัตวา มาตรา 46 เบญจ มาตรา 46 ฉ มาตรา 46 สัตต และมาตรา 46 อัฐ โดยมาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 46 ทวิ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ใดกระทำความผิดตามมาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 หรือมาตรา 45 กรรมการของธนาคารพาณิชย์นั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคารพาณิชย์นั้นด้วย

มาตรา 46 ตริ ความผิดตามมาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 หรือมาตรา 46 ทวิ ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา 46 อัฐ ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตรวจพบการกระทำความผิด หรือเกินกำหนดห้าปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ความในมาตรา 46 จัตวา เดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 16 พ.ร.ก.ฯ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 46 จัตวา ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 24 ตริ วรรคห้า มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา 46 เบญจ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 35 หรือขัดขวางมิให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ หรือสอบสวนและตรวจสอบตามมาตรา 35 หรือให้ถ้อยคำ หรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ หรือส่งสำเนาสิ่งเหล่านั้นตามมาตรา 35 อันเป็นเท็จ หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 35 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 46 ฉ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการควบคุมธนาคารพาณิชย์ หรือพนักงานควบคุมธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับมอบหมายอำนาจซึ่งสั่งตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 46 สัตต ผู้ใดได้ล่วงรู้กิจการของธนาคารพาณิชย์ใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยของธนาคารพาณิชย์จะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยนอกจากตามหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งของมาตรา 46 อัฐ เดิม ถูกยกเลิกโดยมาตรา 17 แห่ง พ.ร.ก. ๑ พ.ศ. 2528 และใช้ความใหม่แทนดังต่อไปนี้

"มาตรา 46 อัฐ ความผิดตามมาตรา 42 มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 มาตรา 46 หรือมาตรา 46 ทวิ ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้"

คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนสามคน และคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 46 นว และมาตรา 46 ทศ โดยมาตรา 18 แห่ง พ.ร.ก. ๑ พ.ศ. 2528 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 46 นว ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ กรรมการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในธนาคารพาณิชย์กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามบทบัญญัติในหมวด 1 หมวด 3 หมวด 4 หมวด 5 หรือหมวด 7 ของลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา 40 มาตรา 41 หรือมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 หรือมาตรา 243 หรือมาตรา 224 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521

(2) ในการสอบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ ผู้สอบบัญชีผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499

(3) ผู้ใดเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม (1) หรือ (2)

ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในความผิดตามมาตรา 46 นี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้ได้รับความเสียหายด้วย ในกรณีนี้ ให้นับบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 46 ทศ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 46 นว และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อยเงินเข้าไว้ อาจเกิดเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้นหรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถฟ้องคดีได้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ศาลที่มีเขตอำนาจจะสั่งขยายเวลาออกไปอีกตามคำขอของธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้



ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลดังกล่าวจะหลบหนีออกนอกราชอาณาจักรเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยร้องขอ ให้ศาลอาญามีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนได้ ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน เมื่อผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมอบหมายแจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจทราบ ให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราวได้เป็นเวลาไม่เกินสิบห้า วันจนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญาหรือของอธิบดีกรมตำรวจที่สั่งตามวรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท"

มาตรา 47 ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(1) ความในวรรคสองของมาตรา 6 ไม่ใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ ซึ่งประกอบการธนาคารพาณิชย์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(2) ในกรณีปฏิบัติการตามมาตรา 10 และมาตรา 13 ให้ถือว่า สินทรัพย์ที่ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศดำรงอยู่ในประเทศไทยตามชนิดที่รัฐมนตรีกำหนดเป็นเงินกองทุน

มาตรา 48 ภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา 19 ไม่ใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งอันต้องห้ามตามมาตราดังกล่าวอยู่แล้ว ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับสำหรับตำแหน่งที่ดำรงอยู่นั้น

มาตรา 49 ในระหว่างเวลาที่ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา 11 และมาตรา 14(1) ยังไม่ใช้บังคับ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 10 มาตรา 12 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช 2488 มาใช้บังคับแก่ธนาคารพาณิชย์

มาตรา 50 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัติผู้รับ  
สนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ณะริชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ในปัจจุบันการธนาคารและการ  
เศรษฐกิจได้ขยายตัวขึ้นเป็นลำดับ จึงสมควรได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ให้  
เหมาะสม เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่  
ผู้ฝากเงินกับธนาคาร

พระราชกำหนด

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

พ.ศ. 2528

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528

เป็นปีที่ 40 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 157 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกำหนดนี้เรียกว่า "พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528"

มาตรา 2 พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

"ตั้งแต่มาตรา 3 - มาตรา 18 เป็นารยกเลิกความในมาตราต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และแก้ไขเพิ่มเติมความใหม่ ซึ่งได้นำความใหม่ไปพิมพ์แทนความเดิม หรือเพิ่มเติมความเดิมในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ที่ยกเลิก โดยพิมพ์เรียงลำดับมาตราไว้แล้ว"

มาตรา 19 ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ หากประสงค์จะเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่และเสนอขายแก่ประชาชน ก็ให้เสนอขายต่อประชาชนและออกหนังสือชี้ชวนได้ โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีจดทะเบียนจำกัดเกี่ยวกับหนังสือชี้ชวนและบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 20 ผู้ใดเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของธนาคารพาณิชย์อยู่ในวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ซึ่งเป็นเหตุขัดต่อมาตรา 12 จัตวา (8) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ยื่นขออนุญาตต่อธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

เมื่อได้ยื่นขออนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ทำหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งไม่อนุญาต

มาตรา 21 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ฉัตรสุภาวรัตน์

นายกรัฐมนตรี

**ประวัติผู้เขียน**

นางเสริมศรี ภูจินดา เป็นบุตรนายเหรียญ และนางประเมิน สร้อยสนธ์ เกิดวันที่ 24 เมษายน 2483 ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี สาขาพาณิชยศาสตร์ จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2503 สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี สาขาสังคมสงเคราะห์ จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2504

ได้รับทุนไปศึกษาและดูงานการบริหารงานธนาคาร ที่ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีตะวันตก เมื่อปี พ.ศ. 2513-2516

สำเร็จการศึกษาระดับ Mini MBA จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2531

ปัจจุบันปฏิบัติงานที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงานใหญ่ ในตำแหน่งหัวหน้าส่วนควบคุมสินเชื่อ ฝ่ายควบคุมสินเชื่อ